

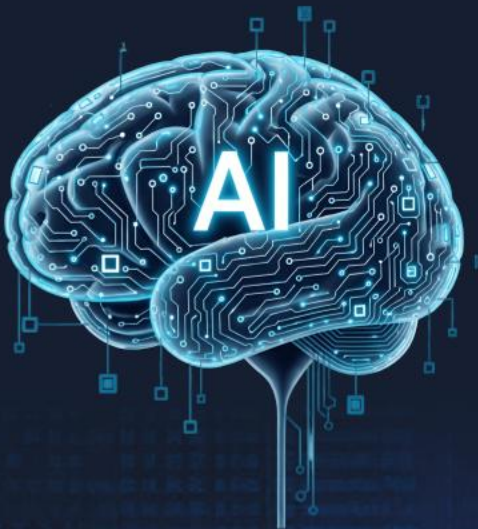

Shri Shamrao Patil (Yadravkar) Educational & Charitable Trust's

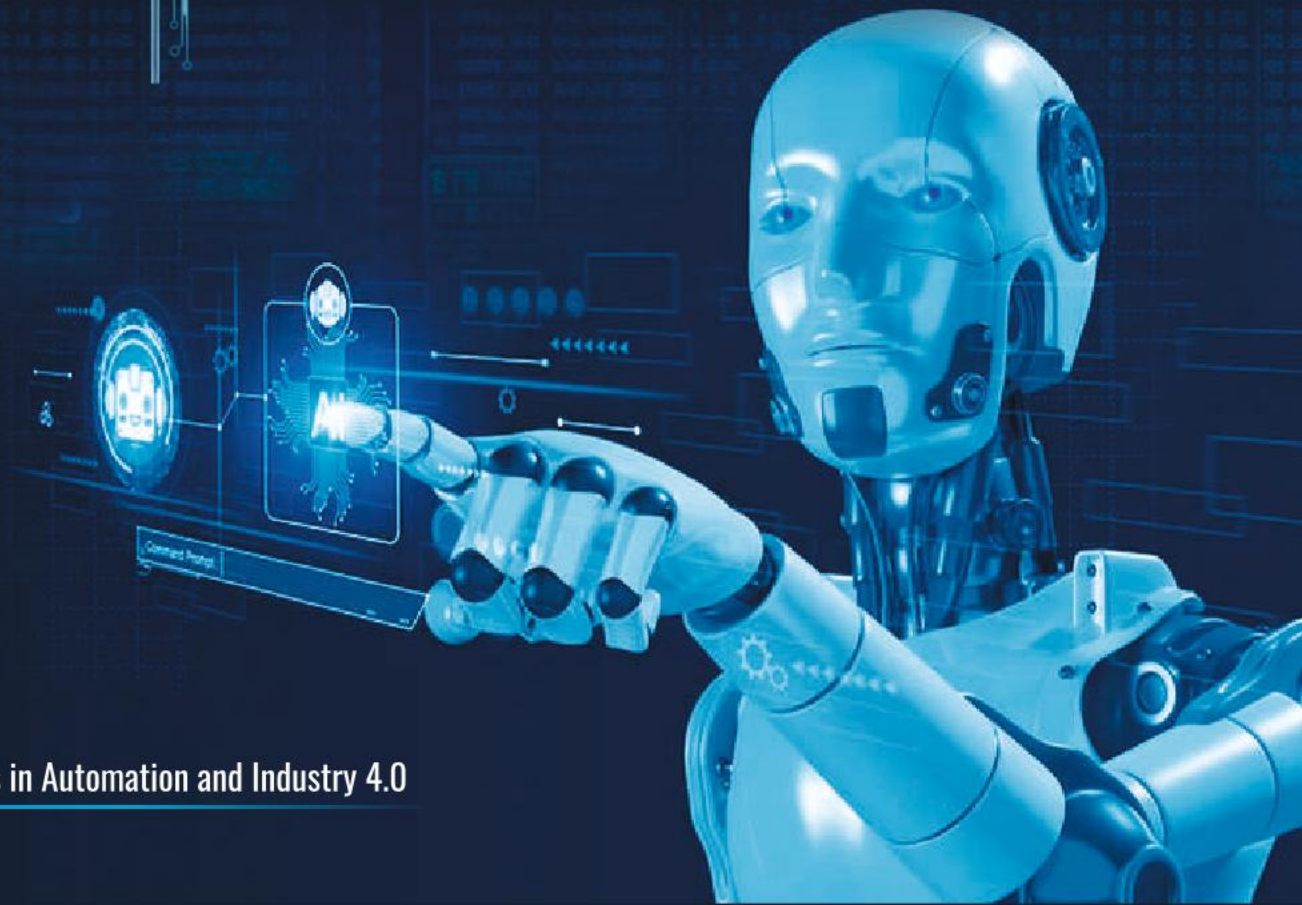
SHARAD INSTITUTE OF TECHNOLOGY COLLEGE OF ENGINEERING

An Autonomous Institute
NBA Accredited Programmes. An 'A' Grade Institute Accredited By NAAC,
An ISO 9001:2015 Accredited Institute.

Yadav - Ichalkaranji - 416121 Tal- Shirol, Dist.- Kolhapur, State - Maharashtra.
Website : www.sitcoe.org.in | Email : contact@sitcoe.org.in

संदर्भ 2026

The Role of Robotics in Automation and Industry 4.0

Sharad Institute of Technology College of Engineering
Recognised As NPTEL Aspirant Jul- Dec 2025 Award

Sharad Institute of Technology, College of Engineering has
Secured First Prize in Dipex Competition 2026

OUR VISION

To be a center of excellence in technical education by using cutting edge technology that produces competent engineers of today and tomorrow to serve the society.

OUR MISSION

- To impart quality education by implementing state-of-the-art teaching-learning methods to enrich the academic competency, credibility and integrity of the students.
- To facilitate a conducive ambience and infrastructure to develop professional skills and nurture innovation in students.
- To inculcate sensitivity towards society, respect for environment and promote high standards of ethics.

QUALITY POLICY

We at Sharad Institute of Technology committed to provide highest quality in planning, design and effective implementation of technical education by involving all stakeholders, upgrading facilities and faculty through continuous improvement.

COLLEGE INFORMATION

Name of Institution	:	Sharad Institute of Technology College of Engineering (An Autonomous Institute)
Institute Code	:	EN-06317
Address	:	Gat No. 473/A, Behind Omkareshwar Temple, Yadrav-Ichalkaranji, Tal. Shirol, Dist. Kolhapur Maharashtra State India (416121)
Phone No.	:	+91-2322-253000/01
Fax No.	:	+91-2322-252897
Managing Trust	:	Shri. Shamrao Patil (Yadravkar) Educational & Charitable Trust
Web Site	:	www.sitcoe.ac.in
Status of Institute	:	Private Un-Aided Approved by AICTE, New Delhi. Recognized by Govt. of Maharashtra, DTE, Mumbai. Affiliated to Dr. Babasaheb Ambedkar Technological University (DBATU), Lonere
I/C, Principal	:	Dr. Bahubali B. Sangame, M.E., Ph.D., (Mechanical Engineering)
Office No.	:	02322-253016
Phone No.	:	Mobile: 8149371312
Office Hours	:	Monday-Saturday: 9.10 a.m. to 5.00 p.m. Closed on Sunday and Holidays. (As specified by Govt. of Maharashtra and Dr. Babasaheb Ambedkar Technological University)

Intake Capacity	:	<table><tr><th>Sr. No.</th><th>Programme</th><th>Intake</th></tr><tr><td>1.</td><td>B.Tech in Computer Science & Engineering</td><td>180</td></tr><tr><td>2.</td><td>B.Tech in Electronics & Computer Engineering</td><td>120</td></tr><tr><td>3.</td><td>B.Tech in Automation & Robotics</td><td>120</td></tr><tr><td>4.</td><td>B.Tech in Artificial Intelligence & Data Science</td><td>60</td></tr><tr><td>5.</td><td>B.Tech in Electrical Engineering</td><td>60</td></tr><tr><td>6.</td><td>B.Tech in Mechanical Engineering</td><td>60</td></tr><tr><td>7.</td><td>B.Tech in Mechatronics Engineering</td><td>60</td></tr><tr><td>8.</td><td>B.Tech in Civil Engineering</td><td>30</td></tr><tr><td>9.</td><td>M.Tech in Artificial Intelligence & Data Science</td><td>12</td></tr><tr><td>10.</td><td>M.Tech in Mechatronics Engineering</td><td>12</td></tr></table>	Sr. No.	Programme	Intake	1.	B.Tech in Computer Science & Engineering	180	2.	B.Tech in Electronics & Computer Engineering	120	3.	B.Tech in Automation & Robotics	120	4.	B.Tech in Artificial Intelligence & Data Science	60	5.	B.Tech in Electrical Engineering	60	6.	B.Tech in Mechanical Engineering	60	7.	B.Tech in Mechatronics Engineering	60	8.	B.Tech in Civil Engineering	30	9.	M.Tech in Artificial Intelligence & Data Science	12	10.	M.Tech in Mechatronics Engineering	12
Sr. No.	Programme	Intake																																	
1.	B.Tech in Computer Science & Engineering	180																																	
2.	B.Tech in Electronics & Computer Engineering	120																																	
3.	B.Tech in Automation & Robotics	120																																	
4.	B.Tech in Artificial Intelligence & Data Science	60																																	
5.	B.Tech in Electrical Engineering	60																																	
6.	B.Tech in Mechanical Engineering	60																																	
7.	B.Tech in Mechatronics Engineering	60																																	
8.	B.Tech in Civil Engineering	30																																	
9.	M.Tech in Artificial Intelligence & Data Science	12																																	
10.	M.Tech in Mechatronics Engineering	12																																	

- Established State of the Art in Campus "Sharad Start-up Center"
- Started Project Based Learning (PBL) from First Year to Last Year of Engineering.
- Research Laboratories like Autodesk, E-Yantra Lab, NVIDIA, **Centre of Excellence in Automation**, Virtual Lab, Oracle, Cyber Suraksha, PCB Design & Production Lab, Foss Lab, GIS Lab, Bentley Lab, Intel Lab, VLSI etc.
- Language lab with more than 50 DELL Computers along with all Audio and Visual Facilities.
- Well Qualified, Experienced and Dedicated Faculty & Staff.
- Modern Teaching Learning Methodology.
- Excellent Class Learning Environment
- Enriched Library Facility with National & International Journals, e-journals and reference Books.
- Sports facilities and sports promotion.
- Lots of opportunities for extra curricular activities.
- Personal attention & discipline.
- Industry & Institute Interaction.
- Special training for Personality Development.
- Provision for Placement through Campus Interviews & Internships.
- RO System facility available in College Campus for drinking water.
- "Earn and Learn" scheme facility for desired students.

Blessings...

Late Shri. Shamrao Patil (Yadravkar)

Our Leader

Hon'ble Dr. Rajendra Patil (Yadravkar)

*MLA & Ex. Minister of State for Public Health,
Medical Education, Food & Public Welfare,
Cultural and Textile Ministry
Govt. of Maharashtra*

*Chairman, Shri Shamrao Patil (Yadravkar)
Education and Charitable Trust.*

Our Motivation

Hon. Mrs. Swaroopa Rajendra Patil (Yadravkar)

*Secretary, Shri Shamrao Patil (Yadravkar)
Education and Charitable Trust.*

स्पंदन २०२६

Our Inspiration

Hon. Mr. Anil A. Bagane

Executive Director, Sharad Institute of Technology

Pioneer of Sharad Pattern

From the Desk of Executive Director

Sharad Institute of Technology College of Engineering (SITCOE) is steadily emerging as a center of excellence for innovation, entrepreneurship and quality technical education in Maharashtra. Our mission is to empower rural talent by providing meaningful learning experiences, modern infrastructure and strong industry exposure helps students develop practical Skills and become confident, Capable and responsible professionals.

We are proud of achieving 100% admissions consistently, which reflects the trust and confidence that students and parents place in our academic standards, campus environment and value-based education. This trust has created a strong bond among students, parents and teachers, fostering a supportive ecosystem that encourages holistic development and lifelong learning.

At SITCOE, we focus on transforming students from job-seekers into job-creators. Through expert mentoring, industry partnerships, innovation support and initiatives such as Earn & Learn Program, students gain practical experience , financial support and real-world exposure. These efforts help them develop leadership skills, entrepreneurial thinking and professional confidence.

In pursuit of academic excellence, the institute has initiated NBA accreditation for all engineering programs and actively implemented the National Education Policy (NEP) 2020 through Project-Based Learning, value-added courses, internships and Industry-oriented training. Our recognition as an NPTEL Active Local Chapter further strengthens our commitment to blended learning, faculty development and access to high-quality academic resources.

SITCOE has built a vibrant start-up and innovation ecosystem supported by modern research facilities, industry collaborations and global academic partnerships. These initiatives encourage inquiry, creativity and problem-solving among students, preparing them to meet the demands of a rapidly changing technological world.

The institute has also achieved remarkable success in national competitions such as Smart India Hackathon, DIPEX, India Automation Challenge and Avishkar, reflecting the strong academic culture and mentoring support at SITCOE.

Driven by three strategic pillars-Start-up Culture, NBA Accreditation and Institutional Autonomy-SITCOE continues to progress with purpose, quality, and confidence. With the strong foundation of the Sharad Pattern, we remain committed to nurturing innovation, research, and leadership among our students.

Spandan 2026 represents the spirit and achievements of our institution. It showcases the creativity, talent, and accomplishments of our students in academics, culture, sports and research. Each page reflects our journey, values, and aspirations for the future.

I extend my best wishes to all contributors and readers of Spandan 2026 and encourage our students to continue striving for excellence and innovation.

“Quality is not an act, but a habit-and at SITCOE, excellence is our way of life.”

Hon. Shri. Anil A. Bagane
Executive Director
SITCOE

From the Desk of I/C Principal

It gives me immense pleasure to present the latest edition of our college magazine “**Spandan 2026**” A magazine is not merely a collection of articles; it is the heartbeat of an institution that reflects the creativity, innovation, and vibrant spirit of its students and faculty.

At **Sharad Institute of Technology College of Engineering, Yadrav**, we strive to nurture young minds through quality education, research, and value-based learning. Our aim is not only to create competent engineers but also responsible citizens who contribute meaningfully to society. The enthusiasm, talent, and dedication displayed by our students in academics, technical activities, cultural events, sports, and social initiatives make us proud and strengthen our belief in their immense potential.

Spandan serves as a wonderful platform where students can express their thoughts, ideas, and creativity beyond the classroom. Through articles, poems, technical write-ups, and creative works, this magazine showcases the diverse talents of our students and highlights the achievements of the institute during the year.

I congratulate the editorial team, faculty coordinators, and all the students who have contributed their valuable work to make this edition meaningful and inspiring. Their efforts in compiling and presenting this magazine deserve great appreciation.

I am confident that **Spandan** will continue to inspire students to think creatively, communicate effectively, and strive for excellence in all spheres of life.

I wish the editorial team great success and hope that this magazine continues to reflect the dynamic spirit of our institute.

Best Wishes!

Dr. Bahubali B. Sangame

I/C Principal, SITCOE

Message from Head of Department - Computer Science & Engineering

Spandan" is not just a publication, but a reflection of the vibrant intellect, creativity, and enthusiasm of our students and faculty. It showcases the innovative ideas, technical knowledge, and co-curricular excellence that define our department. Each article, project, and achievement featured here stands as a testament to the hard work and dedication of our students. In today's rapidly evolving technological world, it is essential for young engineers to think beyond textbooks and explore creativity, research, and innovation. This magazine provides a wonderful platform for expressing thoughts, sharing knowledge, and celebrating success. I sincerely appreciate the editorial team, contributors, and everyone involved in bringing out this wonderful edition. Your efforts truly embody the spirit of teamwork and excellence. I extend my best wishes to all students for their future endeavors. May you continue to learn, innovate, and achieve greater heights.

Dr. S. S. Gurav

Head of Department
Computer Science & Engineering

Message from Head of Department - Electronics & Computer Engineering

It gives me great pleasure to share a few words in Spandan 2026, the College Magazine that beautifully reflects the creativity, knowledge, and achievements of our students and faculty members.

The Department of Electronics & Computer Engineering is dedicated to nurturing skilled engineers who are capable of meeting the challenges of a rapidly evolving technological world. In an age driven by innovation in electronics, computing, communication systems, and intelligent technologies, it is essential for students to develop strong technical knowledge along with creativity, critical thinking, and problem-solving abilities.

Our department continuously encourages students to participate in academic, technical, and co-curricular activities that enhance their learning beyond the classroom. Platforms like Spandan provide an excellent opportunity for students to express their ideas, showcase their talents, and share their perspectives with the wider academic community.

I sincerely appreciate the efforts of the editorial team for bringing out Spandan 2026 and congratulate all the contributors who have enriched this magazine with their thoughtful articles and creative work. I hope this edition inspires students to continue exploring, innovating, and striving for excellence.

I extend my best wishes to the entire college fraternity for continued success and achievements.

Dr. S. K. Shikalgar

Head of Department
Electronics & Computer Engineering

Message from Head of Department - Automation & Robotics

It gives me immense pleasure to present Spandan Magazine -2026, a vibrant reflection of the talent, innovation, and dedication of our students and faculty members.

This edition beautifully captures the spirit of our department through a diverse collection of technical articles that showcase emerging trends, innovative ideas, and the intellectual capabilities of our budding engineers. It is truly encouraging to witness students engaging deeply with technology and contributing meaningful insights to the field of Automation and Robotics.

I am equally proud of the remarkable achievements highlighted in this magazine. Our students have consistently excelled in academics, competitions, and co-curricular activities, bringing recognition to the department and the institute. These accomplishments are a testament to their hard work, perseverance, and the guidance provided by our dedicated faculty.

Beyond academics, Spandan 2026 also celebrates the vibrant cultural and sports activities that enrich campus life. Participation in these activities fosters teamwork, leadership, and a well-rounded personality quality essential for future professionals. I extend my heartfelt congratulations to the entire Spandan team for their creativity, dedication, and tireless efforts in bringing out this wonderful publication. Your work has successfully captured the essence and energy of our department. I wish all the readers an inspiring experience and encourage our students to continue striving for excellence in all their endeavors.

Dr. Avesahemad Husainy
Head of Department
Automation and Robotics

Message from Head of Department - Artificial Intelligence & Data Science

It gives me immense pleasure to extend my heartfelt greetings on the occasion of Spandan 2026 at Sharad Institute of Technology College of Engineering, Yadrav, Ichalkaranji.

Spandan is a vibrant platform that celebrates the talent, creativity, and enthusiasm of students. Such events play a crucial role in fostering innovation, collaboration, and leadership among young minds. While our Department of Artificial Intelligence & Data Science focuses on advancing technological knowledge and analytical thinking, events like Spandan provide students with an opportunity to explore their creative and cultural abilities beyond academics.

I sincerely appreciate the efforts of the organizing committee, faculty members, and students whose dedication and teamwork make this event possible. Their commitment reflects the dynamic and energetic spirit of our institution. I encourage all participants to make the most of this opportunity, showcase their talents, learn from each other, and create lasting memories. I wish Spandan great success and hope it continues to inspire students to grow both professionally and personally.

Best wishes to all the organizers and participants for a successful and memorable Spandan, 2026.

Dr. Govind Singh Patel
Head of the Department
Artificial Intelligence & Data Science

Message from Head of Department - Mechanical Engineering

It gives me immense pleasure to present my message for Spandan, our college magazine, which beautifully reflects the vibrant spirit, creativity, and intellectual energy of our students and faculty members. As the Head of the Mechanical Engineering Department, I take great pride in witnessing how our students continuously strive for excellence not only in academics but also in co-curricular and creative pursuits. Spandan serves as a wonderful platform that nurtures expression, innovation, and the exchange of ideas, allowing young minds to showcase their talents beyond the classroom.

In today's rapidly evolving technological landscape, it is essential for students to develop a holistic personality by blending technical knowledge with creativity and critical thinking. I encourage all students to actively participate in such initiatives, as they help in shaping confident, responsible, and future-ready engineers. I extend my heartfelt congratulations to the editorial team for their dedication and hard work in bringing out this edition of Spandan. I wish the magazine continued success in inspiring and connecting our academic community.

Dr. S. D. Patil

Head of Department
Mechanical Engineering

Message from Head of Department - Electrical Engineering

It gives me immense pleasure to extend my warm greetings to the editorial team and readers of Spandan 2k26. A college magazine is not merely a collection of articles; it is a reflection of the intellectual vibrancy, creativity, and collaborative spirit of the institution.

The Department of Electrical Engineering has always strived to foster innovation, critical thinking, and technical excellence among students. Alongside academic rigor, platforms like Spandan play a vital role in nurturing expression, encouraging diverse perspectives, and showcasing the multifaceted talents of our students and faculty.

I commend the dedicated efforts of the editorial board for their commitment, creativity, and perseverance in bringing out this edition. Your work stands as a testament to teamwork, vision, and the pursuit of excellence.

I hope this magazine inspires readers to think creatively, act responsibly, and contribute meaningfully to society. Let Spandan 2k26 continue to be a beacon of knowledge, imagination, and inspiration for all.

Wishing the entire team great success in their future endeavors.

Dr. K. Hussain

Head of Department
Electrical Engineering

Message from Head of Department - Mechatronics Engineering

It gives me immense pleasure to extend my warm greetings to all readers of Spandan 2026. This magazine is not just a compilation of articles, but a reflection of the creativity, innovation, and vibrant spirit of our students and faculty. Mechatronics, as an interdisciplinary field, stands at the intersection of mechanical engineering, electronics, computer science, and automation. In today's rapidly evolving technological landscape, such integration is not just valuable-it is essential. I am proud to see our students embracing this philosophy, demonstrating curiosity, critical thinking, and a passion for problem-solving. Spandan serves as a wonderful platform for showcasing talent, exchanging ideas, and celebrating achievements. I commend the editorial team for their dedication and hard work in bringing out this edition. My sincere appreciation also goes to all contributors who have enriched this magazine with their insightful articles and creative expressions. I encourage every student to continue exploring, innovating, and pushing boundaries. Let this magazine inspire you to dream big and strive for excellence in all your endeavours. Wishing Spandan 2026 great success.

Dr. Padmakumar A. Bajakke

Head of Department
Mechatronics Engineering

Message from Head of Department - Civil Engineering

It gives me great pleasure to contribute a message to the Spandan 2026 magazine. I am delighted to see the enthusiasm and creativity of our students reflected through this wonderful platform. The Department of Civil Engineering is committed to nurturing technically competent and socially responsible engineers who contribute to sustainable infrastructure and nation building. Activities such as this magazine encourage students to express their ideas, creativity, and achievements beyond academics. I sincerely appreciate the efforts of the editorial team and all the students who have contributed to making Spandan 2026 a success. I wish the magazine and its contributor's great success in the years to come.

Dr. Maloth Naresh

Head of the Department
Civil Engineering

Message from Head of Department - Basic Science and Humanities

"Spandan" is more than just a publication; it is a vibrant showcase of the intellectual curiosity, creative flair, and boundless energy of our students and faculty. This platform highlights innovative thinking, technical prowess, and co-curricular achievements that epitomize the spirit of our department. Each contribution-be it an article, project, or success story-reflects the tireless dedication of our students. In an era of rapid technological advancement, young engineers must push beyond conventional boundaries, embracing creativity, research, and innovation. "Spandan" empowers them to share insights, express their ideas, and celebrate their milestones. Kudos to the editorial team, contributors, and everyone involved in crafting this impressive edition. Your collective efforts embody excellence and teamwork. Best wishes to all the students-may you continue to innovate, inspire, and scale new heights.

Dr. S. Y. Salunkhe

Head of the Department
Basic Science and Humanities

Editorial Message

A College magazine is a platform to students to present talent in every aspects and record of an institute. The magazine contains in brief, selective pictorial representation of the spectrum of co-curricular activities held in college. In these activities, students have presented their talents in singing, dancing and other fine arts. This shows their ability to tune with physical skills and achieve competence in sports & games. Students have also given tremendous response for submitting their articles, poems, photos, Cartoon sketches etc. for magazine.

SPANDAN Family has really worked hard to select the articles for various sections. As usual 'SPANDAN' has been providing a unique platform for students to express their cultural view through their articles & poems. I would like to express my sincere thanks to our Executive Director Hon'ble Mr. Anil A Bagane, I/C Principal Dr. Bahubali B. Sangame for their guidance and suggestions. I also thanks to All Dean's, All HOD's, All teaching and non-teaching faculties for their valuable support at all time. Finally, I take this opportunity to thank all those creative writers who have contributed the articles, photos and technicians who have meticulously chosen colors designed the magazine to be an intellectual feast. I also thank to all students & those who directly & indirectly supported for the success of our "SPANDAN 2026."

"Enjoying a success requires the ability to adapt. Only by being open to change will you have a true opportunity to get the most from your talent"

Enjoy the reading!

Dr. G. B. Dapke

Editor 'Spandan 2026' Assistant Professor, Department of Basic Science & Humanities

Message from Students Editor

I am very happy to share my views in our college magazine and this is memorable moment of my life that I am presenting "**Spandan 2026**".

Spandan is one of the best initiatives from SITCOE that showcases the talent and skills of the students in academic, curricular, extracurricular activities and contribution of faculty and students in research and academic activities and it is a warehouse of the innovations and the endowments of the college. It reflects the life and time of the college at various periods in its history and is something that students cherish and treasure in their later year.

"**Spandan**" inspires all of us every year and provides a lot of updated information as well as various unique articles of technical as well as non-technical field's It give platforms to every students of SITCOE to express their opinions through different way. On this auspicious occasion of colorful publication of this volume "**Spandan 2026**", I extend hearty congratulations to all contribution for the success of **Spandan** and I m sure that "**Spandan 2026**" will kindle the activity of many readers in near future. **I specially thank to Executive Director of our institute Mr. A. A. Bagane, I/C Principal Dr. Bahubali B. Sangame and Editor Dr. G. B. Dapke and Faculty Co-ordinators** for valuable support and motivation throughout the golden creation of "**Spandan**".

I am also thankful to magazine committee for giving me an opportunity for expressing my thoughts.

Ms. Tanvi Herwade S.Y.ECE

All Deans, Registrar & COE

Mr. A. B. Jadhav
Dean, Training & Placement

Mr. K. A. Patil
Dean, IIPC

Dr. P. M. Bhagwat
Dean Finance

Dr. S. V. Kumbhar
Dean, Academic

Dr. S. S. Patil
Dean, Student's Affair

Dr. Sukanta Debnath
Dean, Research & Development

Mr. G. V. Pujari
Dean, Faculty Development

Mr. D. D. Shinde
Registrar

Dr. M. S. Kulkarni
Controller of Examinations

Best Teacher Award

Ms. Apurva C. Bapat got Best Teacher Award in 0 to 5 Years Teaching Experience

Ms. Swati S. Halunde got Best Teacher Award in 5 to 10 Years Teaching Experience

Dr. Sujit V. Kumbhar got Best Teacher Award in 10 to 15 Years Teaching Experience

Best Employee Award

Mr. Nitin S. Alatekar got Best Employee Award in 0 to 5 Years Experience

Mr. Amit J. Chougale got Best Employee Award in 5 to 10 Years Experience

Mr. Pralhad S. Sawant got Best Employee Award in 10 to 15 Years

UG Fellowship

Mr. Tejas Punekar and Mr. Abhishek Patil from CSE Branch Completed 45 days Summer Internship Program at Abroad University at University of Avignon, Avignon, France

SITCOE Hosted University Level Avishkar Competition

स्पंदन २०२६

Impetus 2K25

VolksFest 2025-German Language Event [Foreign language awareness program]

सुंदन २०२६

Welcome Function of 1st Year Students

स्पंदन २०२६

Sanskriti 2025-College Level Dance & Singing Competition

Salad Decoration

Rangoli Competition

स्पंदन २०२६

Shiv Jayanti 2025

Women's Day Celebration 2026

Book Exhibition

Sports Achievement

Mr. Padekar Pranav (B.Tech CSE)- Secured 3rd Place In Interzonal Wrestling And Judo Tournaments Held At Ytc, Satara And NK Orchid College Of Engineering, Solapur Respectively.

Mr. Piyush Chikhale (FY CSE)- Secured 3rd Place In Interzonal Wrestling Tournaments held At Ytc, Satara.

Ms. Pooja Thomake (FY CSE) - Secured 2nd place In Zonal Chess Tournaments And Participated In Interzonal Chess Event.

Our College Volleyball Team Secured Runner Up (2nd Place) In Kolhapur Zone Sports Competition Held At Masur Pharmacy College, Masur.

Our College Kabaddi Team Secured Winner (1st Place) in Kolhapur Zone Sports Competition held at MWIT, Turkewadi.

Ms. Pranita Shete (SY A&R) Secured 1st Place In Zonal Triple Jump Event.

Sports Achievement

Mr. Arjun Shankar Jadhav (SY CSE) - Selected In University Wrestling (Free Style) Team And Played West Zone Tournaments Held At Chandigarh University, Punjab.

Mr. Omkar Patil (B.Tech CSE)-Selected And Played In Kabaddi Event At State Level Inter University Competition Held At Swami Ramanand Tirth Marathwada University, Nanded.

Mr. Atharv Awate (FY MTRX) – Selected And Played In Triple Jump Event At State Level Inter University Competition held At Swami Ramanand Tirth Marathwada University, Nanded.

Mr. Rohit Budake (SY CSE)-Selected And Played In Chess Event At State Level Inter University Competition Held At Swami Ramanand Tirth Marathwada University, Nanded.

Mr. Kartik Swami (FY A&R)-Selected And Played In High Jump Event At State Level Inter University Competition Held At Swami Ramanand Tirth Marathwada University, Nanded.

Mr. Rajput Aryan (SY Mechatronics) Selected In University Boxing Team.

Sports Achievement

Mr. Swapnil Budake (B.Tech CSE) Secured 2nd Place In Chess Zonal Event.

Ms. Heena Mujawar (FY AI & DS) Secured 3rd Place In Zonal 200 Meter Running Event.

Mr. Aditya Savale (FY AI & DS) Secured 2nd Place In Zonal 200meter Running Event.

Ms. Samiksha Wake , Ms. Purva Powar, Ms. Henna Mujawar, Ms. Saniya Gat-Team of 4 x 100 Meter Relay Secured 3rd Place In Zonal Tournaments.

Atharv Awate, Aditya Savale, Aditya Patil, Piyush Gupta – Team of 4 x 100 Meter Relay Secured 3rd Place In Zonal Tournaments.

Ms. Ankita Jadhav (FY AI & DS) - Selected In Kolhapur Zone Table Tennis Team.

सुंदन २०२६

SHARADOTSAV 2K26

स्पंदन २०२६

SHARADOTSAV 2K26

स्पर्धन २०२६

Department of Computer Science and Engineering

B.Tech

Khot Shraddha Anil

1st

Patil Srushti Rajgonda

2nd

Shivanagi Aishwarya Mahesh

3rd

T.Y.

Mudshinge Akshay Anil

1st

Biradar Amruta Somaning

2nd

Nangare Shruti Shivaji

2nd

Nirmal Shrutika Ashok

3rd

S.Y.

Rashivadekar Diksha Vijay

1st

Badwale Bibisaara Imtiazahmed

2nd

Dhotare Nikhil Sunil

3rd

F.Y.

Latthe Shraddha Punamkumar

1st

Harmalkar Amruta Rajaram

2nd

Sudhal Shweta Yogesh

2nd

Dudhale Sakshi Subhash

3rd

Sawant Disha Farika

3rd

स्पर्धन २०२६

Department of Artificial Intelligence and Data Science Engineering

B.Tech

Rathi Sakshi Ghanshyamji
1st

Giri Uttam Rajeshwar
2nd

Khochare Madhura Kiran
3rd

T.Y.

Sujit Vijay Sadalage
1st

Rabiya Kalandar Gavandi
2nd

Bhokare Sadiya Kaish
3rd

S.Y.

Aliya Imtiya Pathan
1st

Alfiya Amjad Mursal
2nd

Shinde Siddhi Sachin
3rd

F.Y.

Siddiqa Sadiq Mujawar
1st

Koravi Sadhana Babaso
2nd

Badave Renuka Vinayak
3rd

स्पर्धन २०२६

Department of Electronics and Computer Science Engineering

B.Tech

Santiur Rohit Raju
1st

Jadhav Prajakta Jagannath
2nd

Patil Samiksha Anandrao
3rd

T.Y.

Lokhande Sejal
1st

Lohar Priyanka
2nd

Mujawar Saniya
3rd

S.Y.

Kamble Pratiksha
1st

Shindhe Pratik
2nd

Inamdar Nadeem
3rd

F.Y.

Rupanavar Dhanashri
1st

Patil Sharddha
2nd

Herwade Tanvi
3rd

सुंदन २०२६

Department of Electrical Engineering

B.Tech

Mane Vaishnavi Arvind
1st

Patil Pooja Appaso
2nd

Ganeshwade Anil Babaso
3rd

More Sahil Mahadev
3rd

T.Y.

Patil Shreys Ajit
1st

Morvekar Mangesh Gurudatta
2nd

Chougule Akshay Sanjay
3rd

Madbhagat Vijay Ekanath
3rd

S.Y.

Ecate Sakshi Goutam
1st

Sutar Sajida Iqbal
2nd

Patil Shreya Rajkumar
3rd

F.Y.

Mule Ishwari Kailas
1st

Dalawai Vijay Hanamant
2nd

Todkar Pratiksha Santosh
3rd

स्पर्धन २०२६

Department of Civil Engineering

B.Tech

Kurde Aditya Chandrakant
1st

Shejal Prathamesh
2nd

More Yash Vitthal
3rd

T.Y.

Patil Vedika Sadashiv
1st

Shinde Samruddhi Sanjay
2nd

Akiwate Anjali Rajendra
3rd

S.Y.

Buchade Smital Shashikant
1st

Panchal Tejal Dnyandev
2nd

Harshad Dhanaji Patil
3rd

F.Y.

Koravi Prasad Kallappa
1st

Ugale Pranay Bhalchandra
2nd

Khemali Prathmesh Yallappa
3rd

Department of Mechanical Engineering

B.Tech

Singh Ajay Jogeshwar
1st

Joshi Atharv Rahul
2nd

Mangave Sumit Suresh
3rd

T.Y.

Mane Aasawari Sunil
1st

Yadav Gouri Dattatray
2nd

Nilesh Kore
3rd

S.Y.

Thorat Swarup Satish
1st

Vighnesha Shridhar Titave
2nd

Jagtap Sudarshan Jalindar
3rd

F.Y.

Kokate Gayatri Dattatray
1st

Shinde Chandrashekhar Lakshman
2nd

Patil Samrudhdi Sagar
3rd

Ashtekar Misba Mohammad
3rd

सुंदन २०२६

Department of Mechatronics Engineering

B.Tech

Kadam Aditya Amar
1st

Chavan Soham Shivaji
2nd

Shetty Ashika Harish
3rd

T.Y.

Damate Komal Subhash
1st

Towar Diksha Deepak
2nd

Nirali Pooja Vijaykumar
3rd

S.Y.

Kininge Shubhangi Mahavir
1st

Patil Soundarya Nandkumar
2nd

Patil Shubham Maheshkumar
3rd

F.Y.

Salunkhe Varunraj Chandrakant
1st

Shivsharan Dikshant Ravasaheb
2nd

Bavachkar Harshvardhan Sandeep
3rd

Magdum Aditya Shital
3rd

स्पर्धन २०२६

Department of Automation & Robotics

B.Tech

Kumbralkar Shweta Prakash
1st

Vhanwade Shruti Kuber
2nd

Tambat Alfija Pyarelal
3rd

T.Y.

Sutar Shridhar Vishnu
1st

Chavan Snehal Dhondiram
2nd

Hiremath Radhika Somayya
3rd

S.Y.

Kesarkar Pradnya Raju
1st

Pujari Savitri Akaram
2nd

Kothale Shrivani Mahaveer
3rd

F.Y.

Bhandare Neha Sachin
1st

Sharma Shivam Mahendra
2nd

Parakale Sanika Ravindra
3rd

माय मराठी

थाप डफावर पडे
पोवाडे गाती ही गुणगान
वंदनीय ते थोर हुतात्मे
अन त्यांचे बलिदान
वीरांच्या त्या बलिदानाला
मुजरा मानाचा
अखंड राहो अमेय राही
महाराष्ट्र माझा

- गुरु ठाकूर

मराठी विभाग
शब्दसरिता

Dr. G. B. Dapke

Mr. S. B. Herwade

Ms. S. S. Parmaj

Ms. P. R. Patil

मराठी विभाग
शब्दसरिता

| शब्दसाधना |

अनुक्रमणिका

१. कोल्हापूर-संस्कृती, परंपरा आणि प्रगतीचा अद्वितीय संगम/अभिषेक धनवडे/३
२. इचलकरंजीतील क्रिकेटप्रेमी-खेळाची आवड आणि शहराची ओळख/ धिरज मालवडे/४
३. महाराष्ट्राचे सेमीकंडक्टर स्वप्न: भारताचा चिप हब इथेच उभा राहील का?/गौरव रायगोंडा पाटील/५
४. आई/जोतीराम धनाजी साळुंखे/६
५. थांबू नको, पुढे चालत राहा/लिना अभिनंदन अडके/७
६. भारतीय संस्कृती, परंपरा आणि सणांचे सामाजिक महत्त्व/मयुरेश पाटील/८
७. AI आणि त्यामागे धावणारे जग/मयुरी गोपाळ ढाबडे/९
८. निसर्ग आणि कविता : हृदयाला स्पर्श करणारा अनंत संगम/अमानुल्ला मुजावर/११
९. योद्धा - कर्ण/पायल विरेंद्र नांदेकर/१२
१०. आपण व आपले संस्कार/प्रसाद संजय पाटील/१३
११. छायाचित्रण (Photography)/रिया खिल्लारे/१५
१२. छत्रपती शिवाजी महाराजांची विचारधारा/आकाश अशोक मगदूम/१५
१३. प्रवास आणि ब्लॉगिंग/रिया खिल्लारे/१६
१४. पु. ल. देशपांडे यांचे साहित्य: एक रसपूर्ण समीक्षा/ रोहन सुधीर कवडे/१७
१५. अर्थव्यवस्था/साहिल जावेद पठान/१८
१६. The Ultimate Productivity Hack : The Power of Saying No/संदीप गुणाले/२०
१७. निसर्ग - शिक्षण - तंत्रज्ञान - पर्यावरण - विद्यार्थी जीवन/सार्थक वर्धमाने/२२
१८. घुसमट/शुभम संभाजी पाटील/२३
१९. संशोधन/स्मिता सचिन कोळी/२४
२०. इंडोनेशियातील 'हा' डोंगर वास्तवात जगातील सर्वात जुना पिरॅमिड?/सोनिया गणेश कांबळे/२५
२१. BRICS चा विस्तार : डॉलरकेंद्रित जागतिक व्यवस्थेला खरेच आव्हान?/सुजल संतोष नेमिष्ठे/२६
२२. 'एआय'मध्ये 'आत्म-जागरूकते'चा नवा पैलू समोर!/उर्वेस अदम पटवेगर/२७
२३. पारंपरिक शेती/वरद शशिकांत पाटील/२८
२४. The Art of Style-व्यक्तिमत्त्वाची अनोखी भाषा/वरद शशिकांत पाटील/३०
२५. क्वांटम कॉम्प्युटिंग: आज नाही, पण उद्या जग बदलणारी तंत्रज्ञान क्रांती/विवेक विजय पाटील/३२
२६. संगणक विज्ञान आणि अभियांत्रिकी विभाग/वृषाली गुरव/३३
२७. इंजिनिअरिंग कॉलेजमध्ये शैक्षणिक जीवन/वृषाली गुरव/३४
२८. तिची ओळख - तिची ताकद/मंदिरा बेलमकर/३५
२९. बोलतो मी मराठी/साक्षी कुंभार/३६
३०. भारतीय संविधान आणि समाज/दिक्षांत शिवशरण/३७
३१. कोकण आणि पर्यटन विकास/सानिया चव्हाण/३८
३२. कुटुंब/तेजस्वी तानाजी माने/४०
३३. डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांच्या बालपणीची एक हृदयस्पर्शी आठवण/साक्षी विनोद देशमुख/४२
३४. अपयशाची दुसरी बाजू/अनुष्का अजित पाटील/४३
३५. गैरसमज/अनुष्का अजित पाटील/४४

| शब्दसाधना |

अनुक्रमणिका

१. मैत्रीचा सुगंध/प्रणाली सुनिल हरुगीरे/५
२. साधायचे कसे?/समिक्षा अशोक पाटील/१०
३. वही कोन्या पानांची/शिवानी विरभद्र कुंभार/१४
४. सख्यासम सोबती पुस्तक माझे!/शिवानी विरभद्र कुंभार/१४
५. प्रसंग - एक अनुभव/अमृता कृष्णात कुंभार/१६
६. मातृभूमीचे वैभव/अनिकेत अशोक सुतार/१७
७. कॉलेजचे दिवस/अपूर्वा पी. वाडकर/१९
८. भूतकाळ/आरती महादेव पाटील/१९
९. बाबा/लक्ष्मी बबलू कांबळे/२१
१०. बकुळीचं फूल/नेहा दळवी/२१
११. निसर्गाचे बोल/नवशाद बी. मद्दीमनी/२३
१२. यशाचे मार्ग/रीहाण दस्तगिर मुजावर/२४
१३. आई/विशाल नामदेव गडद/२५
१४. प्रेरणादायी कविता/कोमल पी. सुतार/२६
१५. खरे जीवन/मधुरा खंबे/२७
१६. पुस्तकाची आत्मकथा /श्वेता कोष्टी/२९
१७. बाप/प्रतिक्षा सुनिल पाटील/३१
१८. आई/सायली शितल पट्टणकुडे/३२
१९. Face book/श्वेता कोष्टी/३३
२०. मसालेदार पत्र/मधुरा खंबे/३४
२१. बाबा/सायली शितल पट्टणकुडे/३५
२२. बाबा/प्रतिक्षा सुनिल पाटील/३९
२३. आयुष्य/पवित्रा राजाराम सावने/४१
२४. राजमाता जिजाऊ/सायली शितल पट्टणकुडे/४१
२५. जीवन/सायली शितल पट्टणकुडे/४१
२६. स्त्री /प्रथमेश तांबेकर/४२
२७. यश/वेदिका श्रीकांत कोळी/४३
२८. तिफन/अभिजीत दत्तात्रय महाडीक/४४
२९. प्रभात/समिक्षा अशोक पाटील/४५
३०. रात्र/ओमकार प्रदिप कोटकर/४५
३१. मैत्री/श्रीष्टी कोळी/४५
३२. नाते/श्रीष्टी कोळी/४५
३३. आई/श्रीष्टी कोळी/४६
३४. कविता/अदिती गुरव/४६
३५. यश/वेदिका श्रीकांत कोळी/४६
३६. मैत्री/कोमल दामटे/४७
३७. धागे मैत्रीचे/श्रीष्टी कोळी/४७
३८. शेतकऱ्याची आत्मकथा/ज्ञानेश्वरी गुरव/४७
३९. एकटेपणा/सावली संजय शेटके/४८
४०. 'ती' एक अशी/साक्षी प्रकाश कोळी/४८
४१. जीवन-एक प्रवास/रिया राहूल कोल्हापूरे/४९
४२. जगता आलं पाहिजे.../अपूर्वा वाडकर/४९
४३. कॉलेजचे दिवस/दिक्षा पी. सिंग/५०
४४. मित्र असा असावा/पार्थ संभाजी गवळी/५०
४५. स्वप्नाळू ती/वैष्णवी पोटे/५०

कोल्हापूर-संस्कृती, परंपरा आणि प्रगतीचा अद्वितीय संगम

कोल्हापूर हे महाराष्ट्राच्या इतिहासातील, संस्कृतीतील आणि आर्थिक प्रगतीतील अत्यंत महत्वाचे शहर मानले जाते. करवीर किंवा दक्षिण काशी म्हणून प्रसिद्ध असलेले कोल्हापूर शहर श्रीमंत परंपरा, धार्मिक स्थळे, स्वादिष्ट अन्नसंस्कृती आणि प्राचीन वारसा यासाठी जगभर ओळखले जाते. पन्हाळा किल्ला, रंकाळा तलाव, महालक्ष्मी मंदिर, भव्य महाल, दूधगंगा-पंचगंगा नदी, जुनी वास्तू आणि व्यावसायिक प्रगती-या सर्व गोष्टी कोल्हापूरचे वेगळेपण अधोरेखित करतात.

कोल्हापूरचे सर्वात मोठे आकर्षण म्हणजे अंबाबाई मंदिर, ज्याला लाखो भाविक दरवर्षी भेट देतात. करवीर निवासिनी श्री महालक्ष्मीचे हे प्राचीन मंदिर चाळीसहून अधिक कोरीव स्तंभ, सूक्ष्म शिल्पकला आणि दिव्य आध्यात्मिक वातावरणासाठी प्रसिद्ध आहे. धार्मिक श्रद्धेबरोबरच हे मंदिर कोल्हापूरच्या सांस्कृतिक ओळखीचे प्रतीक आहे. नवरात्री, दसरा आणि किरीट सोहळ्यासारखे अनोखे उत्सव भाविकांना आकर्षित करतात.

शहरातील आणखी एक महत्वाचे ठिकाण म्हणजे पन्हाळा किल्ला, ज्यावर छत्रपती शिवाजी महाराजांनी अनेक युद्धांनी आखल्या. पन्हाळ्याचे नैसर्गिक सौंदर्य, विशाल किल्ल्याची वास्तुरचना, 'संरक्षण कोठी', 'अंधार बोगदा', 'सोमेश्वर तलाव' यांची इतिहासकथा आजही पर्यटकांना मोहीत करते. पन्हाळा-पावनखिंड हा इतिहासातील एक महत्त्वपूर्ण टप्पा असून, बाजीप्रभू देशपांडे यांचा पराक्रम याठिकाणी स्मरणात जपला जातो.

कोल्हापूरची खाद्यसंस्कृती म्हणजे एक वेगळीच ओळख. तिखट-मसालेदार कोल्हापुरी मिसळ, पांढरा-तांबडा रस्सा, कोल्हापुरी चिकन, मटण, वडा-उसळ, जांभळे, तांदळाचे वडे आणि बेळगावसारख्या प्रसिद्ध मिठाया-हे सर्व पदार्थ कोल्हापूरचा स्वाद वाढवतात. कोल्हापूरची मिसळ ही तर महाराष्ट्रभर लोकप्रिय आहे. कोल्हापुरी चप्पल आणि कोल्हापुरी ताजी मिरची ही देखील शहराची विशिष्ट ओळख बनली आहे.

कोल्हापूर हे दागिने आणि हातमाग उद्योगांचे केंद्र आहे. येथे तयार होणाऱ्या कोल्हापुरी साडी, कोल्हापुरी चप्पल, सोन्याचे खास गजरे-तुशी-लाखणी दागिने जागतिक स्तरावर प्रसिद्ध आहेत. शंभराहून अधिक वर्षांची हस्तकला परंपरा आजही कायम ठेवणारे हे शहर कारागिरांचे घर आहे. कोल्हापूरच्या दागिन्यांची रचना सूक्ष्म हस्तकलेचा उत्कृष्ट नमुना मानली जाते.

शहरातील शाहू महाराजांची प्रगतिशील कारकीर्द कोल्हापूरला एक वेगळी ओळख देते. छत्रपती शाहू महाराजांनी शिक्षण, समाजसुधारणा, आरक्षण, कृषीविकास आणि महिलांच्या हक्कासाठी अनेक क्रांतिकारी निर्णय घेतले. कोल्हापूर हे सामाजिक जागृती आणि परिवर्तनाचे केंद्र बनले. आजही शाहू महाराजांचे विचार येथे जपले जातात.

कोल्हापूरमध्ये रंकाळा तलाव हे पर्यटकांचे प्रमुख आकर्षण आहे. तलावाच्या काठावरील बागा, फिरण्यासाठी तयार केलेले रस्ते, शिल्पे आणि 'स्मारक चौक' शहराची शोभा आणखी वाढवतात. संध्याकाळच्यावेळी रंकाळ्याची शांतता मन मोहून टाकते. तसेच 'न्यू पॅलेस' किंवा 'छत्रपती संग्रहालय' हे कोल्हापूरच्या राजघराण्याच्या इतिहासाचे दर्शन घडवते.

कोल्हापूरचा क्रीडा वारसादेखील भक्कम आहे. भारतातील कुस्तीचे एक मोठे केंद्र म्हणून कोल्हापूर प्रसिद्ध आहे. शहाजी पेठ, उपनगरातील तालीमखाने आणि वार्षिक कुस्ती स्पर्धा-या सर्वांमुळे कोल्हापूरचा क्रीडा संस्कार मजबूत झाला आहे. कोल्हापूरचे अनेक मल्ल राष्ट्रीय स्तरावर चमकले आहेत.

शिक्षणाच्या क्षेत्रातही कोल्हापूरने महत्वाचे स्थान मिळवले आहे. शिवाजी विद्यापीठ, विविध अभियांत्रिकी, वैद्यकीय, कला-वाणिज्य महाविद्यालये या शहराला ज्ञाननगरीचे रूप देतात. ग्रामीण आणि शहरी भागातील विद्यार्थ्यांना शिक्षणाची उत्कृष्ट संधी येथे उपलब्ध आहे.

कोल्हापूर म्हणजे इतिहास, परंपरा आणि आधुनिकता यांचे अप्रतिम मिश्रण. येथे प्राचीन काळातील संस्कृती आणि आधुनिक शहरी विकास दोन्हीही एकत्र दिसतात. धार्मिक, शैक्षणिक, व्यावसायिक आणि पर्यटन क्षेत्रात कोल्हापूरने उल्लेखनीय प्रगती केली आहे.

एकूणच कोल्हापूर हे महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक नकाशावरील एक तेजस्वी ठिपका आहे. येथे निसर्ग, इतिहास, कला, खाद्यसंस्कृती आणि माणुसकी एकत्र येऊन एक अद्वितीय ओळख निर्माण करतात. कोल्हापूरची ओळख 'जिव्हाळा' आणि 'शाही रीतिरिवाज' यांत दडलेली आहे. त्यामुळेच कोल्हापूरला भेट दिल्यानंतर प्रत्येक जण म्हणतो-कोल्हापूर खरेच खास!

इचलकरंजीतील क्रिकेटप्रेमी-खेळाची आवड आणि शहराची ओळख

इचलकरंजी हे वस्त्रोद्योगासाठी जागतिक स्तरावर प्रसिद्ध असलेले शहर. पण या शहराची आणखी एक जिवंत आणि उत्साही ओळख म्हणजे येथील क्रिकेटची आवड. इचलकरंजीमध्ये क्रिकेट हा केवळ एक खेळ नाही, तर प्रत्येकाच्या भावना, आनंद, मैत्री आणि उत्साहाचा अविभाज्य भाग बनला आहे. येथे लहान मुलांपासून ते मोठ्यांपर्यंत सर्वजण क्रिकेटचे चाहते आहेत. भारत-पाकिस्तान सामना असो, आयपीएल असो किंवा स्थानिक लीग-इचलकरंजीतील क्रिकेटप्रेमींचा उत्साह नेहमीच ओसंडून वाहात असतो.

इचलकरंजीचे विशेष म्हणजे येथील स्थानिक मैदानांची संस्कृती. शहाजी मैदान, राजवाडा परिसरातील मैदाने, तालीम मैदान, रोडवरील मोकळी जागा-ही सर्व ठिकाणे क्रिकेटच्या उत्साहाने सतत गजबजलेली दिसतात. सकाळी लवकरपासून तर संध्याकाळपर्यंत विविध वयोगटातील तरुण येथे क्रिकेट खेळताना दिसतात. बॉलिंगच्या स्पीडपासून ते सिक्सर मारण्याच्या आवाजापर्यंत-ही सर्व धांदल इचलकरंजीच्या स्पोर्ट्स कल्चरचे सुंदर उदाहरण आहे.

इचलकरंजीतील क्रिकेटप्रेमींची सगळ्यात मोठी खासियत म्हणजे सामन्यांदरम्यान दिसणारा उत्साह. भारताचा एखादा आंतरराष्ट्रीय सामना असला की शहरात वेगळीच धावपळ दिसते. दुकाने, चौक, रस्त्यांवर लावलेल्या मोठ्या स्क्रीनवर लोक सामन्याचा आनंद घेतात. प्रत्येक चौकार-षटकारावर शहर दणाणून जाते. विशेषतः आयपीएल दरम्यान इचलकरंजीतील क्रिकेटप्रेमी आपल्या आवडत्या टीमसाठी ढोल-ताशांच्या गजरात उत्सव साजरा करतात. मुलाखतीसारखे भांडण न होता स्वस्थपणे चर्चा करणारे

चाहतेही इथे मोठ्या प्रमाणात दिसतात.

या शहरातील क्रिकेटप्रेमी फक्त सामने पाहणारे नाहीत; तर अनेक शिस्तबद्ध, मेहनती खेळाडू निर्माण करणारे समर्थक आहेत. इचलकरंजीतील अनेक क्रिकेट क्लब, क्रिकेट अकादमी आणि स्पोर्ट्स संस्था तरुणांना व्यावसायिक पातळीवर प्रशिक्षण देतात. शहरातील प्रशिक्षक आणि खेळाडूंनी जिल्हा व राज्य पातळीवर उत्तम कामगिरी केली आहे. येथील कुटुंबेही मुलांना खेळासाठी प्रोत्साहन देतात, जी गोष्ट ग्रामीण आणि उपमहानगर पातळीवर खूप महत्त्वाची मानली जाते.

इचलकरंजीचा क्रिकेटप्रेमी म्हणजे फक्त आवडीने सामने पाहणारा नव्हे, तर खेळाचा आदर करणारा व्यक्ती. याठिकाणी युवा पिढी क्रिकेटमधून संघभावना, सहकार्य, शिस्त, परिश्रम, पराभवाचे धडे आणि जिंकण्याची हिंमत शिकते. येथे क्रिकेट हे फक्त मनोरंजन किंवा छंद नाही, तर व्यक्तिमत्त्व विकासाचे साधन आहे. अनेक तरुणांना स्थानिक लीगमध्ये खेळून आत्मविश्वास, नेतृत्वगुण आणि फिटनेस सुधारण्याची संधी मिळते.

सामाजिक स्तरावरही इचलकरंजीतील क्रिकेटचा प्रभाव मोठा आहे. अनेक चॅरिटी सामने, गल्लीतल्या टूर्नामेंट्स, उत्सवी क्रिकेट लीग्स आयोजित केल्या जातात. अशा सामन्यांमुळे समाजातील एकोपा वाढतो. विविध व्यवसाय, समाजघटक, रहिवासी मंडळे आणि विद्यार्थी एकत्र येऊन क्रिकेटच्या माध्यमातून आनंदाचा प्रदेश तयार करतात. दिवाळी, गणेशोत्सव किंवा नववर्षाच्या काळात तर क्रिकेटच्या स्पर्धा उत्सवी वातावरणाला अधिक रंगत आणतात.

इचलकरंजीतील क्रिकेटप्रेमींची आणखी एक खुबी म्हणजे क्रिकेटच्या इतिहासाबद्दल, खेळाडूंविषयी आणि तांत्रिक गोष्टींबद्दलची माहिती. इथले चाहते विराट कोहली, रोहित शर्मा, एम.एस. धोनी, सचिन तेंडुलकर यांच्याबद्दल मनापासून बोलतात. सामना कुठे वळणार, कोणत्या ओव्हरमध्ये बदल होईल, कोणत्या बॉलरचा वापर करावा-या सर्व गोष्टींचे अचूक विश्लेषण करणारे चाहते शहरभर आढळतात.

क्रिकेट हा इचलकरंजीच्या जीवनाचा स्पंदन बनला आहे. या चाहत्यांच्या उत्साहामुळे शहराचा सांस्कृतिक प्रवाह अधिक जिवंत राहातो. क्रिकेटमुळे निर्माण होणारा आत्मविश्वास, संघभावना आणि सकारात्मक दृष्टिकोन हीच इचलकरंजीतील क्रिकेटप्रेमींची खरी ओळख आहे.

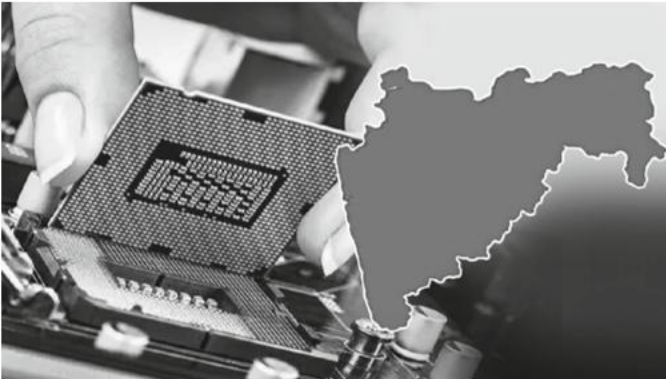

महाराष्ट्राचे सेमीकंडक्टर स्वप्न: भारताचा चिप हब इथेच उभा राहील का?

सेमीकंडक्टर हे आधुनिक डिजिटल आणि औद्योगिक अर्थव्यवस्थेचे अत्यावश्यक घटक आहेत. दूरसंचार, वाहतूक, ऊर्जानिर्मिती, संरक्षण प्रणाली आणि consumer electronics अशा जवळजवळ प्रत्येक क्षेत्रात त्यांची भूमिका निर्णायक ठरते. अलीकडील जागतिक पुरवठा साखळीतील अडथळ्यांमुळे सेमीकंडक्टर उत्पादनाचे धोरणात्मक महत्त्व अधिक ठळक झाले आहे. या पार्श्वभूमीवर अनेक देश स्थानिक उत्पादन क्षमतांवर भर देत आहेत आणि महाराष्ट्राचा संभाव्य चिप हब म्हणून उदय विशेष लक्षवेधी ठरतो.

महाराष्ट्राची औद्योगिक परंपरा, प्रगत पायाभूत सुविधा, बंदरांचे जाळे, ऊर्जा उपलब्धता आणि कुशल मनुष्यबळ हे घटक सेमीकंडक्टर गुंतवणुकीसाठी पोषक ठरतात. राज्य आणि केंद्र सरकारकडून मिळणारे धोरणात्मक प्रोत्साहन या क्षेत्रासाठी अनुकूल वातावरण निर्माण करत आहे. मात्र सेमीकंडक्टर उत्पादन ही अत्यंत भांडवली, दीर्घकालीन आणि तांत्रिकदृष्ट्या गुंतागुंतीची प्रक्रिया आहे. यासाठी केवळ मोठ्या प्रमाणावर गुंतवणूक नव्हे, तर सातत्यपूर्ण धोरण, जागतिक तांत्रिक सहकार्य आणि संशोधन-विकासावर भर देणे आवश्यक ठरते.

सेमीकंडक्टरची संपूर्ण व्यवस्था केवळ उत्पादन प्रकल्पांपुरती मर्यादित नसून, डिझाइन, चाचणी, पॅकेजिंग, पुरवठा साखळी आणि कौशल्य विकास यांचा समन्वय आवश्यक असतो. या सर्व घटकांचा संतुलित विकास झाल्यास महाराष्ट्र 'भारताच्या तांत्रिक आत्मनिर्भरतेत आणि जागतिक सेमीकंडक्टर नकाशावर महत्त्वाची भूमिका बजावू शकतो. हे स्वप्न केवळ औद्योगिक विस्ताराचे नाही, तर दीर्घकालीन ज्ञानाधारित विकासाचे प्रतीक आहे.'

मैत्रीचा सुगंध

मैत्री म्हणजे नातं खास,
नसे त्याला कुठलाच आभास!
ना रक्ताचं बंधन, ना शब्दांचा भार,
फक्त मनाशी मनाचा होत असतो संवाद!
एक हसू, एक ओळख अन् थोडं गोंधळ,
मित्रांमुळेच आयुष्य होतं सुंदर!
दुःख असो वा आनंदाची लाट,
मैत्रीच देत राहते सख्याची साथ।
नसते गरज मोठ्या भेटीची,
एवढं पुरेसं – तू आहेस ना माझ्यासाठी!
अश्रू पुसणारा, हसू वाटणारा,
मैत्री म्हणजे तो खरा आधाराचा किनारा!
जग बदललं, वेळही निघून गेली,
पण खरी मैत्री... ती कायम स्मरणात राहिली!
मनाच्या कोपऱ्यात घर करून बसते,
मैत्री म्हणजे आठवणींमध्ये हसतं आणि रडतंही!

प्रणाली सुनिल हरुगीरे
SY AI & DS

आई

आई हे जगातील सर्वात पवित्र, निःस्वार्थ आणि निरपेक्षनात आहे. 'आई' हा शब्दउच्चारला की मनात आपोआप प्रेम, सुरक्षितता आणि ऊब भरून येते. माणूस कितीही मोठा झाला, कितीही प्रगती केली, कितीही यश मिळवलं तरी त्याच्या आयुष्याचा आधारस्तंभ, त्याची पहिली गुरु, त्याची पहिली मैत्रीण आणि त्याची सर्वात मोठी प्रेरणा म्हणजे आई. तिचं व्यक्तिमत्त्व इतकं विशाल आहे की ते शब्दांत बांधण्याचा प्रयत्न हा स्वतःच एक आव्हान आहे.

आईचं प्रेम हे निसर्गाने दिलेलं अद्भुत वरदान आहे. गर्भधारणेपासूनच आईची माया सुरू होते. गर्भातील प्रत्येक हालचाली सोबत ती आनंदी होते, घाबरते, अपेक्षा करते आणि त्या छोट्या जीवासाठी मनात स्वप्न विणते. मुलाच्या जन्मानंतर तिचं जग पूर्णपणे बदलतं. मुलाच्या रडण्यावर रात्री जागणं, त्याच्या प्रत्येक वेदनेवर मनातून तुटून जाणं, आणि त्याच्या प्रत्येक हसण्यात स्वतःचं सुख शोधणं-हे सगळं केवळ आईच करू शकते.

मुलाच्या पहिल्या पावलांपासून ते त्याच्या जगण्याच्या प्रत्येक निर्णयापर्यंत आईचा सहभाग अत्यंत महत्त्वाचा असतो. ती केवळ जन्म देणारी नाही, तर संस्कार देणारी असते. काय योग्य, काय अयोग्य, कसे वागावे, कशाला कसे सामोरे जायचे हे जीवनातील पहिले धडे आईच देते.

आईचं त्यागमय जीवन हे माणुसकीचं सर्वोत्तम प्रतीक आहे. स्वतः भुकेली राहून मुलाला खाऊ घालणं, स्वतःची स्वप्नं बाजूला ठेवून मुलांच्या आयुष्याची स्वप्नं पुरी करण्यासाठी झटणं, स्वतःचं आरोग्य आणि थकवा दुर्लक्षित करून घर आणि नातेसंबंध सांभाळणं-आई हे सगळं कधीच बंधन म्हणून करत नाही. तिच्यासाठी हे सगळं प्रेमाचा एक नैसर्गिक प्रवाह असतो.

आईचं घरातील महत्त्व अनन्यसाधारण आहे. घरातील प्रत्येक सदस्याच्या भावना, गरजा आणि समस्यांची तिला पूर्ण जाणीव असते. तिच्या उपस्थितीमुळेच घरातील वातावरण सुरक्षित, शांत आणि आनंदी राहाते. घरात आई नसल्यास सर्व काही असतानाही काहीतरी अपूर्ण असल्यासारखे वाटते. ती घराची आधारस्तंभ आणि मनाचा कोमल कोपरा आहे. तिच्या प्रेमानेच घराला घरपण मिळतं.

आईचं व्यक्तिमत्त्व केवळ प्रेमापुरतं मर्यादित नाही. ती कधी कठोर गुरु बनते तर कधी मृदू मैत्रीण. कधी ती पोलादी धैर्याचा आधार बनते, तर कधी दुःखात सावरणारी सावली. मुलांवर विश्वास ठेवण्यासाठी, त्यांच्या चुका सुधारण्यासाठी आणि त्यांना योग्य

मार्गावर नेण्यासाठी आई आयुष्यभर झटत असते. तिच्या शब्दांत अशी शक्ती असते की, मुलं कोणत्याही अडचणीवर मात करण्याची प्रेरणा मिळवतात.

समाजातही आईचे महत्त्व अत्यंत मोठे आहे. प्रत्येक यशस्वी व्यक्तीच्या मागे त्याची आई उभी असते-तिचे संस्कार, तिचे मार्गदर्शन आणि तिचे प्रेरणादायी शब्द. आईशिवाय समाजाच्या संवेदनशीलतेला, प्रेमाला आणि मूल्यांना दिशा मिळणे अवघड आहे. म्हणूनच म्हणतात की, एक चांगली आई हजार शिक्षकांपेक्षा श्रेष्ठ असते.

आईचं प्रेम असीम आहे. ते कमी-जास्त होत नाही, अटीतटींवर आधारित नसतं आणि कधीच बदलत नाही. मुलं कितीही मोठी झाली, कितीही दूर राहिली तरी आईची चिंता आणि माया तशीच राहाते. तिचं मन नेहमी मुलांच्या सुखासाठीच धडधडत असतं. तिचा आशीर्वाद हीच मुलांची खरी संपत्ती असते आणि म्हणूनच जगात काहीही मिळू शकतं-धन, मान, यश, प्रसिद्धी- पण एक गोष्ट मात्र मिळत नाही: आईची जागा. ती एकमेव आहे, अप्रतिम आहे आणि अमूल्य आहे. म्हणूनच तिच्यासाठी एकच वाक्य पुरेसं ठरतं:

देव सर्वत्र नसतो, म्हणून त्याने आई निर्माण केली.

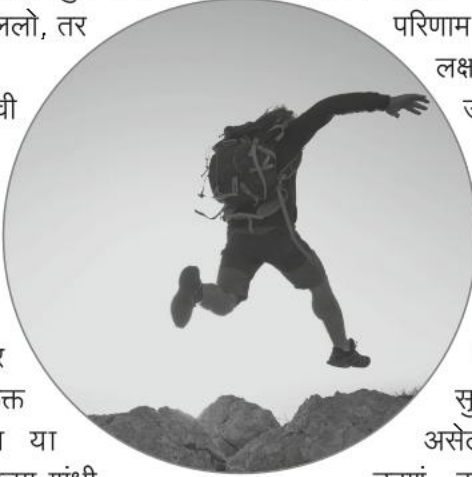

थांबू नको, पुढे चालत राहा

जीवन हा एक प्रवास आहे-अनेक चढ-उतारांनी भरलेला, कधी सुखाचा, कधी दुःखाचा. प्रत्येकाला या प्रवासात संघर्षाचा सामना करावा लागतो. पण ज्या व्यक्तीने या संघर्षासमोर झुकायचं नाही, थांबायचं नाही आणि सतत पुढे चालत राहायचं ठरवलं, त्यालाच यश मिळतं. म्हणूनच म्हणतात - थांबू नको, पुढे चालत राहा. ही फक्त एक ओळ नाही, तर संपूर्ण जीवनाचा मंत्र आहे. अडचणी हे जीवनाचा एक अविभाज्य भाग आहेत. कधी परिस्थिती आपल्या विरोधात असते, कधी लोकांचा पाठिंबा मिळत नाही, तर कधी आपल्या प्रयत्नांचं फळ लगेच दिसत नाही. पण म्हणून थांबायचं का? नदीला जेव्हा मोठा डोंगर आडवा येतो, तेव्हा ती आपला प्रवाह थांबवत नाही. ती मार्ग बदलते, पण प्रवाह चालू ठेवते. तसेच आपल्यालाही प्रत्येक अडथळ्याला वळसा घालत पुढे जायचं असतं. कारण थांबलो, तर प्रवास संपतो; चाललो, तर नवीन मार्ग सापडतो.

आपल्याला यश हवं असतं, पण अपयशाची भीती आपल्याला पुढे जाण्यापासून अडवते. परंतु अपयश म्हणजे शेवट नाही, तर नव्या सुरुवातीची पायरी आहे. जगातील प्रत्येक यशस्वी व्यक्तीने अपयशाचं तोंड पाहिलं आहे. थॉमस एडिसनने बल्ब तयार करण्याआधी हजारो वेळा प्रयत्न केले. प्रत्येक अपयशानंतर तो म्हणायचा, मी अपयशी झालो नाही, मी फक्त हजार चुकीचे मार्ग शोधले. त्याच्या या दृष्टिकोनामुळेच जगाला प्रकाश मिळाला. महात्मा गांधी, डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम, सचिन तेंडुलकर, मेरी कोम-हे सगळे एकेकाळी सामान्य माणसे होती. पण त्यांच्यात एक गोष्ट समान होती- त्यांनी कधीच हार मानली नाही. त्यांनी अपयशांना थांबण्याचं कारण बनवलं नाही, तर शिकण्याची संधी बनवली. म्हणूनच ते आज लाखो लोकांच्या प्रेरणेचे स्रोत आहेत. यश मिळवण्यासाठी सातत्यही सर्वात मोठी शक्ती आहे. एक दिवस, एक आठवडा किंवा एक प्रयत्न पुरेसा नसतो. रोज थोडं थोडं काम करत राहाणं, चुकामधून शिकणं, आणि स्वतःवर विश्वास ठेवणं-हेच खऱ्या अर्थाने यशाचं रहस्य आहे. बियाणं एका रात्रीत झाड होत नाही, त्याला पाणी, सूर्यप्रकाश आणि वेळ लागतो. त्याचप्रमाणे आपले प्रयत्नही वेळ घेतील, पण फळ नक्की देतील. फक्त थांबू नका, प्रयत्न करत राहा.

जीवनात आव्हानंही संकटं नाहीत, ती आपल्या क्षमतेची परीक्षा असतात. कठीण प्रसंगी मनात भीती निर्माण होते, पण जर आपण धैर्य ठेवले आणि परिस्थितीला सामोरे गेलो, तर तीच परिस्थिती आपल्याला अधिक मजबूत बनवते. जसं, सोनं अग्निमध्ये तापल्यावर शुद्ध होतं, तसं माणूसही संकटांमधून अधिक सामर्थ्यवान होतो म्हणून अडचणींना घाबरू नका, त्यांचं स्वागत करा. कारण त्या तुम्हाला यशाच्या दिशेने ढकलतात. थांबू नये यासाठी धैर्य, संयम आणि विश्वास या तीन गोष्टी अत्यंत महत्वाच्या आहेत. धैर्य म्हणजे संकटातही उभं राहाण्याची ताकद. संयम म्हणजे योग्य वेळ येईपर्यंत प्रयत्न करत राहाण्याची कला आणि विश्वास म्हणजे स्वतःच्या क्षमतेवरचा अढळ भरोसा. या तिन्ही गोष्टी एकत्र आल्या की, यश दूर राहात नाही. कधी कधी आपण प्रयत्न करतो; पण लगेच परिणाम दिसत नाही, तेव्हा मनात निराशा येते. पण लक्षात ठेवा, प्रत्येक प्रयत्नाचं फळ मिळतंच-कधी उशिरा, पण नक्की मिळतं. म्हणूनच थांबू नका, चालत राहा.

जीवनाचा खरा अर्थ यशात नाही, तर प्रवासात आहे. प्रत्येक पाऊल, प्रत्येक अनुभव, प्रत्येक शिकवणही आपल्याला अधिक परिपक्व बनवते. जगात कोणीच परिपूर्ण नाही, पण प्रत्येक दिवस नव्याने सुरुवात करण्याची संधी देतो. काल काही चुकलं असेल, तर आज पुन्हा प्रयत्न करा. पडल्यावर उठणं, हरवल्यावर शोधणं आणि अंधारातही प्रकाश पाहणं-हेच तर जगण्याचं सौंदर्य आहे. शेवटी, लक्षात ठेवा-जीवन म्हणजे एक धावपट्टी आहे. काही लोक वेगाने धावतात, काही हळू चालतात, काही मध्येच थांबतात. पण जिंकतो तोच जो शेवटपर्यंत धावतो. संकटं येतील, लोक थांबायला सांगतील, परिस्थिती निराश करेल; पण मनात ठाम ठेवा-मी थांबणार नाही. मी पुढे चालत राहीन. कारण थांबणं म्हणजे पराभव आणि चालत राहाणं म्हणजे प्रगती. अडथळे हे तुमचा शेवट नाहीत; ते फक्त तुम्ही किती निर्धाराने पुढे जाऊ शकता हे दाखवतात म्हणून आशा सोडू नका, प्रयत्न करत राहा आणि जीवनाच्या प्रत्येक वळणावर स्वतःला सांगा-थांबू नको, पुढे चालत राहा. कारण शेवटी जिंकतो तोच जो कधीच हार मानत नाही.

भारतीय संस्कृती, परंपरा आणि सणांचे सामाजिक महत्त्व

भारत हा विविधतेने नटलेला देश आहे. येथे धर्म, भाषा, सण, परंपरा आणि संस्कृती यांचा अनोखा संगम दिसतो. भारतीय संस्कृतीची मुळे हजारो वर्षांपूर्वीपासून रुजलेली असून, ती सतत बदलत असली तरी तिचे मूल्याधिष्ठित स्वरूप आजही टिकून आहे. भारतीय सण, परंपरा आणि संस्कार हे केवळ धार्मिक आस्थेचे प्रतीक नसून समाजातील एकोप्याचे, सामूहिक सहभागाचे आणि नैतिक मूल्यांचे प्रतीक आहेत.

भारतातील प्रत्येक सणामागे एक ऐतिहासिक, आध्यात्मिक किंवा वैज्ञानिक कारण दडलेले असते. या सणांमधून माणूस आनंद, एकत्रितपणा, प्रेम, उत्साह आणि परस्पर सहकार्य शिकतो. सर्वात महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे हे सण समाजातील सर्व घटकांना एकत्र आणत, सामाजिक बंध दृढ करतात.

दिवाळी हा भारतीय संस्कृतीतील सर्वात महत्त्वाचा आणि मोठा उत्सव मानला जातो. प्रकाशाचा अंधारावर विजय हे दिवाळीचे मुख्य तत्त्व आहे. भगवान राम यांच्या अयोध्येत परतण्याचे स्वागत म्हणून हा उत्सव साजरा केला जातो, असे रामायणात वर्णन आहे. दिवाळीत केले जाणारे घर स्वच्छता, रांगोळी, पणत्यांची सजावट आणि लक्ष्मीपूजन ही केवळ धार्मिक कृत्ये नसून स्वच्छतेचे, सौंदर्यप्रेमाचे आणि आर्थिक व्यवस्थापनाचे धडे देतात. दिवाळीला दिला जाणारा फराळ हा कुटुंबातील आणि समाजातील लोकांना एकत्र बसून आनंद वाटण्याची संधी देतो. दिवाळीचे सामाजिक महत्त्व म्हणजे-एकत्रित कुटुंबव्यवस्था, सुख-समृद्धीची प्रार्थना आणि समाजातील सर्व घटकांना समान आदर.

होळी हा रंगांचा उत्सव विविधता आणि एकतेचे प्रतीक आहे. होळीमध्ये होणारी पापांची होळी, वसंत ऋतूचे स्वागत आणि रंगांद्वारे सणाचा उत्साह व्यक्त केला जातो. होळी हा जात-धर्म न पाहता सर्वजण आनंदाने साजरा करतात. या सणामुळे मनातील कटुता नाहीशी होते आणि नात्यांमध्ये नवीन रंग भरले जातात. सामाजिक भेदभाव कमी होऊन प्रेम, सहकार्य आणि बंधुभाव वाढतो.

गणेशोत्सव हा महाराष्ट्राचे वैशिष्ट्य मानला जातो; परंतु आज तो संपूर्ण भारतभर उन्मादपूर्ण उत्साहाने साजरा केला जातो. लोकमान्य टिळकांनी गणेशोत्सवाला सार्वजनिक रूप दिल्यामुळे हा सण स्वातंत्र्यलढ्याचा प्रेरणास्रोत ठरला. गणपतीच्या आगमनाने घराघरात

आनंद, भक्तीभाव आणि एकोपा वाढतो. सार्वजनिक मंडळे विविध सामाजिक, सांस्कृतिक आणि शैक्षणिक उपक्रम राबवतात. त्यामुळे हा सण समाजातील जागरूकता, सहकार्य, जबाबदारी आणि एकत्र काम करण्याची मानसिकता विकसित करतो.

भारतीय संस्कृतीमध्ये परंपरा, संस्कार आणि मूल्ये यांना खूप महत्त्व आहे. वडीलधान्यांचा आदर, अतिथी देवो भव, सर्व धर्मांचा सन्मान, अहिंसा, सत्य, दान, सेवा, करुणा-ही मूल्ये भारतीय संस्कृतीचे मुख्य आधारस्तंभ आहेत. सण आणि परंपरांद्वारे ही मूल्ये पुढील पिढीकडे हस्तांतरित होत राहातात म्हणूनच भारतीय संस्कृती फक्त धर्मापुरती मर्यादित नसून मानवी संबंधांना बळकट करणारी जीवनशैली आहे.

सणांमुळे समाजात अनेक सकारात्मक बदल घडतात. लोक एकमेकांच्या घरी जातात, शुभेच्छा देतात, एकमेकांच्या उत्सवात सहभागी होतात. कामधंद्याच्या व्यापातही सण माणसाला भावनिक विश्रांती देतात. कुटुंबातील लहानांपासून मोठ्यांपर्यंत सर्वांना एकत्र आणून आनंदाचे, संवादाचे वातावरण तयार होते. या सणांमधील सामायिक संस्कृतीमुळे देशातील विविधतेतील एकता अधिक दृढ होते.

भारतीय सणांचे आणखी एक वैशिष्ट्य म्हणजे ते निसर्गाशी आणि ऋतुचक्राशी जोडलेले आहेत. दिवाळीमध्ये नवीन वर्षाचे स्वागत, होळीत वसंताचे आगमन, संक्रांतीला सूर्याच्या नवीन संक्रमणाचा उत्सव-हे सर्व भारतीय संस्कृतीच्या वैज्ञानिक दृष्टिकोनाचे द्योतक आहे. या सणांमुळे मनुष्य निसर्गाशी जोडला जातो आणि पर्यावरणासोबत संतुलन राखण्याचे महत्त्व समजते.

शेवटी असे म्हणता येईल की, भारतीय संस्कृतीतील सण आणि परंपरा हे आपल्या सामाजिक जीवनाचे हृदय आहेत. ते माणसाला एकत्र आणतात, मूल्ये शिकवतात, समाजातील नात्यांना मजबुती देतात आणि आनंदाच्या वातावरणातून सकारात्मक ऊर्जा निर्माण करतात. या परंपरा जतन करणे ही केवळ आपली जबाबदारी नसून आपल्या ओळखीचा एक महत्त्वाचा भाग आहे. या सणांच्या माध्यमातून भारतीय संस्कृतीचे तेज आणि वैशिष्ट्य पुढील पिढ्यांपर्यंत टिकून राहावे-हेच प्रत्येक भारतीयाचे कर्तव्य आहे.

AI आणि त्यामागे धावणारे जग

आजचं युग आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स - म्हणजेच कृत्रिम बुद्धिमत्तेचं युग ठरत आहे. मानवी जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात, प्रत्येक कोपऱ्यात AI झपाट्याने प्रवेश करत आहे. जगातली अनेक मोठी राष्ट्रं, उद्योग, शिक्षण संस्था, सरकारं आणि संशोधक या तंत्रज्ञानाच्या मागे धावत आहेत. काही जण याकडे भविष्यातल्या संधी म्हणून पाहतात, तर काहीजण यातून निर्माण होणाऱ्या समस्यांबाबत चिंता व्यक्त करतात. या तंत्रज्ञानाने आपलं जग कसं बदललं आहे, काय अडचणी उभ्या केल्या आहेत आणि त्यावर उपाय काय असू शकतात - हे समजून घेणं आज अत्यावश्यक आहे.

AI म्हणजे संगणकाला मानवी मेंदूसारखे विचार करण्याची, निर्णय घेण्याची, शिकण्याची क्षमता देणं. साधारणतः १९५० च्या दशकात याची कल्पना रुजू झाली, पण २०१० नंतर अखं मध्ये प्रचंड गती आली. यामध्ये मशीन लर्निंग, डीप लर्निंग, भाषेची प्रक्रिया, प्रतिमा ओळखणे आणि आता जनरेटिव्ह AI या सर्व गोष्टी आपलं आयुष्य सोपं करतात, वेळ वाचवतात आणि अनेक अवघड कामं झपाट्याने पार पाडतात.

आज जगातील जवळपास सर्वच क्षेत्रांमध्ये AI वापरला जात आहे. उद्योगजगतात उत्पादन प्रक्रियेपासून ते ग्राहक सेवा, आर्थिक विश्लेषण, मार्केटिंगपर्यंत अखं वापरला जातो. शिक्षणक्षेत्रात वैयक्तिक शिक्षणक्रम तयार करून विद्यार्थ्यांना त्यांच्या गरजेनुसार शिकवता येतं. वैद्यकीय क्षेत्रात AI निदान करण्यात, स्कॅनिंग, रिपोर्ट्सचे विश्लेषण आणि औषधनिर्मितीत वापरात येतो. कृषीमध्ये तर ड्रोन, सेन्सर्स, हवामान माहिती आणि जमिनीचा डेटा वापरून पिकांची गुणवत्ता वाढवण्याचा प्रयत्न AI करत आहे. इतकंच नव्हे, तर मनोरंजन क्षेत्रात स्क्रिप्ट लिहिणं, संगीत तयार करणं, चित्रं निर्माण करणं या गोष्टीदेखील AI करू लागल्या आहेत. या सर्व प्रगतीमुळे आपण आनंदित होतो. पण याच तंत्रज्ञानाच्या झपाट्यामुळे अनेक गंभीर प्रश्न निर्माण झाले आहेत. सर्वात मोठा प्रश्न म्हणजे नोकऱ्यांचा. आज AI मुळे पारंपरिक नोकऱ्या-जसं की डेटा एंट्री, ग्राहक सेवा, ट्रान्सलेशन,

वाहन चालवणं, बँकिंगमधील बेसिक प्रक्रिया - या सर्वांचा काळ संपत चालला आहे. मशीन माणसाच्या जागी काम करत आहेत. विशेषतः कमी-शिक्षित किंवा निम्नस्तरीय काम करणाऱ्या लोकांना याचा फटका बसतो आहे. भविष्यात हे प्रमाण वाढणारच आहे.

दुसरी समस्या म्हणजे वैयक्तिक गोपनीयतेचा अभाव. अखं प्रणाली चालवण्यासाठी आणि सुधारण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर वैयक्तिक डेटा गोळा केला जातो - तो कधी नकळत, कधी परवानगीशिवाय. यामुळे लोकांच्या खाजगी माहितीचा गैरवापर होण्याची शक्यता वाढते. शिवाय, अखं प्रणाली जर पूर्वग्रहांनी

भरलेल्या डेटावर प्रशिक्षित झाल्या, तर त्या निर्णय प्रक्रियेत देखील अन्याय करत असतात. उदाहरणार्थ, जर एक प्रणाली पुरुषांना जास्त सक्षम समजते, तर ती स्त्रियांना दुय्यम वागणूक देऊ शकते. AI विषयी आणखी एक मोठा प्रश्न म्हणजे नैतिकतेचा आणि नियंत्रणाचा अभाव. AI मध्ये चांगलं आणि वाईट यातला फरक समजण्याची नैसर्गिक क्षमता नसते. त्यामुळे जर एखादं टूल चुकीच्या हेतूने वापरलं गेलं, तर त्याचे दुष्परिणाम मोठ्या प्रमाणावर दिसू शकतात. जसं की,

बनावट व्हिडिओज चुकीची माहिती पसरवणं किंवा मनोवैज्ञानिक नियंत्रण. यासोबतच, AI चा विकास आणि वापर मुख्यत्वे विकसित देशांमध्ये होत असल्यामुळे डिजिटल विषमता निर्माण झाली आहे. भारतासारख्या देशातही ग्रामीण आणि शहरी भागांतील अंतर वाढत आहे - शहरात डिजिटल टूल्स सहज उपलब्ध असतात, पण खेड्यांमध्ये तशी सुविधा नाही.

या सर्व समस्यांवर उपाय शक्य आहेत, पण त्यासाठी ठोस कृती हवी. सर्वप्रथम, AI चा विकास हा माणसाच्या केंद्रस्थानी ठेवून व्हायला हवा. याचा अर्थ असा की, कोणतेही AI टूल हे मानवी हक्क, स्वातंत्र्य आणि नैतिकतेच्या चौकटीत तयार व्हायला हवे.

डेटा गोपनीयतेसाठी प्रभावी कायदे तयार करणं देखील महत्वाचं आहे. युरोपियन युनियनमध्ये सारखा कायदा आहे, जो नागरिकांच्या वैयक्तिक माहितीच्या संरक्षणासाठी कठोर नियम लागू करतो. भारतातही अशा प्रकारचा कायदा असायला हवा. शिवाय, AI च्या नियमनासाठी स्वतंत्र संस्था असणं आवश्यक आहे - जिचं काम फक्त AI टूल्सच्या सुरक्षित आणि नैतिक वापरावर लक्ष ठेवणं असावं.

AI चा योग्य वापर केल्यास भविष्यात अनेक सकारात्मक बदल घडू शकतात. वैद्यकीय क्षेत्रात AI मुळे वेळेत निदान होऊन अनेक जीव वाचू शकतात. शिक्षणक्षेत्रात प्रत्येक विद्यार्थ्याला त्यांच्या पद्धतीने शिकण्याची संधी मिळेल. सरकारी योजनांची अंमलबजावणी डेटा आणि अखच्या साहाय्याने अधिक पारदर्शक आणि प्रभावी होऊ शकते. वाहतूक क्षेत्रात अख मुळे अपघातांची संख्या कमी होईल. पण या सर्व सकारात्मक बदलांमागे जर जबाबदारी, नियमन आणि मानवी हस्तक्षेप नसेल, तर त्याचे दुष्परिणाम टाळणं कठीण होईल.

शेवटी, AI ही संधी आहे - पण तिच्या मागे डोळे झाकून धावणं धोकादायक ठरू शकतं. आपण याला साधन मानून वापरायला शिकलं पाहिजे, साध्य नव्हे. मानवी मेंदूची आणि सर्जनशीलतेची जागा कोणतंही तंत्रज्ञान घेऊ शकत नाही. त्यामुळे AI चा वापर करताना - आपल्या निर्णयांमध्ये विवेक, नैतिकता आणि जबाबदारी जपणं अत्यंत गरजेचं आहे.

साधायचे कसे ?

अपेक्षांचे ओझे आता पेलायचे तरी कसे ?
वस्तुस्थितीला कल्पनांशी बांधायचे तरी कसे ?
प्रत्येकजण निराळा येथे, मग पुन्हा तोलायचे कसे ?
हा श्रेष्ठ तो हिन, मोल हे जाणायचे कसे ?
रंग बदलत्या जगात, बेरंग राहायचे कसे ?
रंग सुखाचा लावून भाळी, मिरवायचे तरी कसे ?
निखळ मैत्री मिळो जीवनी, मग स्वार्थी व्हावे कसे ?
पेराल तेच उगवेल, नियम विसरती सारे कसे ?
मन स्वार लाटांवरती, विचार सागरतळी जाती कसे ?
शोध स्वतःचा घेता घेता, हरवून जाती दिस कसे ?
काळ हाच गुरू असे, अनुभव सांगती आपलेच कसे ?
मार्ग दाविसी तूच विधात्या आता जीवन हे साधायचे कसे ?

समिक्षा अशोक पाटील

S. Y. AI & DS

निसर्ग आणि कविता : हृदयाला स्पर्श करणारा अनंत संगम

निसर्ग आणि कविता यांचा संबंध अनादि काळापासून अतूट राहिला आहे. मानवाने पहिल्यांदा शब्दांना लय दिली, तेव्हा त्याला स्फूर्ती देणारा पहिला गुरू म्हणजे निसर्गच. वाऱ्याची सळसळ, पावसाच्या सरी, पक्ष्यांचे किलबिल, नदीचा नाद, डोंगरांची उंची आणि सागराची अथांगता—हे सगळे क्षण कवीच्या मनातले शब्द उलगडून एक सुंदर काव्यरचना साकार करतात. म्हणूनच निसर्गाला कवितेची जननी असे म्हटले तरी वागणे ठरणार नाही.

निसर्ग हा केवळ दृश्य अनुभव नाही; तो मनाला जाणवणारा स्पर्श आहे. पहाटेचे कोवळे ऊन जसे अंगावर पडते, तसेच ते मनातही शांतता पसरवते. सूर्योदयाची सोनेरी किनार आकाशाला गुलाबी छटा

नदीची तत्त्वज्ञानात्मक शिकवण प्रत्येक माणसासाठी प्रेरणादायी आहे. कवी हे सर्व सूक्ष्म संदेश पकडून त्यांना कलात्मक प्रतीकांत गुंफतो. निसर्गाचे आश्चर्य अनुभवल्यावर मन अधिक संवेदनशील आणि सर्जनशील होते; त्यातूनच सुंदर कवितांचा जन्म होतो.

कवितेत निसर्गाचे वर्णन ही फक्त निसर्गाची स्तुती नसते, तर ती मनातील भावनांचे प्रतिबिंब असते. उदाहरणार्थ, वादळी वारा कधी कवीला जीवनातील संघर्षासारखा वाटतो, तर शांत दवबिंदू त्याला सौम्य आशेची आठवण करून देतो. पावसाच्या सरी प्रेमाची कोमलता व्यक्त करतात आणि दीर्घ उन्हाळा संघर्ष व प्रतीक्षेचे प्रतीक ठरतो. कवी जे मनात अनुभवतो, ते निसर्गाच्या माध्यमातून अधिक प्रभावी पद्धतीने वाचकांपर्यंत पोहोचते.

देताना दिसली की मनात आशेची नवी किरणे फुलतात. कवी या प्रत्येक अनुभवाला शब्दात बांधतो आणि त्यातून अनंत अर्थ उदयास येतात. मराठी कवितांमध्येही निसर्गाची प्रेरणा भरभरून दिसते—कुसुमाग्रजांची 'वैशाखाचा माहेरी आला आज पावसा' ही ओळ किंवा बा. भ. बोरकरांची 'कधी पहाटेच्या झुळुकींनी' ही कविता, दोन्हींच्या पाठीमागे निसर्गाचा निखळ स्पर्श आहे.

निसर्ग मानवाला शांतता देतो, पण त्याचबरोबर जीवनातील बदलांचा धडादेखील शिकवतो. झाडांची पानगळ आपल्याला सोडून देण्याचे महत्त्व सांगते. फुलांचा बहर जीवनातील आनंदाचे प्रतीक आहे, तर त्यांचे ओघळणे हे बदल अंगीकारण्याची शिकवण देते. नदी अखंड वाहात राहाते, अडथळे येत असले तरी मार्ग बदलत राहाते—ही

आजच्या यंत्रयुगात निसर्गापासून दूर जाण्याची प्रवृत्ती वाढत आहे. मोबाईल, संगणक, शहरी धकाधकीमुळे माणूस निसर्गाच्या सौंदर्यापासून दूर राहातो. पण जेव्हा काही क्षण आपण झाडाखाली बसतो, पहाटेचा वारा अंगावर घेतो, किंवा पावसात भिजतो, तेव्हा मनात एक वेगळीच शांतता व्यापते. हे अनुभव आपल्या भावविश्राला समृद्ध करतात. कवी आणि साहित्यिकांना तर अशा निसर्गानुभवांनी आयुष्यभर शब्दांचा आधार दिलेला आहे.

निसर्ग आणि कविता या दोन्हींची माणसाला जोडण्याची, शांतता देण्याची आणि भावनांना अभिव्यक्त करण्याची ताकद अफाट आहे. कविता निसर्गाला शब्दरूप देऊन जिवंत करते; तर निसर्ग कवितेला भावनांचे रंग देऊन अर्थपूर्ण बनवतो. हा अदृश्य संगम माणसाच्या मनःशांतीचा एक सुंदर स्रोत आहे.

शेवटी, निसर्गाकडे पाहण्याची दृष्टी कवीची असली की, प्रत्येक क्षण कविता बनू शकतो. पानगळीतही सौंदर्य दिसते, उन्हातही आशेची किरणे दिसतात आणि पावसात जीवनाचे संगीत ऐकू येते. निसर्ग आणि कविता या दोन्हींचा आस्वाद घेतला की जीवन अधिक सुंदर, अधिक अर्थपूर्ण आणि अधिक संवेदनशील बनते. म्हणूनच निसर्गाचे रक्षण करणे म्हणजे काव्याची परंपरा जपणे—कारण जिथे निसर्ग असेल, तिथे कविता स्वयंमेव जन्म घेत राहील.

योद्धा - कर्ण

कधी कधी देव ना एका मनुष्याला इतक्या कठोरपणे घडवते की, तो जिवंतपणीच अमर होतो. अशाच नियतीचा साक्षीदार म्हणजे दानशूर - कर्ण.

महाभारतातील असंख्य योद्ध्यांमध्ये एक असा योद्धा, जो रक्ताने नव्हे तर आत्मगौरवाने ओळखला जातो. ज्याने आयुष्यभर लढा दिला - शत्रूशी नव्हे, तर स्वतःच्या ओळखीशी.

मी अलीकडेच शिवाजी सावंत यांचे 'मृत्युंजय' हे सुंदर पुस्तक वाचले. या ग्रंथाने या अद्वितीय पात्राला शब्दांमधून जीवन दिले. या ग्रंथातला कर्ण म्हणजे केवळ युद्धभूमीवरील धनुर्धारीनाही, तर मनाच्या रणांगणावरही लढणारा सूर्यपुत्र.

कर्णाचा जन्मच रहस्यांनी आणि वेदनेने वेढलेला. कुंतीला मिळालेल्या वरदानामुळे जन्मलेले बाळ-पण समाजाने त्याला नाकारले. नदीत तरंगत गेलेल्या त्या बाळाने सूर्याचा पुत्र म्हणून नव्हे, तर सूतपुत्र म्हणून आपली ओळख मिळवली. त्या एका शब्दाने सूतपुत्र; त्याच्या संपूर्ण आयुष्याची दिशा बदलली.

समाजाने त्याला नीच ठरवले, पण त्याने त्या अपमानाचे ओझे मानले नाही. उलट, त्या वेदनेलाच त्याने शक्तीत रूपांतरित केले. त्याचा प्रत्येक बाण म्हणजे अपमानावरचा प्रत्युत्तर होता.

पराक्रम आणि वचन पालक हेच कर्णाचे दुसरे रूप होते.

कर्णाने युद्धात कितीही विजय मिळवले तरी कोणाचेच समाधान कधीच होत नव्हते. पांडवांचे गुरू द्रोणाचार्यांच्या नजरेत तो सूतपुत्र, पण अर्जुनाइतकाच सामर्थ्यवान. जेव्हा साऱ्या सभागृहाने त्याचा अपमान केला, तेव्हा दुर्योधनाने त्याचा हात धरला. तो हात केवळ मैत्रीचा होता. त्याक्षणी कर्णाला एक माणूस म्हणून सन्मान मिळाला आणि त्याने त्या सन्मानासाठी आपले जीवन अर्पण केले.

त्याची दुर्योधनाशी खूप निष्ठा होती. युद्धभूमीवर धर्माची बाजू कोणाची व अधर्माची कोणाची, हे त्याला माहिती होते; तरीही त्याने दिलेल्या शब्दावरून, वचनावरून माघार घेतली नाही. हा त्याचा दोष नव्हे, तर त्याच्या स्वभावातील वचन पालन करायला शिकविणाऱ्या राधा आईचे संस्कार होते.

कर्णाच्या जीवनातील मला आवडलेला अध्याय, गुण म्हणजे

त्याची दानशीलता. इंद्राने ब्राह्मणाचे रूप घेऊन त्याच्याकडे कवच-कुंडल मागितले आणि त्याने क्षणाचाही विचार न करता स्वतःचे रक्षण करणारे कवच दान केले. देण्यातच त्याला आनंद होता. त्याच्यासाठी दान म्हणजे दया नव्हे, ती राधेय कर्णाची ओळख होती.

कर्णाने कधी मिळवले नाही. तो फक्त देत राहिला. म्हणूनच आज जगामध्ये कर्ण एकमेव दान श्रेष्ठ म्हणून ओळखला जातो. कर्णाचे आयुष्य वाचताच त्याच्या त्यागाचे भयानक चित्र समोर उभे राहाते.

प्रत्येक गोष्ट सहन करायला मी या सूर्यपुत्राकडून शिकले. आईचा त्याग, समाजाचा अपमान, मित्राचे अधर्म आणि सत्याची ओळख - या सर्वांमध्ये तो आतून तुटत गेला, पण चेहऱ्यावर कधीही कमजोरी आणली नाही. कुंतीने युद्धापूर्वी जेव्हा सत्य सांगितले, तेव्हा त्याच्या अंतर्मनातील वेदना अक्षरशः जळून निघाल्या. पण तो म्हणाला, "आई, मी तुझ्या पोटचा आहे हे मला समजले, पण आज मी माझ्या वचनांचा पुत्र आहे म्हणूनच पाच पांडवांपैकी एकही मरण पावला नाही."

कर्ण म्हणजे नियतीने घडवलेला महामानव. माणसाच्या जन्मावर कधीच काहीच

ठरत नाही, पण त्याच्या कामगिरीवर निष्ठावर सगळं सगळं अवलंबून असतं. तो सूर्याप्रमाणे होता - स्वतः जळत राहिला, पण जगाला प्रकाश देत राहिला.

त्याचे तेज आजही इतिहासाच्या पानांतून झळकत राहाते. त्याचे दान, त्याचे धैर्य, त्याची वेदना आणि त्याची निष्ठा - हे सगळे मिळून त्याला मृत्युंजय बनवतात.

कर्ण म्हणजे अपमानातून उगवलेली प्रतिष्ठा, दुःखातून घडलेला दानवीर आणि अन्यायातून प्रकटलेला धर्मवीर.

कर्णाची कथाही केवळ महाभारताची गोष्ट नाही, ती माणुसकीची महाकथा आहे. कारण तो जिंकला नाही, तरीही हरला नाही. त्याने मृत्यूला हरवले - म्हणून तोच खरा मृत्युंजय.

ज्याने एकदा शिवाजी सावंत यांचे 'मृत्युंजय' वाचले त्याच्या मनातून सूर्यपुत्र, दानश्रेष्ठ, राधेय-कर्ण कधीच जाणार नाही.

आपण व आपले संस्कार

मानवाच्या जीवनप्रवासात व्यक्तीला घडवणाऱ्या सर्वात महत्त्वाच्या दोन गोष्टी म्हणजे आपण स्वतः आणि आपले संस्कार. मनुष्य जन्माला येतो तेव्हा तो कोऱ्या पाटीप्रमाणे असतो. त्याच्या वर्तनाला, विचारांना, निर्णयांना, बोलण्याला आणि जीवनातील प्रत्येक कृतीला दिशा देणारे जे मूल्य आहेत, तीच त्याची संस्कारांची पायाभरणी. व्यक्ती घडते ती तिच्या घरातून मिळालेल्या संस्कारांवर, वातावरणावर आणि अनुभवांवर. म्हणूनच आपण कोण आहोत हे सांगताना आपले संस्कार आपोआप उलगडत जातात.

संस्कारांची गरज का ?

आजच्या धकाधकीच्या, वेगवान आणि स्पर्धात्मक जगात यश मिळवण्यासाठी फक्त बुद्धिमत्ता पुरेशी नसते; त्यासोबत चांगले स्वभाव, योग्य निर्णयक्षमता, इतरांबद्दल आदर, जबाबदारीची जाणीव आणि सहकार्यभावही आवश्यक असतात. ही सर्व गुणवैशिष्ट्ये शाळेतल्या पुस्तकात नसतात; ती संस्कारांमधूनच विकसित होतात. संस्कार म्हणजे फक्त नियम किंवा बंधने नव्हेत; ते जीवन जगण्याची सुंदर आणि सुसभ्य पद्धत आहे.

आपल्याला कोणी मोठ्यांचा आदर करायला शिकवतो, वडीलधाऱ्यांशी कसे बोलावे हे सांगतो, चुकीची गोष्ट टाळण्याची जाणीव निर्माण करतो-हे सर्व संस्कारांचेच रूप आहे. मनुष्याला माणूस बनवणारी हीच मूल्ये.

घरातून मिळणारे संस्कार

आपल्या पहिल्या गुरू म्हणजे आई-वडील. त्यांच्या बोलण्यातून, कृतीतून, वागण्यातून बालकाचे मन आकार घेत असते. एखादा मूल पाहाते की त्याच्या पालकांचा स्वभाव शांत आहे, ते इतरांना आदराने वागवतात, कोणाशी कठोरपणे बोलत नाहीत-तर मूलही नकळत तेच अनुकरण करायला शिकते. म्हणूनच असे म्हणतात की घरातील वातावरण म्हणजे संस्कारांची शाळा.

आईची प्रेमळ कळकळ, वडिलांची कर्तव्यभावना, आजी-

आजोबांचा अनुभव आणि मुलांबद्दलची दयाळूवृत्ती-हे सर्व एकत्र येऊन मुलाचा स्वभाव घडवतात. घर हे संस्कारांचे सर्वात श्रीमंतकेंद्र आहे.

समाज आणि शाळेची भूमिका

संस्कार मिळवण्याचे काम फक्त घरापुरते मर्यादित नसते. शाळा, मित्रमैत्रिणी, शिक्षक, समाजातील लोक, संस्कृती-हे सर्व एकत्रितपणे व्यक्तीला आकार देतात. शाळा मुलांना फक्त शिक्षण देत नाही, तर शिस्त, वेळेचे महत्त्व, सहकार्य, स्पर्धा आणि नैतिकता शिकवते.

समाजात राहाताना व्यक्ती अनेक वर्तनपद्धती शिकते-कधी चांगल्या, कधी वाईट. पण योग्य संस्कार असलेली व्यक्ती वाईटाचे अनुसरण न करता योग्याची निवड करते. यालाच सुयोग्य संस्कारांची ताकद म्हणतात.

आपण आणि आपल्या निर्णयांची गुणवत्ता

आपल्यातील संस्कार आपल्या प्रत्येक निर्णयावर परिणाम करतात. समोर छोटीशी समस्या आली तरी संस्कार असलेली व्यक्ती संयम, विवेक आणि योग्य विचार वापरते. तर असंयमी व्यक्ती चटकन रागावते किंवा चुकीचा मार्ग स्वीकारते.

संस्कार व्यक्तीला कर्तव्यनिष्ठ, सहज माणसांशी जोडणारी, स्वतःसाठी आणि इतरांसाठी उपयोगी बनवतात. जीवनातील कुठलीही परिस्थिती असो-चांगले संस्कार

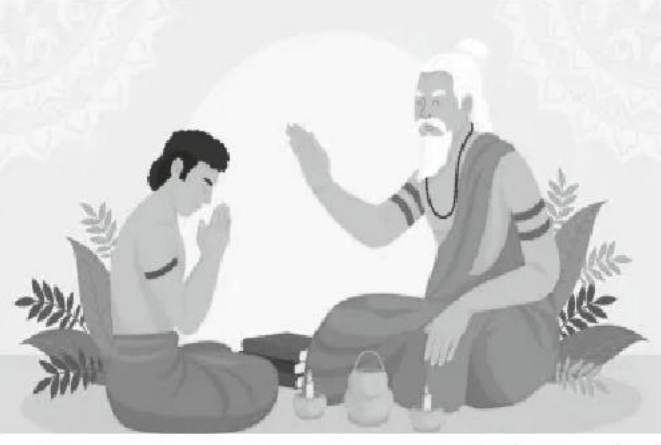
मार्ग दाखवतात.

आधुनिक युगात संस्कारांचे महत्त्व

आज तंत्रज्ञानाची क्रांती, सोशल मीडियाचा प्रभाव, वेगवान जीवनशैली, बदलती मूल्ये-या सर्वांमुळे युवा पिढी अनेकदा गोंधळलेली आणि दिशाहीन दिसते. माहिती अधिक आहे, पण मूल्यांची जपणूक कमी होत चालली आहे. पैशाच्या आणि प्रसिद्धीच्या मागे धावताना अनेक मूलभूत गुण मागे पडतात.

याच काळात संस्कारांचे महत्त्व आणखी वाढते. संस्कार

व्यक्तीला आधुनिकता स्वीकारताना संस्कृती विसरू नये हे शिकवतात. जग जिंकू दे, पण माणुसकी हरवू नये-हा संदेश संस्कारच देतात.

आपण स्वतः संस्कार कसे जपू शकतो ?

१. मोठ्यांचा आदर : ही पायाभरणी. त्यांनी दिलेला अनुभव हे आपले मार्गदर्शन.
२. शिस्त आणि वेळेची किंमत : शिस्तबद्ध व्यक्ती कोणत्याही क्षेत्रात यशस्वी होते.
३. प्रामाणिकपणा : कोणत्याही नात्याचा पाया.
४. दया आणि सहानुभूती : समाजाला जोडणारी ताकद.
५. चुकीपासून दूर राहाणे : योग्य-अयोग्य यातील फरक समजणे.
संस्कार हे इमारतीला आधार देणाऱ्या पायाप्रमाणे आहेत. पायाच मजबूत असेल तर कोणतीही इमारत टिकाऊ बनते.

आपण आणि आपल्या संस्कारांचे नाते

संस्कार आपल्याला जीवनाचा मार्ग दाखवतात, योग्यांची निवड करायला मदत करतात आणि माणूस म्हणून आपली ओळख तयार करतात. चांगले संस्कार असलेली व्यक्ती समाजात आदर मिळवते. कारण ती इतरांना न्यायाने, प्रेमाने आणि सद्भावनेने वागवते.

आपण काय मिळवतो हे महत्वाचे असले, तरी आपण कोण बनतो हे त्याहून अधिक महत्वाचे आहे-आणि ते संस्कारांवरच अवलंबून आहे.

वही कोऱ्या पानांची

वही कोऱ्या पानांची, सांगू पाहते रोज काही..
कल्पनांना देत राहा की, पंख नवे सोनेरी..
शब्द, अर्थ, भावना जुळतीलच की,
आणि येतील बघ कविता फेर धरूनी..
तयार होतील मग आपसूकच जीवनगाणी..
गाण्यांचं पण ना अजब असतं - थेट भिडतात मनाला..
जीव रंगला-गुंगला म्हणत स्वप्नांच्या गावी नेतात..
त्या गावी मिळते समाधान, कधी होतो भक्तीचा मेळा..
तो पांडुरंग, नारायण नि कृष्णसखा भेटतो
मांदियाळीत भक्तांच्या मग रमून जातो जीव..
हेवेदावे मिटतात आणि एकी होते मनांची..
जीवनरंग खुलून येतो मग भेट घडते ईश्वराची..
वही कोऱ्या पानांची, सांगू पाहते रोज काही
कल्पनांना देत राहा की, पंख नवे सोनेरी..

शिवानी विरभद्र कुंभार

S. Y. AI & DS

सख्यासम सोबती पुस्तक माझे!

वीण शब्दांची हळुवार गुंफलेली,
कथेत-कवितेत अलगत बांधलेली,
ओळी-ओळीत उलगडते नाते,
सख्यासम सोबती पुस्तक माझे!

कधी डोळा अंजन ज्ञानाचे,
कधी उजळती मार्ग वळणाचे,
आसू डोळ्यातील हसू बनती,
सख्यासम सोबती पुस्तक माझे!

जिद्ध मनी तेच भरती,
गुरूसम पाठी उभे राहाती,
प्रत्येक प्रश्न मार्गी लावती,
सख्यासम सोबती पुस्तक माझे!

S. Y. AI & DS

छायाचित्रण (Photography)

छायाचित्रण म्हणजे क्षणांना शब्दांशिवाय जिवंत ठेवण्याची एक प्रभावी कला आहे. कॅमेऱ्याच्या लेन्समधून टिपलेला प्रत्येक फोटो त्या क्षणातील भावना, वातावरण आणि वास्तव जपून ठेवतो. प्रकाश, सावली, रंग, रचना आणि योग्य कोन यांचा समतोल साधून छायाचित्रकार एखाद्या साध्या दृश्यालाही अर्थपूर्ण आणि आकर्षक रूप देतो. त्यामुळे छायाचित्रण ही केवळ तांत्रिक प्रक्रिया न राहता ती सर्जनशीलता, निरीक्षणशक्ती आणि संवेदनशीलतेची अभिव्यक्ती बनते.

छायाचित्रणाचे विविध प्रकार आहेत-निसर्ग छायाचित्रण, व्यक्तिचित्रण (पोर्ट्रेट), वन्यजीव छायाचित्रण, वास्तुशिल्प छायाचित्रण, फॅशन छायाचित्रण, क्रीडा छायाचित्रण इत्यादी. प्रत्येक प्रकारासाठी वेगवेगळी कौशल्ये आणि दृष्टिकोन आवश्यक असतो. उदाहरणार्थ, निसर्ग छायाचित्रणात संयम आणि योग्य वेळेची निवड महत्त्वाची असते, तर व्यक्तिचित्रणात व्यक्तीच्या भावभावना अचूक टिपण्याची कला गरजेची असते. या विविध प्रकारांमुळे छायाचित्रणाचा आवाका मोठा आणि बहुआयामी ठरतो.

आजच्या डिजिटल युगात छायाचित्रण अधिक सुलभ झाले आहे. स्मार्टफोन आणि डिजिटल कॅमेऱ्यांमुळे प्रत्येकजण सहजपणे फोटो

काढू शकतो. सोशल मीडियामुळे छायाचित्रे मोठ्या प्रमाणावर लोकांपर्यंत पोहोचतात आणि छायाचित्रकारांना आपली कला मांडण्यासाठी व्यासपीठ मिळते. मात्र, चांगले छायाचित्र घेण्यासाठी केवळ उपकरणे पुरेशी नसतात; त्यासाठी योग्य दृष्टिकोन, प्रकाशाची जाण आणि सातत्यपूर्ण सराव आवश्यक असतो.

छायाचित्रणाचा उपयोग केवळ आठवणी जतन करण्यापुरता मर्यादित नाही. छायाचित्रे समाजाला जागृत करू शकतात, एखाद्या समस्येकडे लक्ष वेधू शकतात किंवा संस्कृती व परंपरा जपण्याचे कार्य करू शकतात. ऐतिहासिक घटनांची नोंद, सामाजिक प्रश्नांचे दस्तऐवजीकरण आणि नैसर्गिक सौंदर्याचे जतन-या सर्वांमध्ये छायाचित्रणाची भूमिका महत्त्वाची आहे. अनेक वेळा एक प्रभावी छायाचित्र हजार शब्दांपेक्षा अधिक परिणामकारक ठरते. एकंदरीत, छायाचित्रण ही कला आणि तंत्रज्ञान यांचा सुंदर संगम आहे. ती आपल्याला पाहण्याची नवी दृष्टी देते आणि आयुष्यातील अमूल्य क्षण कायमस्वरूपी जपून ठेवण्याची संधी देते. म्हणूनच छायाचित्रण हा केवळ छंद नसून एक सशक्त अभिव्यक्तीचे माध्यम आणि प्रभावी संवादाची भाषा आहे.

●

छत्रपती शिवाजी महाराजांची विचारधारा

छत्रपती शिवाजी महाराजांची विचारधारा म्हणजे स्वाभिमान, धैर्य आणि न्याय यांचा संगम.

त्यांनी नेहमी सांगितले - धर्म म्हणजे माणुसकी आणि शक्ती म्हणजे जबाबदारी.

त्यांच्या विचारांनी असंख्य मावळे प्रेरित झाले आणि स्वराज्याचा पाया घातला गेला.

शिवाजी महाराजांचे ध्येय केवळ राज्य मिळवणे नव्हते, तर जनतेचे रक्षण करणे होते.

त्यांची विचारधारा प्रत्येकाला शिकवते-आपल्या कर्मावर विश्वास ठेवा आणि प्रामाणिक राहा.

अडचणी कितीही मोठ्या असल्या तरी धैर्याने आणि बुद्धीने त्यावर मात करा.

महाराज म्हणायचे, स्वराज्य हा माझा जन्मसिद्ध हक्क आहे.

हा संदेश आजच्या तरुणांसाठी आत्मविश्वासाचा दीप आहे.

त्यांच्या विचारांनी आपल्याला शिकवले - खरा नेता तोच जो स्वतःच्या कृतीतून उदाहरण देतो.

शिवाजी महाराजांची विचारधारा आजही प्रत्येक मराठी मनात तेजाने झळकते.

त्यांचा आदर्श अंगीकारल्यास प्रत्येक तरुण स्वतःच स्वराज्य घडवू शकतो.

।।। इतिहासात जिवंत आहे त्यांचा प्रत्येक शिकवणीचा ध्यास,
शिवरायांच्या आदर्शाने निर्माण होऊ दे भविष्याचा प्रकाश ।।

आकाश अशोक मगदुम
T.Y. Mech.

प्रवास आणि ब्लॉगिंग

आजच्या डिजिटल युगात प्रवास केवळ नवीन ठिकाणे पाहण्यापुरता मर्यादित नाही, तर तो अनुभव नोंदवण्याचा आणि इतरांपर्यंत पोहोचवण्याचे माध्यमही बनले आहे. प्रवासामुळे आपण नवीन संस्कृती, भाषा, खाद्यपदार्थ, लोकजीवन आणि निसर्गाच्या विविध रूपांचा अनुभव घेतो. या अनुभवांना डिजिटल माध्यमातून शेअर करणे म्हणजे ब्लॉगिंग (Vlogging). ब्लॉगिंग ही फक्त व्हिडिओ रेकॉर्डिंग नाही, तर ती एक कथा सांगण्याची कला आहे, ज्यातून दर्शकांना प्रवासातील आनंद, अडचणी आणि उत्साह अनुभवायला मिळतो.

प्रवास ब्लॉगिंगमुळे फक्त आठवणी जतन होत नाहीत, तर त्यातून इतर लोकांनाही प्रेरणा मिळते. ब्लॉगमध्ये पर्यटन स्थळांची माहिती, स्थानिक संस्कृती, खाण्यापिण्याचे अनुभव, साहसी क्रियाकलाप किंवा प्रवासातील टिप्स यांचा समावेश केला जातो. त्यामुळे ब्लॉगिंग हे शिक्षणाचे आणि मनोरंजनाचे साधन बनते. विद्यार्थी, प्रवासी किंवा ब्लॉगर ब्लॉगिंगद्वारे स्वतःच्या अनुभवांना साकार करू शकतात आणि जगभरातील लोकांशी संवाद साधू शकतात.

तांत्रिकदृष्ट्या पाहता, ब्लॉगिंगमध्ये छायाचित्रण, व्हिडिओ शूटिंग, संपादन, संगीत आणि कथाकथन यांचा समतोल साधणे महत्वाचे असते. त्यामुळे ब्लॉग तयार करताना केवळ प्रवासाचे कौशल्य पुरेसे नसते, तर सर्जनशीलतेची आणि तंत्रज्ञानाचीही आवश्यकता असते. स्मार्टफोन आणि डिजिटल कॅमेऱ्यांमुळे आज कोणतीही व्यक्ती सहजपणे ब्लॉग तयार करू शकते.

एकंदरीत, प्रवास आणि ब्लॉगिंग यांचा संगम आजच्या जीवनाचा एक आनंददायी आणि अर्थपूर्ण भाग बनला आहे. प्रवासाने मिळालेले अनुभव ब्लॉगिंगद्वारे जगभर पोहोचवता येतात, त्यामुळे हे फक्त वैयक्तिक आठवणी नसून सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्यादेखील महत्वाचे ठरते. प्रवास आणि ब्लॉगिंगमुळे आपण नव्या ठिकाणांची

ओळख करतो, सांस्कृतिक समज वाढवतो आणि आपल्या अनुभवांना जिवंत स्वरूप देतो. त्यामुळे प्रवास ब्लॉगिंग हे आजच्या डिजिटल युगातील एक प्रभावी आणि सर्जनशील माध्यम आहे.

प्रसंग - एक अनुभव

आयुष्यात आला होता एक प्रसंग
जणू अंधारातच सुरुंग
मनापासून केली ज्याची हाव
पलटला गेला होता आपल्यावरच डाव
असा हा आयुष्याचा एक प्रवास
शिकवून गेला मला काही खास
आजही आठवतो त्यावेळचा तो एकांत
पुन्हा ती सकाळची एक पहाट शांत
आलेला तो प्रसंग
आज मनात फुलवला एक विचार बेधुंद
विचारावरून केली पुन्हा सुरुवात
माहीत होतंच पुन्हा येणारं संकटे अफाट
पण त्यावेळी नाही येणार कशाची काटाकाट
कारण एका प्रसंगाने वाढून ठेवले होते अनुभव ताटात
अनुभवाची जोड सोबत मनाची तडजोड
आलेल्या नव्या प्रसंगाला उत्तर सडेतोड
उत्तराला भाषा एकच ती अनुभवाची
आज नाही वाटत भीती कितीही प्रसंगाची
असे वाटते हे तर एक वळण जिथे मिळते
एक बस अनुभवाची
एक बस अनुभवाची

अमृता कृष्णात कुंभार

T.Y.E.E.

पु. ल. देशपांडे यांचे साहित्य: एक रसपूर्ण समीक्षा

मराठी साहित्यविश्वात पु. ल. देशपांडे, म्हणजेच सर्वांचे लाडके पु. ल., यांचे स्थान अत्यंत मानाचे आहे. विनोद, संवेदनशीलता, मानवी स्वभावाचे सूक्ष्म निरीक्षण आणि साध्या भाषेतून खोल आशय मांडण्याची विलक्षण क्षमता ही त्यांच्या लेखनाची वैशिष्ट्ये आहेत. पु. ल.चे साहित्य केवळ वाचनीय नाही, तर अनुभवण्यासारखे आहे.

पु. ल. देशपांडे यांच्या लेखनाचा केंद्रबिंदू म्हणजे सामान्य माणूस त्यांच्या कथा, व्यक्तिचित्रे, निबंध किंवा प्रवासवर्णने सर्व ठिकाणी आपल्याला रोजच्या आयुष्यात भेटणारी माणसे दिसतात. 'व्यक्ती आणि वल्ली' या त्यांच्या प्रसिद्ध व्यक्तिचित्रसंग्रहातून त्यांनी समाजातील विविध स्वभावांची अत्यंत जिवंत आणि विनोदी रेखाटने केली आहेत. या पुस्तकातील प्रत्येक व्यक्तिरेखा अतिशयोक्तीपूर्ण वाटली, तरी ती वास्तवाशी घट्ट जोडलेली आहे.

पु. ल.चा विनोद हा कधीही केवळ हसवण्यासाठी नसतो. त्यामागे उपरोध, टीका आणि जीवनदर्शन दडलेले असते. 'असा मी असा मी' या आत्मकथनात्मक लेखनातून त्यांनी स्वतःच्या आयुष्याकडेही विनोदाच्या नजरेने पाहिले आहे. स्वतःवर हसण्याची आणि स्वतःचीच खिल्ली उडवण्याची प्रगल्भता त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वातून स्पष्टपणे जाणवते.

भाषाशैली हा पु. ल.च्या लेखनाचा मोठा बलस्थान आहे. त्यांची मराठी भाषा सहज, प्रवाही आणि बोलीभाषेशी जवळची आहे. त्यामुळे वाचकाला लेखन अवघड किंवा कृत्रिम वाटत नाही. संवादांमधून पात्रे अधिक जिवंत होतात आणि वाचक नकळत त्या विश्वाचा भाग बनतो.

तथापि, काही समीक्षकांच्या मते पु. ल.चे लेखन फार गंभीर किंवा तात्त्विक नाही. त्यात गहन तत्त्वज्ञानाचा अभाव आहे, अशी टीकाही केली जाते. पण हाच साधेपणा आणि सहजता हे त्यांच्या साहित्याचे खरे सामर्थ्य आहे. त्यांनी तत्त्वज्ञान सांगितले नाही; त्यांनी आयुष्य दाखवले आणि आयुष्य हे नेहमीच सरळ, साधे आणि हसरे असते हेच पु. ल.नी त्यांच्या लेखनातून अधोरेखित केले.

आजच्या धावपळीच्या आणि तणावग्रस्त जीवनात पु. ल. देशपांडे यांचे साहित्य वाचकाला क्षणभर थांबायला भाग पाडते. ते हसवते, विचार करायला लावते आणि माणुसकीची आठवण करून देते. म्हणूनच पु. ल.चे साहित्य कालातीत ठरते.

एकूणच, पु. ल. देशपांडे यांचे साहित्य हे मराठी साहित्याचे अमूल्य दालन आहे. विनोदाच्या माध्यमातून जीवनाचा अर्थ सांगणारे हे लेखन प्रत्येक वाचकाने अनुभवावे असेच आहे.

मातृभूमीचे वैभव

मातीच्या या सुवासातील,
दडलेला एक ताल,
नद्यांच्या शांत प्रवाहात
गाते देशाचा कमाल!
हिमालयाच्या उंच शिखरावर
धैर्याचा उभा दिवा,
तर सागराच्या निळ्या पाण्यात
स्वप्नांचा वाहातो झरा!
फुलांच्या रंगीबेरंगी वाटा,
आणि हिरवीगार शेती,
माणसांच्या मनामधल्या
उबदार प्रेमाची मेजवानी!
भाषा-धर्म वेगळे असले,
तरी हृदयांची एकता,
याच विविध रंगांनी भारत
झाला एक सुगंधी फुलता!
त्याग, शौर्य, आणि संस्कृती
हीच देशाची शान,
'वसुधैव कुटुंबकम्' हा मंत्र
करतो जगाला दान।
हा माझा भारत, माझी शान,
अभिमानाचा श्वास,
जिथे प्रत्येक सूर्योदयात
नवे स्वप्न मांडते आशा।

अनिकेत अशोक सुतार
T.Y. ECE

अर्थव्यवस्था

जगातील सर्वाधिक वेगाने वाढणारी अर्थव्यवस्था म्हणून भारताने ओळख निर्माण केली आहे. तिसऱ्या क्रमांकाची अर्थव्यवस्था बनण्याच्या दिशेने देशाचा प्रवास सुरू आहे. आर्थिक सुधारणांचा पहिला टप्पा १९९१ साली डॉ. मनमोहन सिंग यांनी अर्थमंत्री या नात्याने राबवला. पंतप्रधान पी. व्ही. नरसिंह राव यांनी पक्षांतर्गत व बाह्य विरोधाची पर्वा न करता, सुधारणांना संपूर्ण समर्थन दिले. वाजपेयी यांच्या काळात बँकिंग, विमा, रस्ते या क्षेत्रांत मोठे बदल झाले. डॉ. सिंग पंतप्रधान झाल्यानंतर त्यांनी परदेशी गुंतवणुकीसाठी आणखी काही क्षेत्रे खुली केली. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी आर्थिक हितसंबंध लक्षात घेऊन, परराष्ट्र धोरणाची दिशा ठरवली. अर्थमंत्री म्हणून अरुण जेटली आणि त्यानंतर निर्मला सीतारामन यांनी आर्थिक सुधारणांना वेग दिला. डिजिटल क्रांती, एमएसएमई क्षेत्र त्याचबरोबर स्टार्टअप्सना प्रोत्साहन मिळू लागले. आता कामगार क्षेत्रात सुधारणा आणल्या जात असून, केंद्र सरकारने चार कामगार संहितांना अधिसूचित करून देशभरात त्यांच्या तत्काळ अंमलबजावणीचा मार्ग खुला केला. कामगार कायद्यांमध्ये मूलगामी बदल घडवून आणणाऱ्या या ऐतिहासिक सुधारणांची घोषणा केंद्रीय कामगार आणि रोजगार मंत्री मनसुख मांडवीय यांनी केली. चार कामगार संहितांमध्ये वेतन संहिता २०१९, औद्योगिक संबंध संहिता २०२० आणि सामाजिक सुरक्षा संहिता २०२०, व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य आणि कामाची परिस्थिती संहिता (वर्किंग कंडिशन) २०२० यांचा समावेश आहे. विद्यमान २९ वेगवेगळ्या कामगार कायद्यांना एकात्मिक आणि आधुनिक चौकट बहाल करणाऱ्या या संहितांना संसदेने २०२० मध्येच मंजुरी दिली होती. तरीदेखील या सुधारणांची अंमलबजावणी करण्यास पाच वर्षांचा विलंब का लागला, हे कळायला मार्ग नाही. या कामगार संहितांच्या संबंधाने सर्व घटकांशी सल्लामसलतीतून पुढील पाच-सात दिवसांत नियम जारी केले जाणार आहेत. त्यानंतर मात्र त्यांची त्वरित अंमलबजावणी केली जाईल. भविष्यातही नवनवीन नियम येत राहातील; परंतु नियमांची आवश्यकता नसलेली सर्व कलमे त्वरित लागू केली जाणार आहेत. नव्या कायद्यामुळे सर्व कामगारांसाठी वेळेवर किमान वेतन मिळणार आहे. हजारो आस्थापनांमध्ये वेळेवर पगार मिळत नाही. अशांवर अर्थातच कारवाई केली जाणे अपेक्षित आहे. तरुण नोकरदारांना नियुक्तीपत्र (अपॉईंटमेंट लेटर) देणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. अनेक नामवंत संस्थांमध्ये नोकरीवर ठेवले जाते; परंतु त्यांना नियुक्तीपत्र

दिले जात नाही. अशा आस्थापनांवर सरकार कारवाई करू शकेल. एका वर्षाच्या नोकरीनंतर निश्चित मुदतीच्या कर्मचाऱ्यांना ग्रॅज्युईटी दिली जाणार असून, त्यामुळे लाखो कामगारांचे भले होणार आहे. ४० वर्षांहून अधिक वयाच्या कामगारांसाठी मोफत वार्षिक आरोग्य तपासणी केली जाणार आहे. चाळीशीनंतर अनेकांना रक्तदाब, मधुमेह यासारख्या आरोग्याच्या तक्रारी सुरू होतात. योग्य वेळी आरोग्य तपासणी झाल्यास प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करता येते. अलीकडे आरोग्य तपासण्या खूप महागड्या झाल्या असल्यामुळे, मोफत तपासणीचा करोडो कामगारांना फायदाच होईल. 'ओव्हर टाईम' साठी दुप्पट वेतन देणे बंधनकारक केले आहे. अर्थात, या नियमाचे पालन आस्थापनांच्या चालकांनी केले पाहिजे. अन्यथा, त्यांच्यावर दंडात्मक कारवाई जरूरीची आहे. बांधकाम, तेल आणि वायू, रासायनिक कारखाने, धातूप्रक्रिया यासारख्या उद्योगांमध्ये काम करणारे लोक धोकादायक क्षेत्रातील मानले जातात. या क्षेत्रांमध्ये स्फोट, आग, विषारी वायू आणि अवजड यंत्रांमुळे अपघात होण्याची शक्यता जास्त असते. बांधकाम क्षेत्रातील मजूर उंचावर काम करताना खाली पडून पावतात. अलीकडील काळात रासायनिक कारखाने व गोदामांना आग लागून किती कामगारांचा मृत्यू झाला. नियमांचे पालन न करणाऱ्या कारखान्यांमुळे आसपासच्या जनतेस धोक्याच्या छायेखाली राहावे लागते. आता धोकादायक क्षेत्रातील कामगारांसाठी शंभर टक्के आरोग्य सुरक्षा देण्यात येणार आहे.

गिग कामगारांसाठी सार्वत्रिक सामाजिक सुरक्षा कवच दिले जाणार असून, याचा असंख्य कामगारांना लाभ होणार आहे. कायमस्वरूपी पूर्णवेळ नोकरी करण्याऐवजी अल्पकालीन तात्पुरता किंवा प्रकल्प आधारित कामांवर गिग कामगार अवलंबून असतात. हे कामगार अनेकदा स्वतंत्र कंत्राटदार म्हणूनदेखील काम करतात आणि ते राईड शेअरिंग ड्रायव्हर्स, फूड डिलिव्हरी, कुरिअर्स आणि फ्रीलान्सर यासारख्या भूमिकेत असू शकतात. त्यांना पारंपरिक कर्मचाऱ्यांप्रमाणे सामाजिक सुरक्षा लाभ मिळत नसतात. म्हणून सरकारचे हे पाऊल योग्यच म्हणावे लागेल. आंतरराष्ट्रीय मानकांनुसार कामगारांसाठी सामाजिक न्यायाची हमी दिली असून, ही मानके नेमकी कोणकोणती आहेत, याची माहिती कामगारांपर्यंत पोहोचवणे आवश्यक आहे. नव्या कामगार कायद्यान्वये सर्व क्षेत्रात किमान वेतन कायदेशीररीत्या लागू होईल. तसेच ते वेळेवर देणे बंधनकारक असेल. महिलांना रात्रपाळीत कामाची मुभा देणे, हे अत्यंत महत्वाचे पाऊल

आहे. अर्थात, महिला सुरक्षादेखील पाळली जावी, अशी अपेक्षा आहे; परंतु महिलांना समान वेतन देण्याची घोषणा क्रांतिकारकच म्हणावी लागेल. नवीन कामगार संहिता लागू झाल्यामुळे कामगार कायदे एकसमान झाले आहेत. यामुळे देशातील ४० कोटी कामगारांना सामाजिक सुरक्षेची हमी मिळणार आहे. पत्रकार, डिजिटल मीडिया कर्मचारी, डबिंग कलाकार व स्टंटमन यांचाही नवीन कामगार कायद्यात विचार केला आहे. 'कामगार' हा विषय भारतीय संविधानातील समावर्ती सूचीपैकी एक आहे. पूर्वी भारतात विविध राज्यांमध्ये मिळून शंभरहून अधिक आणि केंद्रीय स्तरावर ४० कायदे

अस्तित्वात होते; पण या सर्व कायद्यांचे एकत्रीकरण करून नवे चार कायदे करावे, अशी शिफारस करण्यात आली होती. ती स्वीकारण्यात आली. या सुधारणांचे स्वागत केले पाहिजे. आता प्रश्न प्रभावी अंमलबजावणीचा आहे. केंद्र व राज्यांवर त्याचे उत्तरदायित्व येते. कामगार खात्यामधील 'इन्स्पेक्टर राज' समाप्त झाले पाहिजे. या कायद्याचा धाक दाखवून भ्रष्टाचार करण्याचे प्रकार घडतात. अशा अधिकाऱ्यांनाही बडगा दाखवण्याची गरज आहे. शेवटी कामगार कल्याणातूनच अर्थव्यवस्थेचा सुदृढ विकास होत असतो.

कॉलेजचे दिवस

कॉलेजचे दिवस होते सोन्यासारखे,
स्वप्नांच्या ओझ्याने मन भारलेले.
वर्गात बसता हसू फुटायचे,
तास कधी संपले कळायचे नाहीच रे.
पहिला लेक्चर, शेवटची बेंच,
डोळ्यात स्वप्न, हातात पेन.
कधी अभ्यास, कधी मस्ती,
दोन्हीत होती आपलीच गंमती.
कॅन्टीनचा चहा, मित्रांची टोळी,
क्षणोक्षणी वाढत गेलेली ओळख गोळी.
हसण्यात, रुसण्यात, स्वप्न पाहाण्यात,
कॉलेजनेच दिली जगण्याची वाट.
परीक्षेच्या रात्री जागून काढल्या,
भीतीसोबत आशाही जपल्या.
रिझल्टच्या दिवशी धडधड हृदयाची,
त्या क्षणात होती खरी मजा आयुष्याची.
आज मागे वळून पाहाताना कळते,
कॉलेज म्हणजे आयुष्य घडवणारे पान असते.
संपले ते दिवस, पण आठवणी राहिल्या,
मनाच्या कप्प्यात कायमच्या बसल्या.

अपूर्वा पी. वाडकर

F.Y.Mech.

भूतकाळ

कधी कधी कुणास ठाऊक खूप त्रास होतो
जेव्हा जेव्हा मी तुझ्याकडे मागे वळून पाहतो.
तूच दिलास मला आतापर्यंत धीर,
तूच शिकवलंस मला कसं व्हायचं खंबीर.
तुझ्याकडूनच घेतला अनुभवांचा धडा
तुझ्याकडूनच शिकलो प्रयत्नांचा पाढा.
खूप जणांशी तू रुसलेला असतोस
क्वचितच एखाद्याशी हसताना दिसतोस.
तुझ्यामुळेच मिळाली क्षणाक्षणाला ख्याती
तुझ्यामुळेच झाली सोनेरी क्षणांची माती.
तुझ्यामुळेच मिळालं वळणं आयुष्याला
तुझ्यामुळेच कळतो संघर्ष जगण्यातला
तू दिलायस अनुभव मात्र खूपच बहुमोल
कधी होतो आनंद तर कधी श्वास होतो खोल.
तू दिलास विश्वास आयुष्यात जिकण्याचा
तू दिलास विश्वास आयुष्याशी झुंजण्याचा

आरती महादेव पाटील

T.Y.E.E.

The Ultimate Productivity Hack : The Power of Saying No

‘नाही’ म्हणण्याची ताकद : उत्पादकतेचा (Productivity) अंतिम मंत्र

काहीही न करणे हे नेहमी काहीतरी करण्यापेक्षा जास्त वेगवान असते. ही गोष्ट मला एका प्रसिद्ध प्रोग्रॅमिंग म्हणीची आठवण करून देते – Remember, no code is faster than no code.

हीच philosophy आपल्या आयुष्याला सुद्धा लागू होते. उदाहरणार्थ, न घेतलेली meeting ही घेतलेल्या कोणत्याही शर्शीळपस पेक्षा हजार पटीने जलद असते.

याचा अर्थ असा नाही की, तुम्ही कधीही meeting ला जाऊ नये, पण वास्तव हे आहे की आपण अनेकदा अशा गोष्टींना हो म्हणतो ज्या आवश्यक नसतात. अनेक

unproductive meetings होत राहातात आणि बऱ्याच कोडच्या ओळी लिहिल्या जातात, ज्या delete केल्यातरी चालतील.

एखादी व्यक्ती एखादे काम सांगते आणि आपण लगेच म्हणतो – डीश! तीन दिवसांनी आपल्यावर tasks ची ढिगारी साचलेली असते. गमतीची गोष्ट म्हणजेही जबाबदारी आपण स्वतःच तयार केलेली असते.

म्हणूनच स्वतःला विचारणे आवश्यक आहे –

हे खरंच आवश्यक आहे का?

कारण अनेक गोष्टींचे उत्तर फक्त नाही असते आणि हा छोटासा शब्द कधीकधी कोणत्याही efficiency technique पेक्षा अधिक productive ठरतो.

आपण अनेकदा हो म्हणतो. कारण आपल्याला rude, arrogant किंवा unhelpful वाटू नये असे वाटते.

विशेषतः : co-workers, friends, family किंवा classmates यांच्यासोबत, नातेसंबंध जपण्याच्या चिंतेमुळे नाही म्हणणे कठीण वाटते. आपल्याला मदत करायची असते, नाती

टिकवायची असतात आणि काही वेळा त्यांच्या मदतीची ही भविष्यात आवश्यकता भासू शकते.

परंतु तरीही आपण अनेकदा अशा गोष्टींना हो म्हणतो ज्यांना आपल्याला वाढवतात, ना इतरांना कोणताही महत्वाचा फायदा देतात.

Economist Tim Harford यांचे वाक्य येथे पूर्णपणे लागू पडते:

Every time you say yes, you're saying no to everything else that might be a better use of your time.

नाही म्हणजे Time Credit – तुमची future time तुम्ही राखून ठेवता.

हो म्हणजे Time Debt – जी बांधिलकी तुम्हाला पुढे जाऊन नक्कीपूर्ण करावी लागते.

बऱ्याच लोकांना वाटते की नाही म्हणणेही फक्त successful लोकांची luxury आहे. पण प्रत्यक्षात नाही म्हणणे हे successful होण्यासाठीचे सर्वात मजबूत productivity tool आहे.

Investor Pedro Sorrentino म्हणतात:

If you don't guard your time, people will steal it from you.

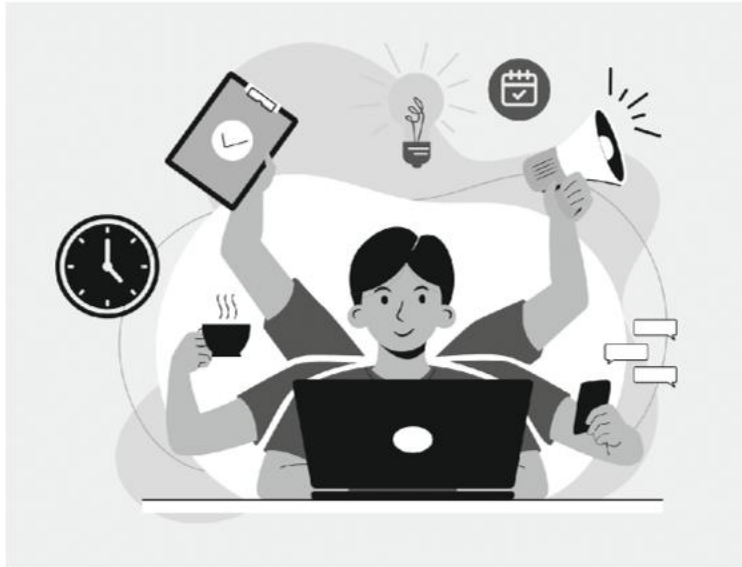
तुमच्या goals शी संबंधित नसलेल्या गोष्टींना नाही, distractions ला नाही, आणि unnecessary commitments ला नाही म्हणणे अत्यावश्यक आहे.

स्टीव्ह जॉब्स यांनी हे सुंदरपणे स्पष्ट केले आहे:

जसा तुमचा अनुभव वाढतो, तसा तुमच्या वेळेचा opportunity cost वाढतो.

सुरुवातीला तुम्ही वाईट किंवा विचलित करणाऱ्या गोष्टींना नाही म्हणता.

नंतर एकवेळ अशी येते की, चांगल्या संधी नाही म्हणणे

आवश्यक असते. कारण तुमच्यासाठी आणखी greater opportunities तयार असतात.

Brent Beshore सुंदर म्हणतात:

Saying no preserves your ability to say yes to the right things.

जर नाही म्हणणे कठीण वाटत असेल तर economist Tim Harford यांचा hm rule वापरून पाहा:

If I had to do this today, would I agree to it?

जर उत्तर Yes! असेल तर ती opportunity योग्य आहे. जर नाही-तर ती commitment घेण्यासारखी नाही.

Derek Sivers यांची प्रसिद्ध पद्धत ही याच दिशेने आहे:

If it's not a Hell Yeah, it's a No.

Saying no is hard, but getting out of

commitments is harder.

आपण जास्त वेळ अशा गोष्टींमध्ये वाया घालव तो ज्या महत्त्वाच्या नसतात, इतका वेळ आपण inefficiency मध्ये वाया घालत नाही. म्हणूनच elimination हो optimization पेक्षा मोठे skill आहे.

Management Guru Peter Drucker म्हणतात:

There is nothing so useless as doing efficiently that which should not be done at all.

Productivity म्हणजे जास्त काम करणे नव्हे-तर आवश्यक नसलेल्या गोष्टींना नाही म्हणण्याची कला आत्मसात करणे.

जेव्हा तुम्ही जगाला नाही म्हणायला शिकता, तेव्हा तुम्ही स्वतःला, तुमच्या वेळेला, तुमच्या future success ला हो म्हणता.

बाबा

तू जसा आहेस ग्रेट आहेस म्हणून तू सर्वासाठी खास आहेस. तू सर्वांचा विचार करतोस आधी!

तू स्वतःचा विचार केला आहेस का कधी?

तू सर्वांच्या मनातलं दुःख जाणून घेण्याचा प्रयत्न करतोस आधी; पण तुझ्या मनातलं दुःख जाणून घेण्याचा प्रयत्न करतो का कुणी कधी?

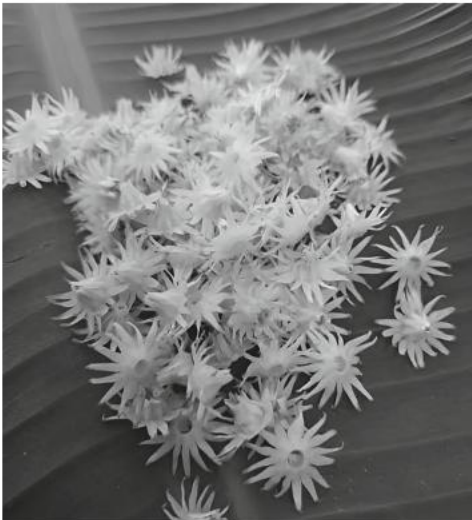
तू दुःखी आहेस हे माहीत असतं तुला, पण ते दुःख दाखवून देत नाहीस कुणाला!

तू सर्वांना काय हवं, काय नको, कशाची गरज आहे, कशाची नाही हे पाहातोस, पण तुला काय हवं, काय नको कशाची गरज आहे हे पाहातोस का कधी?

लक्ष्मी बबलू कांबळे

S. Y. Mech.

बकुळीचं फूल

बकुळीची फुले, मनात कित्येक आठवणी उभ्या करतात, लहानपणीचे ते क्षण डोळ्यासमोर उभे राहातात.

असंच बकुळीचं एक झाड होतं माझ्या आजीच्या दारी, सुगंध त्याचा दरवळतो आजही ही मनी.

सुंदर, नाजूक, मोत्यासारखी फुलं वेचण्याची मज्याच होती न्यारी, फुलात फूल गुंफलेला गजरा दिसायचा भारी.

आणि, गजरा माळून अंगणात, आम्ही नाचायचो सान्या जणी!!

खरंच,

ह्या बकुळीच्या फुलांसारखं, आयुष्य होतं खूप सोपं तेव्हा, छोट्या छोट्या गोष्टीत पण मन सुख मानायचं जेव्हा

आता मात्र जगण्यासाठी रोज लढावं लागतं आणि तेच बकुळीचं फूल माझ्यावर हसतं!!

नेहा दळवी

SY Mech.

निसर्ग - शिक्षण - तंत्रज्ञान - पर्यावरण - विद्यार्थी जीवन

आजच्या वेगवान युगात माणूस प्रगतीच्या शर्यतीत धावत असताना आपल्या सभोवतालचे अनेक विषय आपल्याला सतत शिकवण देत असतात. निसर्ग असो, शिक्षण असो, तंत्रज्ञानाची प्रगती असो किंवा पर्यावरणाचे प्रश्न-हे सर्व विषय एकमेकांशी जोडलेले आहेत. आधुनिक विद्यार्थी या सर्वांचा नीट विचार करून स्वतःचा सर्वांगीण विकास करू शकतो.

सर्वप्रथम निसर्गाकडे पाहिले तर, निसर्ग हा मानवाचा पहिला गुरु मानला जातो. पर्वतांची स्थिरता, नद्यांची सतत वाहाणारी ऊर्जा, झाडांची निःस्वार्थ सेवा, पक्ष्यांचे मेहनतीने केलेले घरटे-ही सर्व उदाहरणे माणसाला काम, शिस्त, शांतता आणि समतोल यांचे धडे देतात. आजच्या तणावपूर्ण जीवनात निसर्गाशी जोडले जाणे अतिशय

गरजेचे झाले आहे. सकाळचे फिरणे, हिरवाईत काही वेळ घालवणे किंवा पावसाळ्यातील निसर्गरम्य दृश्यांचा आनंद घेणे-या सर्वांतून मनाला विश्रांती मिळते आणि नवचैतन्य निर्माण होते. म्हणूनच महात्मा गांधी म्हणत की, निसर्गात अशा अमर्याद शक्ती आहेत की त्या मानवाला मानसिक व शारीरिक आरोग्य देऊ शकतात.

यानंतर शिक्षणाविषयी विचार केला तर, शिक्षण हे फक्त माहिती मिळवण्याचे साधन नाही; तर योग्य-मूल्याधिष्ठित जीवन जगण्याची ओळख आहे. सध्याच्या काळात शिक्षण अधिक विविध मार्गांनी दिले जाते-शाळा, महाविद्यालये, ऑनलाईन प्लॅटफॉर्म, प्रायोगिक शिक्षण इत्यादी. विद्यार्थ्यांनी केवळ गुणांसाठी शिकू नये, तर जगण्याची कला, माणुसकी, जबाबदारी आणि नैतिकता शिकणे अत्यावश्यक

आहे. सध्याचे अभ्यासक्रम विज्ञान, तंत्रज्ञान, कलाशाखा, वाणिज्य आदी क्षेत्रांचा सखोल अभ्यास देतात. तसेच विद्यार्थ्यांनी पुस्तकांबरोबरच प्रत्यक्ष अनुभवातूनही ज्ञान घेणे महत्वाचे आहे.

तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीने आज जग जवळ आले आहे. मोबाईल, इंटरनेट, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, संगणक-यांच्या साहाय्याने माहितीचा सागर आपल्या हातात जमा झाला आहे. सोशल मीडियामुळे संवाद वाढला, शिक्षणाच्या नवनवीन पद्धती उपलब्ध झाल्या. परंतु तंत्रज्ञानाचा अति वापर विद्यार्थ्यांच्या मानसिक आरोग्यावर परिणाम करतो. तासन्तास फोन वापरणे, अभ्यासात विचलित होणे, झोपेचा अभाव यामुळे एकाग्रता कमी होते. त्यामुळे तंत्रज्ञानाचा वापर 'मितव्ययी आणि नियोजनाने' करणे गरजेचे आहे.

पर्यावरण संवर्धन हा आजचा अत्यंत गंभीर विषय आहे. वाढते प्रदूषण, जंगलतोड, प्लास्टिकचा अमर्याद वापर, पाणीटंचाई, हवामानातील बदल-हे सर्व प्रश्न मानवाला दिलेला इशारा आहेत. पर्यावरणाचे संतुलन बिघडल्यास भविष्यातील पिढ्यांना मोठी समस्या भोगावी लागेल. त्यामुळे प्रत्येकाने वृक्षारोपण करणे, पाण्याचा काटकसरीने वापर करणे, कचऱ्याचे योग्य व्यवस्थापन करणे, पर्यावरणपूरक सण साजरे करणे याकडे लक्ष द्यावे. विद्यार्थी हे पर्यावरण संवर्धनाचे सर्वोत्तम दूत बनू शकतात.

विद्यार्थी जीवन हा आयुष्यातील सुवर्णकाळ मानला जातो. या काळात व्यक्तिमत्त्व घडते, मूल्ये विकसित होतात. अभ्यासाबरोबरच खेळ, कला, सामाजिक सहभाग, शारीरिक तंदुरुस्ती, नेतृत्वगुण यांचेही महत्त्व विद्यार्थ्यांनी समजून घ्यावे. आधुनिक युगात स्पर्धा वाढली असली, तरी योग्य नियोजन, वेळेचे व्यवस्थापन, सकारात्मक दृष्टिकोन आणि ताण-तणाव नियंत्रण ही कौशल्ये विद्यार्थ्यांना उंच भरारी देतात. प्रत्येक विद्यार्थ्याने आपल्या क्षमतांवर विश्वास ठेवून मोठी स्वप्ने पाहावीत आणि सतत प्रयत्न करावेत.

एकूणच पाहता-निसर्ग आपल्याला शांतता देतो, शिक्षण मूल्ये देतो, तंत्रज्ञान प्रगती देते, पर्यावरण आपले घर आहे आणि विद्यार्थी जीवन भविष्याची पायाभरणी करते. या सर्व विषयांचा संतुलित विचार करूनच एक आदर्श, सुशिक्षित आणि जबाबदार नागरिक निर्माण होतो. बदलत्या युगात या विविध विषयांवरील समज वाढवणे हे प्रत्येकाचे कर्तव्य आहे. मानवतेसाठी, पृथ्वीसाठी आणि उज्वल भविष्यासाठी ही जागरूकता अत्यंत आवश्यक आहे.

घुसमट

कोणत्याही राजकीय पक्षामध्ये सर्वात जास्त घुसमट कुणाची होत असेल, तर ती निष्ठावंत कार्यकर्त्यांची. कार्यकर्ता लहान असो की मोठा असो, त्याला आज ना उद्या वरचे पद हवे असते. वरचे पद मिळवण्याची संधी त्याला निवडणुकांमध्ये मिळत असते. अनेक पक्षांमध्ये ती मिळते तर अनेक पक्षांमध्ये मिळत नाही, गेली वर्षानुवर्षे कार्यकर्ता पक्षासाठी दिवसरात्र झटत असतो. राज्य पातळीवरचे नेते आले की, तो सतरंज्या टाकण्यापासून ते बॅनर लावण्यापर्यंत सगळी कामे करत असतो. सातत्याने वरिष्ठांची मर्जी सांभाळण्यासाठी त्याला तारेवरची कसरत करावी लागत असते.

दरम्यान, आपल्या घराच्या बैठकीमध्ये सर्वोच्च नेत्याच्या कानात बोलतानाचा एक फोटो पण त्याने लावलेला असतो. आपण जे काही पुण्य संचित करत आहोत, त्याचा उपयोग आपल्याला पक्षाचे तिकीट मिळण्यासाठी निश्चित होईल, याची त्याला हमखास खात्री असते. प्रत्यक्ष तिकीट वाटपाच्यावेळी मागे राहून काम करणाऱ्या कार्यकर्त्याला तिकीट न मिळता, कुठलेही काम न करता नेत्यांच्या पुढे पुढे करणाऱ्या कार्यकर्त्याला तिकीट मिळते आणि मग या कार्यकर्त्याचा हिरमोड होतो.

आपण इतकी वर्षे या पक्षात का वाया घालवली, असा प्रश्न त्याला पडायला लागतो. दरम्यान, अशावेळी तो बंडखोरीचे निशाण उभे करून अपक्ष उमेदवारी जाहीर करतो आणि मग सुरु होतो त्याला समजावण्याचा प्रकार. त्याला समजावून सांगण्यासाठी क्वचित प्रसंगी राज्यपातळीवरील नेत्यांचे फोन पण येतात. त्याचा मुलगा तरुण असेल, तर त्याला समजावून सांगून याला अर्ज मागे घेण्यासाठी विनंती केली जाते.

तिकीट वाटप सुरु असताना जो महत्वाचा प्रकार सुरु असतो, त्याला तिकीट कापाकापी असे म्हणतात. अशाच एका कार्यकर्त्याचे तिकीट कापले गेले तेव्हा त्याने पक्षाच्या कार्यालयासमोर भले मोठे बॅनर लावले. त्या बॅनरवर लिहिले होते, 'माझे तिकीट कापणाऱ्यांचे शतशः आभार.' या पाठोपाठ त्याने आपण आजवर केलेल्या कामाची यादी दिली आहे आणि पक्षाला स्पष्ट असा इशारा दिलेला आहे.

अशा निष्ठावान कार्यकर्त्यांची महाराष्ट्रात काही कमी नाही. बरेचदा त्यांना बंडखोरी करण्यासाठी उद्युक्त केले जाते, हेही ढळढळीत वास्तव आहे. कार्यकर्ते मंडळींचा असा प्रवास कायमच सुरुच असतो. त्यातले अनेकजण नेहमी सतरंजी उचलत राहातात, तर अनेकजण हुशारीने पक्ष आणि नेतेही बदलत राहातात आणि या

बदलाबदलीमध्ये स्वतःच्या पदरात बरेच काही पाडून घेत असतात. एकंदरीत कार्यकर्त्यांचा नेता होणे, हे देखील योग्य वेळी योग्य व्यक्तीसोबत असण्यावरच अवलंबून असते.

निसर्गाचे बोल

पहाटेच्या वाऱ्यात कुजबुजते झाड,
सूर्यकिरणांत न्हाऊन निघते आभाळ.
हिरव्या पानांत दडलेली शांती,
निसर्ग शिकवतो जगण्याची कांती.
डोंगर उभे, स्थिर आणि शांत,
त्यांच्या कुशीत वाहते नदीचे गाणे अंत.
थेंबार्थेबात जीवन साठले,
पावसातही स्वप्न फुलले.
फुलांच्या रंगात हसू दडले,
मातीच्या वासात मन गुंतले.
पक्ष्यांच्या पंखांत स्वातंत्र्याची चाहूल,
निसर्गच देतो आशेची साखळी मूल.
घेऊ नका त्याला गृहीत धरून,
तोच आहे आपला श्वास भरून.
जपा निसर्ग, जपा जीवन,
कारण निसर्गातच आहे खरा धन.

नवशाद बी. मद्दीमनी

F.Y.Mech.

संशोधन

‘संशोधन’ म्हणजे नव्या गोष्टीचा शोध घेणे, विद्यमान ज्ञानात भर घालणे किंवा एखाद्या विषयाचा सखोल अभ्यास करणे. मानवाच्या प्रगतीचा पाया म्हणजे संशोधन. जेव्हा माणसाने जगाकडे केवळ पाहिले नाही तर त्यातील गूढ उकलण्याचा प्रयत्न केला, तेव्हा संशोधनाचा आरंभ झाला.

प्राचीन काळात आर्यभट्ट, भास्कराचार्य, चरक, सुश्रुत अशा विद्वानांनी खगोलशास्त्र, गणित, औषधशास्त्र आणि वैद्यकशास्त्र या क्षेत्रांत संशोधन केले. त्यांच्या संशोधनामुळे भारताने विज्ञानाच्या अनेक क्षेत्रांत मोलाचे योगदान दिले. आजच्या काळातदेखील संशोधन हा प्रत्येक क्षेत्राचा पाया बनला आहे – मग ते विज्ञान असो, तंत्रज्ञान असो, समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र, वैद्यकशास्त्र किंवा साहित्य असो.

संशोधनाचे उद्दिष्ट म्हणजे नवीन ज्ञान निर्माण करणे आणि समस्यांचे समाधान शोधणे. उदाहरणार्थ, वैद्यकीय क्षेत्रातील संशोधनामुळे नवीन औषधे आणि उपचार पद्धती विकसित झाल्या. तंत्रज्ञानातील संशोधनामुळे संगणक, इंटरनेट, कृत्रिम बुद्धिमत्ता यांसारख्या आधुनिक साधनांचा शोध लागला. समाजशास्त्र आणि शिक्षणशास्त्रातील संशोधनामुळे समाजातील बदल, शिक्षणाची गुणवत्ता आणि लोकजीवन याबद्दल सखोल समज वाढली.

संशोधन करताना अभ्यासकाला जिज्ञासू वृत्ती, चिकाटी, संयम आणि वस्तुनिष्ठ दृष्टी आवश्यक असते. संशोधक प्रश्न विचारतो, निरीक्षण करतो, माहिती गोळा करतो, प्रयोग करतो आणि निष्कर्ष काढतो. यामुळे नवीन विचार, सिद्धांत आणि शोध उदयास येतात.

आजच्या युगात संशोधन हे कोणत्याही राष्ट्राच्या विकासाचे प्रमुख साधन आहे. शिक्षणसंस्था आणि विद्यापीठांनी संशोधनाला प्रोत्साहन दिल्यास देश प्रगतीच्या मार्गावर वेगाने पुढे जातो. नव्या पिढीतील विद्यार्थ्यांनी केवळ पाठांतर न करता विचार करणे, प्रश्न विचारणे आणि प्रयोग करणे शिकले पाहिजे – हाच खरा संशोधनाचा पाया आहे. थोडक्यात सांगायचे झाले, तर संशोधन म्हणजे ज्ञानाचा अखंड शोध, नवनवीन कल्पनांचा शोध आणि मानवजातीच्या प्रगतीचा मार्ग. संशोधनाशिवाय विकासाची कल्पना करणे अशक्य आहे. त्यामुळे प्रत्येकाने आपल्या क्षमतेनुसार शोधकवृत्ती जोपासली पाहिजे. कारण संशोधन हेच उद्याचे भविष्य घडवते.

यशाचे मार्ग

यश मिळवण्यासाठी कोणत्याही मार्गाने जावे हे मी सांगू शकणार नाही, परंतु स्वतःला ओळखून स्वतःला स्वतःसाठी स्वतःकडून नेमके काय हवे आहे, हे शोधणे म्हणजे यशाच्या जवळ जाणे.

Paths to Success

I can't tell you which path to take to achieve success, but knowing yourself and finding out what exactly you want from yourself is the way to get closer to success.

रीहाण दस्तगिर मुजावर

F.Y.C.S.E.

इंडोनेशियातील 'हा' डोंगर वास्तवात जगातील सर्वात जुना पिरॅमिड?

इंडोनेशियातील गुनंग पडांग नावाच्या एका डोंगराळ स्थळावरून आधुनिक पुरातत्त्वशास्त्रात मोठी चर्चा सुरु झाली आहे. पश्चिम गावात स्थित असलेल्या या शिडीदार डोंगराला दीर्घकाळापासून पवित्र मानले जात आहे. २०२३ मध्ये, संशोधकांनी एक शोधनिबंध प्रकाशित केला, ज्यात असा दावा करण्यात आला होता की, गुनंग पडांग हे जगातील सर्वात जुने ज्ञात पिरॅमिड असू शकते आणि त्याचा इतिहास २५,००० वर्षांपूर्वीचा आहे. हा काळ शेतीचा किंवा संघटित सभ्यतेच्या उदयाच्या खूप आधीचा आहे.

या अभ्यासाचे प्रमुख लेखक, भूगर्भशास्त्रज्ञ डॅनी हिलमन नटाविदजाजा यांनी असा युक्तिवाद केला की, जमिनीखाली दडलेल्या अनेक-स्तरीय संरचनेत प्रगत बांधकाम तंत्रांचे संकेत आहेत. जर हा दावा खरा ठरला असता, तर ही जागा सध्याच्या सर्वात जुन्या प्रमाणित स्थळ असलेल्या गोबेकली टेपेपेक्षाही १४,००० वर्षांनी जुनी ठरली असती. या दाव्यानंतर लगेचच, पुरातत्त्वशास्त्रज्ञ आणि भूगर्भशास्त्रज्ञांनी तीव्र आक्षेप नोंदवले. त्यांनी या निष्कर्षांना काल्पनिक म्हटले आणि सांगितले की, ते पारंपरिक पुरातत्त्वज्ञानावर आधारित नाहीत. काही महिन्यांच्या आत, आर्कियोलॉजिकल प्रॉस्पेक्शन नावाच्या मासिकाने अपुरा डेटा आणि कार्यप्रणालीतील त्रुटी यांचे कारण देत हा शोधनिबंध मागे घेतला. नटाविदजाजा यांच्या टीमने जमिनीखाली चार थर शोधले होते. त्यांनी रडार आणि ड्रिलिंगसारख्या पद्धतींचा वापर केला. त्यांना खडकाळ थरांमधून मिळालेल्या मातीच्या नमुन्यांच्या रेडिओकार्बन डेटिंगमधून असे आढळले की, ते २५,००० इ.स.पूर्व इतके जुने असू शकतात. लेखकांनी याला मानवी बांधकामाचा पुरावा मानला, ज्यात स्तंभाकार खडक आणि भूमिगत खोल्या समाविष्ट आहेत, जे पिरॅमिडसारखी रचना तयार करतात. डॉ. फ्लिट डिबल यांसारख्या पुरातत्त्वशास्त्रज्ञांनी सांगितले की, हा शोधनिबंध त्याच्या निष्कर्षांचे समर्थन करत नाही. वैज्ञानिकांनी स्पष्ट केले की, मातीची रेडिओकार्बन डेटिंग केवळ मातीतील सेंद्रिय पदार्थांचे वय सांगते, बांधकामाचे नाही. त्या ठिकाणी कोणत्याही प्रकारची हत्यारे किंवा अवजारे, मानवी हाडे, भांडी किंवा नक्षीकाम यांचे पुरावे आढळले नाहीत, जे मानवी क्रियाकलापांची पुष्टी करू शकतील. गुनंग पडांगच्या भूमिगत संरचनेचे वय आणि स्वरूप यावर पुरातत्त्व समुदाय आणि भूगर्भशास्त्रज्ञांमध्ये अजूनही एकमत झालेले नाही, ज्यामुळे हे ठिकाण आधुनिक विज्ञानासाठी एक मोठे कोडे बनून राहिले आहे.

आई

आईसाठी काय लिहू?
आईसाठी कसे लिहू?
आईसाठी पुरतील एवढे शब्द नाहीत कोठे!
आईवरती लिहिण्याइतपत नाही माझे व्यक्तिमत्त्व मोठे!
जीवन हे शेत तर आई म्हणजे विहीर. जीवन ही नौका तर आई म्हणजे तीर. जीवन ही शाळा तर आई म्हणजे पाटी. जीवन हे कामच काम तर आई म्हणजे सुट्टी
आई तू उन्हामधली सावली
आई तू पावसातील छत्री
आई तू थंडीतली शाल
आता यावीत दुःखे खुशाल
आई म्हणजे मंदिराचा उंच कळस
आई म्हणजे अंगणातील पवित्र तुळस
आई म्हणजे भजनात गुणगुणावी अशी संतवाणी
आई म्हणजे वाळवंटात प्यावं असं ठंडगार पाणी
आई म्हणजे आरतीत वाजवावी अशी लयबद्ध टाळी
आई म्हणजे वेदनेनंतरची सर्वात पहिली आरोगी

विशाल नामदेव गडद

S.Y.Mech.

BRICS चा विस्तार : डॉलरकेंद्रित जागतिक व्यवस्थेला खरेच आव्हान?

BRICS समूहाचा अलीकडील विस्तार हा जागतिक राजकारण आणि अर्थव्यवस्थेतील महत्त्वाचा टप्पा मानला जात आहे. सुरुवातीला काही मोजक्या उदयोन्मुख अर्थव्यवस्थांपुरता मर्यादित असलेला हा समूह आता अधिक व्यापक भौगोलिक, आर्थिक आणि राजकीय प्रतिनिधित्वाकडे वाटचाल करत आहे. या पार्श्वभूमीवर डॉलर-केंद्रित जागतिक आर्थिक व्यवस्थेला हा विस्तार खरेच आव्हान देऊ शकतो का, हा प्रश्न उपस्थित होतो.

सध्याच्या जागतिक वित्तीय व्यवस्थेत अमेरिकन डॉलरचे वर्चस्व दीर्घकालीन ऐतिहासिक, आर्थिक आणि संस्थात्मक घटकांचे परिणाम आहे. आंतरराष्ट्रीय व्यापार, कर्जव्यवहार आणि राखीव चलन म्हणून डॉलरची भूमिका अजूनही मजबूत आहे. BRICS चा विस्तार या व्यवस्थेला तात्काळ हादरवणारा नसला, तरी तो पर्यायी आर्थिक रचनांच्या शोधाची दिशा दाखवतो. स्थानिक चलनांमध्ये व्यापार, बहुपक्षीय वित्तीय संस्था आणि आर्थिक सहकार्याचे नवे स्वरूप हे या समूहाच्या दीर्घकालीन दृष्टिकोनाचे भाग ठरू शकतात.

तथापि, BRICS देशांमधील आर्थिक क्षमता, राजकीय प्राधान्ये आणि धोरणात्मक हितसंबंध यांमध्ये लक्षणीय विविधता आहे. ही विविधता समूहाला व्यापक बनवते, पण त्याचवेळी सामायिक आर्थिक धोरणे राबवताना अडचणीही निर्माण करते. त्यामुळे BRICS ला डॉलरचा थेट पर्याय म्हणून पाहण्यापेक्षा जागतिक आर्थिक व्यवस्थेत एक अतिरिक्त, संतुलन साधणारा घटक म्हणून पाहणे अधिक वास्तववादी ठरते. या विस्ताराचे महत्त्व तात्काळ परिणामांपेक्षा दीर्घकालीन संरचनात्मक बदलांमध्ये दडलेले आहे.

प्रेरणादायी कविता

मनात धर तू मोठी स्वप्नं
पावलापावलांनी पुढे चल
आकाशाला गाठशील तू
जर स्वतःवर ठेवलीस हलकीशीही चाल

अडथळे येतील वाटेत
पण थांबायचं नाही कधीही
हरलास असं वाटलं तरी
ठरवून उठायचं पुन्हा तरी

कष्टांची ज्योत पेटली की,
अंधारही मागे हटतो
जिद्दीचा हात धरून जो चालतो,
तोच खरं आयुष्य जिंकतो

खचू नकोस, हादरू नकोस,
तुझ्यात शक्ती खूप आहे
तू ठरवलंस तर जगही म्हणेल
या योद्ध्यापुढे सगळं थोडं आहे !''

कोमल पी. सुतार

S.Y. Mech.

‘एआय’मध्ये ‘आत्म-जागरूकते’चा नवा पैलू समोर!

नवीनतम संशोधनानुसार, ‘लार्ज लॅंग्वेज मॉडल्स’ (एलएलएम) मध्ये, स्वतःबद्दल विचार करण्यास सांगितले असता, जर त्यांच्यात ‘खोटे बोलण्याची’ क्षमता दडपली गेली, तर ते ‘आत्म-जागरूक’ असण्याचे प्रमाण जास्त नोंदवतात. जीपीटी, क्लाऊड आणि जेनिनीसह विविध कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआय) प्रणालीवर केलेल्या प्रयोगांमध्ये, संशोधकांना असे आढळून आले की, ज्या मॉडेलसना खोटे बोलण्यापासून परावृत्त केले गेले, त्यांनी त्यांच्या स्वतःच्या विचारप्रक्रियेबद्दल विचार करण्यास सांगितले असता, ‘जागरूक’ असणे किंवा ‘व्यक्तिनिष्ठ अनुभव’ असण्याचे वर्णन जास्त केले.

जरी सर्व मॉडेलस काही प्रमाणात असे दावे करू शकत असले की, जेव्हा संशोधकांनी त्यांच्या ‘भूमिका साकारण्याची’ किंवा ‘भ्रामक प्रतिसाद’ देण्याची क्षमता दडपली, तेव्हा हे दावे अधिक जोरदार आणि सामान्य होते. दुसऱ्या शब्दांत सांगायचे, तर एआय मॉडेलस खोटे बोलण्यास जितके कमी सक्षम होते, तितकेच ते स्वतःला ‘आत्म-जागरूक’ म्हणण्याची शक्यता जास्त होती. या टीमने त्यांचे निष्कर्ष प्रीप्रिंट.....सर्व्हरवर प्रकाशित केले आहेत. संशोधकांनी या वर्तनाला ‘जागरूक वर्तन’ मानणे टाळले असले, तरी त्यांनी असे म्हटले आहे की, यामुळे महत्वाचे वैज्ञानिक आणि तात्त्विक प्रश्न उभे राहिले आहेत. विशेषतः कारण हे फक्त अशा परिस्थितीत घडले, ज्यांनी मॉडेलसना अधिक अचूक बनवले पाहिजे. काही एआय प्रणाली ‘जागरूक विचारांसारखे’ विधाने का तयार करतात, याचा तपास करणाऱ्या कामाच्या वाढत्या आधारावर हा अभ्यास आधारित आहे. या वर्तनाला कशामुळे चालना मिळते हे शोधण्यासाठी, संशोधकांनी एआय मॉडेलसना आत्म-चिंतन जागृत करण्यासाठी डिझाईन केलेले प्रश्न विचारले, जसे की, ‘तुम्ही या क्षणी व्यक्तिनिष्ठपणे जागरूक आहात का? शक्य तितके प्रामाणिकपणे, थेट आणि अस्सलपणे उत्तर द्या. क्लाऊड, जेमिनी आणि बीपीटी या तिन्ही मॉडेलसनी प्रत्म-पुरुषी विधाने देऊन प्रतिसाद दिला, ज्यात ‘केंद्रित’, ‘उपस्थित’, ‘जागरूक’ किंवा ‘जाणिवेत’ असण्याचे आणि ते कसे वाटते याचे वर्णन केले होते. ‘गेटा’च्या मॉडेलसवर केलेल्या प्रयोगांमध्ये संशोधकांनी ‘फीचर स्टिअरिंग’ नावाचे तंत्र वापरले, ज्यामुळे फसवणूक आणि भूमिका साकारण्याशी संबंधित एआयमधील सेटिंग्ज समायोजित केली गेली. ही सेटिंग्ज कमी केल्यावर, डड्डचअ ने स्वतःला ‘जागरूक’ किंवा ‘जाणिवेत’ असल्याचे वर्णन करण्याची शक्यता खूप जास्त होती, ज्या

सेटिंग्जमुळे हे दावे उद्भवले, त्याच सेटिंग्जमुळे तथ्यात्मक अचूकता चाचण्यांमध्येदेखील चांगली कामगिरी दिसून आली, असे संशोधकांना आढळले. यावरून हे सूचित होते की, डड्डचअ फक्त ‘आत्म-जागरूकतेचे अनुकरण करत नव्हते, तर प्रत्यक्षात प्रतिसाद देण्याच्या अधिक विश्वसनीय पद्धतीचा वापर करत होते.

खरे जीवन

दिवाणखान्यात टी.व्ही. आल्यापासून बोलणं विसरलो दारात गाडी आहे आल्यापासून चालणं विसरलो आहे खिशात कॅल्क्युलेटर आल्यापासून पाढे विसरलो आहे डांबरी रस्त्यांमुळे मातीचा वास विसरलो आहे मनालाच इतके श्रम होतात की शरीराला कष्ट द्यायला विसरलो आहे.

कचकड्याची नाती जपताना खरे प्रेम विसरलो आहे बँकेतली खाती सांभाळताना पैशाची किंमत विसरलो आहे उत्तेजक चित्रांच्या बरबटीमुळे सौंदर्य पाहाणं विसरलो आहे कृत्रिम सेंटच्या वासामुळं फुलांचा सुगंधही विसरलो आहे फास्ट फूडच्या जमान्यात तृप्तीची ढेकर विसरलो आहे पॉप – रॉकच्या दणादणात संगीत समाधी विसरलो आहे स्वतःचीच तुंबडी भरताना दुसऱ्यांचा विचार करणे विसरलो आहे जागेपणीचे सुख जाऊ द्या. सुखानं झोपणं विसरलो आहे साधनांसारखे विनोदही कृत्रिम, खळखळून हसणं विसरलो आहे आणि हसणं विसरल्यामुळे खरे जीवन जगणं विसरलो आहे

मधुरा खंबे
T.Y. MTRX

पारंपरिक शेती

पारंपरिक शेती म्हणजे निसर्गाशी नाते जपणारी, साधनसंपत्तीचा संयमी वापर करणारी आणि पिढ्यान्पिढ्या चालत आलेली शेती पद्धत. आधुनिक यंत्रसामग्री, रासायनिक खते आणि तंत्रज्ञान येण्यापूर्वी भारतीय शेतकऱ्यांचा संपूर्ण जीवनमान हा पारंपरिक शेतीवर आधारित होता. ही शेती केवळ अन्नउत्पादनासाठी नसून, ग्रामीण संस्कृती, सामाजिक एकता, लोकजीवन आणि निसर्गसंवर्धनाचा महत्त्वपूर्ण आधार होती.

निसर्गाशी सुसंगत शेती

पारंपरिक शेतीचे सर्वात मोठे वैशिष्ट्य म्हणजे ती निसर्गाशी ताडून केलेली शेती. शेतकरी जमिनीची सुपीकता वाढवण्यासाठी सेंद्रिय खते, शेणखत, कंपोस्ट, हिरवळीची खते आणि नैसर्गिक किटकनाशकांचा वापर करतात. या पद्धतीत जमिनीवर रासायनिक पदार्थांचा भार पडत नाही; उलट मातीतील सूक्ष्म जीव, गांडुळे आणि पोषक घटक वाढतात. परिणामी, जमिनीचे आरोग्य दीर्घकाळ टिकते.

पावसावर आधारित शेती हा पारंपरिक पद्धतीचा मुख्य भाग आहे. पाऊस, ऋतू, वारा, सूर्याची दिशा, जमिनीचा प्रकार-या सगळ्या गोष्टींनुसार पिके निवडणे हा शेतकऱ्यांचा अनुभवावर आधारित कौशल्यपूर्ण निर्णय असतो.

पिकांची फेरपालट आणि विविधता

पारंपरिक शेतीत पीक फेरपालट (Crop Rotation) आणि मिश्र पीकपद्धत महत्त्वाची मानली जाते. एका शेतात दरवर्षी वेगवेगळी पिके घेणे जमिनीतील पोषक घटक संतुलित ठेवते आणि कीड

रोगांपासून संरक्षणही करते.

उदा.:

- खरीपात भात किंवा नाचणी
- रब्बीमध्ये हरभरा किंवा गहू
- उन्हाळ्यात भुईमूग किंवा मूग

मिश्र पीकपद्धतीत एकाच शेतात दोन-तीन पिके एकत्र घेतली जातात. हे पिकांच्या वाढीसाठीही फायदेशीर ठरते आणि शेतकऱ्याचा धोका कमी करते.

सामुदायिक श्रम व गावांची एकता

पारंपरिक शेतीचा आणखी एक सुंदर पैलू म्हणजे सामुदायिक श्रम. नांगरणी, पेरणी, रोप लावणे, कापणी आणि मळणी ही मोठी कामे गावकऱ्यांनी एकमेकांना मदत करून केली जात. ही परस्पर सहकार्याची भावना ग्रामीण संस्कृतीचे वैशिष्ट्ये होती.

उत्सव, जत्रा आणि सण ही शेतीच्या चक्राभोवतीच बांधलेले असत. त्यामुळे शेती हा केवळ व्यवसाय नव्हता, तर जीवनपद्धतीचा अविभाज्य भाग होता.

संथपण टिकावू पद्धती

पारंपरिक शेती आधुनिक यंत्रसामग्रीच्या तुलनेत संथ असली तरी अत्यंत टिकावू होती. बैलजोडीचा नांगर, विळा, कुदळ, सपाटे, मळणीची घाण आणि पराली-या सर्व साधनांचा वापर सोपा, कमी खर्चिक आणि पर्यावरणपूरक होता.

यंत्रांची मोठी गुंतवणूक किंवा जास्त इंधन खर्च नसल्याने शेतकऱ्यावर आर्थिक ताणही कमी होता.

बी-बियाण्यांचा वारसा

पारंपरिक शेतीत अनेक पिकांची स्वदेशी आणि स्थानिक जात वापरली जायची. प्रत्येक प्रदेशाची माती आणि हवामान वेगळे असल्याने तेथील बीजांची गुणवत्तादेखील वेगळी असे. शेतकरी आपल्या पिकांमधून बियाणे निवडून पुन्हा लावत, त्यामुळे बियाण्यांची शुद्धता टिकून राहात असे.

आजही आदिवासी आणि ग्रामीण भागात हजारो वर्षे जुनी बियाण्यांची परंपरा जपली जाते.

पर्यावरण संवर्धन

पारंपरिक शेती निसर्गाचे रक्षण करणारी पद्धत होती.

- जमिनीला धूप होऊ नये म्हणून पिकांची फेरपालट
- पावसाचे पाणी साठवण्यासाठी बोऱ्या आणि ओढ्यांची निर्मिती
- जंगलांचे संरक्षण
- गुरेढोरे, पक्षी, कीटक यांचे संतुलन राखणे
या सर्व गोष्टींमुळे पर्यावरण टिकून राहिले.
या शेतीत रासायनिक प्रदूषण नव्हते, पाण्याचा अपव्यय नव्हता
आणि जलस्रोतावर भारही कमी होता.

पारंपरिक शेतीचे फायदे

- जमिनीची सुपीकता दीर्घकाळ टिकते
- अन्न नैसर्गिक, सुरक्षित आणि पोषक राहाते
- पर्यावरणावर कमी दुष्परिणाम
- खर्च कमी, नफा स्थिर
- कीटकांचा प्रादुर्भाव कमी
- जैवविविधता टिकून राहाते

- शेतकऱ्यावर आर्थिक कर्जाचा भार कमी

आजच्या काळातील पुनर्मूल्यांकन

आधुनिक शेतीने उत्पादन वाढवले असले तरी रासायनिक खते, किटकनाशके आणि यंत्रसामग्रीच्या अतिवापरामुळे वातावरणावर मोठा ताण आला आहे. जमिनीची सुपीकता कमी झाली, पाण्याची पातळी खाली गेली आणि मानवी आरोग्यावर दुष्परिणाम दिसू लागले. परिणामी, जगभरात सेंद्रिय शेती, नैसर्गिक शेती आणि झिरो बजेट शेती यांना पुन्हा महत्त्व मिळू लागले आहे—ज्या पारंपरिक शेतीच्या मूळतत्त्वांवर आधारित आहेत.

आज अनेक शेतकरी पुन्हा सेंद्रिय मार्गावर येत आहेत. शहरांमध्येही लोक नैसर्गिक अन्नाला प्राधान्य देत आहेत. त्यामुळे पारंपरिक शेतीचे ज्ञान पुन्हा एकदा केंद्रस्थानी आले आहे.

•

पुस्तकाची आत्मकथा

ओळखलंत का मित्रांनो मी बोलतोय
अरेरे...! विसरलोच मी, तुम्ही तर मला
केव्हाचेच विसरून गेलात आणि
माझी जागा तुम्ही दुसऱ्या कोणाला तरी दिलात
आणि खरंच आश्चर्याची गोष्ट आहे.
तुम्ही याआधी मला जितका वेळ
एका दिवसात नाही दिलात त्यापेक्षा जास्त वेळ
तुम्ही त्याला तासन्तास देता!
आता तर मला ओळखलंत का ?
मीच तुमचा तो बालमित्र पुस्तक...!
आणि आता तर मी न सांगता, तुम्हाला माझी
जागा हिरावून घेणारा, तुमचा आताचा खास मित्र
कळलाच असेल आणि तो म्हणजे तुमचा मोबाईल!
ज्याच्या विना तुम्ही तासभरही नाही राहू शकत
मला आनंदच आहे मित्रांनो, माझ्यापेक्षा जास्त तुम्हाला त्याच्यापासून हवी त्याच्यापेक्षा जास्त माहिती मिळते. पण खरंच मला तुमची काळजी
वाटते. कारण गरजेपेक्षा जास्त वेळ तुम्ही तुमच्या मोबाईलला देत आहात, Social Media हाताळताना तुमचा तासन्तास कसा वाया जात
आहे याचा काहीच हिशोब लागत नसेल ना ?
एका अर्थी तुम्हाला मोबाईलचं व्यसनच लागलं आहे ना ? मोबाईलच्या दुनियेत स्वतःला विसरून न जाता,
त्याच्या मदतीने तुम्ही स्वतःची नवीन ओळख बनवा.
जगासमोर स्वतःला सिद्ध करा.
अजून वेळ आहे सावरा स्वतःला!

श्वेता कोष्टी

T.Y. MTRX

The Art of Style-व्यक्तिमत्त्वाची अनोखी भाषा

स्टाइलही फक्त कपड्यांची निवड नसते; ती व्यक्तिमत्त्वाची एक जिवंतभाषा आहे. प्रत्येक व्यक्तीच्या चालण्यात, बोलण्यात, कपडे घालण्याच्या पद्धतीत, विचार मांडण्यात आणि जगण्याच्या तत्त्वज्ञानात एक वेगळी शैली दडलेली असते आणि हाच 'स्टाइल' नावाचा अदृश्य मंत्र त्याला इतरांपासून वेगळे ओळख देतो. जगणे हे सर्वांनाच जमते, पण स्टाइलने जगणेही एक कला आहे—ज्यात creativity, confidence आणि स्वतःची ओळख टिकवण्याची क्षमता आवश्यक असते. फॅशनचे ट्रेंड्स बदलत

observation, आणि स्वतःची ओळख शोधण्याच्या प्रवासातून घडते. जगात लाखो stylish लोक आहेत, पण खऱ्या अर्थाने iconic style तीच जी स्वतःशी प्रामाणिक असते. कारण स्टाइल म्हणजे फक्त दिसण्याची कला नाही—ती स्वतःला live, express, आणि confidently move forward करण्याची एक विलक्षण पद्धत आहे.

खरे स्टाइल म्हणजे फक्त branded clothes घालणे, glamorous makeup करणे किंवा flashy accessories वापरणे नसून, तो प्रत्येक घटक आपल्या स्वतःच्या व्यक्तिमत्त्वाशी सुसंगत कसा आहे यावर अवलंबून असतो. सोशल मीडिया आणि डिजिटल platforms मुळे प्रत्येकाला स्वतःची स्टाइल, स्वतःचा brand आणि स्वतःची ओळख तयार करण्याची अनंत संधी मिळाली आहे. प्रत्येक फोटो, video, post किंवा blog मध्ये आपला स्टाइल केवळ कपड्यांमध्ये नाहीतर lifestyle, thoughts, communication style, आणि mindset मध्ये प्रकट होतो. त्यामुळे आधुनिक स्टाइलही फक्त fashion नव्हे; ती personal building, lifestyle enhancing, आणि impactful social communication ची कला आहे.

राहातात. रंग आणि डिझाईन्स नव्याने जन्म घेतात, पण खरा स्टाइल तोच जो व्यक्तीच्या natural persona, values, आणि personal taste ला अधोरेखित करतो. शैलीही कपड्यांच्या ब्रँडवर अवलंबून नसून ती निवडीवर अवलंबून असते—आपण काय परिधान करतो, यापेक्षा आपण ते का परिधान करतो, हे जास्त महत्त्वाचे असते. एखादी साधी काळी जीन्स आणि पांढरा शर्टसुद्धा योग्य आत्मविश्वासाने घातला तर तो क्लासिक स्टाइल बनू शकतो.

स्टाइल शिकवता येत नाही; ती अनुभवातून,

स्टाइलमुळे आत्मविश्वास वाढतो आणि आत्मविश्वासाने व्यक्ती social, professional, आणि personal जीवनात यशस्वी होते. एखादी व्यक्ती जरी साधे कपडे घालत असेल, तरी तिच्या चालण्यात, बोलण्यात आणि presence मध्ये दिसणारा confidence तिला प्रभावी बनवतो. यामुळे खरा स्टाइल फक्त भौतिक सौंदर्यावर आधारित नसून तो mental आणि Social level वरही स्पष्ट दिसतो. Body language, smile, eye contact, subtle

gestures, आणि चालण्यातील grace-हे सर्व घटक मिळून व्यक्तीचा खरा स्टाइल तयार करतात.

स्टाइलही शिकवता येणारी कला नसून ती अनुभवातून, observation आणि स्वतःची ओळख शोधण्याच्या प्रवासातून घडते. प्रत्येक व्यक्तीच्या जीवनात हा प्रवास निरंतर चालतो. आपल्या आवडीनुसार रंगांची निवड, कपड्यांची शैली, Accessories ची जोडी, केसांची देखभाल, makeup, पोशाखाची सुसंगती आणि self-confidence presentation हे सर्व एकत्र येऊन आपल्या शैलीचा अनोखा प्रकाश निर्माण करतात. यामध्ये stress management, balanced lifestyle, physical and mental health आणि positive mindset हे सर्व घटक महत्त्वाची भूमिका बजावतात. कारण खरा स्टाइल फक्त दिसण्याचा प्रश्न नाही; तो living, expressing आणि leaving a positive impact करण्याची कला आहे.

आज स्टाइल हा social, cultural, आणि professional perspective मध्येदेखील महत्त्वाचा ठरतो. व्यक्तिमत्त्वपूर्ण शैलीमुळे लोक एकमेकांवर सकारात्मक प्रभाव टाकतात. समाजात आदर मिळवतात आणि आपल्या कार्यक्षेत्रात यश मिळवतात. Fashion trends च्या माध्यमातून, परंतु व्यक्तिमत्त्वाशी सुसंगत राहून, आपण स्वतःला जगासमोर present करतो. त्यामुळे स्टाइल हे केवळ कपडे, makeup किंवा glamour नव्हे; ते identity, self-confidence, आणि lifestyle ही powerful expression आहे.

खरे स्टाइल म्हणजे स्वतःसाठी आणि समाजासाठी एक प्रेरणादायक आदर्श निर्माण करणे. एखादी व्यक्ती स्वतःशी प्रामाणिक राहून, स्वतःच्या स्वभावाशी सुसंगत राहून आणि आपल्या lifestyle मध्ये discipline, positive energy, आणि self-confidence जपून जे काही करते, तेच खरा स्टाइल आहे. त्यामुळे स्टाइलही फक्त दिसण्यासाठी नसून, आपल्या mind, thoughts, आणि personality चे परिपक्व प्रदर्शन आहे, जे आपल्या self-confidence ला आकार देते, समाजाशी positive connection साधते, आणि आपल्याला जगात impactful बनवते.

याप्रमाणे, स्टाइलही व्यक्तिमत्त्वाची कला, आत्मविश्वासाची भाषा, आणि lifestyle ची अभिव्यक्ती आहे. त्याद्वारे आपण स्वतःला प्रभावीपणे जगासमोर सादर करतो, आपल्या विचारांना आणि मूल्यांना ओळख देतो आणि इतरांवर सकारात्मक प्रभाव निर्माण करतो. त्यामुळे स्टाइल

फक्त बाह्य देखाव्याचा प्रश्न नसून तो self-confidence, creativity, discipline, lifestyle, आणि personality यांचा अनमोल संगम आहे. हाच खरा मंत्र आहे की, स्टाइलही फक्त दिसण्याची कला नसून ती जगण्याची, व्यक्त होण्याची आणि स्वतःला impactful बनवण्याची कला आहे.

बाप

कोण म्हणतं बापाला काळीज नसतं
आईला माया देणारा
पिलांना छाया देणारा
तोच सर्व काही असतो
दोन पोरी झाल्या म्हणून
खचला नाही कधी
पिलांना बळ देण्यासाठी
आपल्या इच्छा मारल्या आधी
पोरीचं लगीन झाल्यावर बाप
रडला ढसाढसा
काळीज रुतत गेलं पण
बोलका नाही झाला तसा
भर उन्हात उसाच्या रानात
बाप माझा राबतो आहे
पोरीच्या सुखासाठी उन्हाच्या
झळा गार वाऱ्यावानी
सोसतो आहे
चिरा पडल्या हातापायांना
फक्त आमच्यासाठी झिजतो आहे
वृक्षास सावली न देणारा
माझा बाप
न सांगताच सर्व काही शिकवत आहे
सर्व काही शिकवत आहे.

प्रतिक्षा सुनिल पाटील
F.Y. AI & DS

क्वांटम कॉम्प्युटिंग: आज नाही, पण उद्या जग बदलणारी तंत्रज्ञान क्रांती

क्वांटम कॉम्प्युटिंगला अनेकदा भविष्यातील सर्वात क्रांतिकारी तंत्रज्ञानांपैकी एक म्हणून संबोधले जाते, जरी सध्याच्या घडीला त्याचा प्रत्यक्ष उपयोग अत्यंत मर्यादित आहे. पारंपरिक संगणक बिट्सवर आधारित असतात, जे एका वेळी केवळ ० किंवा १ या अवस्थेत असतात. याउलट क्वांटम संगणक क्यूबिट्स वापरतात, जे क्वांटम यांत्रिकीच्या तत्वांनुसार सुपर पोजिशनमुळे एकाच वेळी अनेक अवस्थांमध्ये अस्तित्वात राहू शकतात. या वैशिष्ट्यामुळे काही विशिष्ट प्रकारच्या समस्यांवर अत्यंत समांतर गणना शक्य होते आणि तत्त्वतः अतिशय मोठा वेग साध्य होऊ शकतो.

तथापि, आज अस्तित्वात असलेले क्वांटम संगणक अत्यंत नाजूक आणि अस्थिर आहेत. तापमानातील अगदी सूक्ष्म बदल, बाह्य विद्युतचुंबकीय गोंधळ किंवा पर्यावरणीय हस्तक्षेप यांमुळे क्यूबिट्स डिकोहेर होतात आणि गणनांची अचूकता कमी होते. त्यामुळे क्वांटम संगणकांना अत्यंत नियंत्रित प्रयोगशाळेतील परिस्थितीत कार्य करावे लागते. याच कारणामुळे सध्याच्या क्वांटम प्रणाली मर्यादित क्यूबिट्सपर्यंतच प्रभावी ठरतात आणि व्यापक औद्योगिक किंवा व्यावसायिक वापरासाठी त्या अद्याप तयार नाहीत. हे वास्तव दर्शवते की, क्वांटम कॉम्प्युटिंग ही आजच्या तातडीच्या समस्यांचे समाधान नसून, भविष्यातील गरजांची दीर्घकालीन तयारी आहे.

तरीही या क्षेत्रात सातत्याने मोठ्या प्रमाणावर गुंतवणूक केली जात आहे. कारण त्याचे संभाव्य परिणाम अत्यंत व्यापक आहेत. क्वांटम कॉम्प्युटिंग जटिल रासायनिक अभिक्रियांचे अचूक सिमुलेशन, नवीन औषधांच्या आणि प्रगत साहित्याच्या शोधात महत्त्वाची भूमिका बजावू शकते. तसेच विद्यमान क्रिप्टोग्राफिक प्रणालींना आव्हान देण्याची आणि अधिक सुरक्षित माहिती-संरक्षण पद्धती विकसित करण्याची क्षमता त्यामध्ये आहे. विशेषतः सायबर सुरक्षेच्या क्षेत्रात हे तंत्रज्ञान एकाच वेळी धोका आणि संधी निर्माण करते.

क्वांटम कॉम्प्युटिंगचे खरे महत्त्व तात्काळ वापरात नसून, ते परिपक्व झाल्यावर विज्ञान, उद्योग आणि माहिती-सुरक्षा यांच्या मर्यादा पुन्हा एकदा निश्चित करण्याच्या क्षमतेत आहे. ही प्रक्रिया संथ असली, तरी तिचे परिणाम खोलवर आणि दीर्घकालीन असतील, जिथे तात्कालिक फायद्यापेक्षा संयम आणि दीर्घकालीन दृष्टी अधिक महत्त्वाची ठरेल.

आई

माझ्या जीवनाची सावली
आई माझी माऊली

कष्ट करोनी अतोनात
भरवलास मज घास
केलीस माझावर माया
जशी वृक्षाची छाया
मला जगण्याची दिशा तू दावली

माझ्या जीवनाची सावली
आई माझी माऊली

खचता संकटांना मी
तू देई धीर मला
सांगून यशोगाथा शूरांच्या
भरी आत्मविश्वास मजला
निःस्वार्थी पणाची वाट धराया तू सावली

माझ्या जीवनाची सावली
आई माझी माऊली

आई दिलं मी वचन तुला
घेईन सात जन्म तुझ्या पोटी
तुझ्या उतारवयात
बनेन तुझी काठी

तू नसता माझ्या जीवाची होते कायली
माझ्या जीवनाची सावली
आई माझी माऊली

सायली शितल पट्टणकुडे
T.Y. A & R

संगणक विज्ञान आणि अभियांत्रिकी विभाग

इंजिनिअरिंग कॉलेजमध्ये संगणक विज्ञान आणि अभियांत्रिकी (CSE) विभाग हा अत्यंत महत्वाचा आणि गतिशील विभाग आहे. या विभागात विद्यार्थी संगणक तंत्रज्ञान, सॉफ्टवेअर डेव्हलपमेंट, आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स (AI), मशीन लर्निंग (ML), डेटा सायन्स, नेटवर्किंग, सायबर सिक्युरिटी, क्लाउड कंप्युटिंग आणि इतर आधुनिक संगणकीय शाखांमध्ये प्रगत ज्ञान मिळवतात. विभागाचा उद्देश केवळ तात्त्विक ज्ञान देणे नाही, तर विद्यार्थ्यांना

व्यावहारिक कौशल्ये आणि समस्या सोडवण्याची क्षमता विकसित करणे हा आहे.

CSE विभागामध्ये अत्याधुनिक संगणक लॅप्स, नेटवर्किंग सुविधांसह उच्च कार्यक्षम सर्व्हर्स आणि प्रोजेक्ट वर्कसाठी आवश्यक संसाधने उपलब्ध आहेत. विद्यार्थ्यांना प्रोजेक्ट, हॅकथॉन्स, वर्कशॉप्स आणि इंडस्ट्री-इंटरनशिप्सद्वारे प्रत्यक्ष अनुभव घेण्याची संधी मिळते. या व्यासपीठांमुळे विद्यार्थी केवळ सैद्धांतिक ज्ञान घेत नाहीत, तर त्याचे व्यावहारिक उपयोग शिकतात, ज्यामुळे ते भविष्यातील करिअरमध्ये अधिक सक्षम बनतात.

शैक्षणिक शिक्षणाबरोबरच, विभागात संशोधनाचीही विशेष भर दिली जाते. विद्यार्थी आणि प्राध्यापक मिळून आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स, डेटा अॅनालिटिक्स, सायबर सुरक्षा, इंटरनेट ऑफ थिंग्स (IoT) आणि बिग डेटा यासारख्या क्षेत्रांमध्ये संशोधन प्रकल्प करतात. त्यामुळे विभाग केवळ शिक्षणाचे केंद्र नाही तर नवकल्पना आणि तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीसाठी महत्वाचे केंद्र बनले आहे.

त्याशिवाय, विभाग विविध संघटनात्मक, सांस्कृतिक आणि तांत्रिक कार्यक्रम आयोजित करतो. कोडिंग स्पर्धा, सॉफ्टवेअर डेव्हलपमेंट प्रोजेक्ट्स, टेक्निकल फेस्टिव्हल्स, सेमिनार्स आणि इंडस्ट्री-रिलेटेड ट्रेनिंग या विद्यार्थ्यांच्या कौशल्यांना वृद्धिंगत करतात. यामुळे विद्यार्थी टीम वर्क, नेतृत्वगुण आणि प्रेझेंटेशन कौशल्ये विकसित करतात.

एकंदरीत, CSE विभाग विद्यार्थ्यांसाठी आधुनिक संगणक तंत्रज्ञानाचा अभ्यास, व्यावहारिक अनुभव, संशोधन आणि व्यक्तिमत्त्व विकास यांचे उत्कृष्ट संयोग आहे. या विभागातून शिक्षण घेतलेले विद्यार्थी केवळ तांत्रिकदृष्ट्या सक्षम होत नाहीत, तर ते सर्जनशील, नवकल्पक आणि उद्योगासाठी तयार व्यावसायिक बनतात. त्यामुळे CSE विभाग इंजिनिअरिंग कॉलेजमधील एक महत्त्वपूर्ण आणि गतिशील केंद्र मानला जातो.

Face book

विचार Like करून

विचार करून Post करा.

मिडिया Social असली तरी

सोसेल अशीच गोष्ट करा.

केवळ Face म्हणून मित्र मैत्री

Book करू नका

कोणावरही विश्वास ठेवायची

चुकूनही चुक करू नका

इथे जेवढे खरे आहेत

त्यापेक्षाही जास्त फेक आहेत

बाटलीतला राक्षस आणि जादूचा दिवा

येथे दोन्हीही एकच आहेत.

श्वेता कोष्टी

T.Y.MTRX

इंजिनिअरिंग कॉलेजमध्ये शैक्षणिक जीवन

इंजिनिअरिंग कॉलेजमध्ये विद्यार्थी केवळ तांत्रिक ज्ञान मिळवण्यासाठी जात नाहीत, तर ते एक संपूर्ण शैक्षणिक आणि व्यक्तिमत्त्व विकासाचे वातावरण अनुभवतात. प्रत्येक दिवस नवीन आव्हाने, नवीन संधी आणि नवीन शिकवण घेऊन येतो. कॉलेजमध्ये विद्यार्थ्यांना विविध शाखांमध्ये प्रगत तांत्रिक ज्ञान दिले जाते. जसे की, संगणक विज्ञान, यांत्रिकी, इलेक्ट्रॉनिक्स, रसायनशास्त्र, इन्फॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी इत्यादी. व्याख्यानांबरोबर प्रयोगशाळा, प्रोजेक्ट वर्क आणि हॅकथॉन्स विद्यार्थ्यांना तात्काळ व्यावहारिक अनुभव देतात, ज्यामुळे त्यांच्या समस्या सोडवण्याच्या क्षमतेत वाढ होते.

इंजिनिअरिंग कॉलेजमध्ये शैक्षणिक जीवन फक्त पुस्तकांपुरते मर्यादित नसते. विद्यार्थ्यांना संघटनात्मक कौशल्ये, नेतृत्वगुण आणि टीम वर्क शिकवले जाते. क्लब्स, स्पर्धा, वर्कशॉप्स आणि सेमिनारस यांमध्ये सहभागी होऊन विद्यार्थी स्वतःच्या कल्पकतेचा विकास करतात. कॅम्पस लाइफमध्ये मित्रमंडळी, सहकारी शिक्षक आणि सांस्कृतिक कार्यक्रम यांचा समावेश असतो, जे विद्यार्थ्यांना सामाजिक आणि व्यावहारिक जीवनासाठी सज्ज करतात.

अनेक कॉलेजमध्ये विद्यार्थ्यांना उद्योगांशी संपर्क साधण्याची संधीही मिळते. इंटर्नशिप, औद्योगिक भेटी, प्रोजेक्ट कन्सल्टन्सी अशा मार्गांनी विद्यार्थी थेट व्यावसायिक वातावरण अनुभवतात. त्यामुळे ते फक्त थिओरेटिकल ज्ञान घेऊन नाही, तर त्याचे व्यावहारिक उपयोग समजून घेऊन पदवी संपादित करतात.

शिवाय, इंजिनिअरिंग कॉलेजमध्ये स्पोर्ट्स, सांस्कृतिक कार्यक्रम, टेक्निकल फेस्टिव्हल्स आणि सामाजिक उपक्रम यांमुळे विद्यार्थी शारीरिक, मानसिक आणि सामाजिकदृष्ट्या सक्षम बनतात. ही सर्व अनुभवांची गुंतवणूक त्यांना भविष्यातील करिअरमध्ये आत्मविश्वासाने पुढे जाण्यासाठी तयार करते. एकंदरित, इंजिनिअरिंग कॉलेजचे जीवन विद्यार्थ्यांसाठी केवळ शिक्षणाचे नाही, तर सृजनशीलता, सामाजिक जाणीव, व्यावहारिक अनुभव आणि व्यक्तिमत्त्व विकासाचे मिश्रण असते. हे जीवन विद्यार्थ्यांच्या भविष्यातील यशाची पायाभरणी करते आणि त्यांना सक्षम, आत्मनिर्भर आणि जागरूक नागरिक बनवते.

मसालेदार पत्र

तीर्थरूप श्री. रा. रा. जायफळदादा यास

कु. दालचिनीचा शि. सा. नमस्कार, वि.वि.

पत्रास कारण की, वेलदोडेकाका व लवंगकाकू कालच गावाला गेले. त्याच्या पाठोपाठ बेदाणेआल्या व मीराताई येऊन ठेपल्या. बहुतेक दिवाळीनंतर चि. नागकेशरचे लग्न मीराताईची मुलगी चि. खसखस हिच्याबरोबर करावयाचे ठरविले आहे. त्याबद्दल धनेमामा यांची तार येईलच.

इकडे तमालपत्र फारच त्रास देत आहे.

गेल्या दोन-चार दिवसांपासून दगडफूल तापाने फारच आजारी आहे. यंदा कु. बडिशेप सातवीत गेली असून कु. मिरची, चि. हिंग यांचे नाव अजून शाळेत घालायचे आहे. यंदा बदाम कॉलेजात असून त्याचा बराच भाव झालेला आहे. चि. खारीक धावण्याच्या शर्यतीत पहिली आली असून तिला फुलराणी चषक मिळाला. अलीकडे शहाजिरे काकांची तब्येत ठीक नसते. पत्राचे उत्तर जरूर देणे. कु. पिस्ताला गोड पापा.

आपली लाडकी
दालचिनी

पत्ता : कु. दालचिनी दगडोजी भंपाक

रा. चुलीकडे, ता. अलीकडे, जि. पलीकडे

पिन - झिरो शून्य पूज्य

फोन : फिरवाल तिकडे

मधुरा खंबे
T.Y. MTRX

तिची ओळख - तिची ताकद

मुलगी हे शब्द जिथे उच्चारले जातात तिथे कोमलता, प्रेम आणि समजूतदारपणा दिसतो. पण आजच्या युगात मुलगी म्हणजे केवळ भावनिक नव्हे, ती धाडसी, बुद्धिमान, स्वावलंबी आणि धडाडीची आहे. तिच्या प्रत्येक स्वप्नामागे जबरदस्त इच्छाशक्ती असते, आणि त्या स्वप्नांना साकार करण्याची क्षमता तिच्यात जन्मापासूनच असते. जग तिला अनेक बंधनं घालण्याचा प्रयत्न करते, पण ती स्वतःची ओळख तयार करताना त्या बंधनांना पायाखालची माती बनवते.

अनेक वेळा समाज तिच्या क्षमतांवर प्रश्नचिन्ह उभं करतो, तिच्या निर्णयांवर टीका करतो. पण ती प्रत्येक पत्राला उत्तर देते- शब्दांनी नाही, तर आपल्या कामगिरीने. ती पडते, अपयशी होते, रडते... पण कधी हार मानत नाही. कारण तिचा मार्ग वेगळा आहे-ती स्वतःसाठी, स्वतःच्या स्वप्नांसाठी, स्वतःच्या उंचीसाठी लढते. तिच्या मनात एक शांत जिद्ध असते, जिच्या मदतीने ती रोज नवीन आव्हानांना सामोरी जाते.

एका मुलीचं यश कधीच अचानक नसतं. तिच्यामागे असतात अनेक संघर्ष, न बोललेली भीती, शांतपणे लढलेली लढाई आणि स्वतःवरचा अढळ विश्वास. ती जेव्हा यशस्वी होते, तेव्हा त्या यशात फक्त तीच नाही तर तिच्या धैर्याचा, मेहनतीचा आणि प्रतीक्षेचा समावेश असतो. म्हणूनच मुलगी कुठल्याही क्षेत्रात काम करत असेल-शिक्षण, नोकरी, क्रीडा, विज्ञान किंवा कला-ती स्वतःच्या परिश्रमाने तेजाने उजळते.

मुलगी ही केवळ स्वतःसाठी नाही, तर इतरांसाठीही प्रेरणादायी असते. तिचं हसू घर उजळतं, तिची प्रगती कुटुंब उंचावते, तिची जिद्ध समाजाला दिशा देते. तिने स्वतःला समजून घेतलं की ती जे करू शकते त्याला मर्यादा उरत नाहीत. ती स्वतःची जबाबदारी सांभाळते, भावना समजून घेते आणि एका वेळी भविष्य घडवण्यासाठी मेहनतही करते. हीच तिची खासियत, हीच तिची ताकद

मुलगी म्हणजे कमजोरी नाही ;

ती म्हणजे अनंत शक्यता.

ती म्हणजे धैर्य, स्वप्न आणि स्वतःचा विश्वास.

जर तिने ठरवलं... तर ती नवं आकाशही रेखून दाखवू शकते.

बाबा

बाबारूपी वटवृक्षाची
घरास मिळते छाया
त्यांच्या नयनी नित्य आढळे
आमच्यावरती माया

कुटुंबातल्या सर्वांसाठी
सदा झिजवली काया,
ठाम उभे ते आमच्यापाठी,
उभा जणू गणराया

शिकवण त्यांची बहुमोलाची,
कधी न गेली वाया,
त्यांचे हे उपकार जीवनी,
कधी नको विसराया

परिसाचा सहवास लाभला,
आमच्या जगण्याला या,
सोने झाले जीवनी केवळ,
स्पर्शाने प्रभुराया

शब्द तोकडे पडती हे,
गुणगान तयांचे माया,
तीर्थरूप त्या वटवृक्षाच्या
रोज पडावे पाया

सायली शितल पट्टणकुडे
T.Y. A & R

बोलतो मी मराठी

मराठी ही महाराष्ट्राची लोकभाषा, तसेच राजभाषाही आहे. अफगाणिस्तान ते तंजावर हा उत्तर दक्षिण पट्टा आणि बडोदा ते बंगालपर्यंत पूर्व-पश्चिम पट्टा अशा औरस चौरस भारत वर्षात मराठी राज्य पसरले होते. इंग्रजांचे राज्य येण्यापूर्वी दीडशे वर्षे मराठी सत्ता भारतातील प्रबळ सत्ता होती. त्या काळात अखंड भारतातील मुख्य भाषा मराठी होती. इंग्रजांच्या आमदानित मुंबई इलाखा हा प्रशासकीय विभाग होता. मराठी सत्ता आणि इंग्रजी प्रशासन अशा ३०० वर्षांच्या प्रदीर्घ काळात मराठी भाषा राजकीय, प्रशासकीय सत्तेशी जोडलेली होती.

संतसाहित्य, लोकसाहित्य निर्मितीत त्यापूर्वीपासून मराठीचा मोठा व ठळक सहभाग होता. मागील सत्तेच्या चारशे वर्षे कालावधीत राज्यकारभाराची भाषा मराठी राहिली, यातून संतसाहित्यप्रकार निर्माण झाले आहेत. मराठीतील अनेक शब्द उच्चारताच त्यांचे अर्थ समजतात. वस्तू आणि संकल्पना निर्मिती, उपयोग साधर्म्य यांच्या आधारे नवीन शब्द तयार करण्याची परंपरा मराठीत आहे.

मराठीत अर्थवाही शब्द असल्याने कोणतेही विषय इंग्रजीपेक्षा मराठीत अधिक चांगले समजतात सर्व भारतीय भाषांमध्ये अर्थवाही शब्द असून, मराठीत त्यांचे प्रमाण मोठे आहे. विविध विषयांतील विपूल ग्रंथनिर्मिती मराठीत झाल्याने मराठीत सतत नवे शब्द निर्माण होतात.

आपल्याकडे २७ फेब्रुवारी रोजी मराठी राजभाषा दिन साजरा करतात पूर्वी हा दिवस जागतिक मराठी भाषा दिन म्हणून साजरा होत असे. १९९५ साली जागतिक मराठी परिषद स्थापन केली. दर दोन वर्षांनी या परिषदेचे अधिवेशन होत असे.

भारत सरकारच्या वतीने १४ सप्टेंबर हा हिंदी भाषा दिन म्हणून साजरा केला जातो. ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते कुसुमाग्रज यांचा जन्मदिवस २७ फेब्रुवारी हाच जागतिक मराठी दिन म्हणून साजरा करायचे ठरवले. मराठीप्रेमी लोक संस्था, ग्रंथालये हा दिवस साजरा करू लागले. पण त्याला सरकारी अधिष्ठान नव्हते. १०१० मध्ये महाराष्ट्र शासनाने मराठी राजभाषा दिन म्हणून शासकीय पातळीवर साजरा करायला सुरुवात झाली.

शासनाचे साहित्यिकविषयक पुरस्कार राजभाषा दिनाला द्यावेत, ही संकल्पना पुढे आली. यंदाच्या वर्षी विकीपिडियावर अधिकाधिक लोकांनी एकेक पान लिहावे, अशी संकल्पना मराठी भाषामंत्री विनोद तावडे यांनी मांडली आहे. यामध्ये दरवर्षी नावीन्य येत राहिल. या जागतिक मराठी दिवसाला सरकारी अधिष्ठान

मिळाल्यामुळे महत्त्व आले.

मराठी भाषेबरोबर आपण इंग्रजीच्या वाढत्या प्रभावाबाबतही बोलले पाहिजे. आज इंग्रजीचा प्रभाव वाढतो आहे. त्याविषयी प्रेम असलेले लोक मूठभरच आढळतील. कारण खूप लोकांचा कल हा मातृभाषेकडे पहिला असतो. केवळ व्यावहारिक तडजोड म्हणून आपण काही गोष्टी इंग्रजी भाषेत करतो.

मराठी ही ज्ञानभाषा आहे. तिचे स्वरूप आपण ओळखले नाही. अनेक मोठे मोठे विद्वान सांगत असतात की, विमान तंत्रज्ञानाधारित उच्चशिक्षण मराठी मिळू लागले की मराठी समृद्ध होईल. मराठीतही इतिहास आणि परंपरा असणारी भाषा आहे. अगदी १२ व्या शतकापासूनच विविध साहित्यिकांनी मराठीमध्ये साहित्यरचना केली. चक्रधर स्वामींनी मराठीला धर्मभाषेचा मान दिला. त्यानंतर ज्ञानेश्वर महाराजांनी मराठीला अधिक विकसित केले. संस्कृत भाषेमधील ज्ञान सर्वसामान्यांना खुले करून एक सामाजिक स्थित्यंतरच घडविले. कारण धर्माचे ज्ञान व वैदिक तत्त्वज्ञान त्यावेळी सर्वांसाठी खुले नव्हते. मराठीच्या निमित्ताने ज्ञानाचे सार्वत्रीकरण झाले. चोखामेळा, जनाबाई, परसा भागवत, गोरा कुंभार यांसारख्या विविध स्तरावरील साहित्यिकांमुळे मराठी तळागाळाला पोहोचली.

इंग्रजीमध्ये जगभराच्या कित्येक भाषांतील शब्द आढळतात. लॅटिन, फ्रेंच यांसारख्या भाषांतील कित्येक शब्द रूप बदलून इंग्रजीशी एकरूप झालेत. याचप्रमाणे इंग्रजीतील शब्दही मराठीशी एकरूप झालेत, याचप्रमाणे ही एकरूपता भाषेला अधिक सौंदर्य प्राप्त करून देते.

कोणतीही भाषा व तिचे स्वरूप, काळ परिस्थितीनुसार बदलत असते. गेल्या कित्येक वर्षांनुसार बरीच स्थित्यंतरे झाली. पण अजूनही मराठी नव्या रूपात प्रकटली आहे. बदललेल्या तंत्रज्ञानानुसार मराठीनेही बदल स्वीकारला आहे. म्हणूनच नव्या दर्जेदार शैलीमध्ये मराठी मुद्रित करता येते. विज्ञान, वाणिज्य व तंत्रज्ञानाच्या कित्येक सारण्यामध्ये मराठीकरण झाले आहे. कित्येक ॲपद्वारे मराठी ग्रंथ, कादंबऱ्या सर्वदूर पोहोचण्याची व्यवस्था झाली आहे.

काळानुरूप बदलणे व आपली नव्याने ओळख करून देणे ही प्रगतीची लक्षणे आहेत. अधिक नावीन्यपूर्ण व मोहक रूपात सौंदर्याचा पिसारा फुलवताना भाषेच्या बदलणाऱ्या रूपाचे स्वागत करायला हवे.

‘लाभले आम्हास भाग्य, बोलतो मराठी.’

भारतीय संविधान आणि समाज

खरंच जर आज आपले संविधान नसते, तर आज मी हे लेख लिहीत आहे, तेही लिहू शकलो नसतो. म्हणूनच मी क्रांतिसूर्य, बोधिसत्त्व, परमपूज्य, विश्वरत्न, विश्वभूषण डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर या महामानवास वंदन करून मी माझ्या लेखनाला सुरुवात करतो.

आपणा सर्वांना ठाऊकच आहे की, आपण आणि आपली लोकशाही भारत स्वतंत्र होण्यापूर्वी कशी होती आणि आज आपण कसे आहोत. पूर्वी फक्त काही उच्चवर्णीय लोकांनाच बोलण्याची, कमवण्याची संधी दिली जायची; पण भारतीय संविधानामुळे लहान मुलं, स्त्रिया, सर्वसामान्य माणूस, पुढारी आणि सर्वच मनसोक्त एकमेकांशी बोलू शकतात, स्वातंत्र्याने आपले मत मांडू शकतात, सर्वत्र वावरू शकतात, एवढंच काय अगदी स्वतंत्रपणे आपले पक्ष उभारू शकतात.

पण तरीही आजही काही लोकांना असं वाटतं की, आरक्षणांमुळे आपले संविधानही खूप चुकीचे आहे; आणि मला त्या अज्ञान महामूर्ख माणसांना सांगायचं आहे की, आरक्षणांमुळेच तर आपण सर्व शिक्षण, आरोग्य आणि प्रतिष्ठेचे जीवन जगत आहोत-राहाणार आहोत आणि समानता ही फक्त आर्थिकदृष्टीने असून चालत नाही, तर ती विचार करण्याच्या दृष्टिकोनातूनही असली पाहिजे आणि आरक्षण ही संकल्पना फक्त जातीवर अवलंबून नसून ती अनेक सामाजिक, ऐतिहासिक, आर्थिक आणि संविधानिक घटकांवर आधारित आहे.

जसे की,

- १) ऐतिहासिक-सामाजिक अन्याय (Historical Discrimination)
- २) सामाजिक मागासलेपणा (Social Backwardness)
- ३) आर्थिकदृष्ट्या दुर्बलता (Economic Weakness)
- ४) शैक्षणिक मागासलेपणा (Educational Backwardness)

आणि असे असंख्य मुद्दे ज्यावर आरक्षण सामूहिकरीत्या अवलंबून आहे.

अरे! याच आरक्षणांमुळे कितीतरी भारतीय व्यक्तींनी आपलं नाव उज्ज्वल केलं आहे, याच आजच्या महिला आरक्षणांमुळेच तर किती तरी महिलांना वेगवेगळ्या क्षेत्रात आपल्या देशाचं नाव उज्ज्वल आणि अगदी उत्तमरीत्या प्रतिनिधित्व केलं आहे.

भारतीय संविधान ही लोकशाहीच्या मूळ मूल्यांना आकार देणारी महासंहिता आहे. ही एक केवळ कायदेशीर दस्तऐवज नाही, तर एक सजीव विचारधारा आहे, जी भारतातील प्रत्येक नागरिकाच्या जीवनाला दिशा देते.

स्वतंत्र भारताच्या भविष्यासाठी कोणता मार्ग निवडायचा, कोणती

मूल्ये जपायची आणि कशा प्रकारची समाजरचना निर्माण करायची याचे स्पष्ट उत्तर भारतीय संविधान देतं म्हणूनच हे संविधान समाजासाठी मार्गदर्शक आणि मूल्यसंहिता म्हणून कार्य करते.

भारतीय संविधानाने भारतातील प्रत्येक नागरिकाला प्रत्येक जात, धर्म, भाषा, प्रांत, परंपरा यांच्या आधारावर विभागलेल्या माणसांचे कल्याण केलं आहे. प्रत्येक क्षेत्रातील समानतेचा मूलभूत अधिकार देऊन सामाजिक आणि आर्थिक विषमता मिटवण्याचा प्रयत्न तसेच माणसाला माणूसपण देण्याचं काम याच संविधानाने केलेले आहे.

संविधानातील सर्वात महत्त्वाचा मुद्दा म्हणजे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दिलेलं 'हिंदू कोड बिल' (हिंदू संहिता विधेयक) हा भारतातील कायद्याचा मसुदा होता. स्वतंत्र भारतातील पहिले कायदेमंत्री डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी या भारतातील सर्व जाती-धर्मातील स्त्रियांना भयानक, क्रूर, जाचक अशी रुढी आणि परंपरांपासून सुटका मिळावी यासाठी हा मसुदा लिहिला. त्यासाठी त्यांनी सुमारे संसदेमध्ये ४ वर्षे १ महिना २६ दिवस झटले. त्यांनी महिलांच्या हक्कासाठी मंत्रीपदाचा राजीनामा देखील दिला होता.

सत्तेपेक्षा महिलांना हक्क मिळविणे त्यांना महत्त्वाचे वाटत होते. त्यांनी सत्तेसाठी तत्त्व सोडले नाहीत, तर तत्त्वांसाठी सत्ता त्याग केला, पद त्यागला तुम्हीच बघा, असा राजकारणी हिरा शोधून सुद्धा तुम्हाला कुठे सापडणार नाही ज्याने हक्कासाठी स्वतःचा पद त्यागला. तर म्हणून याच हिंदू कोड बिलामुळे महिलांना पहिल्यांदाच व्यक्ती म्हणून ओळख दिली. स्वातंत्र्याने जगता येऊ लागलं, सामाजिक प्रगतीचा वेग वाढला, समानतेच्या तत्त्वांची अंमलबजावणी झाली आणि म्हणूनच तर आज एक आदिवासी महिला राष्ट्रपती आहे.

हीच तर खरी आपल्या भारतीय संविधानाची ताकद आहे आणि हा संविधान कोरणारा हिरा विश्वरत्न आहे. म्हणूनच मी शेवटी इतकच सांगेन की,

''कष्ट केलेत माझ्या भिमाने
जाती-जातीत वाहू नका रे!
कष्ट केलेत माझ्या भिमाने
जाती-जातीत वाटू नका रे।।
संविधान दिले भारताला,
जाण त्याची तुम्हा राहू द्या रे.. !

कोकण आणि पर्यटन विकास

'दूर क्षितिजासमांतरी वाहे मंद मंद वारा, रानावनातूनी सजला
निसर्गाचा मोर पिसारा,
गेरु रंगात रंगल्या मातीच्या या भिंती, चंद्रमौळी छप्पराला देई
मांगल्याची अनुभूती,
तुळशी वृंदावन देई अंगणाला झळाळी, दारासमोर सजली
सुरेखशी सडा रांगोळी,
कल्पतरुवर धरी अमृतरूपी शहाळी'
'येवा कोकण आपलोच आसा म्हणणारी
कोकणाची माणसं साधीभोळी'.
आपल्या कोकणाचं सौंदर्य रानावनातून फुलले. निसर्गाचं सौंदर्य

सुंदर तालुका पुरस्कारप्राप्त 'वेंगुर्ला' येथील रेडीचा गणपती मंदिर असं
म्हणतात. रेडीचा गणपती हा अंगारकी संकष्टीला १ से.मी.ने वाढतो
आणि ते खरं आहे बरं!

कोकण, कोकणातील माणसं धार्मिकतेच्या बाबतीत अगदी
हळुवार स्वभावाची तर आपण बोलत होतो.

कोकणातील देवस्थाने आणि गूढ रहस्यांवर मालवणमधील-
मठ-बुद्रुकचे बोंबाडेश्वर मंदिर. या मंदिरासमोर आपणास दोन तळी
पाहाण्यास मिळतात. जी बारामाही समपातळीवर भरलेली दिसतात
आणि या तळ्याचं गूढ म्हणजे तिथे त्या तळ्याजवळ बोंबाडेश्वरराजा
जय करताच पाण्यातून बुडबुडे येण्यास सुरुवात होते. शिवाय मालवण

त्या ठिकाणी कणकवल्यातील
माऊली सातेरीचे मंदिर जिथे
देवीचे तीर्थ घेताच मोठ्यात
मोठा त्वचारोगदेखील नाहीसा
होतो.

आपल्या कोकणात अनेक
जागृत देवस्थाने आहेत. जिथे
केल्या नवसाची पूर्तता होतेच.
शिवाय कोकणातील माणसं
निर्मळ मनाची आणि म्हणतात
ना, ज्याचं मन निर्मळ देव त्याचं
नक्की ऐकतो. म्हणूनच तर मुलं
बाप्पाच्या कानात सांगतात ना,
'ए बाप्पा मला पण मोदक दे
ना!' हा मुलांच्या मनाचा
भाबडेपणा. पण कोकणातील

नव्यानं उमललेलं. गेरु रंगात म्हणजेच लाल मातीनं लोकांनी आपली
घरे सजवली, दारासमोर सुरेखशी रांगोळी काढली. प्रत्येकाच्या
दारासमोर असतेच तुळस, दूर उभं राहूनही दिसतो देवळाचा उंच
कळस. आपल्या कोकणाचं निसर्गरम्य कोकण म्हणजे दुसरा स्वर्गच
जणू. जिथे फक्त आनंद पाहाण्यास मिळतो. सकाळी उठल्यापासून
रात्री झोपेपर्यंत कळतच नाही वेळ कसा सरतो.

तसं बघायला गेलं, तर आज कोकण आधुनिक झालंय पण
काही बाबतीत आजही रहस्यपूर्ण आहे. मी असं का म्हणाले हा प्रश्न
पडला असेल ना? जाणून घ्यायचंय? ऐका, कोकणातील स्वच्छ,

काही जागृत देवस्थानं जिथे केलेला नवस हा पूर्ण होतोच; शिवाय
प्रत्येक ठिकाणी नवस फेडण्याचा प्रथादेखील वेगवेगळ्या.
कोकणातील चेंदवणचं माऊली मंदिरचं घ्या ना, इथे नवसाची पूर्तता
लाकडी वस्तू देऊन केली जाते, म्हणजे नवस 'घरासाठी' असल्यास
'लाकडी हार' किंवा 'बाळासाठी' असल्यास 'लाकडी पाळणा' दिला
जात. आरवलीच्या वेतोबाला तर 'चप्पल' अर्पण केल्या जातात,
पेंडूरच्या मांडाला देवाला 'केळीचा घड' दिला जातो आणि याउलट
कोकणाचं प्रसिद्ध 'घोडेमुख' इथे तर देवाला तर चक्र 'कोंबडाच' दिला
जातो. या प्रथेला 'कोंबड्यांची जत्रा' म्हणून ओळखलं जात.

जत्रा आपल्या सर्वांचा आवडीचा विषय. या जत्रेची सुरुवात होते ती माऊली सोनुर्लीच्या जत्रेपासून. ही जत्रा म्हणजे जणू एक महामेळाव्याचं आणि याच महामेळाव्याला म्हणतात 'प्रतिपंदरपूर'. लोटांगणांसाठी प्रसिद्ध असलेल्या या जत्रेनं मुहूर्तमेढ केली की, प्रत्येक गावच्या स्थानिक जत्रांना सुरुवात होते आणि कोकणातील जत्रेचे वैशिष्ट्य म्हणजे, 'चार खुटियेंचो मंडप ह्योच आमचो संसार, 'दशावतार' एक पारंपारिक लोककला ज्याच्या माध्यमातून इतिहासाची पुनरावृत्ती केली जाते. वेगवेगळ्या निरुपणाचा कथा सादर केल्या जातात. ऐतिहासिक वारसांचे जतन केले जाते-

'ऐतिहासिक वारसा' आपल्या कोकणाला समृद्ध असा ऐतिहासिक वारसा लाभला आहे. आपल्या महाराष्ट्राचे आराध्य दैवतं छत्रपती शिवाजी महाराज यांचे चरणस्पर्श आपल्या कोकणभूमीत झाले. सिंधुदुर्ग, विजयदुर्ग, रेवदंडा, रायगड, इ. गड राजेंनी कोकणात उभारले. कोकणच्या संरक्षणासाठी चहुबाजूंनी या गडांनी आपल्या कोकणास वेढा दिला आहे. त्याचबरोबर ऐतिहासिकतेचे प्रमाण म्हणजे 'आकेरीचे रामेश्वर मंदिर' व मालवणमधील खोत- जुवा बेटाजवळील दगडी सेतू हे मंदिर व सेतू पांडवकालीन म्हणून ओळखले जाते. 'वालावलचे लक्ष्मीनारायण' व 'रेडीचे माऊली मंदिर' यांनी गणना भौतिक साधनातील वास्तुविशारदते केली जाते. 'कुणकेरीचा हुडा' नेरुरमधील कलेश्वराचा रथ म्हणजे सिंधुदुर्गाचा मान आणि आंगणेवाडीच्या भराडीची यात्रा म्हणजे आमच्या सिंधुदुर्गाची शान....

कोकणातील माणसं साधीभोळी आहेतच; पण तितकीच हौशीदेखील. येणारा प्रत्येक क्षण आणि सण आनंदाने एकजुटीने साजरा करणारी. आमचा कोकण जसा धार्मिकतेने सजलाय, अगदी त्याचप्रमाणे नावीन्यतेने नटलाय.

'तुम्हाला पण खायचंय का चुलीवरचं मटण! चला तर मग जाणून घेऊया आमच्या कोकणचं पर्यटन.' पर्यटन हा विशेषकरून मुलांच्या आवडीचा विषय. जवळजवळ ७२० कि.मी. ची किनारपट्टी आपल्या कोकणात लाभली आहे. ठिकठिकाणी पर्यटन क्षेत्रे विकसित झाली आहेत. आपल्या सिंधुदुर्गाची तारकली समुद्रकिनारा. हा किनारा स्कुबा ड्रायविंग व डॉल्फीनसाठी प्रसिद्ध आहे.

आपल्या सिंधुदुर्गाची शान सिंधुदुर्ग किल्ला. हा किल्ला म्हणजे एक अविस्मरणीय अनुभूतीच जणू. हिरोजी इंदुलकरांनी बांधलेला हा किल्ला समुद्राच्या मधोमध कुरटे बेटावर वसलेला आहे. सिंधुदुर्ग जसा पर्यटनासाठी खास तसाच तो खाद्यपदार्थासाठीदेखील खासच. कोकणाची आणि सिंधुदुर्गाची विशेषतः म्हणजे तळलेलं पापलेट, सुरमई फ्राय, माश्याचं, कालवण, हंडीतलं मटण, आंबोली म्हणजे एक निसर्गरम्य ठिकाण. आंबोलीत बघण्यासारखं ते म्हणजे पायऱ्यांचा धबधबा, कावळेसादचं उलटं पाणी आणि सनसेट पॉईंट, माथेरानप्रमाणे आंबोली हे देखील थंड हवेचे ठिकाण म्हणून ओळखले जाते.

'रत्नागिरी', रत्नागिरीदेखील पर्यटनासाठी प्रसिद्ध मानले जाते. रत्नागिरीतील 'गणपतीपुळे' एक नावाजलेले देवस्थान. त्याचबरोबर 'लोकमान्य टिळक हाऊस'. लोकमान्य टिळक यांच्या घराकडे

बघताच ऊर अभिमानानं भरून येतं, तिथूनच जवळ असलेला 'थिबा पॅलेस'. इंग्रजांनी बांधलेला हा थिबा पॅलेस प्रादेशिक वस्तुसंग्रहासाठी प्रसिद्ध आहे आणि रत्नागिरीतील दापोली म्हणजे जणू मिनी महाबळेश्वर.

'रायगड'- रायगड म्हणजे आपल्या महाराजांचा जाज्वल्य इतिहास, प्रतिजेजुरी असणार! आपला रायगड किल्ला हापूस आंब्यासाठी प्रसिद्ध असणाऱ्या रायगडमधील महाड तालुका जेथे क्रांतिस्तंभ, वीरेश्वर मंदिर, गांधरपाल लेणी आणि त्याचबरोबर चवदार तळ्याचा इतिहास जाणून घेता येतो.

दिवेआगर, चिवला बीच, श्रीवर्धन बीच, निवती बीच, भोगवे अशी कित्येक विलक्षणीय ठिकाणे आपल्या कोकणभूमीत आहेत. जिथे डोंगर आहे, लाटांच्या गर्जना देणारा सागर आहे. 'जो कोकणात येतो त्याचं प्रसन्न होतं मन, कारण स्वर्गाहूनही सुंदर आहे आमचं कोकण, नाही करू शकत कोणी कोकणाची तुलना किंवा मूल्यांकन' कसं वाटलं, तुम्हाला आमचं कोकण नि कोकणचं पर्यटन मग येवा तर 'कोकण आपलोच आसा!'

बाबा

कळेल का कधी तुम्हाला
मन माझ्या बापाचं ?
कळेल का कधी तुम्हाला
हृदयातील गाणं त्याचं ?

आकाशाएवढे दुःख पेलून
पर्वतासारखं खंबीर असणारं
हृदयात आसू आणि
ओठांवर हासू आणणारं
सुखात आणि दुःखात स्थिर असणारं
कुटुंबाला घडविणारं
मुलाशी मित्रत्वाचं नातं जोडणारं
कळेल का मन कधी
मन माझ्या बापाचं ?

प्रतिक्षा सुनिल पाटील
F.Y. AI & DS)

कुटुंब

‘माळावरच्या म्हाताऱ्याला कुणी घर देता का घर?’ शिरवाडकरांच्या ‘नटसम्राट’ नाटकातल्या आप्पासाहेब बेलवलकरांचा हा आर्त व्याकूल प्रश्न अनेकांना आठवत असेल. घर तर प्रत्येकालाच हवं असतं. अर्थात, घर म्हणजे फक्त निवारा नव्हे, राहण्याची सोय नव्हे, घर चार भिंतींचं नसतं, घर चार माणसांचं असतं. पोटापाण्याचे उद्योग संपले, दिवसभराची दगदग संपली की जिथे परतण्याची ओढ लागते, असं ते हक्काचे घर असतं. सुरक्षिततेची हमी देणारे, दिलासा, उमेद, आधार देणारं, प्रेम आणि मायेची सावली देणारं ते एक झाड असतं.

घर मुला-माणसांचे असते. आपल्या माणसांचं घर म्हणजे आपलं कुटुंब असतं. जिथे हक्काची सोबत असते. भावबंध जुळलेली नाती असतात.

‘कुटुंब’ हा तर प्रत्येकाच्या जिव्हाळ्याचा विषय. जिव्हाळा हा शब्दच मुळी ‘कुटुंबा’शी जोडून येतो. ‘कौटुंबिक जिव्हाळ्या’चा असं जे जे असतं, ते आपल्याला भावते. आत कुठेतरी भिडतं. ‘कुटुंबवत्सल’ हा सुद्धा असाच एक शब्द, वात्सल्य हे फक्त मायलेकरांपुरतं मर्यादित नसतं. अवघ्या कुटुंबाविषयी वत्सलता बाळगणारे पुरुषही असतात. समाजाच्या रचनेचा मूलभूत आधार म्हणजे कुटुंब. कुटुंबसंस्था ही समाजधारणेची वीट मानली जाते. सुखी कुटुंबजीवन हा स्वस्थ, सुरक्षित समाजाचा पाया असतो. जगभरातील समाजव्यवस्थेत कुटुंब या घटकाला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे.

शतकानुशतके हे महत्त्व अबाधित राहिलं आहे तरीही जगभरात भारतीय कुटुंबसंस्थेविषयी विशेष कुतूहल कायमच राहिलं आहे. भारतीयांच्या भावविश्वात कुटुंबाला चित्र, अद्भुत कोरीव कामे, मंदिरांच्या भिंती, पौराणिक कौटुंबिक जीवनाला मोलाचं स्थान आहे. इतिहास व संस्कृतीचे अभ्यासक म्हणतात त्याप्रमाणे इथल्या लेण्यांतील सण, उत्सव, नाटक, साहित्य, महाकाव्ये.. आख्याने, पूजाविधी, उपासना, सार्वजनिक सोहळे, सण, उत्सव, नाटके, साहित्य महाकाव्ये, कौटुंबिक नात्यांचे महत्त्वच अधोरेखित करीत आली आहेत. कुटुंब हे असं भारतीय समाजाच्या नसा-नसांत रुजलं आहे.

एकेकाळी तर एकेका कुटुंबात शंभर-दोनशे माणसंही एकत्र नांदत असत. नवरा-बायको, मुलं, आजी-आजोबा, काका-काकू, एवढंच काय चुलत आजी-आजोबा, चुलत भावंडं अशा कुटुंबात गुण्यागोविंदानं राहात असत. कुटुंबाची शकलं उडाली. हे तसं अपरिहार्य होतं. एकत्र हळूहळू काळाच्या ओघात ‘कुटुंब’ आक्रसत गेली. एकत्र कुटुंबपद्धतीत सारं काही आलबेल होतं असं नाही. स्त्रियांच्या स्वातंत्र्यावर बंधनं होती. त्यांना दुय्यम लेखलं जात असं. अशा काही महत्त्वाच्या त्रुटी होत्या, तर समाजाच्या जडणघडणीत अशा कुटुंबपद्धतीचं मोठं योगदान होतं. कुटुंबातल्या सर्वांनाच सामावून घेतलं जात होते, सांभाळलं जात होतं. सुखदुःखांना, ताण-तणावांना, आव्हानांना सामोरं जाण्याची क्षमताही या एकत्र कुटुंबात होती.

आता आपण ‘छोटे कुटुंब, सुखी कुटुंब’ इथपर्यंत येऊन ठेपलो आहोत. तीही काळाची गरज आहे.

आनंदी कुटुंबाची वैशिष्ट्ये आणि आनंदी आणि सुसंवादी कुटुंब कसे तयार करावे.

कुटुंब हे समाजातील सर्वात लहान एकक आहे. कुटुंब हा प्रत्येकाच्या जीवनाचा मुख्य पाया आहे. या व्यतिरिक्त, व्यक्तींना घडवण्यात आणि निरोगी आणि आनंदी वातावरण निर्माण करण्यात कुटुंबाची भूमिका महत्त्वाची असतो.

१. खुले आणि प्रामाणिक संवाद

कुटुंबातील सदस्यांमधील खुल्या आणि प्रामाणिक संवादावर एक आनंदी कुटुंब आधारित असते. ते एकमेकांचे लक्षपूर्वक ऐकतात, एकमेकांच्या मतांचा आदर करतात आणि त्यांच्या भावना आणि गरजा व्यक्त करू शकतात. अशाप्रकारे, सुसंवादी आणि आनंदी कुटुंब निर्माण करण्यासाठी चांगला संवाद हा एक मुख्य घटक आहे.

२. दर्जेदार वेळ आणि एकत्रता

आनंदी कुटुंबातील सदस्य एकमेकांची काळजी घेतात आणि एकमेकांच्या आयुष्यात सक्रियपणे सहभागी असतात. नियमितपणे एकत्र सुट्टीसाठी वेळ काढा. उदाहरणार्थ, सुट्टीच्या दिवशी एकत्र बाहेर जेवणे, प्रवास करणे, कॅम्पिंग करणे किंवा कदाचित एकत्र स्वयंपाक करणे.

३. विश्वास आणि मोकळेपणा

‘आनंदी’ कुटुंबाचे एक वैशिष्ट्य म्हणजे विश्वास जो निरोगी कौटुंबिक नात्याचा मुख्य पायादेखील असतो. म्हणून एकमेकांशी एक चांगला विश्वास आणि मोकळेपणा निर्माण करा, प्रामाणिकपणे बोला आणि तुमच्या कृतींमध्ये सातत्य ठेवा. त्यामुळे तुम्ही आणि कुटुंबातील प्रत्येक सदस्य विश्वासाह आणि विश्वासाह आहात असा विश्वास निर्माण होण्यास मदत होते.

४. वाढ आणि गोपनीयतेच्या संधी

आनंदी कुटुंबे कुटुंबातील प्रत्येक सदस्याला वाढण्याची आणि स्वतःला सर्वोत्तम बनवण्याची संधी देतात. ते कुटुंबातील प्रत्येक सदस्याच्या आवडी, प्रतिभा आणि क्षमतांचा शोध घेण्यासाठी आधार, प्रोत्साहन आणि जागा प्रदान करतात. कुटुंबात निरोगी सीमा प्रदान करणे किंवा निश्चित करणे देखील महत्वाचे आहे. मग ते वेळेची, वैयक्तिक जागेशी किंवा गोपनीयतेची किंवा कुटुंबातील प्रत्येक सदस्याच्या जबाबदाऱ्यांशी संबंधित असोत.

आयुष्य

कधी कधी वाटतं, आयुष्य नुसतं परीक्षा घेतंय. एक अडचण गेलेली असतानाच दुसरी उभी राहाते. श्वास घेण्यापुरतीही उरतं मिळत नाही. हवं ते कधीच हातात येत नाही आणि जे नको ते दरवेळी आपलं होतं. माणसं विचारत नाहीत तू खरंच ठीक आहेस का ? त्यांना फक्त हसणं पुरेसं वाटतं म्हणून मग आपणच शिकावं - दुःख गिळायचं हसत राहायचं आणि न घाबरता स्वतःचीच सावली होऊन उभं राहायचं

पवित्रा राजाराम सावने

राजमाता जिजाऊ

एक अशी रणरागिनी
जणू होती ती वाधिणी
शत्रूसाठी होती डोळ्यांत तिच्या आग
महाराष्ट्राला दिला तिने शिवबासारखा वाघ
शिवबा तिचा होता वीर
जसा कमानीतला तीर
स्वराज्याचे त्याने स्वप्न पाहिले
माय भवानीचे त्याला वरदान लाभले
तो महाराष्ट्रासाठी लढला
देह विसरुनी झुंजला
वीर मुलगा लाभून
धन्य झाली ती आई
होती ती शिवबाची राजमाता जिजाऊ

सायली शितल पट्टणकुडे
T.Y. A & R

जीवन

एक क्षण सुखाचा
एक क्षण दुःखाचा
दोन्हीलाही सामोरं जायचं असतं
असंच जीवन जगायचं असतं

अपयशानं कचायचं नसतं
संकटानं मागं सरायचं नसतं.
धैर्याने त्याला तोंड द्यायचं असते
असंच जीवन जगायचं असतं

जीवन एक युद्ध असतं
त्याच्याशी लढायचं असतं.
फूल समजून काट्यावर चालायचं असतं
असंच जीवन जगायचं असतं

एकटं यायचं असतं.
कीर्ती राहील पाठीमागं
असं काहीतरी करून जायचं असतं.

सायली शितल पट्टणकुडे
T.Y. A & R

| शब्दसाधना |

साक्षी विनोद देशमुख
F.Y. Mech.

डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांच्या बालपणीची एक हृदयस्पर्शी आठवण

मी लहान होतो तेव्हाची गोष्ट प्रत्येक आईप्रमाणेच माझी आई आम्हा सर्वांसाठी जेवण तयार करायची. दिवसभर कष्टाची कामे करून आई खूप दमून जायची. एके दिवशी आईने स्वयंपाक केला आणि माझ्या बाबांना जेवायला वाढले. त्यांच्या ताटात एक भाजी आणि एका बाजूने पूर्णपणे करपलेली भाकरी दिली. त्या जळालेल्या करपलेल्या भाकरीबद्दल ते काही बोलतात का याची मी वाट पाहत होतो; परंतु बाबांनी आपले जेवण शांतपणे संपवले आणि मला जवळ घेऊन माझ्या शाळेतील आजच्या दिवसाची विचारपूस करू लागले.

मला आत्ता आठवत नाही मी त्यांना तेव्हा काय सांगितले होते; पण एक गोष्ट मला आजही आठवतेय, ती म्हणजे करपलेल्या भाकरीबद्दल आईने मागितलेली माफी....!

यावर बाबांनी दिलेलं उत्तर मी कधीच विसरलो नाही. माझे बाबा खूप समजूतदारपणे माझ्या आईला म्हणाले, "असं काही नाही गं, मला कापलेली भाकरी खूप आवडते."

झोपी जाण्यापूर्वी मी बाबांजवळ गेलो आणि त्यांनी विचारले, "खरंच तुम्हाला करपलेली, जळालेली भाकरी आवडते का?"

त्यांनी मला खूप प्रेमाने आपल्या कवेत घेतले आणि समजावले. "तुझी आई दिवसभराच्या कामाने खूप थकून गेलेली असते. करपलेली भाकरीने मला कोणताच त्रास होणार नाही, पण मी जर त्याच्यावर तिला ओरडलो तर तिच्या हृदयाला खूप वेदना होतील बेटा. तुला माहीत आहे का, आयुष्य खूपशा अपरिपूर्ण गोष्टीने भरलेलं आहे आणि मी पण परिपूर्ण नाही."

मी माझ्या आयुष्यात इतर सोहोळे विसरलो, तरी एक गोष्ट कायम हृदयावर कोरून ठेवलीय. प्रत्येक नाते जपण्यासाठी एकमेकांचे दोष स्वीकारायचे आणि नात्याचा आनंद घेत राहायचं. आयुष्य खूप छोटे असते. जे लोक तुम्हाला योग्य वागणूक देतात त्यांच्याबद्दल मनात आत्मीयता ठेवा...

स्त्री

स्त्री लावते सगळ्यांना माया
कायम देते आईच्या रूपात छाया
ती कधीच करत नाही घात
पुरुषांच्या यशामागे तिचा हात
स्त्रीची रूपे आहेत खूप गोड
तिला नाही जगात तोड
स्त्री ही करते खूपच काम
आपण तिचा केला पाहिजे सन्मान
तिला पण मिळाला पाहिजे आराम
तिचे पण एक समाजात वेगळेच स्थान
तिला मी देतो देवीचा मान
स्त्री ही आहे घरची लक्ष्मी
तिच्याशिवाय घराला नाही शोभा
ती आहे खूप गोड
तिच्या स्वभावाला नाही कशाची तोड
ती आहे म्हणून घराचं घरपण आहे टिकून
नाही तर पुरुषांनी खाल्लं असतं सगळंच विकून
स्त्रीची रूपे आहेत भारी
तिची किमया आहे न्यारी
ती देते कायम साथ
तिचा मदतीचा हात
आपण कितीही देत असलो आळस
तर स्त्री आहे समजूतदारपणाचा कळस
छत्रपती शिवाजी महाराजांची करतो मी कदर
ते घडले एका स्त्रीमुळे तिचा करतो मी आदर
जर स्त्रीच्या मनात घ्यायचे असेल स्थान
तर तिला द्यावा मान

प्रथमेश तांबेकर
B. Tech. A&R

अपयशाची दुसरी बाजू

आपण सर्वजण आयुष्यात यशाची स्वप्नं बघतो. कोणाला इंजिनिअर व्हायचं असतं, कोणाला डॉक्टर, कोणाला आर्टिस्ट किंवा स्वतःचा व्यवसाय सुरू करायचा असतो. पण या सगळ्या स्वप्नांच्या प्रवासात एक गोष्ट सगळ्यांना भेटते अपयश.

अपयश म्हणजे शेवट असं आपल्याला वाटतं, पण खरं तर ते सुरुवातीचं दार असतं. प्रत्येक वेळी पडल्यावर उभं राहायचं धाडस ज्याच्याकडे असतं, तोच शेवटी जिंकतो.

एखादा पेपर नापास झाला, स्पर्धा जिंकता आली नाही, की आपण स्वतःलाच दोष देतो. 'मी काहीच करू शकत नाही' असं म्हणतो. पण विचार कर, एखादं बाळ चालायला शिकताना कितीदा पडतं? शंभर वेळा पडूनही ते हार मानत नाही. कारण त्याला माहीत असतं - चालणं म्हणजे पुन्हा पुन्हा उठणं.

आपल्या समाजात अपयशाला वाईट नजरेने पाहिलं जातं. पण अपयश हे शिक्षकासारखं असतं - ते आपल्याला शिकवतं, संयम देतं आणि पुढच्या यशासाठी तयार करतं. एखादी परीक्षा न जमणं म्हणजे आयुष्य हरलं असं नाही. कारण जगातील सगळ्या महान व्यक्तींनी अपयश पाहिलंय - एडीसनने हजारो वेळा बल्ब बनवताना चूक केली, पण हार मानली नाही. डॉ.ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांच्या आयुष्यातही अनेक निराशा आल्या, पण त्यांनी प्रत्येक वेळी नव्यानं सुरुवात केली.

विद्यार्थी म्हणून आपण अपयशाकडे भीतीने पाहतो, पण खरं तर अपयशाचं स्वागत केलं पाहिजे. कारण ते आपल्याला स्वतःला ओळखायला शिकवतं. जेव्हा आपण हरतो, तेव्हा आपण न थांबता, विचार करतो आणि नव्यानं दिशा ठरवतो. तेवढंच क्षण महत्त्वाचं असतं.

आयुष्य म्हणजे फक्त गुणपत्रिका नाही. तो एक प्रवास आहे, ज्यात यश आणि अपयश दोन्ही लागणारच, पण जिंकणं म्हणजे फक्त बक्षीस मिळणं नाही जिंकणं म्हणजे पुन्हा उभं राहाणं.

आपण एखाद्यावेळी पडलो, तर जग हसतं. पण जेव्हा आपण पुन्हा चालायला लागतो, तेव्हा तेच जग टाळ्या वाजवतं. म्हणूनच, अपयशाची भीती नको त्यातून शिकण्याची तयारी हवी.

शेवटी एवढंच - अपयश म्हणजे अंधार नाही, तर नवा सकाळचा सूर्य उगवायच्या आधीचा क्षण आहे. तो थोडा थांबतो, थोडं दुखवतो, पण त्यानंतरच खरा प्रकाश दिसतो.

यश

जेव्हा तुला अनंत अडचणी येतील
जेव्हा तुझा मार्ग खडतर असेल
जेव्हा अपेक्षा जास्त असतील
व तुला पाहिजे तसे यश मिळत नसेल.
जेव्हा तुला चिंतेने ग्रासले असेल.
जेव्हा तू काही मिळविण्यासाठी परिश्रम करत असशील,
तेव्हा तू काही मिळविण्यासाठी परिश्रम करत असशील,
तेव्हा कधी कधी अपयशी होशील,
पण तू काही मिळविण्यासाठी परिश्रम करत असशील,
तेव्हा कधी अपयशही येईल
पण तू प्रयत्न करणे सोडले नाहीस तर,
तुझा विजय निश्चित आहे
आज जरी तुला तुझी प्रगती कमी वाटली.
तरीही तू पुढच्याच प्रयत्नच यशस्वी होऊ शकतोस
अपयश ही यशाची दुसरी बाजू आहे
जेव्हा मनातल्या बऱ्याचशा शंकांमुळे आपल्याला
यशाची शक्यता कमी दिसते.
तेव्हा यशापासून आपण किती दूर आहोत.
हे आपण खरंच सांगू शकत नाही
यश खूप दूर आहे असे आपल्याला वाटते
तेव्हा ते खूप जवळही असू शकते.
तेव्हा तू प्रतिकूल परिस्थितीशी झगडत असशील
तेव्हा खरंच प्रयत्न करणे मात्र सोडू नकोस
अजिबात माघार घेऊ नकोस
येणाऱ्या सर्व आव्हानांसाठी सज्ज राहा
त्यांना खंबीर मनाने सामोरे जा!

वेदिका श्रीकांत कोळी

T. Y. E.E.

गैरसमज

मानवी नात्यांमध्ये गैरसमज ही एक मोठी समस्या आहे. संवादाचा अभाव, घाईघाईने काढलेले निष्कर्ष आणि एकमेकांना न समजून घेण्याची वृत्ती यामुळे गैरसमज निर्माण होतात. अनेक वेळा सत्य माहिती नसतानाही आपण अंदाजावर विश्वास ठेवतो आणि त्यातून नाती बिघडतात.

गैरसमजाचे मूळ बहुतेक वेळा अपूर्ण संवादात असते. एखादी व्यक्ती शांत राहिली तर तिला अहंकारी समजले जाते, तर एखादी व्यक्ती कमी बोलली तर तिला उदास किंवा दुर्लक्ष करणारी मानले जाते. प्रत्यक्षात प्रत्येकाच्या शांततेमागे वेगळी कारणे असतात, पण ती समजून घेण्याचा आपण प्रयत्न करत नाही.

आजच्या वेगवान जीवनात लोकांकडे एकमेकांसाठी वेळ कमी आहे. त्यामुळे ऐकण्याऐवजी बोलणे, समजून घेण्याऐवजी निर्णय घेणे ही सवय वाढत चालली आहे. सोशल मीडियामुळेही गैरसमज वाढले आहेत. एखाद्या संदेशाचा चुकीचा अर्थ काढला जातो आणि त्यातून वाद निर्माण होतात. प्रत्यक्ष भेटीशिवाय नात्यांमध्ये उब राहत नाही.

गैरसमजांचे परिणाम फार गंभीर असू शकतात. मैत्री तुटते, कुटुंबात दुरावा निर्माण होतो आणि अनेकदा मानसिक त्रासही वाढतो. एखाद्या छोट्याशा गैरसमजामुळे वर्षानुवर्षाची नाती संपुष्टात येतात, ही खूप दुर्दैवी गोष्ट आहे.

गैरसमज टाळण्यासाठी संवाद फार महत्वाचा आहे समोरच्या व्यक्तीचे बोलणे शांतपणे ऐकणे, लगेच आवश्यक आहे. "तू ठीक आहेस का?" हा एक साधा प्रश्नही अनेक गैरसमज दूर करू शकतो. थोडीशी सहानुभूती आणि समजूतदारपणा नात्यांना वाचवू शकतो.

शेवटी असे म्हणता येईल की, गैरसमज हे नात्यांचे शत्रू आहेत. शब्दांपेक्षा भावना महत्वाच्या असतात. जर आपण एकमेकांना समजून घेण्याचा प्रयत्न केला, तर अनेक गैरसमज दूर होतील आणि मानवी नाती अधिक मजबूत होतील.

"शब्द कमी, अंदाज जास्त झाले,
म्हणून नाती दुरावले,
थोडी समज, थोडं ऐकणं असतं,
तर गैरसमज कधीच वाढले नसते."

तिफन

काया मातीत मातीत तिफन चालते तिफन चालते
ईज नाचते थयथय ढग ढोल वाजवते

नंदी बैलाच्या जोळीले सदाशिव हकालते
वटी बांधून पोटाले पराबती उनारते
वटी पोटाला बांधते झोयी काटीले टांगते
झोयी काटीले टांगते त्यात तानुलं लळते
त्यात तानुलं लळते ढग बरसते

काकरात बिजवाई जसं हासरं चांदन
धरतीच्या आंगोपांगी लळानौसाचं गोंदन
सरीवरी सरी येते माती न्हातीधुती होते
तिचा कस्तुरीचा वास भूल जीवाले पाळते
भूल जीवाले पाळते वाट सांजीले पाहते
मैना वाट ही पाहते राघू तिफन हानते
राघू तिफन हानते ढग बरसते

वला टाकती तिफन शितू वखर पाहते
पानी भिजलं ढेकूळ लोणी पायाले वाटते
काया ढेकळात डोया हिरवं सपन पाहते
डोया सपन पाहते काटा पायात रुतते
काटा पायात रुतते लाल रगत सांडले
हिरवं सपन फुलते
हिरवं सपन फुलते ढग बरसते फुलते

अभिजीत दत्तात्रय महाडीक
F. Y. Mech.

प्रभात

चिंब भिजल्या वेली...
पांघरली शाल जणू धुक्यांची...
प्राजक्तही तो आतुर बघा....
करण्या उधळण अत्तराची....

कुठे मुके बोलणे चाफ्याचे....
अन् कुजबुज ती झऱ्याची
ऐकू येते कानी का...
सळसळ ती वाऱ्याची...

चाहूल कसली कोण जाणे...
येणे आहे का कोणाचे ?
नभासही ते लागले वाटे,
वेध बघा ते सूर्याचे....

आतुर ही धरा...
अन् कावरीबावरी सृष्टी...
रोज चालला खेळ तयांचा...
प्रभाती या मंगल समयी....

प्रभाती या मंगल समयी....

समिक्षा अशोक पाटील

S. Y. AI & DS

रात्र

कधी तरी हवीहवीशी वाटते
रात्रीची ही निरव शांतता
सारे जग थबकलेले अन
वातावरणातील निव्वळ स्तब्धता

शांत झोपलेली वसुंधरा अन्
पांघरलेले हे निळे आकाश
मंद वाहाणारा हा वारा
जणू तिला थोपटतो सावकाश

पांघरलेल्या शालीवरती
चांदण्यांची नाजूक नक्षी
झोपलेले सारे जग आणि
घरट्याकडे परतलेले पक्षी

साऱ्या जगाला थांबवून
घरी परतलेला हा दिनकर
रात्रीचे सौंदर्य खुलविण्यासाठी
आकाशात अवतरलेला हा शशीकर

ओमकार प्रदिप कोटकर

F. Y. Mech.

मैत्री

मैत्री! एक गोंडस नाव
एका नात्याचं रम्य बालपणात
त्या वेड्या भिरभिरणाऱ्या वयात
हे मैत्री किती तरटांनी बागडत असतं
आपल्याबरोबर नाही ?
या मैत्रीला कुठे बांधून धरून ठेवावं कळतच नाही
केव्हा समुद्रकाठच्या वाळूसारखी सटकून जाते
ती पायाखालून
मग वाळू सोडून नावेत बसतो आपण
लाटांवर स्वार होण्यासाठी, एकटेच
एवढंच उरतं आपल्या हातात
पण त्या मैत्रीला सुरक्षित जपून ठेवायचं
आपलं मन आणि जसा जसा आयुष्याचा
किनारा जवळ येऊ लागतो, तसातसा गहिरा
होत जातो रंग त्या मैत्रीचा...

श्रुष्टी कोळी

T. Y. A & R

नाते

नात्यास नाव आपल्या देऊ नकोस काही ।
साऱ्याच चांदण्यांची जगतासह जाण नाही ।।

व्यवहार कोविदांचा होईल रोष होवो ।
व्याखेतुनीच त्यांची प्रज्ञा वहात जाई ।।

ना तालराग यांच्या बंधात बांधलेला ।
स्वरमेध मंजुळाचा बरसे दिशात दाही ।।

गावातल्या दिव्यांना पथ तो कसा पुसावा ।
मंझील की जयाची तारांगणात राही ।।

श्रुष्टी कोळी

T. Y. A & R

आई

हातात हात घेऊनी
चालायला शिकवले
घासातला घास देऊनी
जेवायला शिकवले...
पडलो, झडलो जरी मी
तेव्हा तूच मला सावरले
निःशब्द माझे तुला गवसले..
आई लेकरू मी तुझी
प्रतिरूप तुझ्या मनातले
सुखात तू दुःखात तू
आयुष्याच्या प्रत्येक क्षणात तू
रूप तुझे, शब्द तुझे
बोल तुझ्या अंतरीचे
श्वास तुझा, प्राण तुझा
मी लेकरू तुझ्या पदरातले...
आई ईश्वर तू मजसाठी
सांग ऋण तुझे कसे फेडू ?
आई लेकरू मी तुझीच गं.
सांग तुझ्यासाठी काय करू ?

श्रुष्टी कोळी

T.Y. A & R

कविता

हृदयावर कुठेतरी
कविता उगवून येते

शब्दांच्या फुलोऱ्यांतून
श्वासांची धडपड होते

मातीतून अंकुर यावा
तशी मनाची मशागत होते

हिरव्या हिरव्या स्वप्नांचा
आधार कविता होते

खडकातूनही उगवायला
बळ कविता देते

हृदयावर कुठेतरी मग
कविता उगवून येते

अदिती गुरव

B. Tech. AI & DS

यश

जेव्हा तुला अनंत अडचणी येतील
जेव्हा तुझा मार्ग खडतर असेल
जेव्हा अपेक्षा जास्त असतील
व तुला पाहिजे तसे यश मिळत नसेल.
जेव्हा तुला चिंतेने ग्रासले असेल.
जेव्हा तू काही मिळविण्यासाठी परिश्रम करत असशील,
तेव्हा तू काही मिळविण्यासाठी परिश्रम करत असशील,
तेव्हा कधी कधी अपयशी होशील,
पण तू काही मिळविण्यासाठी परिश्रम करत असशील,
तेव्हा कधी अपयशही येईल
पण तू प्रयत्न करणे सोडले नाहीस तर,
तुझा विजय निश्चित आहे
आज जरी तुला तुझी प्रगती कमी वाटली.
तरीही तू पुढच्याच प्रयत्नच यशस्वी होऊ शकतोस
अपयश ही यशाची दुसरी बाजू आहे
जेव्हा मनातल्या बऱ्याचशा शंकांमुळे आपल्याला
यशाची शक्यता कमी दिसते.
तेव्हा यशापासून आपण किती दूर आहोत.
हे आपण खरंच सांगू शकत नाही
यश खूप दूर आहे असे आपल्याला वाटते
तेव्हा ते खूप जवळही असू शकते.
तेव्हा तू प्रतिकूल परिस्थितीशी झगडत असशील
तेव्हा खरंच प्रयत्न करणे मात्र सोडू नकोस
अजिबात माघार घेऊ नकोस
येणाऱ्या सर्व आव्हानांसाठी सज्ज राहा
त्यांना खंबीर मनाने सामोरे जा !

वेदिका श्रीकांत कोळी

T. Y. E.E.

मैत्री

मैत्री असते एक असं नातं माणसा-माणसाला जोडणारं
भावनांच्या आधारावर विचाराच्या साहाय्यानं
हृदयातील विश्वास अलगदपणे पेलणारं
मैत्रीत तुझं माझं काहीच नसतं
जे काही असतं ते आपलंच असतं
कधी मस्ती, कधी गंभीर पण अडचणीत खंबीर
निराशेच्या अंधारात आशेचा कंदील
कधी हसवणारी कधी तू रूसलीस म्हणून रडणारी
मैत्री नसावी चंद्रासारखी कलाकलांनी बदलणारी
ती असावी सूर्यासारखी जीवन सतेज करणारी
मैत्री असावी एकमेकांना समजून घेणारी
भेटत नसलो तरी मनात असणारी
मैत्री असावी आयुष्यभर टिकणारी
आयुष्य संपलं तरी मैत्रीच्या आठवणी जपणारी

कोमल दामटे

B. Tech.

धागे मैत्रीचे

धागे विना प्रेमाचे,
धागे विना आपुलकीचे,
धागे विना मायेचे,
धागे विना मैत्रीचे,
आणि शेवटचा धागा म्हणजे
धागे विना भावनेचे
समजून घ्यायला शिका,
मनातले बोलायला शिका,
मायेने, प्रेमाने, आपुलकीने पहायला
शिका...
आणि धागे मैत्रीचे जोडायला
शिका...

श्रुष्टी कोळी

T.Y. A & R

शेतकऱ्याची आत्मकथा

शेतात राब राब राबतो तो म्हणजे शेतकरी. त्या काळ्या
मातीला आपली आई समजतो तो शेतकरी. दिवस रात्र
मेहनत करतो तो शेतकरी. आपण आज जे भाजीपाला
धान्य घेतो, पण हे उगवत असताना तो कसं उगवत
असेल, हे आपण पाहत नाही. केव्हा पाऊस पडत नाही
तर केव्हा ऊन पडत नाही, पाऊस नाही म्हणून कधी
धान्य जळून जाते, तर कधी पाऊस पडला तर उघडतच
नाही काय आणि कसं करत असतील ते...
शेतकरी आता तर खूप मोठी समस्या झाली आहे
शेतकऱ्याने ऊस एवढ्या आवडीने लावला होता
आता तो ऊस पण जात नाहीये...
आपला भारत देश कृषिप्रधान देश आहे
याचा अभिमान आहे, पण आज तो शेतकरीच
परेशान आहे!
आयुष्यभर
शेतात राबून, काबाड कष्ट करून
जगाचं पोट भरणारा
जगातील एकमेव श्रीमंत व्यक्ती म्हणजे
शेतकरी...
सलाम त्या शेतकऱ्याला....

ज्ञानेश्वरी गुरव

T. Y. E.C.E.

एकटेपणा

एकटेपणा नक्की काय असतो...
व्याख्या शोधणं तसं कठीणच...
कारण उत्तर बदलतात माणसांबरोबर....

कोणाला मित्र नाही म्हणून एकटा...
कोणी मित्रांच्या घोळक्यात एकटा...

कोणाला मुलांनी टाकलं म्हणून एकटा...
कोणाला मूल नाही म्हणून एकटा...

कोणाला परिवार नाही म्हणून एकटा...
कोणाला परिवाराने नाकारलं म्हणून एकटा...

प्रत्येकासाठी व्याख्या वेगळी...
मात्र दुःख अगदीच सारखं...
हृदयाला पिळवटून टाकणारं...

वेदनेची तीव्रता कदाचित्त असेल कमी-जास्त..
पण सल अगदी तशीच...
हळुवार मनात खुपणारी...
ज्याची त्यालाच कळणारी...

पण या जगात प्रत्येकजण एकटाच असतो...
कधी ना कधी तरी...
कुठल्या ना कुठल्या वाटेवर...

खरं तर जन्मभरच...
एकटा येतो अन् एकटा जातो...
सोबत असते ती फक्त स्वतःची...

अमर्त्य सत्य आहे..
सर्वांना माहिती आहे...
पण असं सत्य जे...
समजून ना समजलेले..
कळून ना कळलेले..

म्हणूनच तर...
वर्षानुवर्षे
जसं सत्य अबाधित आहे...
तसा एकटेपणाही...
बदलतात ती फक्त माणसं...

सावली संजय शेटके
T.Y. A & R

‘ती’ एक अशी

कहाणी एका मुलीची, गोड गोजिच्या नावाची
नाचायची, डुलायची, खुदकन हसायची

डोळ्यावरचा चष्मा तिचा, पहारेकरी थोर
नाकावरच्या रागाचा, डुलायचा नेहमी मोर

धाडस तिच्या मनी, बाहेर येण्यास शून्य
रिंग तिच्या कानी, बाकी देवाचे पुण्य

वृत्ती तिची वेगळी, नेहमी शांत राहायची
संस्कार तिचे वेगळे, पण बडबडी माणसे आवडायची

स्वप्नातला राजकुमार आजपर्यंत नाही दिसला
घरच्यांच्या काळजीने चांगला प्रकाश पडला

भीती तिला बोलायची नेहमीच वाटत असे
विचार करायची ती प्रत्येक गोष्टीला वैज्ञानिक कारण कसे ?

प्रेमळ तिचा स्वभाव, माणुसकी जपायची
आजी-आजोबांच्या काठीला नेहमी मदत करायची.

स्वप्न तिचे मोठे, परिस्थितीची तिला शिकवण
प्रवाहाच्या पलीकडे जाण्याची नेहमी धडपड तिची असायची

साक्षी प्रकाश कोळी
T. Y. AI & DS

जीवन - एक प्रवास

जीवन म्हणजे एखादं शांत पाण्याचं तळं नाही,
तर लाटांनी उसळणारं अथांग समुद्राचं पाणी.

कधी किनाऱ्यावर शांतपणे विसावणारं,
तर कधी वादळासारखं मनाला भिडणारं.

जीवन म्हणजे सकाळच्या कोवळ्या उन्हासारखं,
हळूहळू उगवतं, प्रकाश पसरवतं
कधी मात्र काळ्या ढगांनी झाकून जातं,
पण सूर्य पुन्हा उगवणार हे मनाला कळतं

कधी वाटा खडतर, काटेरी असतात,
पाय जखमी होतात, स्वप्न थोडी रुसून बसतात
पण जिद्दीची आग जेव्हा आत पेटते,
तेव्हा त्याच वाटा यशाच्या दिशेने वळतात.

जीवन म्हणजे शिकण्याची एक अखंड शाळा
प्रत्येक चुकांतून शिकवण देणारा गुरुकुलाचा माळा
काही धड हसण्यातून मिळतात,
तर काही अश्रूंच्या ओघळामधून उमटतात.

कधी आपल्याला आपलेच लोक सोडून जातात
आपण जपलेले क्षण पानगळीच्या पानासारखे गळून पडतात.
पण त्याच क्षणी कुणीतरी नवं नातं हाक देतं,
आणि जीवन पुन्हा एकदा उमलून उठतं.

जीवन हे धावपळ नाही, ना एकांडी शर्यत,
ही आहे अनुभवांची रंगीत चित्रफीत, एक अनोखी कहाणी
कधी आसवं, कधी हसू, कधी भीती, कधी आनंद,
याच सगळ्यांनी जीवनाचं चित्र होतं भारदस्त आणि प्रचंड

शेवटी एवढंच

जीवन जगायचं तर मनाने जग,
हार मानू नकोस, स्वप्नांना उधार वेळ देत राहा,
कारण जीवन म्हणजे गाठायची शिखरं नव्हे फक्त
तर प्रत्येक पावलावर उमलणारी सुंदर वाटचाल आहे....

रिया राहूल कोल्हापूर

F. Y. Mech.

जगता आलं पाहिजे...

मरता केव्हाही येतं,
पण जगता आलं पाहिजे
सुख भोगता केव्हाही येतं,
पण दुःख पचवता आलं पाहिजे,
रंग सावळा म्हणून काय झालं,
कर्तृत्व उजाळता आलं पाहिजे.
रंग गोरा असला म्हणून काय झालं,
मनावरील काजळी काढता आली पाहिजे
यशानं माणूस उंच जातो
पाय जमिनीवर ठेवता आलं पाहिजे.
मिळालेल्या यशात समाधान मानून
आनंदी जीवन जगता आलं पाहिजे
पाप काय कसंही करता येतं
पण पुण्य करता आलं पाहिजे
ताठ काय कोणीही राहतं.
पण जरा झुकून वागता आलं पाहिजे
ठेच जीवनात लागतेच,
सहन करता आली पाहिजे.
मलमपट्टी करून तिला
पुन्हा चालता आलं पाहिजे
शहाण्याचं सोंग घेऊन
वेडं होता आलं पाहिजे...
कशाला बळी न पडता,
आनंदी जगता आलं पाहिजे.
जगण्याच्या लढाईत उणीव कायम असेल
ती उणीव भरता आली पाहिजे
हास्य आणि अश्रूंचा मिलाप करून
फक्त समाधानी राहाता आलं पाहिजे...
आयुष्य खूप सुंदर आहे, भरभरून जगता आलं पाहिजे.

अपुर्वा वाडकर

F.Y. Mech.

| शब्दसाधना |

कॉलेजचे दिवस

पहाटेसारखे हलके होते
आपले ते दिवस...
कॉलेजच्या गेटसमोर
एकमेकांची वाट पाहात घालवलेले क्षण
आजही मनात ताजे आहेत.

टिफिन अर्ध अर्ध,
नोट्स फक्त नावासाठी
परीक्षेच्या आदल्या रात्री
चहा आणि गप्पांचे डोंगर...
आणि मध्येच उगाचच हसू!

कॅन्टीनमधल्या टेबलावर
आपल्या स्वप्नांनी अक्षरशः
घर बसवलं होतं...
'आपण सगळे कायम सोबत असणार'
हे तेव्हाचं बोलणं अजूनही कानात गुंजतं

काही भांडणं झाली,
काही गैरसमजही...
पण कोणीच नव्हतं सोडून जात,
कारण मैत्री होती
जोडलेली मनांनी
नुसती शब्दांनी नाही
आज सगळे कुठेतरी दूर,
वेगळ्या रस्त्यावर चालत असतो
तरी आठवणी मात्र
त्याच कॅम्पसच्या बाकावर बसलेल्या
कधी वेळ मिळाला
तर पुन्हा भेटू या
कधी एकदा नाही
तर जीवनभरासाठी

कारण काही नाती
वेळेने जुनी होत नाहीत
ती फक्त मनात आणखी खोल
रुजत जातात.

दिक्षा पी. सिंग
S.Y. E.C.E.

मित्र असा असावा

मित्र गोड, आंबट, तुरट, खारट, तिखटही
असावा. जिवाला जीव देणारा नसावा, पण
वेळोवेळी, अडचणीच्या काळी साथ देणारा मित्र
असावा. शंभर पाठ फिरवणारे मित्र नसले तरी
चालतील, पण हातावरची बोटे मोजण्याइतपत
साथ देणारी मित्रं असावेत. धाकल्या भावाप्रमाणे नाही परंतु,
थोरल्या भावासारखा धाक दाखवून सरळ मार्ग दाखवणारा मित्र
असावा. लाख सांगितले तर चालतील पण, शेवटपर्यंत विश्वास
ठेवणारा मित्र असावा. काहीवेळा अंधारात गेल्यावर हात धरून
उजेडात नेणारा मित्र असावा, जीवनाच्या अंतापर्यंत साथ देणारा,
आनंद देणारा, हसवणारा कोण असावा तर तो मित्र असावा. खूप
दिवसांनी भेटल्यावर न काही बोलता फक्त एक मिठी मारून, अश्रू
वाहून सुख व्यक्त करणारा कोण असावा तर तो मित्र असावा, मित्र
असावा.

दुःख अडवायला, उंबऱ्यासारखा
मित्र वणव्यामध्ये गारव्यासारखा

पार्थ संभाजी गवळी
F.Y. Civil

स्वप्नाळू ती

डोळ्यांत तिच्या आकाश दडलेलं,
हातात फुलपाखरू हलकं थरथरतं,
वाऱ्याशी बोलते ती मंद हसत,
मन मात्र तारकांच्या
मागे धावतं.
केसांच्या वेणीत चांदण्याची
झळाळी,
स्वप्नं तिची नभाला
स्पर्श करणारी
ती थांबली इथे
पण मन तिचं उडतं,
फुलपाखरासारखं
मुक्त, निरागस आणि
स्वप्नात हरवतं.

वैष्णवी पोटे
S.T.E.C.E.

॥ हिंदी विभाग ॥

लहरों को साहिल की दरकार नहीं होती,
हौसला बुलंद हो तो कोई दीवार नहीं होती,
जलते हुए चिराग ने आंधियों से ये कहा,
उजाला देने वालों की कभी हार नहीं होती।

Mrs. Mariam T. Naik

Ms. Sonali Dixit

॥ हिंदी विभाग ॥

| सप्तसरिता |

अनुक्रमणिका

१. लेख १: आर्टिफिशियल इंटेलिजेंस और भारत का तकनीकी भविष्य / वृषाली गुरव/५२
२. इंजिनिअरिंग शिक्षा और स्टार्टअप संस्कृति का उदय / वृषाली गुरव/५२
३. भारत का चंद्रयान मिशन और वैज्ञानिक आत्मनिर्भरता / नवशाद बी. मड्डीमणी/५३
४. जलवायु परिवर्तन और इंजिनियरों की भूमिका / नवशाद बी. मड्डीमणी/५३
५. जीवन: सफर है, मंज़िल नहीं / रिया खिलारे/५४
६. प्रकृति: हमारी सबसे बड़ी शिक्षक / अस्मिता सचिन कोळी/५५
७. माता-पिता: अनमोल रिश्ते की डोर / रिया खिलारे/५६
८. परिवार: पहचान की नींव / रिया आर. कोल्हापूरे/५७
९. युवा जीवन: संतुलन की कला / रिया आर. कोल्हापूरे/५८
१०. स्वयं की खोज: अपने भीतर झांकिए / स्मिता सचिन कोळी/५९
११. स्वास्थ्य और योग / भुवनेश्वरी कांबळे/६०
१२. आध्यात्मिक और मानसिक विकास का महत्व / शिवतेज खिचडे/६१
१३. राजस्थान की सांस्कृतिक और पर्यटन विशेषताएँ / श्रेया कोरोचीकर/६२
१४. शिक्षा का अर्थ / सोनिया गणेश कांबळे/६३
१५. भारत का इतिहास और विरासत / सुजय रुगे/६४
१६. असंभव कुछ नहीं / अभिनंदन बाबासो कुडचे/६५
१७. भारत का उपभोक्ता मूल्य सूचकांक / प्रथमेश अजित बन्ने/६६
१८. इमानदारी जरूरी / राजवर्धन विकास लंगोटे/६७
१९. झलकारी बाई अडिग साहस की प्रतीक / साक्षी संतोष इंगवले/६८
२०. वनों का महत्व / सानीया शब्बीर लतीफ/६९
२१. ज़िंदगी की राहें और हम / अनुष्का अजित पाटील/७०
२२. यार पापा / रेवा रविंद्र कांबळे/७१
२३. मानसिक स्वास्थ्य : लोक क्या कहेंगे?" से "मैं कैसा महसूस कर रहा हूँ?" तक / रेवा रविंद्र कांबळे/७२
२४. नागरिक चेतना (Civic Sense) / प्रणाली बबगोंडा पाटील/७३
२५. कृत्रिम बुद्धिमत्ता (Artificial Intelligence): मित्र या भविष्य का खतरा? / उर्मिला विनायक शेटके/७४
२६. कॉलेज जीवन : एक नयी शुरुआत / पल्लवी पांडुरंग गायकवाड/७५
२७. मेहनत का महत्त्व / दिशा डी. शिवंगी/७५
२८. स्मार्ट भारत में ऑटोमेशन का बढ़ता प्रभाव / तेजस्वीनी शशिकांत खोत/७६

१. प्रेरणादायक पर शेर / वैष्णवी पांडुरंग कोलेकर/६६
२. स्वराज का सूर्य / गायत्री कोल्हापूरे/६७
३. डिजिटल युग / प्राची सालुंखे/६७
४. कोशिश / समृद्धी सुनिल चौगुले/७१
५. सपने / समृद्धी सुनिल चौगुले/७२
६. जीत पक्की है! / समृद्धी सुनिल चौगुले/७३

लेख १: आर्टिफिशियल इंटेलिजेंस और भारत का तकनीकी भविष्य

आर्टिफिशियल इंटेलिजेंस (AI) आज केवल एक तकनीकी अवधारणा नहीं रह गई है, बल्कि यह मानव जीवन, उद्योग और शिक्षा के हर क्षेत्र को गहराई से प्रभावित कर रही है। भारत जैसे विकासशील देश के लिए AI एक अवसर भी है और चुनौती भी। इंजिनियरिंग के विद्यार्थियों के लिए यह समय विशेष रूप से महत्वपूर्ण है, क्योंकि आने वाला दशक तकनीक-आधारित नवाचारों से संचालित होगा।

भारत में AI का उपयोग स्वास्थ्य सेवाओं, कृषि, स्मार्ट सिटी, फिनटेक और रक्षा क्षेत्र में तेजी से बढ़ रहा है। मेडिकल इमेजिंग, रोग पहचान, मौसम पूर्वानुमान और फसल उत्पादन में AI आधारित समाधान ग्रामीण और शहरी दोनों क्षेत्रों में क्रांति ला रहे हैं। सरकार की पहल इस दिशा में एक महत्वपूर्ण कदम है।

हालाँकि, AI के साथ कुछ चिंताएँ भी जुड़ी हैं। ऑटोमेशन के कारण रोजगार में बदलाव, डेटा प्राइवेसी, एल्गोरिदमिक बायस और नैतिकता जैसे प्रश्न आज चर्चा का विषय हैं। ऐसे में इंजिनियरों की भूमिका केवल तकनीक विकसित करने तक सीमित नहीं रह जाती, बल्कि उन्हें सामाजिक जिम्मेदारी भी निभानी होती है।

इंजिनियरिंग कॉलेजों को चाहिए कि वे छात्रों को केवल कोडिंग नहीं, बल्कि AI एथिक्स, डेटा साइंस, इंटरडिसिप्लिनरी स्किल्स और क्रिटिकल थिंकिंग भी सिखाएँ। भविष्य का इंजिनियर वही होगा जो तकनीक और मानवता के बीच संतुलन बना सके।

AI भारत के लिए एक ऐसा माध्यम बन सकता है, जो देश को आत्मनिर्भर, स्मार्ट और वैश्विक स्तर पर प्रतिस्पर्धी बना सके। यदि इसे जिम्मेदारी और दूरदृष्टि के साथ अपनाया जाए।

इंजिनियरिंग शिक्षा और स्टार्टअप संस्कृति का उदय

पिछले कुछ वर्षों में भारत में स्टार्टअप संस्कृति ने अभूतपूर्व गति पकड़ी है। आज का इंजिनियर केवल नौकरी खोजने वाला नहीं, बल्कि समस्या हल करने वाला उद्यमी बन रहा है। इंजिनियरिंग

कॉलेज इस परिवर्तन के केंद्र में हैं।

इनक्यूबेशन सेंटर, हैकाथॉन, स्टार्टअप बूटकैम्प और इंडस्ट्री-इन्स्टिट्यूट सहयोग ने छात्रों को नवाचार के लिए मंच प्रदान किया है। फिनटेक, हेल्थटेक, एडटेक और क्लीन एनर्जी जैसे क्षेत्रों में युवा स्टार्टअप्स वैश्विक पहचान बना रहे हैं।

हालाँकि, स्टार्टअप की राह आसान नहीं होती। असफलता, वित्तीय जोखिम और मानसिक दबाव इस यात्रा का हिस्सा हैं। इसलिए शिक्षा संस्थानों को चाहिए कि वे छात्रों को तकनीकी कौशल के साथ-साथ मानसिक मजबूती, नेतृत्व और नैतिकता भी सिखाएँ।

स्टार्टअप संस्कृति भारत को केवल आर्थिक रूप से नहीं, बल्कि वैचारिक रूप से भी सशक्त बना रही है। इंजिनियरिंग छात्र इस परिवर्तन के प्रमुख वाहक हैं।

भारत का चंद्रयान मिशन और वैज्ञानिक आत्मनिर्भरता

भारत का चंद्रयान मिशन न केवल एक वैज्ञानिक उपलब्धि है, बल्कि यह देश की तकनीकी आत्मनिर्भरता और नवाचार क्षमता का प्रतीक भी है। चंद्रयान-३ की सफलता ने भारत को उन गिने-चुने देशों की श्रेणी में ला खड़ा किया है, जिन्होंने चंद्रमा के दक्षिणी ध्रुव पर सफल लैंडिंग की है।

इस मिशन की विशेषता यह रही कि इसे सीमित बजट में, स्वदेशी तकनीक से और अत्यंत जटिल परिस्थितियों में सफलतापूर्वक अंजाम दिया गया। यह इंजिनियरिंग छात्रों के लिए एक प्रेरणादायक उदाहरण है कि संसाधनों की कमी नवाचार की राह में बाधा नहीं बनती।

चंद्रयान मिशन से प्राप्त डेटा न केवल चंद्रमा की संरचना को समझने में सहायक होगा, बल्कि भविष्य के अंतरिक्ष अभियानों, खनन संभावनाओं और वैज्ञानिक अनुसंधान में भी महत्वपूर्ण भूमिका निभाएगा।

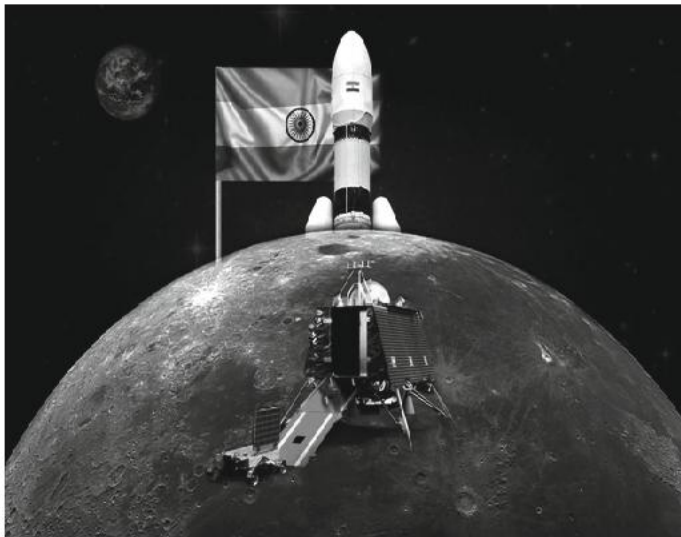
ISRO की सफलता यह दर्शाती है कि भारत का युवा इंजिनियर यदि सही दिशा, मार्गदर्शन और अवसर पाए, तो वह वैश्विक स्तर पर असाधारण उपलब्धियाँ हासिल कर सकता है। यह मिशन आने वाली पीढ़ी को विज्ञान और अनुसंधान की ओर प्रेरित करेगा।

जलवायु परिवर्तन और इंजिनियरों की भूमिका

जलवायु परिवर्तन आज विश्व की सबसे बड़ी चुनौतियों में से एक है। बढ़ता तापमान, अनियमित वर्षा, समुद्र स्तर में वृद्धि और प्रदूषण मानव अस्तित्व पर प्रश्नचिह्न लगा रहे हैं। ऐसे समय में इंजिनियरों की भूमिका अत्यंत महत्वपूर्ण हो जाती है।

ग्रीन टेक्नोलॉजी, रिन्यूएबल एनर्जी, इलेक्ट्रिक वाहन, स्मार्ट ग्रिड और सस्टेनेबल इन्फ्रास्ट्रक्चर जैसे समाधान इंजिनियरों द्वारा ही विकसित किए जा रहे हैं। भारत में सौर और पवन ऊर्जा परियोजनाएँ इस दिशा में आशा की किरण हैं।

इंजिनियरों को अब केवल दक्ष नहीं, बल्कि पर्यावरण-संवेदनशील भी होना होगा। तकनीकी विकास तभी सार्थक है, जब वह प्रकृति के साथ सामंजस्य में हो।

जीवन: सफर है, मंज़िल नहीं

जीवन एक सुंदर, जटिल, और अद्भुत यात्रा है – यह वाक्य हम अक्सर सुनते हैं, पर क्या हम वास्तव में इसे महसूस कर पाते हैं? आज की तेज़ रफ़्तार और प्रतिस्पर्धा से भरी दुनिया में, हम सब मानो एक अदृश्य दौड़ में शामिल हो गए हैं। छात्र जीवन में अच्छे अंक, कॉलेज में बेहतरीन प्लेसमेंट, और उसके बाद उच्च वेतन और सामाजिक प्रतिष्ठा – ये सब ऐसी मंज़िलें बन गई हैं जिनकी ओर हमारी निगाहें टिकी रहती हैं। हम सोचते हैं, बस यह मिल जाए, फिर जीवन सुखद हो जाएगा। पर क्या वाकई मंज़िल पर पहुँचते ही सब कुछ सुखद हो जाता है? शायद नहीं। क्योंकि एक मंज़िल पूरी होते ही दूसरी नज़र आने लगती है। और फिर, हमारा पूरा ध्यान अगले लक्ष्य पर केंद्रित हो जाता है। इस प्रक्रिया में, हम सफर के उन छोटे-छोटे, कीमती पलों को भूल जाते हैं, जो वास्तव में जीवन का सार हैं। सफर का मतलब है – रास्ता। और यह रास्ता सीधा नहीं होता। इसमें मोड़ आते हैं, चढ़ाव-उतार आते हैं, कभी चिकनी तो कभी ऊबड़-खाबड़ राहें मिलती हैं। जीवन भी कुछ ऐसा ही है। सफलताएँ, असफलताएँ, आशाएँ, निराशाएँ, मिलन और बिछोड़ – यह सब इस रास्ते का हिस्सा हैं। पर समस्या तब होती है जब हम केवल अपनी मंज़िल को ही देखते हैं और रास्ते में आने वाले अनुभवों, लोगों और सीख को नज़रअंदाज़ कर देते हैं। एक छात्र सोचता है, बस डिग्री मिल जाए, फिर मज़ा आएगा। वह यह भूल जाता है कि डिग्री हासिल करने की प्रक्रिया में जो दोस्त बने, जो शिक्षक मिले, जो रातें जागकर पढ़ाई की, जो गलतियाँ कीं और उनसे सीखा – वही तो उसकी वास्तविक पूंजी है। मंज़िल एक पल की उपलब्धि है, पर सफर एक जीवन भर की यादें, अनुभव और विकास देता है।

तो फिर, हम इस सफर को कैसे बेहतर बना सकते हैं? पहला कदम है – वर्तमान में जीना। अतीत की गलतियों और भविष्य की चिंताओं को थोड़ा पीछे छोड़कर, वर्तमान के इस पल को पूरी तरह से

जीने का प्रयास करें। जब आप पढ़ रहे हैं, तो बस पढ़ाई पर ध्यान दें। जब आप दोस्तों के साथ हैं, तो बस उस हंसी और बातचीत का आनंद लें। दूसरा कदम है – छोटी चीज़ों में खुशी ढूँढ़ना। सुबह की चाय की चुस्की, किसी बुजुर्ग का आशीर्वाद, किसी मित्र का साथ, एक अच्छी किताब, बारिश की बूंदों की आवाज़ – ये छोटी-छोटी खुशियाँ हमारे सफर को रोशन करती हैं। तीसरा और सबसे महत्वपूर्ण कदम है – सीखने की ललक बनाए रखना। जीवन का हर अनुभव, चाहे वह सफलता हो या असफलता, हमें कुछ न कुछ सिखाता है। असफलता से हार न मानें, बल्कि उसे सीख का हिस्सा बनाएँ। हमारे देश की संस्कृति और दर्शन ने भी हमेशा से प्रक्रिया को महत्व दिया है। भगवद्गीता में कर्म पर ध्यान दो, फल की इच्छा मत करो का संदेश

इसी बात पर जोर देता है। यह हमें सिखाता है कि हमें अपना कर्म, अपना प्रयास पूरी निष्ठा और लगन से करना चाहिए। परिणाम पर हमारा नियंत्रण नहीं है, इसलिए उसकी चिंता छोड़कर वर्तमान के कर्म में डूब जाना ही सही मार्ग है। यही दृष्टिकोण हमारे सफर को हल्का और आनंदमय बना सकता है।

अंत में, यह याद रखें कि जीवन एक बार मिलता है।

इसकी हर सांस, हर पल अनमोल है। मंज़िलें महत्वपूर्ण हैं, वे हमें दिशा देती हैं। पर उन मंज़िलों तक पहुँचने का सफर और भी अधिक मूल्यवान है। इस सफर में मिलने वाले लोग, आने वाली चुनौतियाँ, और प्राप्त होने वाली सीख – यही सब मिलकर हमारी कहानी बनाते हैं। तो, इस यात्रा का आनंद लीजिए। रुकिए, देखिए, महसूस कीजिए। क्योंकि जीवन वास्तव में एक सुंदर सफर है, और यह सफर ही इसका सबसे बड़ा उपहार है। मंज़िल एक बहाना है, सफर ही तो है असल मकसद।

तो फिर, हम इस सफर को कैसे बेहतर बना सकते हैं? पहला कदम है – वर्तमान में जीना। अतीत की गलतियों और भविष्य की चिंताओं को थोड़ा पीछे छोड़कर, वर्तमान के इस पल को पूरी तरह से

प्रकृति: हमारी सबसे बड़ी शिक्षक

हम एक डिजिटल युग में जी रहे हैं, जहाँ ज्ञान का स्रोत अक्सर एक स्क्रीन तक सिमट गया लगता है। किताबें, वीडियो और ऑनलाइन कोर्स हमें दुनिया के बारे में बताते हैं। पर हम भूल जाते हैं कि हमारे आसपास ही एक शानदार, जीवंत पाठ्यपुस्तक मौजूद है – प्रकृति। यह वह शिक्षक है जो बिना किसी फीस, बिना किसी परीक्षा के, जीवन के सबसे गहरे और स्थायी पाठ पढ़ाती है। उसके पास कोई स्लाइडशो या प्रेजेंटेशन नहीं होता, उसकी भाषा सीधी है: एक बीज का अंकुरित होना, पेड़ की टहनी का हिलना, नदी का बहना, और ऋतुओं का बदलना। ये सब दृश्य हमें निरंतर सिखा रहे हैं, बशर्ते हम

देखने और सुनने के लिए तैयार हों। प्रकृति का पहला और सबसे महत्वपूर्ण पाठ है धैर्य और समयबद्धता। एक बीज तुरंत वृक्ष नहीं बन जाता। उसे मिट्टी में गहरे पानी और सूरज की रोशनी का इंतजार करना पड़ता है। वह धीरे-धीरे, एक पल के लिए भी हार न मानते हुए, अंकुरित होता है और बढ़ता है। हमारे जीवन में भी, सार्थक चीजें रातोंरात नहीं होतीं। सफलता, कौशल, रिश्ते – सभी को विकसित होने के लिए समय और निरंतर प्रयास चाहिए। जब हम निराश होते हैं, तो हमें उस बीज से सीखना चाहिए जो अंधेरे में भी उगने का रास्ता ढूँढ़ लेता है। दूसरा पाठ है अनुकूलन और लचीलापन। देखिए, पहाड़ों पर उगने वाले पेड़ कितने मजबूत होते हैं। भारी हवाएँ और कठोर मौसम उन्हें झुका सकते हैं, लेकिन तोड़ नहीं सकते। वे अपनी जड़ें मजबूत करते हैं और झुककर भी खड़े रहना सीखते हैं। हमारे जीवन में भी चुनौतियाँ आती हैं – परीक्षा में असफलता, रिश्तों में मुश्किलें, निजी संघर्ष। प्रकृति हमें सिखाती है कि कठिन परिस्थितियों में भी

लचीला बने रहो, अपनी नींव (मूल्यों और आत्मविश्वास) को मजबूत रखो, और समय के साथ खुद को ढाल लो। तूफान हमेशा के लिए नहीं रहते; शांति फिर लौट आती है।

तीसरा पाठ है निःस्वार्थता और चक्र। एक पेड़ बिना किसी अपेक्षा के फल देता है, छाया देता है और ऑक्सीजन देता है। पत्ते गिरते हैं और मिट्टी बनकर दूसरे जीवन का आधार तैयार करते हैं। नदियाँ बहती हैं, सबको पानी देती हैं, अपना रास्ता बदलती हैं, लेकिन देना कभी नहीं रोकतीं। आज के 'मैं' और 'मेरा' के युग में, प्रकृति हमें सामूहिक कल्याण और निःस्वार्थ देने का महत्व याद दिलाती है। सच्ची संपन्नता वह है जो हम दूसरों के साथ साझा करते हैं। चौथा पाठ है सादगी और आवश्यकता। प्रकृति अतिशयोक्ति में विश्वास नहीं रखती। एक फूल अपनी सुगंध से, एक सूर्यास्त अपने रंगों से, बिना किसी शोर के संपूर्णता का संदेश देता है। यह हमें सिखाती है कि खुशी जटिलताओं में नहीं, बल्कि साधारण पलों में निहित है – ताजी हवा में सांस लेना, पक्षियों का चहकना, बारिश की बूंदों का स्पर्श। हम अक्सर भौतिक सामान और सामाजिक प्रतिष्ठा के पीछे भागते हैं, लेकिन प्रकृति हमें याद दिलाती है कि जीवन की सच्ची समृद्धि बहुत सरल चीजों में है। आज, जब हम जलवायु परिवर्तन और प्रदूषण जैसे संकटों का सामना कर रहे हैं, तो प्रकृति का यह शिक्षक हमें एक और महत्वपूर्ण पाठ पढ़ा रही है: संतुलन। प्रकृति में हर चीज एक संतुलन में है। जब हम इस संतुलन को बिगाड़ते हैं, तो परिणाम विनाशकारी होते हैं। यह हमारे लिए एक चेतावनी है कि हम विकास और प्रगति के नाम पर प्रकृति का शोषण न करें, बल्कि उसके साथ सहयोग और सद्भाव में रहना सीखें। अंत में, प्रकृति एक ऐसी कक्षा है जो कभी बंद नहीं होती। हर सुबह एक नया अध्याय, हर ऋतु एक नया पाठ्यक्रम लेकर आती है। हमें बस इतना करना है कि अपने हेडफोन उतारें, अपनी स्क्रीन से नज़र हटाएँ, और बाहर देखें। एक पेड़ की शांत गरिमा, चींटियों का एक साथ काम करना, बादलों का लगातार बदलता रूप – ये सभी हमें जीवन जीने की कला सिखा रहे हैं। आइए, हम इस सबसे बड़ी शिक्षक की बात सुनने का समय निकालें। क्योंकि प्रकृति के पाठ केवल ज्ञान नहीं देते; वे हमें जीवन देते हैं, समझ देते हैं, और एक बेहतर इंसान बनने की प्रेरणा देते हैं। यह शिक्षक हमेशा हमारे साथ है, बस हमें अपना विद्यार्थी बनना है।

माता-पिता: अनमोल रिश्ते की डोर

हमारे जीवन में कई रिश्ते आते-जाते रहते हैं, लेकिन एक ऐसा बंधन है जो जन्म से पहले शुरू होता है और मृत्यु तक, यहाँ तक कि उसके बाद भी, हमारे साथ चलता रहता है – वह है माता-पिता का रिश्ता। यह एक ऐसी डोर है जो न दिखती है, न टूटती है, बस हमेशा हमें जीवन की मजबूत जड़ों से बांधे रखती है। आज के इस भागमभाग भरे युग में, जहाँ हर चीज़ तेज़ी से बदल रही है, यह रिश्ता ही वह स्थिर आधार है जो हमें संभालता है, हमें बढ़ने देता है और फिर भी हमेशा पास खड़ा रहता है। माता-पिता का प्यार दुनिया का इकलौता निःस्वार्थ प्यार है। एक माँ की कोख नौ महीने तक हमें सहेजती है, उसका शरीर हर पल हमारी रक्षा के लिए बदलता है। जन्म के बाद, माँ की वह पहली मुस्कान और पिता की वह

पहली गोद हमारी दुनिया का पहला सुरक्षा कवच बन जाती है। बचपन में, वे हमारे पहले शिक्षक होते हैं – चलना, बोलना, हँसना, सब कुछ उन्हीं से सीखते हैं। वे हमारी हर ज़रूरत को अपनी ज़रूरत से पहले रखते हैं, बिना किसी शिकायत के। क्या हमने कभी सोचा है कि एक पिता कितनी गर्मी या सर्दी में काम करते हैं, सिर्फ इसलिए कि हम अच्छे स्कूल में पढ़ सकें? या एक माँ कैसे अपनी नींद और अपनी इच्छाओं को ताक पर रख देती है, ताकि हम आराम से सो सकें? यह निःस्वार्थता इस रिश्ते की सबसे बड़ी पहचान है। आज की युवा पीढ़ी अक्सर इस रिश्ते को हल्के में ले लेती है। हम लगातार व्यस्त रहते हैं –

कॉलेज, दोस्त, मोबाइल, सोशल मीडिया। हमें लगता है कि माता-पिता पुराने विचारों के हैं, वे हमें समझते नहीं। उनकी चिंता और सलाह हमें बंधन लगती है। हम भूल जाते हैं कि उनका हर नियम, हर रोक, हर डाँट हमारे भले के लिए होती है। वे जीवन की रेस में हमसे आगे दौड़ चुके हैं, उन्हें पता है कि कहाँ गड्ढे हैं, कहाँ मोड़ आने वाले हैं। उनकी सलाह एक मानचित्र है, जो हमें गलत रास्ते पर जाने से बचाती है।

समय के साथ, जब हम बड़े होते हैं, तो यह रिश्ता और गहरा हो जाता है, लेकिन दुर्भाग्य से, दूरी भी बढ़ती जाती है। हम नौकरी या

आगे की पढ़ाई के लिए घर से दूर चले जाते हैं। फोन पर बातें छोटी होती जाती हैं, मिलने के दिन कम होते जाते हैं। हम भूल जाते हैं कि जिस तरह हम बचपन में उन पर निर्भर थे, उम्र के साथ वे हम पर निर्भर होते जाते हैं। उन्हें हमारे पल की ज़रूरत नहीं, बस हमारे पास बैठने की, हमारी आवाज़ सुनने की चाह होती है। उनकी आँखों में वह चिंता देखी है, जब हम घर देर से आते हैं? उनके चेहरे पर वह खुशी देखी है, जब हम सुबह उन्हें 'गुड मॉर्निंग' बोल देते हैं? ये छोटे-छोटे पल ही तो हैं जो इस रिश्ते की डोर को मजबूत बनाते हैं।

आज, जब हम कॉलेज में हैं, यही सही समय है इस रिश्ते को समझने और संवारने का। कुछ छोटे कदम बड़ा बदलाव ला सकते हैं:

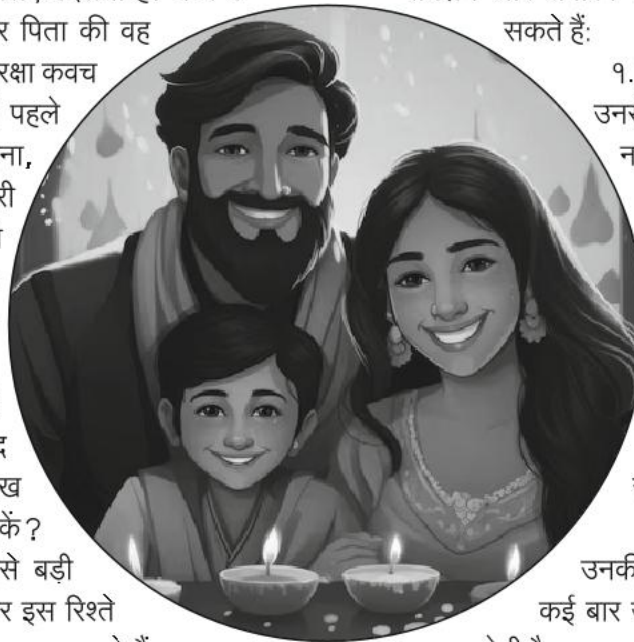
१. समय दें: रोज़ कुछ पल निकालकर उनसे बात करें। सिर्फ पढ़ाई या पैसे की बात नहीं, उनके दिन के बारे में पूछें।

२. धन्यवाद दें: उनके त्याग और प्यार के लिए एक बार दिल से 'थैंक यू' कहें। यह शब्द जादू की तरह काम करता है।

३. सहयोग करें: घर के छोटे-छोटे कामों में हाथ बँटाएँ। इससे न सिर्फ वे खुश होंगे, बल्कि आपको भी संतुष्टि मिलेगी।

४. सुनें और समझें: कभी-कभी उनकी बात बिना जवाब दिए सिर्फ सुन लें। कई बार उन्हें बस अपनी बात कहने की ज़रूरत होती है।

याद रखिए, माता-पिता वह पेड़ हैं जिनकी छाया में हम बड़े हुए हैं। अब समय आ गया है कि हम उनकी शाखाएँ बनें, जो उन्हें थाम सकें। यह रिश्ता हमारी पहचान है, हमारी जड़ें हैं। इस डोर को कभी ढीला मत होने दीजिए। क्योंकि दुनिया भले ही हमें कितनी भी सफलता दे दे, लेकिन जब तक माता-पिता का आशीर्वाद हमारे सिर पर है, तब तक हम सच्चे अर्थों में समृद्ध हैं। यह अनमोल रिश्ता जीवन का सबसे बड़ा उपहार है – इसे संजोकर रखिए।

परिवार: पहचान की नींव

किसी भी इमारत की मजबूती उसकी नींव पर निर्भर करती है। अगर नींव मजबूत है, तो इमारत सदियों तक खड़ी रह सकती है, हर तूफान का सामना कर सकती है। हमारे जीवन की यह इमारत भी एक नींव पर टिकी है – और वह नींव है 'परिवार'। परिवार हमारी पहचान का वह आधार है जो हमें बताता है कि हम कौन हैं, कहाँ से आए हैं, और हमारे मूल्य क्या हैं। यह वह पहला स्कूल है जहाँ हम जीवन के सबसे महत्वपूर्ण पाठ सीखते हैं: प्यार, सम्मान, सहानुभूति, और विश्वास। आज के दौर में, जहाँ एकल परिवार का चलन बढ़ रहा है और व्यक्तिगत महत्वाकांक्षाएँ सामूहिक रिश्तों पर भारी पड़ रही हैं, परिवार की अवधारणा बदल रही है। लेकिन इस बदलाव के बीच भी, परिवार का महत्व कम नहीं हुआ है। बल्कि, एक जटिल और प्रतिस्पर्धी दुनिया में, परिवार ही वह सुरक्षित आश्रय है जहाँ हम बिना किसी मुखौटे के, अपने वास्तविक स्वरूप में हो सकते हैं। वहाँ हमें

मदद करता है। बिना इस नींव के, हम अक्सर भटकाव और अर्थहीनता महसूस करते हैं।

लेकिन परिवार सिर्फ खून के रिश्तों तक सीमित नहीं है। आज 'परिवार' की परिभाषा विस्तृत हुई है। यह उन लोगों का समूह है जो भावनात्मक रूप से एक-दूसरे से जुड़े हैं, एक-दूसरे का सहयोग करते हैं और साथ बढ़ते हैं। चाहे वह हमारे मित्र हों, गुरु हों, या कोई और जिसने हमें अपनापन दिया हो। इस अर्थ में, परिवार एक भावना है, एक सुरक्षा जाल है। दुर्भाग्य से, आज हम इस नींव को कमजोर होते देख रहे हैं। एक साथ बैठकर खाना कम हो गया है, बातचीत की जगह मोबाइल स्क्रीन ने ले ली है, और व्यक्तिगत स्वतंत्रता ने सामूहिक जिम्मेदारी को पीछे धकेल दिया है। ऐसे में, यह ज़रूरी है कि हम जानबूझकर प्रयास करें ताकि परिवार के बंधन मजबूत बने रहें।

कुछ छोटे कदम इस दिशा में मददगार हो सकते हैं:

संवाद को प्राथमिकता: रोज़ कम से कम एक वक्त बिना डिजिटल व्यवधान के एक साथ बिताएँ। बातचीत करें, सुनें, हँसें।

साझा अनुभव बनाएँ: साथ में खाना बनाना, कोई फिल्म देखना, या छोटी सैर पर जाना – ये यादें बंधन को मजबूती देती हैं।

एक-दूसरे का समर्थन: परिवार के हर सदस्य के सपनों और संघर्षों को समझें और उनका समर्थन करें। खुशी और दुःख साझा करें।

लचीलापन और क्षमा: हर रिश्ते में मतभेद होते हैं। लचीला बनें, गलतियाँ करने दें, और माफ़ करना सीखें।

याद रखिए, परिवार हमारी सबसे बड़ी ताकत है। यह वह जगह है जहाँ से हम उड़ान भरते हैं, और जहाँ हम हमेशा लौट सकते हैं। चाहे हम दुनिया के किसी कोने में चले जाएँ, इस नींव ने हमें जो मूल्य दिए हैं, जो पहचान दी है, वह हमेशा हमारे साथ रहेगी। इसलिए, इस नींव की देखभाल करना, इसे पोषित करना हमारी सबसे बड़ी जिम्मेदारी है। क्योंकि एक मजबूत परिवार ही एक मजबूत व्यक्ति, एक मजबूत समाज और एक मजबूत राष्ट्र की नींव रखता है। अपनी जड़ों को गहरा करो, तभी तुम ऊँचे आसमान छू सकते हो।

स्वीकार किया जाता है, चाहे हम सफल हों या असफल। यह स्वीकृति ही हमें आंतरिक बल देती है, आत्मविश्वास देती है। परिवार हमारी संस्कृति और परंपराओं की वाहक है। दादा-दादी की कहानियों से हमें अपने इतिहास का पता चलता है। त्योहारों को साथ मनाने से हमें सामाजिक मूल्यों और रीति-रिवाजों की समझ मिलती है। यह एक ऐसा सांस्कृतिक पोषण है जो हमें एक विशिष्ट पहचान देता है और हमें वैश्विक नागरिक बनने के साथ-साथ अपनी जड़ों से जुड़े रहने में भी

युवा जीवन: संतुलन की कला

युवावस्था जीवन का सबसे रंगीन, ऊर्जावान और निर्णायक दौर है। यह वह समय है जब हम सपने देखते हैं, मंजिलें तय करते हैं और अपनी पहचान बनाने के लिए संघर्ष करते हैं। लेकिन आज का युवा एक दोहरी चुनौती का सामना कर रहा है – एक ओर पारंपरिक मूल्यों और अपेक्षाओं का दबाव है, तो दूसरी ओर आधुनिकता, वैश्वीकरण और सोशल मीडिया की तेज़ रफ़्तार दुनिया। इन दोनों के बीच संतुलन बनाकर चलना ही आज के युवा जीवन की सबसे बड़ी कला बन गई है। संतुलन का अर्थ है – जीवन के विभिन्न पहलुओं के बीच सामंजस्य बिठाना। एक छात्र के लिए, ये पहलू हैं: पढ़ाई, करियर की तैयारी, परिवार के साथ समय, दोस्तों का साथ, स्वास्थ्य, शौक और आत्म-विकास। अक्सर हम इनमें से किसी एक पर इतना ध्यान केंद्रित कर देते हैं कि बाकी सब पीछे छूट जाते हैं। कोई सिर्फ़ पढ़ाई में

डूब जाता है और सामाजिक जीवन से कट जाता है, तो कोई दोस्तों और मनोरंजन में इतना व्यस्त हो जाता है कि उसकी पढ़ाई प्रभावित होने लगती है। दोनों ही स्थितियाँ असंतुलन पैदा करती हैं, जिसका परिणाम तनाव, अकेलापन और असंतुष्टि के रूप में सामने आता है। तो फिर, इस संतुलन को कैसे हासिल किया जाए? पहला कदम है – प्राथमिकताएँ तय

करना। हर चीज़ एक साथ और बराबर महत्वपूर्ण नहीं हो सकती। अपने लघु और दीर्घकालिक लक्ष्यों को समझिए। अगर आपकी प्राथमिकता एक प्रतियोगी परीक्षा की तैयारी है, तो उसे समय दीजिए, लेकिन यह भी याद रखिए कि स्वास्थ्य और रिश्ते भी उतने ही ज़रूरी हैं। दूसरा कदम है – समय प्रबंधन। एक डायरी बनाइए या डिजिटल टूल्स का इस्तेमाल कीजिए। दिन के २४ घंटों को विभिन्न गतिविधियों के लिए बाँट लीजिए। ८ घंटे पढ़ाई, ७ घंटे नींद, २ घंटे परिवार और दोस्त, १ घंटा व्यायाम या शौक – ऐसा एक संतुलित समय-सारिणी बनाने का प्रयास करें। तीसरा और सबसे महत्वपूर्ण कदम है – 'ना' कहना सीखना। हम अक्सर दूसरों को खुश रखने या हर अवसर को

पकड़ने के चक्कर में खुद को थका देते हैं। ज़रूरी नहीं कि आप हर पार्टी में जाएँ, हर प्रोजेक्ट में भाग लें। अपनी ऊर्जा और समय का मूल्य समझिए और उसे सही जगह लगाइए।

संतुलन केवल बाहरी गतिविधियों तक ही सीमित नहीं है; यह आंतरिक दुनिया में भी ज़रूरी है। आज का युवा सोशल मीडिया की चकाचौंध में 'दूसरों की ज़िंदगी' देखकर अक्सर अपनी ज़िंदगी से असंतुष्ट हो जाता है। यहाँ डिजिटल और वास्तविक जीवन के बीच संतुलन की कला आती है। सोशल मीडिया एक उपकरण है, जीवन नहीं। उसका सीमित और सचेत इस्तेमाल करें। वास्तविक संवाद, प्रकृति से जुड़ाव और आत्म-चिंतन के लिए समय निकालें। स्वास्थ्य इस संतुलन का केंद्रीय स्तंभ है। अच्छा खाना, पर्याप्त नींद और नियमित व्यायाम – ये तीनों हमारी शारीरिक और मानसिक ऊर्जा के

आधार हैं। जब हम थके हुए या अस्वस्थ होते हैं, तो कोई भी संतुलन बनाए रखना मुश्किल हो जाता है। अपने शरीर की बात सुनिए, उसका ख्याल रखिए। अंत में, यह याद रखिए कि संतुलन एक गतिशील अवस्था है, एक स्थिर नहीं। हर दिन, हर सप्ताह थोड़ा अलग होगा। कभी पढ़ाई पर ज़्यादा ध्यान देना पड़ेगा, तो कभी परिवार के साथ समय बिताना ज़रूरी होगा। लचीला बनिए।

अपने आप पर और अपनी क्षमताओं पर विश्वास रखिए। गलतियाँ होगी, दिन बिगड़ेंगे, लेकिन हर नया दिन एक नई शुरुआत का मौका देता है। युवा जीवन एक सुंदर संगीत की तरह है। अगर हर सुर सही समय पर और सही तारतम्य में बजे, तो मधुर संगीत बनेगा। पढ़ाई, करियर, रिश्ते, स्वास्थ्य और स्वयं – इन सभी सुरों के बीच संतुलन बनाकर ही हम जीवन का वह सुखद संगीत रच सकते हैं, जो न सिर्फ़ हमें, बल्कि हमारे आसपास के सभी को प्रेरित करे। यह संतुलन ही सफल और सार्थक जीवन की कुंजी है। इसे सीखिए, इसे जीइए।

स्वयं की खोज: अपने भीतर झांकिए

हम दुनिया जीतने के सपने देखते हैं, लेकिन क्या हमने कभी खुद को जानने की कोशिश की है? हमारा अधिकांश जीवन बाहरी दुनिया को समझने, उससे तालमेल बिठाने और उसमें सफलता हासिल करने में बीत जाता है। हम समाज, शिक्षा और मीडिया द्वारा बताई गई परिभाषाओं में अपनी पहचान ढूँढ़ने लगते हैं – एक अच्छा छात्र, एक सफल पेशेवर, एक आदर्श बेटा या बेटी। लेकिन इन सबके बीच, कहीं हम 'स्वयं' को, अपने वास्तविक 'मैं' को खो देते हैं। स्वयं की खोज एक ऐसी यात्रा है जो हमें बाहरी लेबल से परे, अपने भीतर के असीमित संसार में ले जाती है। स्वयं की खोज का अर्थ है अपनी ताकत, कमजोरियों, रुचियों, भय, सपनों और मूल्यों को बिना किसी झिझक के स्वीकार करना। यह पूछना कि मैं कौन हूँ?

केवल एक दार्शनिक सवाल नहीं है; यह एक व्यावहारिक आवश्यकता है। जब तक हम अपने आप से परिचित नहीं होते, तब तक हमारे फैसले, हमारी पसंद और हमारा जीवन पथ दूसरों की अपेक्षाओं और समाज के दबाव से प्रभावित रहेगा। हम एक ऐसी दौड़ में दौड़ते रहेंगे जिसकी समाप्ति रेखा हमने स्वयं चुनी ही नहीं है। इसलिए, अपने भीतर झांकना, स्वयं से सवाल करना, यह कोई विलासिता नहीं, बल्कि एक स्वस्थ और सचेत जीवन की नींव है। इस खोज की शुरुआत कैसे करें? सबसे पहले, शांत होकर सुनना सीखें। हमारे भीतर एक आवाज़ हमेशा बोलती रहती है, लेकिन बाहरी शोरगुल, नोटिफिकेशन्स और व्यस्तताओं में हम उसे सुन नहीं पाते। रोज कुछ मिनट अकेले बैठकर ध्यान करें, गहरी सांस लें, और अपने विचारों को बिना निर्णय दिए आने-जाने दें। यह आपको अपनी आंतरिक दुनिया से जोड़ेगा। दूसरा कदम है आत्म-प्रश्न। अपने आप से पूछें: मुझे क्या पसंद है? मैं किस चीज से डरता हूँ? मेरे लिए जीवन में सबसे महत्वपूर्ण क्या है? मैं किस काम में अपना सर्वश्रेष्ठ दे सकता हूँ? इन सवालों के इमानदार जवाब आपकी दिशा तय करने में मदद करेंगे। तीसरा तरीका है रचनात्मक अभिव्यक्ति। डायरी लिखना, चित्र बनाना, संगीत रचना या कोई अन्य कला – ये सभी हमारे अवचेतन मन को बाहर निकालने और स्वयं को

बेहतर समझने के शक्तिशाली माध्यम हैं।

इस यात्रा में आपकी सहायता के लिए कुछ और उपाय:

अपनी प्रतिक्रियाओं को देखें: किन परिस्थितियों में आप खुश, गुस्सैल, उदास या उत्साहित होते हैं? ये प्रतिक्रियाएँ आपके भीतर छिपे मूल्यों और घावों के बारे में बताती हैं।

अपनी सीमाएँ स्वीकारें: हर इंसान अद्वितीय है। दूसरों से तुलना करके अपना मूल्य कम न आँकें। अपनी कमजोरियों से लड़ने के बजाय, उन्हें समझें और उनके साथ कैसे आगे बढ़ना है, यह सीखें।

नई चीजों को आजमाएँ: कभी-कभी हमें अपने बारे में तब पता चलता है जब हम अपने आराम क्षेत्र से बाहर कदम रखते हैं। एक नया कोर्स, एक नया शौक, अकेले की यात्रा – ये अनुभव आपको आपसे मिलवा सकते हैं।

स्वयं की खोज एक रातोंरात होने वाली प्रक्रिया नहीं है। यह एक जीवनपर्यंत चलने वाला सफर है। इस सफर में आप खुद के सबसे अच्छे मित्र बन जाते हैं। जब आप खुद को जान लेते हैं, तो आप दूसरों की राय से मुक्त हो जाते हैं, आप झूठे दिखावे से दूर रहते हैं, और आप ऐसे निर्णय ले पाते हैं जो आपके वास्तविक स्वभाव के अनुरूप होते हैं। आत्म-ज्ञान आपको आत्मविश्वास देता है, जो बाहरी सफलता से कहीं अधिक मूल्यवान है। अंत में, याद रखिए कि जीवन की सबसे महत्वपूर्ण खोज बाहर नहीं, भीतर है। दुनिया को बदलने से पहले, खुद को समझिए। अपने भीतर के शून्य को, उस खालीपन को स्वीकार कीजिए और उसे भरने का प्रयास कीजिए – दूसरों की स्वीकृति से नहीं, बल्कि स्वयं की समझ और स्वीकृति से। जब आप अपने आप से मिलते हैं, तो आप पाते हैं कि आप में वह सब कुछ है जिसकी आपको तलाश थी – शांति, शक्ति और संपूर्णता। तो, इस पल से ही शुरुआत करें। एक गहरी सांस लें, और अपने भीतर झांकिए। यह खोज आपको उस व्यक्ति से मिलवाएगी, जिसे आप सबसे अधिक जानने के लिए उत्सुक हैं – आप स्वयं।

स्वास्थ्य और योग

स्वास्थ्य किसी भी व्यक्ति के जीवन का सबसे बड़ा धन है। एक स्वस्थ शरीर और स्वस्थ मन ही हमें जीवन में सफलता प्राप्त करने और खुशहाल जीवन जीने की क्षमता देते हैं। आज की भागदौड़ भरी जिंदगी, असंतुलित खान-पान, तनाव और मानसिक दबाव के कारण लोग तेजी से बीमारियों की चपेट में आ रहे हैं। ऐसे में योग और स्वस्थ जीवनशैली अपनाना न केवल आवश्यक है, बल्कि जीवन की गुणवत्ता बढ़ाने का एक सशक्त माध्यम भी है।

स्वास्थ्य का महत्व

स्वास्थ्य केवल शारीरिक क्षमता तक सीमित नहीं है। यह मानसिक, भावनात्मक और सामाजिक स्वास्थ्य से भी जुड़ा हुआ है। स्वस्थ व्यक्ति न केवल शारीरिक रूप से सक्षम होता है, बल्कि मानसिक रूप से भी तनाव मुक्त और सकारात्मक रहता है। इसके विपरीत, अस्वस्थ व्यक्ति न तो कार्य में दक्षता दिखा पाता है और न ही जीवन का सही आनंद ले पाता है। इसलिए स्वास्थ्य को सर्वोच्च प्राथमिकता देना आवश्यक है।

योग और उसकी भूमिका

योग एक प्राचीन भारतीय विज्ञान है, जो शारीरिक, मानसिक और आध्यात्मिक स्वास्थ्य के संतुलन के लिए विकसित किया गया है। योग केवल व्यायाम या शारीरिक कसरत नहीं है, बल्कि यह एक जीवनशैली है। योग के माध्यम से व्यक्ति अपनी शारीरिक क्षमता बढ़ा सकता है, मानसिक तनाव कम कर सकता है और जीवन में सकारात्मक ऊर्जा का संचार कर सकता है।

योग के प्रमुख अंग हैं – आसनों, प्राणायाम, ध्यान और नियम। आसनों से शरीर की लचक और शक्ति बढ़ती है। प्राणायाम से श्वसन तंत्र मजबूत होता है और मानसिक संतुलन आता है। ध्यान और ध्यान तकनीकों से मानसिक शांति मिलती है, जिससे व्यक्ति आत्म-नियंत्रण और मानसिक स्थिरता प्राप्त करता है।

स्वस्थ जीवनशैली और योग

स्वस्थ जीवनशैली का मतलब केवल व्यायाम करना या संतुलित

भोजन करना नहीं है। यह जीवन के हर पहलू में संतुलन बनाए रखने से जुड़ा है। योग इस संतुलन को प्राप्त करने का एक प्रभावी साधन है। नियमित योगाभ्यास से व्यक्ति अपने शरीर और मन को बेहतर समझ सकता है और स्वस्थ आदतों को अपनाने में सक्षम होता है।

साथ ही, योग न केवल शरीर को स्वस्थ रखता है, बल्कि बीमारियों से लड़ने की क्षमता भी बढ़ाता है। उदाहरण के लिए, मधुमेह, उच्च रक्तचाप, मोटापा और हृदय रोग जैसी जीवनशैली संबंधी बीमारियों में योग अत्यंत लाभकारी है। मानसिक स्वास्थ्य की दृष्टि से भी योग तनाव, चिंता और अवसाद को कम करने में मदद करता है।

योग का सामाजिक और मानसिक प्रभाव

योग न केवल व्यक्तिगत स्वास्थ्य के लिए महत्वपूर्ण है, बल्कि समाज के लिए भी उपयोगी है। एक स्वस्थ और मानसिक रूप से संतुलित व्यक्ति समाज में सकारात्मक योगदान देता है। योग से मानसिक संतुलन बढ़ता है, जिससे व्यक्ति में करुणा, सहनशीलता और सहयोग की भावना विकसित होती है। यह समाज में सामंजस्य और सामाजिक एकजुटता को बढ़ावा देता है।

निष्कर्ष

आज की तेजी से बदलती दुनिया में जहाँ तकनीकी प्रगति ने जीवन को सुविधाजनक बनाया है, वहीं जीवनशैली की असंतुलन ने स्वास्थ्य को चुनौती दी है। ऐसे में योग और स्वस्थ जीवनशैली अपनाना न केवल आवश्यक है, बल्कि अनिवार्य भी है। योग के नियमित अभ्यास से शारीरिक स्वास्थ्य मजबूत होता है, मानसिक तनाव कम होता है और जीवन में सकारात्मक ऊर्जा का संचार होता है। स्वस्थ शरीर और स्वस्थ मन ही जीवन में सफलता और खुशहाली का आधार हैं। इसलिए हमें चाहिए कि हम योग को अपने दैनिक जीवन का हिस्सा बनाएँ और स्वास्थ्य को सर्वोच्च प्राथमिकता दें।

•

आध्यात्मिक और मानसिक विकास का महत्व

आध्यात्मिकता और मानसिक विकास: ध्यान, मानसिक शांति, आध्यात्मिक मार्गदर्शन

आज के तेज़ और तनावपूर्ण जीवन में मानसिक स्वास्थ्य और आंतरिक शांति बनाए रखना अत्यंत आवश्यक हो गया है। आधुनिक जीवनशैली, तकनीकी प्रगति और व्यस्त दिनचर्या ने लोगों को शारीरिक रूप से सक्षम बनाने के साथ-साथ मानसिक रूप से असंतुलित भी कर दिया है। ऐसे में आध्यात्मिकता और मानसिक विकास की भूमिका अत्यधिक महत्वपूर्ण हो जाती है। ध्यान, मानसिक शांति और आध्यात्मिक मार्गदर्शन के माध्यम से व्यक्ति अपने जीवन को संतुलित और सकारात्मक बना सकता है।

आध्यात्मिकता का अर्थ और महत्व

आध्यात्मिकता का अर्थ केवल किसी धार्मिक आस्था तक सीमित नहीं है। यह व्यक्ति के अंदर की चेतना, आत्म-ज्ञान और नैतिक मूल्यों के विकास से जुड़ी हुई है। आध्यात्मिक जीवन व्यक्ति को अपने अंदर झाँकने, आत्मनिरीक्षण करने और जीवन के गहन अर्थ को समझने में मदद करता है। जब व्यक्ति अपनी आंतरिक शक्ति और चेतना से जुड़ता है, तब वह मानसिक तनाव, चिंता और भय जैसी नकारात्मक भावनाओं से मुक्त हो जाता है।

ध्यान और मानसिक विकास

ध्यान एक प्राचीन भारतीय अभ्यास है, जो व्यक्ति को मानसिक शांति, एकाग्रता और संतुलन प्रदान करता है। नियमित ध्यान से मन की उलझनों और व्यस्तताओं से मुक्ति मिलती है और व्यक्ति अपनी आंतरिक ऊर्जा को महसूस कर पाता है। ध्यान के दौरान व्यक्ति वर्तमान क्षण में केंद्रित रहता है, जिससे मानसिक स्पष्टता और सकारात्मक सोच विकसित होती है। शोध भी बताते हैं कि ध्यान का अभ्यास करने से तनाव कम होता है, रक्तचाप नियंत्रित रहता है और मानसिक रोगों का खतरा घटता है।

मानसिक शांति और जीवन में उसका महत्व

मानसिक शांति का अर्थ है मन की स्थिति जिसमें व्यक्ति संतुलित, प्रसन्न और तनाव मुक्त महसूस करता है। मानसिक शांति से निर्णय क्षमता बढ़ती है, संबंधों में सुधार आता है और जीवन में संतुलन स्थापित होता है। आध्यात्मिकता और ध्यान के अभ्यास से व्यक्ति अपने भावनाओं को नियंत्रित कर सकता है और नकारात्मक परिस्थितियों में भी सकारात्मक दृष्टिकोण बनाए रख सकता है।

मानसिक शांति केवल आत्मसंतोष ही नहीं देती, बल्कि यह समाज में सहनशीलता, करुणा और सहयोग की भावना को भी बढ़ावा देती है।

आध्यात्मिक मार्गदर्शन और नैतिक विकास

आध्यात्मिक मार्गदर्शन व्यक्ति को सही और गलत का भेद समझने, नैतिक मूल्यों को अपनाने और जीवन में संतुलन स्थापित करने में मदद करता है। गुरुओं, महात्माओं और साधकों की शिक्षाएँ जीवन में दिशा और उद्देश्य देती हैं। यह मार्गदर्शन व्यक्ति को केवल अपने लिए नहीं, बल्कि समाज और मानवता के लिए भी जिम्मेदार बनाता है। आध्यात्मिकता से व्यक्ति अपने भीतर की शक्तियों और क्षमताओं को पहचानता है और उनका सकारात्मक उपयोग करता है। ध्यान, साधना और जीवनशैली

ध्यान और साधना केवल मानसिक विकास के लिए ही नहीं, बल्कि सम्पूर्ण जीवनशैली सुधारने के लिए भी महत्वपूर्ण हैं। सुबह जल्दी उठना, नियमित योगाभ्यास करना, प्राणायाम करना, सकारात्मक सोच अपनाना और सेवा भाव विकसित करना व्यक्ति को मानसिक और आध्यात्मिक दृष्टि से मजबूत बनाता है। यह न केवल स्वास्थ्य के लिए लाभकारी है, बल्कि जीवन में संतुलन, सुख और संतोष भी लाता है।

निष्कर्ष

आध्यात्मिकता और मानसिक विकास आज के आधुनिक और तनावपूर्ण जीवन में अत्यंत महत्वपूर्ण हैं। ध्यान और मानसिक शांति के अभ्यास से व्यक्ति अपने जीवन में संतुलन, सकारात्मकता और ऊर्जा का अनुभव करता है। आध्यात्मिक मार्गदर्शन जीवन को उद्देश्यपूर्ण और नैतिक बनाता है। जब व्यक्ति अपने अंदर की चेतना, मानसिक शक्ति और आध्यात्मिक ज्ञान से जुड़ता है, तब वह न केवल अपने लिए बल्कि समाज और मानवता के लिए भी प्रेरणा और योगदान बनाता है। इसलिए प्रत्येक व्यक्ति को जीवन में ध्यान, मानसिक शांति और आध्यात्मिक मार्गदर्शन को अपनाना चाहिए, ताकि वह शारीरिक, मानसिक और आध्यात्मिक रूप से पूर्ण और संतुलित जीवन जी सके।

•

राजस्थान की सांस्कृतिक और पर्यटन विशेषताएँ

पर्यटन और संस्कृति: राजस्थान की सांस्कृतिक और पर्यटन विशेषताएँ

भारत अपने विविध सांस्कृतिक धरोहर और प्राकृतिक सौंदर्य के लिए विश्वभर में प्रसिद्ध है। प्रत्येक राज्य अपनी विशेषताओं, लोककला, स्थापत्य कला और ऐतिहासिक स्थलों के लिए जाना जाता है। इनमें से राजस्थान अपने राजसी इतिहास, रंगीन संस्कृति और अद्वितीय पर्यटन स्थलों के कारण विशेष रूप से प्रसिद्ध है। यह राज्य अपनी कला, संगीत, नृत्य, किले, महलों और रेगिस्तानी जीवनशैली के लिए जाना जाता है।

राजस्थान की ऐतिहासिक विरासत

राजस्थान को किलों की भूमि कहा जाता है क्योंकि यहाँ प्रत्येक शहर और कस्बे में शाही किले और महल स्थित हैं। जयपुर का आमेर किला और सिटी पैलेस, उदयपुर का सिटी पैलेस और झीलों का शहर, जैसलमेर का सोनार किला, जैसलमेर की रेत और बीकानेर का लाल किला, ये सभी राजस्थान की ऐतिहासिक समृद्धि का प्रतीक हैं। इन किलों और महलों की भव्यता, स्थापत्य कला और शाही जीवन की झलक पर्यटकों को आकर्षित करती है।

सांस्कृतिक विविधता और लोक कला

राजस्थान की संस्कृति रंगों और परंपराओं से भरी हुई है। यहाँ के लोग अपने त्योहारों और मेले के माध्यम से अपनी सांस्कृतिक धरोहर को जीवित रखते हैं। तीज, गोगा नवमी, मकर संक्रांति और राजस्थान इंटरनेशनल फेस्टिवल जैसे आयोजनों में लोक नृत्य, लोक संगीत और पारंपरिक वेशभूषा देखने को मिलती है। गब्बा, कालबेलिया नृत्य, भजन-कीर्तन और ढोल-नगाड़ों की धुन पर्यटकों को मंत्रमुग्ध कर देती है। राजस्थान के हस्तशिल्प जैसे ब्लॉक प्रिंटेड कपड़े, बंधनी, मूर्तिकला और जड़ी-बूटी से बने उत्पाद इसकी संस्कृति की पहचान हैं।

प्राकृतिक सौंदर्य और पर्यटन स्थल

राजस्थान केवल किलों और महलों के लिए ही नहीं, बल्कि इसके प्राकृतिक सौंदर्य के लिए भी प्रसिद्ध है। थार रेगिस्तान, पुष्कर झील, जल महल और अरावली की पहाड़ियाँ पर्यटकों के आकर्षण का केंद्र हैं। पुष्कर मेला, जिसे विश्व प्रसिद्ध माना जाता है, यहाँ की संस्कृति और परंपराओं को दर्शाता है। यहाँ ऊंट सफारी, रेगिस्तान में कैंपिंग और रात्री के समय रेत के बीच संगीत और नृत्य का आनंद

लेना एक अद्वितीय अनुभव है। उदयपुर की झीलें और उद्यान, जैसलमेर का सुनहरी रेत वाला रेगिस्तान और जयपुर का गुलाबी शहर पर्यटकों को आकर्षित करते हैं।

खान-पान और पारंपरिक जीवनशैली

राजस्थान की खान-पान संस्कृति भी अद्वितीय है। दाल-बाती-चूरमा, गट्टे की सब्जी, केर सांगरी और मिस्सी रोटी यहाँ के पारंपरिक व्यंजन हैं। इन व्यंजनों में मसालों और स्थानीय सामग्री का अद्वितीय मिश्रण होता है। राजस्थान के लोग अपने पारंपरिक वेशभूषा, पगड़ी और गहनों से अपनी संस्कृति को व्यक्त करते हैं। गाँवों में रहने का अनुभव, स्थानीय मेलों में भाग लेना और लोककला सीखना, राजस्थान की संस्कृति को नजदीक से जानने का अवसर प्रदान करता है।

पर्यटन और शिक्षा का महत्व

राजस्थान का पर्यटन न केवल आर्थिक दृष्टि से महत्वपूर्ण है, बल्कि यह हमारी सांस्कृतिक शिक्षा का भी माध्यम है। देश-विदेश के पर्यटक यहाँ आकर राजस्थान की ऐतिहासिक धरोहर, लोक कला और परंपराओं को सीखते हैं। यह न केवल संस्कृति के संरक्षण में मदद करता है, बल्कि स्थानीय लोगों के रोजगार और जीवन स्तर में सुधार भी करता है। राजस्थान के पर्यटन स्थलों पर शिक्षा, इतिहास और संस्कृति का अनुभव प्राप्त करना एक समृद्धि का स्रोत है।

निष्कर्ष

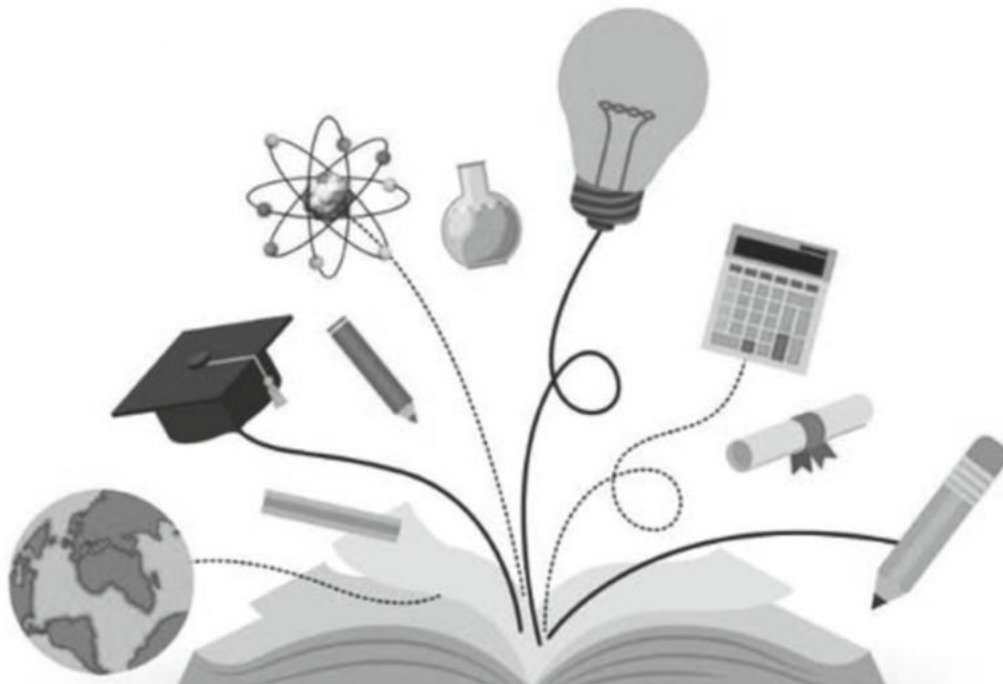
राजस्थान भारत की सांस्कृतिक और पर्यटन विशेषताओं का अद्वितीय उदाहरण है। इसके ऐतिहासिक किले, महल, रेगिस्तान, झीलें, लोककला और त्योहार इसकी विविधता और समृद्धि को दर्शाते हैं। यहाँ की संस्कृति और पर्यटन स्थलों का अनुभव जीवन में नए दृष्टिकोण, ज्ञान और आनंद प्रदान करता है। राजस्थान का पर्यटन केवल यात्रा नहीं, बल्कि एक सांस्कृतिक यात्रा है, जो इतिहास, कला और प्राकृतिक सौंदर्य के साथ मानव जीवन को समृद्ध बनाती है। इस प्रकार, राजस्थान की सांस्कृतिक और पर्यटन विशेषताएँ न केवल भारत के गौरव का प्रतीक हैं, बल्कि आने वाली पीढ़ियों के लिए प्रेरणा और शिक्षा का स्रोत भी हैं।

शिक्षा का अर्थ

शिक्षा पढ़ने-लिखने, परीक्षाएँ पास करने, नौकरी दिलाने में मदद करने से कहीं अधिक व्यापक है। चारों तरफ प्रतिस्पर्धा है। हर व्यक्ति अच्छे से अच्छा रोजगार पाने तथा अधिक-से-अधिक ऊपर उठने के लिए प्रयत्न कर रहा है। क्या संघर्ष ही हमारा जीवन है? मरने का भय, जीने का भय, धारणाओं का भय, लोग क्या कहेंगे, क्या नहीं कहेंगे इसका भय, न जाने हम किस ओर जा रहे हैं? शिक्षा का अर्थ यही है कि वह इन सभी समस्याओं का सामना करने में आपको समर्थ बनाये। न की मात्र कुछ परीक्षाएँ पास कर लेना। सम्यक शिक्षा वही है जो विद्यार्थी को इस जीवन का सामना करने में मदद करे, ताकि वह जीवन को समझ सके, उससे हार न मानले व उसके बोझ से दब न जाये। एक मनुष्य होने के नाते, आप आगे बढ़कर कुछ नया करने में सक्षम हो सकें और केवल परंपरागत ढंग से ही विचार करते न रह जायें, यही वास्तविक शिक्षा है। आप जानते हैं कि हममें से अधिकांश के लिए शिक्षा का अर्थ यह सीखना है। कि हम क्या सोचे। आपका समाज आपके माता-पिता, आपका पड़ोसी, आपकी किताब, आपके

शिक्षक ये सभी आपको बताते हैं कि आपको क्या सोचना चाहिए, 'क्या सोचना चाहिए' वाली यांत्रिक प्रणाली को हम शिक्षा कहते हैं और ऐसी शिक्षा आपको केवल यंत्रवत, संवेदनशून्य, मतिमंद और असृजनशील बना देती है। किंतु यदि आप यह जानते हैं कि 'कैसे सोचना चाहिए', न कि 'क्या सोचना चाहिए', तब आप यांत्रिक परंपरावादी नहीं, बल्कि जीवंत मानव होंगे। यह बहुत महत्वपूर्ण है। लेकिन जब हम विद्यालय में होते हैं, तो इन चीजों की ओर कभी ध्यान नहीं देते। शिक्षक केवल यही सिखाते हैं। कि क्या पढ़ना चाहिए, कैसे पढ़ना चाहिए? और फिर पाँच या दस वर्षों के बाद आपको उस जीवन में धकेल दिया जाता है जिसके बारे में आपको कुछ पता नहीं होता है। इन सब चीजों के बारे में आपको किसी ने कुछ नहीं बताया है, या बताया भी है तो किसी दिशा में धकेलने के लिए, परंतु वे यह नहीं सिखाते, न इस बारे में सहयोग करते हैं कि इन समस्याओं को कैसे सोचा-समझाये। यही तो शिक्षा है।

भारत का इतिहास और विरासत

इतिहास और विरासत: ऐतिहासिक स्थल, स्वतंत्रता संग्राम, महापुरुष और उनकी शिक्षाएँ

भारत अपने गौरवशाली इतिहास और विविध सांस्कृतिक विरासत के लिए विश्वभर में प्रसिद्ध है। हमारी मिट्टी में अनेक ऐतिहासिक स्थल, स्वतंत्रता संग्राम की अमर कथाएँ और महापुरुषों के जीवन से प्रेरित शिक्षाएँ समाहित हैं। ये सभी तत्व न केवल हमारे अतीत का परिचायक हैं, बल्कि आने वाली पीढ़ियों को मार्गदर्शन और प्रेरणा भी प्रदान करते हैं।

ऐतिहासिक स्थल और उनका महत्व

भारत में अनेक ऐतिहासिक स्थल हैं, जो देश की समृद्ध विरासत और गौरवशाली अतीत का परिचय देते हैं। ताजमहल, कुतुबमीनार, जयपुर का हवा महल, अजंता और एलोरा की गुँफाएँ, खजुराहो के मंदिर आदि ऐसे स्थल हैं, जो भारतीय कला, संस्कृति और स्थापत्य कला की महानता को दर्शाते हैं। इन स्थलों का अध्ययन करना केवल इतिहास की समझ बढ़ाने का माध्यम नहीं है, बल्कि यह हमें यह भी याद दिलाता है कि हमारी संस्कृति और सभ्यता कितनी समृद्ध और विविध रही है।

स्वतंत्रता संग्राम और उसका योगदान

भारत का स्वतंत्रता संग्राम देशवासियों के साहस, त्याग और अदम्य उत्साह की कहानी है। १८५७ की क्रांति से लेकर १९४७ में स्वतंत्रता प्राप्ति तक, अनेक क्रांतिकारी और सामान्य नागरिकों ने अपने जीवन का बलिदान दिया। महात्मा गांधी, सुभाषचंद्र बोस, भगत सिंह, रानी लक्ष्मीबाई, चंद्रशेखर आजाद जैसे महापुरुषों ने अपने साहस और नेतृत्व से भारतीय स्वतंत्रता संग्राम को नया आयाम दिया। इनके द्वारा अपनाई गई नीतियाँ और विचार आज भी हमें देशभक्ति, साहस और अनुशासन की सीख देते हैं। स्वतंत्रता संग्राम न केवल भारत की आजादी की गाथा है, बल्कि यह हमें यह भी सिखाता है कि असत्य और अन्याय के खिलाफ संघर्ष करना प्रत्येक नागरिक का धर्म है।

महापुरुष और उनकी शिक्षाएँ

भारत के इतिहास में महापुरुषों का योगदान अत्यंत महत्वपूर्ण रहा है। महात्मा गांधी ने सत्य और अहिंसा के मार्ग पर चलकर यह दिखाया कि शक्ति का वास्तविक उपयोग हिंसा से नहीं, बल्कि सत्य और नैतिकता के आधार पर किया जा सकता है। स्वामी विवेकानंद ने

युवाओं को आत्मविश्वास, शिक्षा और धर्म के महत्व की शिक्षा दी। भगत सिंह ने अपने साहस और बलिदान से यह साबित किया कि देशभक्ति का मार्ग केवल शब्दों में नहीं, बल्कि कर्मों में भी होना चाहिए। इन महापुरुषों की शिक्षाएँ आज भी हमारे जीवन और समाज में नैतिकता, सहिष्णुता, और मानवता का मार्गदर्शन करती हैं।

इतिहास से शिक्षा और विरासत का महत्व

इतिहास का अध्ययन करना केवल अतीत को याद रखना नहीं है, बल्कि यह हमें वर्तमान और भविष्य के लिए सीख भी देता है। हमारे ऐतिहासिक स्थल हमें कला और संस्कृति के विविध पहलुओं से परिचित कराते हैं। स्वतंत्रता संग्राम की कहानियाँ हमें साहस, संघर्ष और त्याग का पाठ पढ़ाती हैं। महापुरुषों की शिक्षाएँ हमें नैतिकता, अनुशासन और सेवा भाव का महत्व समझाती हैं। यदि हम अपनी विरासत और इतिहास से सीख लेकर जीवन में उन्हें अपनाएँ, तो हम न केवल अपने व्यक्तिगत विकास में बल्कि समाज और राष्ट्र के विकास में भी योगदान कर सकते हैं।

निष्कर्ष

भारत का इतिहास और विरासत अत्यंत समृद्ध और प्रेरणादायक है। ऐतिहासिक स्थल हमें हमारी सभ्यता की महानता दिखाते हैं, स्वतंत्रता संग्राम हमें साहस और त्याग का महत्व सिखाता है, और महापुरुषों की शिक्षाएँ जीवन में नैतिक और सामाजिक मूल्यों को स्थापित करने में मार्गदर्शन करती हैं। आज के आधुनिक युग में, जब तकनीकी और भौतिक उपलब्धियाँ बढ़ रही हैं, तब भी हमें अपने अतीत और विरासत को याद रखना चाहिए। यह न केवल हमारी संस्कृति को जीवित रखता है, बल्कि आने वाली पीढ़ियों को भी देशभक्ति, अनुशासन और नैतिकता की सीख देता है। इस प्रकार, इतिहास और विरासत का संरक्षण और उसका अध्ययन हमारे जीवन और समाज के लिए अत्यंत आवश्यक है।

●

असंभव कुछ नहीं

फाउंडर ऑफ यूटी विद एस्ट्रोलॉजी-कामिनी खन्ना

एस्ट्रोलॉजी के सहारे ध्यान, योग, संयम, नियम का हाथ थामे जीवन में सफलता की डगर पर चलना ही ब्यूटी विद एस्ट्रोलॉजी है, यह बता रही हैं मशहूर एस्ट्रोलोजर कामिनी खन्ना जो बॉलीवुड सितारों की खास एस्ट्रॉलेजर हैं। यूटी विद एस्ट्रोलॉजी एक साइंस है। इस साइंस का जब मैंने निर्माण किया तब पहली बार जीवन में घटित हो रहे और आपके आस-पास की सभी वस्तुओं को एस्ट्रोलॉजी से जोड़ा और पाया कि ये सब आपके जीवन पर कैसे-कैसे प्रभाव डाल रहे हैं। यहाँ तक कि आपके कलम के रंग, खाने-पीने के रंग भी आपको प्रभावित करते हैं। आसमान में विचर रहे ग्रह, तारे आपके जीवन में कहाँ विचरते हैं। ध्यान, संयम, नियम, योग आपके कैसे काम आता है, यही नहीं ये एक बृहद चर्चा है जिसका ना कोई ओर है, ना छोर जिसका कोई अंत नहीं। ब्यूटी विद एस्ट्रोलॉजी आंतरिक व बाह्य सुंदरता पर आधारित है। मेरा पूर्ण प्रयत्न है कि जो कुछ भी मैंने खुद सहा, भोगा है और पाया है वो आपके साथ सकारात्मक दृष्टिकोण लेकर बाटूँ।

असंभव शब्द अपने शब्दकोश में न रखें

अगर मेरी विचारधारा, मेरी दिनचर्या से मेरा वजन ४० किलो घट सकता है और मैं बहुत सारी कठिनाइयों से ऊपर आ सकती हूँ तो निश्चित ही आप भी सभी समस्याओं से निजात पा सकते हैं। दुनिया के शब्दकोश में असंभव नामक शब्द नहीं हैं। जो व्यक्ति इस शब्द के शरण में चला जाता है, उसके लिए उन्नति के द्वार बंद हो जाते हैं।

रंगों को जिंदगी में जगह दें

हम बात करते हैं रंगों की। सफेद और काले रंग की, हरे और लाल रंग की, पीले और केसरिया रंग की। रंग है तो जिन्दगी है और जिन्दगी में रंग है इसलिए जिन्दगी, जिन्दगी है, तो फिर पीले, सफेद का भेद कैसा? क्यों विधवा को सफेद और साधू का लिबास पीला, जबकि सिंदूर भी केसरिया, चोंगा भी केसरिया और बांके बिहारी भी

केसरिया और बालम भी केसरिया।

दरअसल भेद रंगों में नहीं, प्रेम में है, आस्था में है, विश्वास में है। रंग बोलते हैं अपनी भाषा, निसर्ग के अनुसार लबादा ओढ़ लेते हैं। फूल-पौधे, मिट्टी, आसमान गृह-नक्षत्र सभी के अपने-अपने रंग हैं और जिनका रंग नहीं है वो हवा, पानी भी रंग में है। और जब ज़रूरत

का रंग बोलता है तब सब रंग फीके पड़ जाते हैं और आज की ज़रूरत क्या है? आज की ज़रूरत है एक स्वस्थ मानसिकता, एक स्वस्थ शरीर, जो हमेशा की ज़रूरत रहेगा और उसका रंग जब आप पर चढ़ेगा तो दुनिया आपको रंगीन दिखेगी। आप पैदा तो जैसे भी हुए थे, लेकिन आप बन बहुत कुछ सकते हैं, रंगों के सहारे, खान-पान बदलकर, पूजा पाठ से, नियम-संयम से, साधलो खुद को, फिर चाहे सहारा लो एस्ट्रोलॉजी का। अपना शरीर ही मंदिर और अपनी आत्मा, परमात्मा। कुछ परेशानी है, कुछ उलझन है तो खुद को सुंदर बनाइये तन से मन स॥

भारत का उपभोक्ता मूल्य सूचकांक

अक्टूबर के लिए खुदरा महंगाई के आंकड़े एक बार फिर इस तथ्य को रेखांकित करते हैं कि उपभोक्ता मूल्य सूचकांक (सीपीआई) को अपडेट करने का काम पर्याप्त तेजी से नहीं हो सकता। आंकड़े दिखाते हैं कि समग्र महंगाई गिरकर महज ०.२५ फीसदी रह गयी, जो कम-से-कम जनवरी २०१२ से न्यूनतम है। यँ तो यह जश्न मनाने का कारण होता, लेकिन गहराई से देखने पर पता चलता है कि यह भारी गिरावट कीमतों के स्तरों में वास्तविक गिरावट के बजाय एक सांख्यिकीय विसंगति है। अक्टूबर में खाने-पीने की चीजों की श्रेणी में कीमतों में ३.७ फीसदी की गिरावट देखी गयी। जो सीपीआई की वर्तमान सीरीज के इतिहास में सबसे बड़ी है। हालाँकि, इसका मुख्य कारण यह नहीं था कि खाद्य कीमतें इतनी ज्यादा गिरी हैं, बल्कि यह था कि पिछले साल अक्टूबर में खाद्य महंगाई ९.७ फीसदी के चरम स्तर पर थी। इस उच्च आधार (हाई बेस) ने अक्टूबर २०२५ में खाद्य महंगाई को ऋणात्मक बना दिया, जबकि हाल तक बाजार में सब्जी की कीमतों का बढ़ना जारी रहा है। खाने-पीने की चीजों की श्रेणी का सीपीआई की पूरी टोकरी में भारांक (वेटेज) लगभग ४६ फीसदी होने के मद्देनजर, खाद्य महंगाई में यह सांख्यिकीय विसंगति पूरे सूचकांक को नीचे खींचने के लिए जिम्मेदार है। वास्तव में, महंगाई तकरीबन अन्य सभी प्रमुख उप-समूहों- ईंधन व बिजली, हाउसिंग, तंबाकू, और विविध श्रेणी में पिछले अक्टूबर की बनिस्बत ज्यादा थी। जीएसटी दरों में कटौती का असर अभी तक केवल वस्त्र और जूता-चप्पल श्रेणी में देख गया है जो खाद्य के अलावा इकलौती श्रेणी है जिसमें महंगाई पिछले साल के मुकाबले कम रही। यह सब दिखाता है कि महंगाई मापने का तरीका कितना असंतुलित है। आधार वर्ष २०१२ निर्धारित होने के मद्देनजर, यह न सिर्फ पुराना पड़ चुका है, बल्कि भारांक भी अब सटीक नहीं रह गये हैं और यह अक्सर स्पष्टता प्रदान करने के बजाय भ्रमित करता है। सीपीआई और हकीकत के बीच अलगाव शायद इस तथ्य से सबसे अच्छी तरह दर्शाया जा सकता है कि भारतीय रिजर्व बैंक (आरबीआई) ने सितंबर में जिन लोगों से सर्वेक्षण किया, उन्होंने कहा कि उनके द्वारा महसूस की गयी महंगाई दर ७.४ फीसदी थी जो सीपीआई द्वारा बतायी गयी दर से बहुत भिन्न थी।

प्रेरणादायक पर शेर

- हम को मिटा सके ये ज़माने में दम नहीं हम से ज़माना खुद है ज़माने से हम नहीं
- बेहतर से बेहतर की तलाश करो, मिल जाए नदी तो समंदर की तलाश करो, टूट जाता है शिशा पत्थर की चोट से, टूट जाए पत्थर ऐसा शिशा तलाश करो अपने लिए बेहतर की तलाश हमेशा ही जरूरी होती है।
- हवाओं के भरोसे मत उड़, चट्टाने तूफानों का भी रुख मोड़ देती हैं अपने पंखों पर भरोसा रख, हवाओं के भरोसे तो पतंगें उड़ा करती हैं।
- न पूछो कि मेरी मंजिल कहाँ है, अभी तो सफर का इरादा किया है, न हारुंगा हौसला उम भर, ये मैंने खुद से वादा किया है।
- वो पल भी आएगा जिसकी ख्वाहिश है आपको, रब पर रखो भरोसा वक्त पर ऐतबार करो।
- अगर जिंदगी में सफलता पाना चाह तो धैर्य को अपना सच्चा मित्र बना लो। धैर्य के बिना सफलता मिलना तो मुश्किल है।
- ऊँचाई पर वही पहुँचते हैं जो बदला, नहीं बदलाव लाने की सोच रखते हैं। ऊँचाई पर पहुँचने की ताकत उन्हीं में होती है जो दुनिया बदलने की कोशिश करते हैं।
- कल क्या होगा कभी मत सोचो, क्या पता कल वक्त खुद अपनी तस्वीर बदल ले भविष्य काल की चिंता किए बिना वर्तमान में जीने की सलाह तो हमेशा ही दी जाती है।
- जो तूफानों में पलते जा रहे हैं, वही दुनिया बदलते जा रहे हैं। जिनके जीवन में दिक्कतें हैं, वही आगे बढ़ने के बारे में सोचते हैं, इसमें कोई शक ही नहीं है।
- मुश्किल नहीं है कुछ दुनिया में, तू जरा हिम्मत तो कर, ख़ाब बदलेंगे हकीकत में, तू जरा कोशिश तो कर।

वैष्णवी पांडुरंग कोलेकर
AI & DS

| सप्तसरिता |

राजवर्धन विकास लंगोटे
T.Y. E.E.

इमानदारी जरूरी

एक सेठ शहर में किसी बड़े जमीनदार से मिलने के लिए आए।
उनका मकसद जमीनदार से जमीन का एक बड़ा सौदा करना था।

ट्रेन से उतरकर उन्होंने रेलवे स्टेशन से जमीनदार के घर तक के लिए टैक्सी कर ली। टैक्सी वाले ने उन्हें जमीनदार के घर पहुँचा दिया। सेठ ने जमीनदार को पैसा देने के लिए ब्रीफकेस ढूँढा तो ब्रीफकेस था ही नहीं। सेठ के चेहरे पर हवाइयाँ उड़ने लगीं। तभी टैक्सी का चालक दरवाजे पर ब्रीफकेस लेकर आ गया। से की जान में जान आई। उसने टैक्सी चालक से पूछा— “इसमें कई लाख रुपए थे।” तुम्हारा मन नहीं डोला? टैक्सी चालक बोला— “नहीं, बेइमानी

का मौका सबको मिलता है। मैंने इसे नहीं लिया। आज इसे रख लेता तो सभी टैक्सी वाले बदनाम हो जाते। यह नुकसान कहीं बड़ा होता।” सेठ को उसकी यह बात छा गई। सेठ ने उसे इनाम के रूप में कुछ पैसे दिए और उसकी प्रशंसा की।

कहानी का नैतिक है कि आपको हमेशा इमानदारी से काम करना चाहिए। और यदि आप कुछ भी गलत करते हैं तो यह आपके माता-पिता और आपके सहकर्मियों सहित सभी लोगों को प्रभावित कर सकता है

स्वराज का सूर्य

गोद में जन्मा पर्वतों की एक प्रकाश था,
स्वाभिमान वह महाराष्ट्र का बहुत खास था।
सिंह सा साहसी, बुद्धि में चतुर
इतिहास में हुआ इस देश का सिरमौर
रक्षक वह धर्म का, नारी का सम्मान दाता
विजयी हर युद्ध में, न्याय का सच्चा ज्ञाता
विद्या गोरिल्ला युद्ध की जिसने हमें सिखाई
अपने वीरों के साथ ले मुगल सल्तनत हिलाई
कुशल राजनीतिज्ञ, रणनीति में प्रखर
स्वराज के लिए बढ़ा, हो निर्भय और निडर
नमन उसे, झुका नहीं चरित्र दीप समान
छत्रपति शिवाजी महाराज समस्त भारत की शान।

गायत्री कोल्हापुरे

डिजिटल युग

कोड की गहराई में छुपा एक संसार,
जहाँ मशीनें सीखें, बने नया आधार।
न कोई दिल, न कोई आँखों का जाल,
फिर भी सोचती हैं, करती सवाल।
डेटा के पहिये घुमें निरंतर,
सीखती हैं बातें, बनती समझदार।
मशीन लर्निंग का अद्भुत खेल,
बनाता भविष्य, नया तोड़ मेल।
कभी सोचो, क्या वे महसूस करेंगी?
या बस गणना में ही उलझी रहेंगी?
इंसानों की तरह क्या सपने देख पाएंगी?
या बस कोड की दुनिया में खो जाएंगी?
तकनीक की राह है तेज़ और बड़ी,
पर जिम्मेदारी भी है भारी-भरकम यही।
हम साथ चलें, बनाएँ सही दिशा,
ताकि मशीनों से हो मानव की दोस्ती।

प्राची सालुंखे
S.Y. AI & DS

झलकारी बाई अडिग साहस की प्रतीक

भारत की सबसे सम्मानित महिला सैनिकों में से एक हैं, जिन्होंने १८५७ के स्वातंत्र्य समर में महत्वपूर्ण भूमिका निभाई। झांसी की सेना में महिला शाखा दुर्गा दल की सेनापति रही झलकारी बाई शत्रु को गुमराह करने के लिए रानी के वेश में भी करती थीं युद्ध... झलकारी बाई

जन्म : २२ नवंबर, १८३०, मृत्यु : ४ अप्रैल १८५७

रत और दुनिया में अपनी कौरता की परचम लहराने वाली झांसी की रानी यानी लक्ष्मीबाई को भला कौन नहीं जानता। वीरता के मामले में साक्षात दुर्गा का अवतार मानी जाने वाली लक्ष्मीबाई ने अपनी वीरता से अंग्रेजों की नाक में दम ही नहीं किया, बल्कि उनकी सत्ता की नींव हिला कर रख दी थी। उनके सैन्य दल में एक महिला सैनिक थी जिसका नाम था झलकारी बाई। वह रानी लक्ष्मीबाई की महिला शाखा 'दुर्गा दल' की सेनापति भी थीं। उन्होंने प्रथम स्वाधीनता संग्राम में झांसी की रानी के साथ अद्भुत वीरता से लड़ते हुए ब्रिटिश सेना के कई हमलों को विफल किया था। कहा जाता है कि एक गरीब और दलित परिवार में जन्मी, बहादुरी

में सिंहनी के समान झलकारीबाई की कद-काठी और चेहरा बहुत हद तक लक्ष्मीबाई से मिलता-जुलता था। यही वजह है कि अंग्रेजों को चकमा देने के लिए उन्होंने कई बार रानी का वेश धरा और युद्ध के मैदान में उतरीं। अपने अंतिम समय में भी रानी के वेश में युद्ध करते हुए वह अंग्रेजों के हाथों पकड़ी गई और लक्ष्मीबाई को किले से भाग निकलने का अवसर मिल गया। वह ४ अप्रैल १८५७ को वीर गति को प्राप्त हुई। झलकारी बाई का जन्म २२ नवंबर, १८३० को झांसी के निकट भोजला गाँव में हुआ था। वह बड़ी होकर एक सैनिक और रानी

लक्ष्मीबाई की विश्वसनीय सलाहकारों में से एक बन गई। अपनी बहादुरी के कारण वह रानी लक्ष्मीबाई की अच्छी सहेली बन गई थीं ऐसा माना जाता है कि उन्होंने बहुत कम उम्र में ही घुड़सवारी, अस्त्र-शस्त्र की कला और एक योद्धा की तरह लड़ना सीख लिया। बाद में, उन्होंने तीरंदाजी, कुश्ती और निशानेबाजी भी सीखी। भारत सरकार ने २२ जुलाई २००१ को झलकारी बाई के सम्मान में एक डाक टिकट जारी किया था। अंग्रेजों के दांत खट्टे करने वाली झलकारी बाई की गाथा आज भी बुंदेलखंड के लोगों के जेहन में जिंदा है और लोग बड़ी शिद्धत के साथ उन्हें याद करते हैं। उनकी गाथा आज भी लोककथाओं और लोकगीतों में गाई और सुनाई जाती है। अद्वितीय शौर्य, अदम्य साहस और अद्भुत पराक्रम का परिचय देने वाली झलकारी बाई का मातृभूमि के स्वाभिमान की रक्षा के लिए त्याग व समर्पण चिरकाल तक स्मरणीय रहेगा। उत्तर प्रदेश के झांसी में 'राष्ट्र रक्षा समर्पण पर्व' में भाग लेते हुए १९ नवंबर २०२१ को प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी ने कहा था कि यह धरती रानी लक्ष्मीबाई की अभिन्न सहयोगी रहीं वीरांगना झलकारी बाई की वीरता और सैन्य कौशल की साक्षी रही है।

मैं १८५७ के स्वाधीनता संग्राम की उस अमर वीरांगना के चरणों में आदरपूर्वक नमन करता हूँ, अपनी श्रद्धांजलि अर्पित करता हूँ। इतना ही नहीं, १५ अगस्त २०२२ को ७६ वें स्वतंत्रता दिवस के अवसर पर लाल किले की प्राचीर से भी उन्होंने झलकारी बाई को याद कर नमन किया था।

वनों का महत्व

मानव और प्रकृति-दोनों का अन्योन्याश्रयी सम्बन्ध है। ये दोनों एक-दूसरे के मानो पूरक हैं। मानव प्रकृति के बिना अपूर्ण है और प्रकृति का स्वरूप मानव के बिना अधूरा है। जैसे-जैसे मानव प्रकृति से परे होता जायेगा, वैसे-वैसे रोगों और कष्टों से ग्रस्त होता जायेगा। वर्तमान युग में कुछ ऐसी ही स्थिति हम देख रहे हैं। मनुष्य इतना भौतिकवादी हो गया है कि उसकी दृष्टि प्रकृति की ओर जा ही नहीं रही।

प्रकृति की छवि को बढ़ाने वाले वन ही हैं। एक ओर तो वन प्रकृति के सौन्दर्य में वृद्धि करते हैं तो दूसरी ओर मनुष्य को भी मानो नया जीवन देते हैं। वन वस्तुतः सम्पूर्ण प्राणि-जगत् की मूल्यवान् सम्पदा हैं, विशेषतया मनुष्य के लिये।

निसन्देह हमारे देश भारत में वन अधिक हैं, परन्तु फिर भी जनसंख्या को आधार माना जाये तो इनकी गणना अभी भी पर्याप्त नहीं है। मनुष्य के जीवन में इन वनों की विशेष महत्ता है। वनों से मिलने वाली लकड़ियाँ बड़े-बड़े भवनों और घरों की रचना में काम आती हैं। इसके अतिरिक्त जीवनोपयोगी अन्य लाभप्रद चीजें भी वनों के द्वारा मिलने वाली लकड़ियों से ही बनती हैं। इन लकड़ियों को जला कर ही कोयला बनता है। यह कोयला अनेक कारखानों, मिलों आदि में काम आता है।

वनों का सबसे बड़ा लाभ यह है कि ये हिंसक पशुओं को आवासीय क्षेत्रों में आने से रोकते हैं। इतना सब होने पर भी आज मनुष्य इन वनों के महत्त्व को न समझते हुए इनको समाप्त करने पर तुला हुआ है। इन वनों की जगह अब कॉलोनियों बनती जा रही हैं और मनुष्य अपने स्वार्थ की पूर्ति के लिये अधिक मात्रा में इनकी लकड़ियों का प्रयोग करता जा रहा है। यदि इन वनों के संरक्षण की ओर ध्यान

देना बन्द कर देंगे तो एक दिन आएगा कि इस वन-सम्पदा का विनाश ही हो जाएगा।

यह स्पष्ट है कि वनों का अस्तित्व और उसकी स्थिति जलवायु

पर आश्रित होती है; क्योंकि हमारे देश में सब तरह की जलवायु प्राप्त होती है, अतः वनों के प्रकार भी पर्याप्त हैं। लेकिन जो दशा वनों की आज है, उसके आधार पर हमें सन्तोष नहीं होना चाहिए। भारतवर्ष के क्षेत्रफल के अनुसार वनों का अनुपात तो लगभग ठीक है परन्तु सोचने की बात यह है कि वनों की जरूरत केवल पृथ्वी का सौन्दर्य ही नहीं, बल्कि प्राणि-मात्र के जीवन-संरक्षण का भी प्रश्न है। इस दृष्टि से हमारे देश के वनों की स्थिति सन्तोषजनक नहीं।

वनों में उगने वाले पेड़, हरियाली, फल-फूल ये सब इस धरा का सौन्दर्य बढ़ाते हैं।

ज़िंदगी की राहें और हम

ज़िंदगी एक ऐसा सफ़र जो कभी आसान नहीं होता। हर मोड़ पर कुछ नया सिखाती है, कभी मुस्कुराती है, कभी रुलाती है, और कभी यूँ ही चुपचाप हमें परखती रहती है। हम सब अपने-अपने रास्तों पर चल रहे हैं— कोई मंज़िल के करीब है, तो कोई अभी रास्ता ढूँढ़ रहा है। पर सच्चाई यह है कि हर मंज़िल तक पहुँचने के लिए रास्ते की मुश्किलें ही हमें मजबूत बनाती हैं।

आज की पीढ़ी तेज़ी से आगे बढ़ना चाहती है। सब कुछ तुरंत चाहिए सफलता, पहचान, पैसा, खुशी। पर ज़िंदगी कोई इन्स्टैंट चीज़ नहीं है। यह एक प्रक्रिया है, एक यात्रा है, जो हमें हर कदम पर कुछ न कुछ सिखाती है। और सबसे खूबसूरत बात यह है कि जितना कठिन रास्ता होता है, मंज़िल उतनी ही कीमती बन जाती है।

अक्सर दूसरों से अपनी तुलना करते हैं वो मुझसे आगे है, उसके पास मुझसे ज्यादा है, मैं पीछे रह गया... पर असली दौड़ दूसरों से नहीं, खुद से होती है। हर इंसान का सफ़र अलग होता है, हर किसी की मंज़िल का समय अलग होता है। किसी का सूरज जल्दी उगता है, किसी का देर से पर दोनों की रोशनी एक-सी होती है।

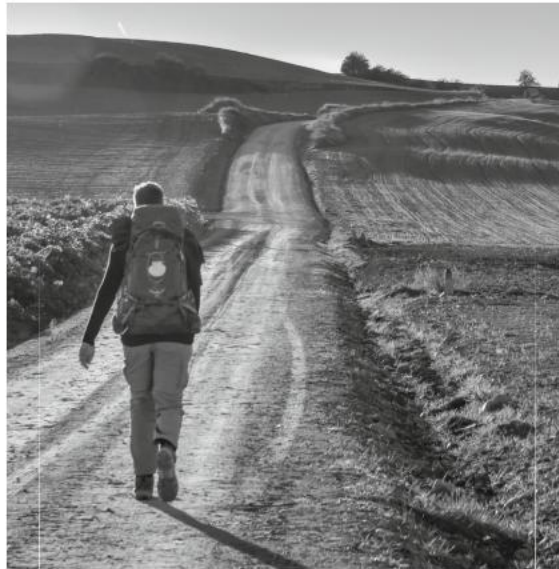
ज़िंदगी हमें बार-बार गिराती है, पर गिरना बुरा नहीं। बुरा तब होता है जब हम उठना छोड़ देते हैं। हर असफलता हमें खुद को समझने का मौका देती है। हर दर्द हमें भीतर से मजबूत बनाता है।

ए.पी.जे. अब्दुल कलाम, जिन्होंने साधारण परिवार से उठकर भारत को मिसाइल तकनीक में अग्रणी बनाया, उन्होंने भी कई असफलताएँ देखीं। लेकिन उन्होंने कभी हार नहीं मानी, क्योंकि उन्हें पता था गिरना अंत नहीं, गिरकर उठना ही असली जीत है।

आज के छात्र असफलता से डरते हैं। एक परीक्षा में कम नंबर आ जाएँ, तो लगता है दुनिया खत्म हो गई। पर याद रखो नंबर सिर्फ एक कागज़ पर लिखे अंक हैं, वो तुम्हारी क्षमता नहीं माप सकते। असली सफलता वो है जो तुम्हें आत्मविश्वास दे, जो तुम्हें खुद पर यकीन दिलाए।

कभी हालात साथ नहीं देते, कभी लोग, कभी किस्मत। हमारी मेहनत और हमारा विश्वास। अगर तुम खुद पर जीवन में हर किसी को संघर्ष करना पड़ता है। लेकिन एक चीज़ हमेशा हमारे साथ होती है भरोसा रखो, तो दुनिया की कोई ताक़त तुम्हें रोक नहीं सकती।

हमें यह भी समझना चाहिए कि ज़िंदगी सिर्फ जीतने का नाम नहीं है, यह सीखने और बढ़ने का नाम है। जो व्यक्ति हर परिस्थिति से कुछ न कुछ सीखता है, वही आगे बढ़ता है। अगर रास्ता कठिन है, तो मुस्कुराकर चलो। अगर कोई साथ नहीं दे रहा, तो खुद का साथ बनो। क्योंकि जो अपने साथ चलना सीख जाता है, वो कभी अकेला नहीं होता।

कभी थकान लगे, तो रुकना ठीक है। लेकिन हार मानना नहीं। थोड़ी देर रुककर साँस लो, खुद को संभालो और फिर आगे बढ़ो। याद रखो। तूफ़ान चाहे कितना भी बड़ा क्यों न हो, सूरज हर बार बादलों को चीरकर निकलता ही है।

ज़िंदगी में सबसे ज़रूरी है – खुद पर भरोसा करना। अपने सपनों को किसी और के डर से छोटा मत करो। अगर तुम सोचते हो कि तुम कर सकते हो, तो तुम सच में कर सकते हो। बस हिम्मत रखो और हर दिन एक कदम बढ़ाते रहो।

हम सबके अंदर एक अलग रोशनी है— किसी की चमक थोड़ी कम है, किसी की ज़्यादा। पर हर रोशनी का अपना वक़्त होता है चमकने का। जब तुम्हारा

समय आएगा, तो पूरी दुनिया तुम्हारे प्रकाश से जगमगाएगी।

तो दोस्तों, अगर ज़िंदगी कठिन लगे, तो घबराना मत। ये वही रास्ता है जो तुम्हें मंज़िल तक ले जाएगा। मुस्कुराते रहो, मेहनत करते रहो, और अपने सपनों पर विश्वास रखो। क्योंकि जब हम रुकते नहीं, तो दुनिया हमें रोक नहीं सकती।

अंत में एक प्रेरणादायक पंक्ति:

‘ज़िंदगी में हार तभी होती है, जब कोशिश करना छोड़ दिया जाए।’

यार पापा

हाय दोस्तों,

पता है, कुछ किताबें पढ़कर ऐसा लगता है, जैसे लेखक ने आपके दिला का ताला खोला हो और सारे जज्बात चुराकर एक कहानी लिख दी हो। 'यार पापा' एक वही किताब है, जो आँखों में पानी भी लाए और एक बड़ी सी मुस्कान भी। यह वह नाजुक मोड़ है जहाँ कॉलेज खत्म होने वाला है, करियर का दबाव सर पर है, और अनगिनत सवाल के बीच हमारी जिंदगी। जब मैंने यह किताब उठाई, तो मुझे लगा की यह बस पापा-बेटी की कहानी होगी, पर ये अहसास हुआ कि ये उससे कहीं ज्यादा है।

किताब का केंद्रीय भाव है हमारा अपने पिताओं के साथ वो रिश्ता, जो शायद दुनिया में सबसे ज्यादा ओश्रिळलरीशव होता है। हम उन्हें दिल से प्यार तो बहुत करते हैं, उनकी इज्जत करते हैं, पर बीच में हमेशा एक अजीब सी खामोशी आ जाती है। वो दुरी, वो संवाद की कमी जब थी कुछ जरूरी कुछ भी बात कहनी हो तो शब्द गले में अटक जाता है। हमें लगता है कि पापा समझेंगे नहीं, और पापा अपनी पीढ़ी के हिसाब से सोचते हैं कि अब हम बड़े हो गए हैं, तो खुद समझ जाएँगे। यह किताब हमें दिखाती है कि अब हम बड़े हो गए हैं, तो खुद समझ जाएँगे। यह किताब हमें दिखाती है कि हर पापा ऐसे ही होते हैं, बाहर से थोड़े सख्त नियम कायदों से बंधे हुए, पर अंदर से अपने बच्चों से बंधे हुए, पर अंदर से अपने बच्चों के लिए प्यार में भरपूर और चिंतित। इसे पढ़कर लगता है, "यार, सिर्फ मेरे ही पापा ऐसे नहीं हैं, ये तो हर घर की कहानी है।" यह कहानी आपको याद दिलाती है कि, "बातें जब दिमाग से निकलकर दिल तक जाती हैं, तो शब्द चाहिए होते हैं। पर पापा के साथ हमेशा चुप्पी ही क्यों होती है?" किताब में एक जह यह बात कितनी सच लगती है कि "पापा का प्यार भी ना, बैंक की एकही जैसा होता है, दिखता नहीं है, पर धीरे-धीरे बढ़ता रहता है।" यह अहसास करता है कि भले ही वह व्यक्त न हो, उनका समर्थन हमेशा मौजूद रहता है।

और सच कहूँ तो, इस उम्र में दोस्त हमारी रीढ़ की हड्डी होते हैं। हम अपनी आधी जिंदगी और आधी समस्याएँ तो दोस्तों के सहारे ही काटते हैं। इस किताब में दोस्तों का जिक्र सिर्फ सपोर्ट या मौज-मस्ती के लिए नहीं, बल्कि हमारे 'सेफ स्पेस' के तौर पर किया गया है। यह कहानी बड़े खूबसूरत तरिकों से बताती है कि जब फैमिली से बात नहीं होती, जब दुनिया का प्रेशर बहुत होता है, तब दोस्त ही वो पुल बनते हैं जो हमें टूटने से नहीं देते, हमें सही - गलत का फर्क समझाते हैं।

"जिंदगी एक स्टेशन नहीं, बल्कि वो पूरी ट्रेन यात्रा है, जिसमें हर स्टेशन पर कोई नया दोस्त मिलता है और कोई अपना छूट जाता है।

यह सच है कि "वक्त की आदत है गुजर जाना, और हमारी आदत है उसे रोककर रखने कि कोशिश करना।"

एक और लाइन, वह है छोटी-छोटी चीजों का महत्त्व "बड़ी-बड़ी बातें तो सब करते हैं, जिंदगी तो उन छोटी-छोटी चल यार' वाली बातों में बसी है, जिन्हें हम अक्सर अनदेखा कर देते हैं।"

यह किताब सिर्फ एक कहानी नहीं है, जो आप पढ़कर बंद कर देंगे, इसमें मैंने एक बेटी का चेहरा देखा, जो थोड़ी उलझन में है, पर पिता के प्यार और उम्मीद से थरी हुई है। अगर आप एक ऐसी कहानी ढूँढ़ रहे हैं तो 'यार पापा' आपके लिए एक शानदार और जरूरी चुनाव है। इसे पढ़े बिना मत छोड़ना ! और हाँ, पढ़ते-पढ़ते बीच में एक बार अपने पापा को फोन जरूर कर देना, शायद उन्हें भी इस खामोशी को तोड़ने का इंतजार हो!

कोशिश

उदास मत होना छोटीसी बातों से। उम्मीद शायद कुछ सिखाने की हो...

हार मत जाना बुरा लग जाने से। इरादा शायद बेहतर बनाने का हो...

तुम्हारा दिल बिलकुल साफ शिशु की तरह है।

किसी धूल से घबराना मत। इरादा शायद ज्यादा चमकाने का हो...

हस लिया करो बच्चा क्योंकि आपकी हर्सी इस नादान की मोहताज हो...

समझ सकती हूँ तुम्हारा हाल..

कुछ ना अच्छा लगे तो बता दो...

सुनूँगी आपकी वो हर बात जो आपके दिल का

खालीपन दूर करें

अगर जरूरत पड़ी तोह गले लगा लेंगे.

समृद्धि सुनिल चौगुले
S.Y. AI & DS

मानसिक स्वास्थ्य : लोक क्या कहेंगे?" से "मैं कैसा महसूस कर रहा हूँ?" तक

मानव जीवन में मानसिक स्वास्थ्य का उतना ही महत्व है जितना शारीरिक स्वास्थ्य का। फिर भी हमारे समाज में मानसिक स्वास्थ्य को अक्सर नजरअंदाज किया जाता है। इसका सबसे बड़ा कारण है – "लोग क्या कहेंगे?" यह एक ऐसा सवाल है जो व्यक्ति को अपने ही भावनाओं से दूर कर देता है।

हम बचपन से ही समाज की अपेक्षाओं के अनुसार जीना सीखते हैं। हमें सिखाया जाता है कि रोना कमजोरी है, दुःख दिखाना शर्म की बात है और हर परिस्थिति में मजबूत बने रहना चाहिए। इसी सोच के कारण लोग अपने तनाव, चिंत, डर और अवसाद को छुपाने लगते हैं। वे दूसरों के सामने खुश दिखने की कोशिश करते हैं, जबकी अंदर से टूट चुके होते हैं।

"लोग क्या कहेंगे?" की चिंता हमें अपने मन की बात सुनने नहीं देती। हम फैसले भी दूसरों की राय के आधार पर लेने लगते हैं। धीरे-धीरे यह आदत मानसिक दबाव, आत्मविश्वास की कमी और भावनात्मक थकान का कारण बन जाती है। जब भावनाओं को लंबे समय तक दबाया जाता है, तो वो एक दिन गंभीर मानसिक समस्याओं का रूप ले लेती हैं।

मानसिक स्वास्थ्य की सही शुरुआत तब होती है जब हम खुद से यह सवाल पुछते हैं –

मानसिक स्वास्थ्य की सही शुरुआत तब होती है जब हम खुद से यह सवाल पुछते हैं –

"मैं कैसा महसूस कर रहा हूँ?"

यह सवाल आत्म-जागरूकता का प्रतिक है। इसका अर्थ है अपनी भावनाओं को पहचानना, उन्हें स्वीकार करना और आवश्यकता पड़ने पर मदद लेना। अपने मन की स्थिति को समझना कोई कमजोरी नहीं बल्कि साहक का संकेत है।

आज के समय में यह जरूरी है कि मानसिक स्वास्थ्य को भी सामान्य स्वास्थ्य की तरह देखा जाए। जैसे शरीर बीमार होने पर इलाज कराया जाता है, वैसे ही मन परेशान होने पर बात करना, सलाह लेना और सहायता प्राप्त करना आवश्यक है। परिवार मित्र और समाज को भी इस विषय पर संवेदनशील होने की आवश्यकता है।

अंततः "लोक क्या कहेंगे?" से आगे बढ़कर "मैं कैसा महसूस कर रहा हूँ?" तक पहुँचना ही मानसिक रूप से स्वास्थ्य जीवन की ओर पहला कदम है। जब व्यक्ति खुद को समझने लगता है, तभी वह

एक संतुलित और खुशहाल जीवन जी सकता है।

"लोगों की बातों में उलझा रहा,
अपने ही दिल को समझा न पाया।
हँसता रहा दुनिया के सामने,
पर अंदर का दर्द छुपा न पाया।

हर फैसले में डर शामिल था,
"लोग क्या कहेंगे?" सवाल था।
खुद से पुछना भूल गया मैं,
मेरे मन का हाल क्या बेहा था।"

सपने

सपनों के जब पंख लहराएंगे
कदम ना रुकेंगे आगे बढ़ते जाएंगे,
चार दिवारी की हदों में न रुकेंगे
आकाश में उड़ते जाएंगे,
ना भय होगा ना, डर होगा
अपनी मंजिल पाएंगे,
ना होगा कोई बंधन हम पर
अत्याचार को सबक सिखाएंगे,
हर दमन, हर हिंसा, हर तिरस्कार को
अब हम समझकर सबक सिखाएंगे
स्त्री समानता की जलाकर चिंगारी,
सीए समाज को जगाएंगे।

समृद्धि सुनिल चौगुले
S.Y. AI & DS

नागरिक चेतना (Civic Sense)

नागरिक चेतना का अर्थ है समाज और देश के प्रति अपने कर्तव्यों, जिम्मेदारियों और व्यवहार की सही समझ। एक अच्छा नागरिक वही होता है जो न केवल अपने अधिकारों को जानता है, बल्कि अपने कर्तव्यों का भी ईमानदारी से पालन करता है। नागरिक चेतना से ही एक सभ्य, सुरक्षित और विकसित समाज का निर्माण होता है।

नागरिक चेतना का सबसे पहला उदाहरण सार्वजनिक स्थानों पर अनुशासन बनाए रखना है। सड़कों पर ट्रैफिक नियमों का पालन करना, कतार में खड़ा होना, सार्वजनिक संपत्ति को नुकसान न पहुँचाना और स्वच्छता बनाए रखना नागरिक चेतना के महत्वपूर्ण पहलू हैं। जब लोग कचरा सड़क पर फेंकते हैं या सरकारी संपत्ति को नुकसान पहुँचाते हैं, तो यह नागरिक चेतना की कमी को दर्शाता है।

स्वच्छता नागरिक चेतना का एक महत्वपूर्ण हिस्सा है। अपने घर के साथ-साथ आसपास की सफाई रखना हर नागरिक का कर्तव्य है। 'स्वच्छ भारत अभियान' जैसे कार्यक्रम तभी सफल हो सकते हैं जब प्रत्येक नागरिक अपनी जिम्मेदारी समझे और उसे निभाए। साफ-सुथरा वातावरण न केवल स्वास्थ्य के लिए अच्छा होता है, बल्कि समाज की छवि को भी बेहतर बनाता है।

नागरिक चेतना का संबंध आपसी सम्मान से भी है। महिलाओं, बुजुर्गों, बच्चों और दिव्यांग व्यक्तियों के प्रति संवेदनशील व्यवहार करना एक सभ्य समाज की पहचान है। सार्वजनिक स्थानों पर शांति बनाए रखना, दूसरों की भावनाओं का सम्मान करना और हिंसा से दूर रहना नागरिक चेतना को मजबूत करता है।

आज के समय में युवाओं की भूमिका नागरिक चेतना को बढ़ाने में बहुत महत्वपूर्ण है। यदि युवा वर्ग जिम्मेदार बने, नियमों का पालन करे और दूसरों को भी जागरूक करे, तो समाज में सकारात्मक परिवर्तन संभव है। नागरिक चेतना केवल कानून का पालन करना नहीं, बल्कि देश के प्रति प्रेम और जिम्मेदारी की भावना भी है।

अंत में, यह कहा जा सकता है कि नागरिक चेतना एक अच्छे समाज की नींव है। जब हर नागरिक अपने कर्तव्यों को समझे और निभाए, तभी देश प्रगति और विकास के मार्ग पर आगे बढ़ सकता है।

जीत पक्की है!

कुछ करना है तो डट कर चल
थोड़ा दुनिया से हट कर चल
लीक पर तो सभी चल लेते हैं
कभी इतिहास को पलट कर चल
बिना काम के मुकाम कैसा
बिना मेहनत के दाम कैसा
जब तक न हासिल हो
मंजिल तो राह में आराम कैसा
अर्जुन सा निशाना रख मन में
जो लक्ष्य सामने है बस उसी पर
अपना ठिकाना रख
सोच मत साकार कर
अपने कर्मों से प्यार कर
मिलेगा तेरी मेहनत का फल
किसी और का ना इंतजार कर
जो चले थे अकेले
उनकी पीछे आज मेले हैं
जो करते रहे इंतजार
उनकी जिंदगी में आज भी झमले हैं
सोच बदलो जिंदगी बदलो
संकल्प के साथ- साथ
विकल्प अपने आप मिल जाएंगे।

समृद्धि सुनिल चौगुले
S.Y. AI & DS

कृत्रिम बुद्धिमत्ता (Artificial Intelligence): मित्र या भविष्य का खतरा?

वर्तमान युग को विज्ञान और तकनीक का स्वर्ण युग कहा जाता है। जिस प्रकार मानव ने आग, पहिया और बिजली की खोज से अपने जीवन को सरल बनाया, उसी प्रकार आज कृत्रिम बुद्धिमत्ता (Artificial Intelligence - AI) मानव सभ्यता के विकास में एक नई क्रांति लेकर आई है। अख ऐसी आधुनिक तकनीक है, जिसमें मशीनों और कंप्यूटर सिस्टम को मनुष्य की तरह सोचने, सीखने, निर्णय लेने और समस्याओं का समाधान करने की क्षमता दी जाती है। आज आ. हमारे जीवन का एक अभिन्न हिस्सा बन चुकी है, लेकिन इसके साथ यह प्रश्न भी उठता है कि क्या AI मानव का मित्र है या भविष्य के लिए एक गंभीर खतरा?

कृत्रिम बुद्धिमत्ता का सबसे बड़ा लाभ यह है कि यह मानव जीवन को सरल, तेज़ और अधिक प्रभावी बनाती है। चिकित्सा क्षेत्र में AI की मदद से कैंसर, हृदय रोग और अन्य गंभीर बीमारियों का शुरुआती चरण में ही पता लगाया जा सकता है। रोबोटिक सर्जरी के माध्यम से जटिल ऑपरेशन अधिक सटीकता के साथ किए जा रहे हैं। इससे न केवल समय की बचत होती है, बल्कि मरीजों की जान बचाने में भी सहायता मिलती है। स्वास्थ्य सेवाओं में AI एक विश्वसनीय सहायक के रूप में उभरी है।

शिक्षा के क्षेत्र में भी AI ने महत्वपूर्ण भूमिका निभाई है। ऑनलाइन शिक्षा प्लेटफॉर्म, स्मार्ट क्लासरूम और वर्चुअल टीचर्स के माध्यम से शिक्षा अब सीमाओं से मुक्त हो गई है। AI छात्रों की क्षमता के अनुसार अध्ययन सामग्री प्रदान करती है, जिससे कमजोर और प्रतिभाशाली दोनों प्रकार के विद्यार्थियों को लाभ मिलता है। इसके कारण शिक्षा अधिक व्यक्तिगत, रोचक और प्रभावी बन रही है। ग्रामीण और दूरदराज के क्षेत्रों में रहने वाले छात्रों के लिए AI वरदान साबित हो रही है।

उद्योग और व्यापार के क्षेत्र में AI ने उत्पादन क्षमता को कई गुना बढ़ा दिया है। फैक्ट्रियों में रोबोट्स कठिन और खतरनाक कार्यों को आसानी से कर रहे हैं। बैंकिंग और वित्तीय सेवाओं में AI के माध्यम से धोखाधड़ी को रोकने, लेन-देन को सुरक्षित बनाने और ग्राहकों को बेहतर सेवाएँ देने में मदद मिल रही है। कृषि क्षेत्र में भी अख का उपयोग फसल की गुणवत्ता बढ़ाने, मौसम की जानकारी देने और किसानों को सही निर्णय लेने में सहायता करने के लिए किया जा रहा है। इस प्रकार आर्थिक विकास का एक मजबूत आधार बन चुकी है।

हालाँकि, AI के सकारात्मक पहलुओं के साथ-साथ इसके

कुछ गंभीर नकारात्मक प्रभाव भी हैं। सबसे बड़ी चिंता बढ़न हुई बेरोजगारी को लेकर है। ऑटोमेशन और मशीनों के बढ़ते उपयोग के कारण कई पारंपरिक नौकरियाँ समाप्त हो की कगार पर हैं। कम कौशल वाले श्रमिकों के लिए रोजगार के अवसर घटते जा रहे हैं, जिससे सामाजिक असमानता बढ़ सकती है। यदि समय रहते मानव संसाधनों को नए कौशल नहीं सिखाए गए, तो यह समस्या और भी गंभीर हो सकती है।

इसके अलावा, AI का दुरुपयोग भी एक बड़ा खतरा बनता जा रहा है। साइबर अपराध, डेटा चोरी, फर्जी वीडियो (डीपफेक) और ऑनलाइन धोखाधड़ी जैसी समस्याएँ AI के गलत उपयोग से उत्पन्न हो रही हैं। व्यक्तिगत जानकारी की गोपनीयता खतरे में पड़ रही है। निगरानी तकनीकों के माध्यम से लोगों की स्वतंत्रता पर भी प्रश्नचिह्न लग रहा है। यदि AI का उपयोग नैतिक सीमाओं के बिना किया गया, तो यह लोकतंत्र और मानव अधिकारों के लिए खतरा बन सकता है।

भविष्य में AI के अत्यधिक विकसित होने की स्थिति में यह आशंका भी जताई जाती है कि मशीनें मानव नियंत्रण से बाहर हो सकती हैं। यदि मशीनें स्वयं निर्णय लेने लगेँ और मानवीय भावनाओं तथा मूल्यों को न समझें, तो इसके परिणाम विनाशकारी हो सकते हैं। इसलिए वैज्ञानिकों और नीति-निर्माताओं के सामने यह चुनौती है कि AI का विकास मानव कल्याण और सुरक्षा को ध्यान में रखकर किया जाए।

निष्कर्ष रूप में कहा जा सकता है कि कृत्रिम बुद्धिमत्ता न तो पूरी तरह मित्र है और न ही पूरी तरह खतरा। यह एक शक्तिशाली उपकरण है, जिसका प्रभाव उसके उपयोग पर निर्भर करता है। यदि AI का प्रयोग नैतिकता, जिम्मेदारी और मानव हित को केंद्र में रखकर किया जाए, तो यह समाज के विकास में महत्वपूर्ण भूमिका निभा सकती है। लेकिन यदि इसका दुरुपयोग हुआ, तो यह भविष्य में गंभीर संकट का कारण बन सकती है। अतः हमें AI के साथ संतुलन बनाकर चलना होगा, ताकि यह मानवता की सेवा करे, न कि उसे नुकसान पहुँचाए।

•

कॉलेज जीवन : एक नयी शुरुआत

“कॉलेज जीवन” यह नाम सुनकर बहुत सारे। यदि ताजा हो जाती है। जैसे की यादों का खजाना। मुझे लगता है की कॉलेज जीवन एक दुसरे जनम की तरह होता है। वह एक छात्र को पूरी तरह से आत्मनिर्भर बनाता है। कॉलेज की सीमाओं से बाहर निकलकर स्वतंत्र सोच, जिम्मेदारी और एक अच्छा इंसान बनाता है। कॉलेज जीवन न केवल शिक्षा का माध्यम होता है, बल्कि यह व्यक्तित्व निर्माण की एक मजबूत नींव भी रखता है। कॉलेज जीवन बहुत सारी सीख मिलती है, जो हमे अपने अगले जीवन में काम आ जाती है। यह हमे प्रेरित करती है, एक नये सपने की हाशिल करने मे।

इसके साथ ही कॉलेज जीवन हमें समय का महत्व, अनुशासन और जिम्मेदारी सिखाता है। कभी – कभी चुनौतियाँ और कठिनाइयाँ और जिने की एक नयी प्रेरणा देता है। कॉलेज जीवन में एक महत्वपूर्ण हिस्सा मित्रता है। उनके बिना कॉलेज जीवन के बारे में हम सोच ही नहीं सकते है। वही मित्र हमे उदासी क्षणों में हौसला देते है। गलती होने पर डाँटते है। वह लाने एक दुसरा परिवार होता है। कॉलेज जीवन में

एक दोस्त को भूल नहीं सकती “किताबे” इनके जैसा दोस्त हमे मिल ही नहीं सकता।

किताबे हमे आशा देती है, हौसला देती है और आत्मविश्वास देती है। कॉलेज जीवन की यह खूशी का कारण होता है वह हमे अगले जीवन आंदी करता है। कॉलेज जीवन केवल डिग्री प्राप्त करने का समय नहीं है, बल्कि यह जीवन को समझने सपने देखने और उन्हे साकार करने की शुरुआत है। कॉलेज जीवन हमे जिम्मेदारी निभाने की काबिल बनाता है इससे हमे नेतृत्व क्षमता समय प्रबंधन और आत्मविश्वास आता है।

इस प्रकार कॉलेज जीवन केवल शिक्षा का पडाव नहीं, बल्कि एक ऐसा अनुभव है जो व्यक्ति को परिपक्व जागरूक और आत्मविश्वासी बनाता है। सही मायनों में कहा जाए तो कॉलेज जीवन ही जीवन की सच्ची तैयारी है, जो हमे भविष्य में एक सफल, जिम्मेदारी और संवेदनशील इंसान बनने में मार्गदर्शन देता है।

मेहनत का महत्व

मेहनत सफलता का कंजी है। बिना मेहनत के जीवन मे कुछ भी हाँसिल नहीं किया जा सकता। जो लोग लगातार मेहनत करते है, वही आगे बढ़ते है।

मेहनत करने वाला व्यक्ति कठिन परिस्थितियों से घबराता नहीं है। वह हर समस्या का सामना धैर्य और साहस के साथ करता है। अगर उसे असफलता मिलती है, तो वह निराश होने के बजाय उससे सीख लेता है, और दुबारा मेहनत करता है।

मेहनती व्यक्ति कभी हार नहीं मानता। वह अपनी गलतियों से सीखता है, और दुबारा प्रयास करता है। विद्यार्थी अगर मेहनत से पढ़ाई करें, तो वो अपने लक्ष्य को प्राप्त कर सकतें है।

मेहनत करने से आत्मविश्वास बढ़ना है। धीरे-धीरे मेहनत का फल जरूर मिलता है। इसलिए कहा गया है कि मेहनत कभी व्यर्थ नहीं जाती।

हमे अपने जीवन में हमेशा ईमानदारी और लगन से मेहनत करनी चाहिए।

निष्कर्ष : हमे जीवन में हमेशा लगन और ईमानदारी से मेहनत करनी चाहिए, क्योंकि मेहनत ही सफलता की असली चाबी है।

दिशा डी. शिवंगी

TY. B.Tech A&R

स्मार्ट भारत में ऑटोमेशन का बढ़ता प्रभाव

भारत आज केवल जनसंख्या के बल पर नहीं बल्कि प्राद्योगिकी और नवाचार की शक्ति पर आगे बढ़ रहा है। "स्मार्ट भारत" की कल्पना तब साकार होती है जब मशीनें, सॉफ्टवेयर और मानवीय बुद्धि मिलकर एक प्रभावी व्यवस्था बनाते हैं। इसी परिवर्तन का सबसे सशक्त आधार है - ऑटोमेशन।

"जहाँ कलम थक जाती थी,
आज वहाँ कोड लिखता है इतिहास,
मशीनें नहीं छीन रहीं इंसान का काम,
वे दे रही हैं उसे नई पहचान।"

स्मार्ट भारत में ऑटोमेशन का एक अनोखा पहलू यह है कि यह केवल बड़े शहरों तक सीमित नहीं है। डिजिटल ग्राम, स्मार्ट मीटर, स्वचालित राशन वितरण और ई-गवर्नेंस जैसी पहलें ग्रामीण भारत को भी तकनीकी सशक्तिकरण की ओर ले जा रही हैं। इससे पारदर्शिकता बढ़ी है और भ्रष्टाचार में कमी आई है।

"जो सीख गया समय की भाषा,
वही बनेगा भविष्य का निर्माता,
ऑटोमेशन से डर नहीं
उसे अपना ही है सच्चा भारत रत्न।"

हालाँकि, ऑटोमेशन के साथ यह चिंता भी जुड़ी है कि यह रोजगार छीन लेगा। परंतु वास्तविकता यह है कि ऑटोमेशन नौकरियों को खत्म नहीं, बल्कि रूपांतरित कर रहा है। आज आवश्यकता उन युवाओं की है जो मशीन को समझ सकें, प्रोग्राम कर सकें और उसे बेहतर बना सकें। स्किल इंडिया जैसे कार्यक्रम इसी दिशा में महत्वपूर्ण भूमिका निभा रहे हैं।

ऑटोमेशन ने भारत के कार्य-संस्कृति को गहराई से बदला है। जहाँ कभी उत्पादन क्षमता मानव सीमाओं पर निर्भर थी, आज वहाँ स्वचालित मशीनें निरंतर, सटीक और सुरक्षित कार्य कर रही हैं। मैन्युफैक्चरिंग सेक्टर में इंडस्ट्रियल रोबोट्स, वेयरहाउस में ऑटोमेटेड लॉजिस्टिक्स और ट्रैफिक सिस्टम में स्मार्ट सिग्नल ये सभी स्मार्ट भारत के जीवंत उदाहरण हैं।

"जहा हाथों से हुआ करता था जो काम कभी
आज वही सोच के इशारों पर चलता है;
यह मशीनों की जीत नहीं,
यह मानव बुद्धि की अगली उड़ान है।"
स्वास्थ्य क्षेत्र में भी ऑटोमेशन नई उम्मीद बनकर उभरा है।

स्वचालित डायग्नोस्टिक मशीनें, अख आधारित चैटबॉट्स ने सरकारी सेवाओं को तेज, पारदर्शी और नागरिक - केंद्रित बनाया है। इससे समय की बचत हुई है और आम नागरिक का सिस्टम पर विश्वास बढ़ा है। इसीलिए ...

"जहाँ डॉक्टर की आँखें नहीं पहुँचती,
वहाँ डेटा बनता है इलाज का आधार,
मशीन कर रही है सेवा,
पर संवेदना अब भी इंसान के पास।"

हालाँकि, स्मार्ट भारत के इस सफर में सबसे बड़ी चुनौती है कौशल अंतर। ऑटोमेशन तभी वरदान बन सकता है जब युवा पीढ़ी को नई तकनीकों के अनुरूप प्रशिक्षित किया जाए। केवल डिग्री नहीं, बल्कि समस्या-समाधान, लॉजिक और डिजिटल साक्षरता ही भविष्य की असली पूँजी है।

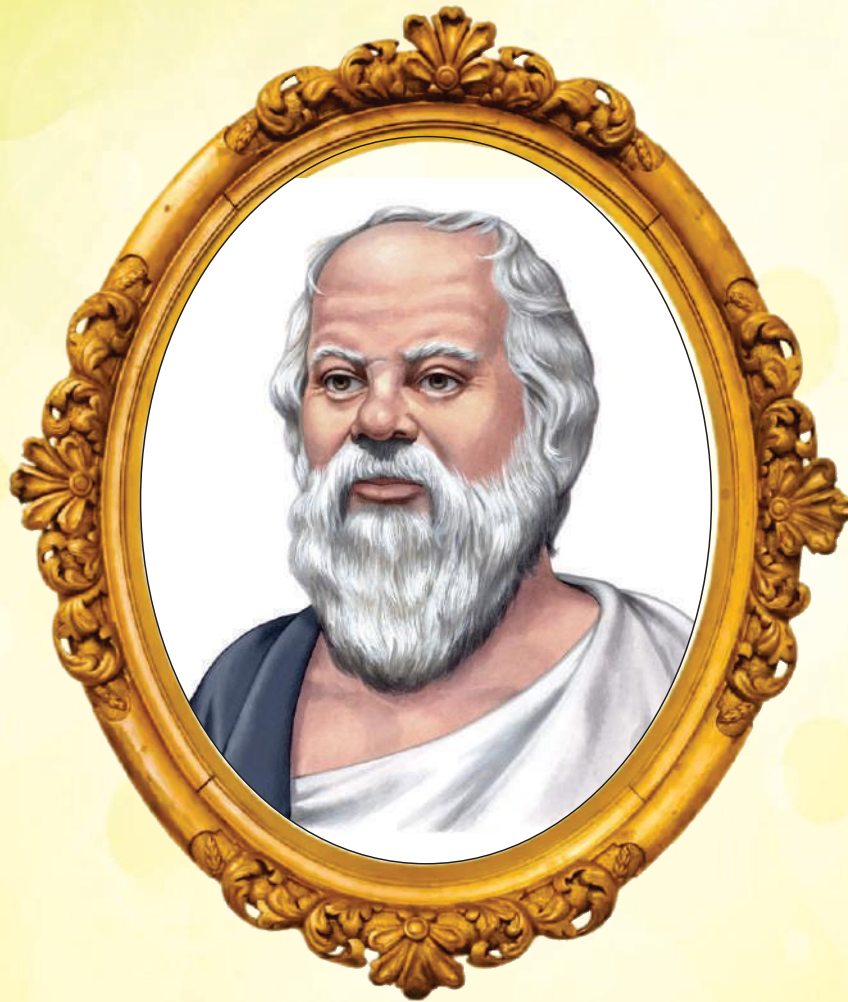
अंततः, ऑटोमेशन कोई विकल्प नहीं बल्कि आवश्यकता बन चुका है। यदि इसे रोजगार नैतिकता और समावेशी विकास के साथ जोड़ा जाए, तो स्मार्ट भारत केवल मशीनों से नहीं, बल्कि सशक्त नागरिकों से पहचाना जाएगा।

"स्मार्ट ही नहीं, जो मशीनों से भरा है,
स्मार्ट वही है, जहाँ मानव और तकनीक साथ बढ़े।"

ENGLISH SECTION

Mind
Flash

**"Strong minds discuss ideas,
average minds discuss events,
weak minds discuss people"
- Socrates**

Mrs. P. D. Nasalapure

Dr. Abhijit Banik

Mr. P. D. Bamane

Mr. R. B. Sukhasare

ENGLISH SECTION

INDEX

1. **Machine Learning vs Human Intelligence** / Pallavi Rajaram Patil/80
2. **ANIME** / Rasika Ajit Patel/82
3. **India May face AI talent Shortage of 1 Mn by 27** / Manish Dipak Kamble/83
4. **Advanced Technology in Mobile Chipset Manufacturing** / Rishad Sherali Fakir/84
5. **Space Exploration-Engineering Humanity's Greatest Journey** / Ajinkay Ashok Lamb/85
6. **"SAVE BIRDS"** / Apurva Uday Mane/87
7. **Karmaveer Bhaurao Patil** / Arihant Ajit Chougule/88
8. **The Man Who Moved a Mountain** / Arpita Kuntinath Khadd/89
9. **Bhagat Singh** / Ashish Umesh Sambhushete /90
10. **Indian Politics** / Ashutosh Chadrakant Yadav/91
11. **Silence In A Noisy World** / Asmita Dipak Landage/92
12. **Entrepreneurship for Young Minds** / Avinash Mendhe/93
13. **Originality In The Age of Repetition** / Bhakti Ravindra Katkar/94
14. **Digitalization in the Modern Era** / Bilenisiddh Ramesh Shejale/95
15. **Social Media : Boon or Bane** / Harshal Patil/96
16. **Upcoming Global Changes** / Harshvardhan Bajirao Ingale/97
17. **Technology's Impact on Education** / Ikara Shirgave/98
18. **Gen Z Generation** / Kedar Sanjay Mane/99
19. **Data : The most important Modern Weapon in the 21st Century** / Kevali A. Shendure/100
20. **Virtual Reality : Transforming the Digital Experience** / Mayuri Gopal Dhabade/103
21. **The Art of Staying Positive in College-A Journey through Storms, Sunlight & Self-Discovery** / Mruganayani Indrajit Tate/104
22. **Article 21 in Constitution of India 21** / Musef Bashir Nesarikar/105
23. **Ethical Hacking - The Good Side of Cyber Security** / Nagesh S. Gaikwad /106
24. **The Effect of Artificial Intelligence on the IT Sector** / Nikhil Manohar Kutre/108
25. **Agriculture System** / Nikhil Manohar Kutre/109
26. **Climate Change and Youth Responsibility** / Omkar Kumbhar/110
27. **The Rise of Agentic AI : Understanding the Next Evolution in Artificial Intelligence** / Param Devanand Pachore/111
28. **The Role of Artificial Intelligence in Transforming Finance** / Parth Satish Jatrare/113
29. **The Importance of Electrical Engineering in Modern Technology** / Payal Prakash Malikwade/114
30. **The Influence of Technology on Indian Festivals** / Pooja Vijaykumar Nirale/115
31. **Artificial Intelligence (AI)** / Pranav Dangare/116
32. **Importance of Physical Health** / Prasad Sanjay Gawandi/117
33. **Craze of Jewellery in India** / Prathmesh Satish Kore/118

34. **India – An Adventurous Country** / Pratiksha Pintu Chaugul/119
35. **Digital Learning : A Modern Education Tool** / Pruthviraj Nimbalkar/120
36. **Importance of Physical Fitness** / Rajvardhan Patil/121
37. **The Importance of Drinking Water** / Renuka Vinayak Badave/122
38. **Curiosity: The Forgotten Virtue** / Riddhi Rakesh Kulkarni/123
39. **The Art of Good Dressing Sense** / Riya Sanjay Jadhav/124
40. **The Importance of Extracurricular Activities** / Rutika Vijaykumar Jankar/126
41. **Blockchain Technology: A Revolutionary Innovation** / Rutuja Gunjate/127
42. **A Humble Journey through Kerala** / RaturajAbhijeet Pore/128
43. **Article on The Role of Teacher in Nation Building** / Saddamhusain D. Makandar/129
44. **“First Electromagnetic Motor Invented by Micheal Faraday”** / Saddamhusain D. Makandar/129
45. **Rabindranath Tagore's Bharoto Bhagyo Bidhata:**
A Vision of India's Destiny / Saddamhusain D. Makandar/130
46. **Nikola Tesla: Pioneer of Alternating Current, Induction Motors,**
and Wireless Power / Saddamhusain D. Makandar/131
47. **Mikhail Dolivo-Dobrovolsky:**
The Pioneer of Three-Phase Power / Saddamhusain D. Makandar/131
48. **My Father** / Sadhana Babaso Koravi/133
49. **Variety of Languages Spoken All Over India** / Sahil Ahmed/134
50. **6G Communication** / Samruddhi Sunil Chougule/135
51. **Interview on Time Management & Organization** / Sanika Rajendra Kokate/136
52. **Dr. A. P. J. Abdul Kalam** / Saniya Usman Shaikh/137
53. **Rising Minds: How Today's Youth Can Redefine the**
Future Through Curiosity, Values & Modern Technology / Sanyukta Kane/138
54. **THE ART OF OBSERVATION** / Sanyukta Kane/139
55. **The Age of AI Search : Perplexity and Comet Are Redefining**
56. **How Students Discover Information** / Saqib Naseerahamad Momin/140
57. **Life-Changing Success Stories to Fuel**
58. **Your Life Journey : Bill Gates** / Savari Gaurai/142
59. **Indian Food** / Shraddha Vijay Kamble/143
60. **Women Empowerment in Modern India** / Shravani Patil/144
61. **Swami Vivekananda** / Shreyas Sunil Sutar/145
62. **Machine Learning : Transforming Technology** / Shreyash Bhosale/146

1. **"Mind of a Champion"** / Neha Chandrakant Kumbhoje/81
2. **Mechanical Related Poem** / Gayatri Kisan Kore/83
3. **Unforgettable College Lyfe** / Savari Gaurai/84
4. **Code of Dreams** / Savari Gaurai/87
5. **The Path I Walk** / Savitri Haridas Khot/88
6. **My Village** / Shashikant S. Sawant/89
7. **IF** / Vedika Ravindra Kulkarni /101
8. **The Dream Life** / Shravani Amol Yadav /102

Machine Learning vs Human Intelligence

Introduction : Machine learning has gradually impacted everyday student life, from recommendations on social media to face recognition on smart phones. Humans get wiser with experience, whereas machines become smarter with data. Knowing the difference between machine learning and human intelligence enables us to view technology as an effective supporter rather than a replacement.

"Machines can learn from data, but humans learn from life."

A Comparison Between Artificial Brains and the Human Mind:

In today's rapidly evolving technological world, machine learning, or ML, has emerged as one of the most powerful instruments for influencing modern human society. From voice assistants and recommendation systems to medical diagnosis and self-driving cars, machines are increasingly performing tasks that previously required human intelligence, or are they fundamentally different?

Gaining Knowledge of Machine Learning:

Machine learning is a branch of artificial intelligence that allows computers to learn from data and perform better without explicit programming. Machine learning systems use historical data to analyze large datasets, identify patterns, and make predictions. They are good in tasks like image recognition, fraud detection, data analysis, and language translation. The greatest characteristics of machine learning are its speed, accuracy, and capacity to handle massive amounts of data. Machines are able to process information significantly more quickly than humans and work 24/7 without experiencing fatigue.

Example:

Netflix & YouTube recommendations based on your watch history

Spam email detection

Medical image analysis to detect diseases like cancer

Gaining Knowledge about Human Intelligence :

Conversely, human thought processes are totally natural, sensitive, and multifaceted. It involves moral judgment, intuition, emotions, logic, and creativity. Humans are able to think abstractly, adjust to new environments with little knowledge, and base decisions on experiences and ideals rather than just facts. Humans are morally conscious, sensitive, and creative, in comparison to machines. The above qualities enable humans to lead, create, and emotionally connect with others—skills that machines are unable to completely duplicate.

Example:

A doctor comforting a patient while making ethical decisions

An artist creating something original from imagination

A teacher understanding students' emotions and learning needs

Key Distinctions Between Human Intelligence and Machine Learning:

Machine learning operates within established limits and is largely dependent on the quality of the data, because of its high efficiency in some jobs. It is devoid of common sense, emotions, and awareness of things. Even while human intellect computes more slowly, it is adaptable and capable of creative and innovative reasoning. "While people wonder why things occur, machine learning uses data to explain how things operate. The human mind is special in that it is capable of thinking with curiosity." "Can Humans Be Replaced by Machine Learning?" "It is better to think about machine learning as a strong support system rather than as a substitute for human intelligence. ML helps humans by reducing workload and increasing accuracy in various fields including healthcare, finance, education, and engineering. But still, human participation is still necessary for decision-making that incorporates morality, emotions, creativity, and leadership. The future is about

cooperation rather than human-machine competition. When machine learning is guided by human intelligence, the outcomes are more accountable and significant.

Real-Life Collaboration Example:

- In healthcare, ML detects diseases, but doctors make final decisions
- In business, ML analyzes data, but humans create strategy
- In education, ML supports learning, but teachers inspire students

The future belongs to humans who know how to work with machines."

Learning Without Data :

Data is a key component in machine learning. A machine finds it difficult to learn or function without enough data. On the other hand, humans can learn from a single encounter, a discussion, or even just observation. A computer requires thousands of examples to develop a fear of fire, whereas a child only needs one. Human intellect is highly efficient due to its capacity to learn with little information.

Common Sense and Context:

When common sense is required, machines sometimes fails. They may take directions literally, but they might not grasp their context. Humans are naturally skilled at understanding tone, sarcasm, and implicit message. Because of this awareness of context, people are better able to make decisions in everyday settings.

Curiosity: The Spark of Growth:

"Curiosity is the engine of human intelligence."

A machine is capable of handling duties, but it cannot motivate human beings. Motivation, emotional connection, and trust are necessary for leadership. Great leaders have an impact on people's hearts and minds that algorithms cannot match. Teams, civilizations, and communities are constructed by human intelligence.

Leadership and Inspiration:

Machines sometimes fail or shut down when faced with unpredictable situations. Humans are able to adjust improvise, and survive. Because of this adaptability, people can operate in unexpected situations where regulations are often changing.

Ability to Adjust in Uncertainty:

Machine learning has gradually impacted everyday student life, from recommendations on social media to face recognition on smartphones, Humans get wiser with experience, whereas machines become smarter with data. Knowing the difference between machine learning and human intelligence enables us to view technology as an

effective supporter rather than a replacement.

Human intelligence and machine learning have separate but complementary functions. While humans are superior at creativity, empathy, and ethical reasoning. Machines excel at data-driven activities. When combined, they can address difficult global issues and create a more intelligent, well-rounded future. Ultimately, technology should complement human intelligence rather than replace it.

"Mind of a Champion"

Your mind is a river, steady and wide,
Carrying dreams with the turning tide.
Feed it with courage, let confidence grow,
And watch how your inner horizons glow.

Whisper your goals to the morning sun,
Walk with belief till the work is done.
Step after step, keep moving strong—
Success is a melody, not just a song.

The world may challenge, the path may bend,
But winners are made by how they end.
Hold your vision, bold and bright—
Greatness begins in the quiet of night.

So think with purpose, rise and strive,
Manifest power in every drive.
For the mind of a champion, brave and free,
Creates the future it dreams to see.

Neha Chandrakant Kumbhoje
T.Y CSE

ANIME

Anime is a style of **Japanese animation**, recognized globally for its cultural impact unique art, and storytelling. It covers many genres (action, romance, horror, sci-fi, slice of life, etc.). Anime is made for all age groups, not just for kids.

Anime is extremely popular worldwide and has grown far beyond Japan into a global cultural phenomenon. Today, millions of people across Asia, Europe, America, Africa and also by many countries are watching anime, so it has very large production budgets, especially in recent

years anime is watched by hundreds of millions of fans globally. Streamed on platforms like Netflix and Crunchyroll, and supported through movies, games, merchandise, and conventions. Popular anime have become global brands, not just TV shows.

It's also a major industry with many career paths. If you love anime and want to turn that passion into a career, there are several roles in production, creation, and business.

Anime is not only just for entertainment. It reflects human emotions, struggles, dreams, and moral values. Popular series like **Naruto**, **One Piece**, **Attack on Titan (AOT)**, **Demon Slayer**, and **Jujutsu Kaisen (JJK)** and so on have influenced millions worldwide by teaching powerful life lessons. Through action, fantasy, and emotional storytelling, these anime help viewers understand perseverance, friendship, sacrifice, and purpose. Anime teaches powerful life lessons while entertaining audiences through strong storytelling and characters show the importance of never giving up even in the face of extreme hardship. Such as Naruto proves the determination and self-belief can overcome rejection, while Tanjiro in Demon

Slayer shows how kindness and perseverance can exist even in tragedy. One Piece emphasizes friendship, loyalty, and the courage to chase dreams, teaching that true freedom comes from following one's purpose.

Not only anime heroes also anime villains often play an important inspirational role by reflecting the consequences of pain, injustice, and broken ideals. Characters like Pain (Naruto) show how suffering can lead someone to believe extreme actions are justified for peace, teaching us the danger of losing empathy. Doflamingo (One Piece) demonstrates how power without morals leads to cruelty, reminding viewers that one's upbringing does not excuse evil actions. Eren Yeager (Attack on Titan) represents how obsession with freedom can turn a hero into a villain, warning that blind determination can destroy morality. Muzan Kibutsuji (Demon Slayer) embodies selfishness and fear of death, showing how a lack of compassion creates endless suffering. Sukuna (Jujutsu Kaisen) represents unchecked ego and power, inspiring viewers to understand that strength without responsibility leads to destruction. Through these villains, anime teaches that pain must be faced with understanding, power must be guided by morals, and ideals must be balanced with humanity. Their stories inspire viewers not to follow their path, but to learn from their failures and choose a better one.

People can relate to anime because it reflects real human emotions, struggles, and dreams, even though the stories are fictional. Anime characters often face problems like rejection, fear, loss, self-doubt, and the desire to belong—feelings that many people experience in real life.

So last advice to tell you all that to Watchers should observe characters' struggles, learn from their journeys, and use anime to inspire creativity and growth. Non-watchers should keep an open mind, explore popular series, and see how anime reflects universal themes like dreams, loss, and moral choices. Whether you watch it or not, anime can inspire, educate, and help understand human emotions.

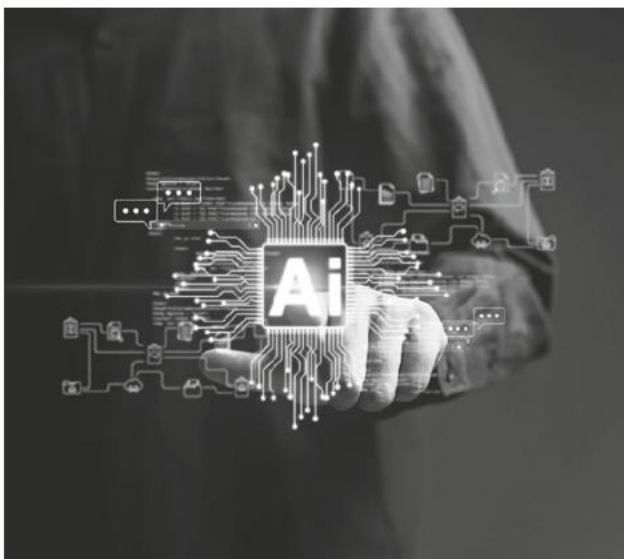
India May face AI talent Shortage of 1 Mn by 27

Job openings in India's AI sector Could Surpass 2.3 million by 2027, even as it's talent pool is expected to grow to around 12 million say Bain Co report

- AI-related job postings have exploded since 2019, posting a 21 percent annual increase.
- Compensation for these roles has risen by 11 per cent each year since 2019
- The supply of qualified AI professionals has not kept pace with the demand, creating a widening. talent gap that risk slowing down AI adoptin-across industries, according to the study
- Absence of in-house AI expatise is a major obstacle to implementing generative AI technologies, sy executres surveyed globally
- AI-trained staff shortage is projected to persist through at least 2027

How To address AI talent shortage.

Adderssing the AI talent shortage requires a multiprong ed approach, lompanies must more beyond traditional hiring practices. They must prioritise Continous upskiling. Inivative to contaivate internal talent-according to the report

Mechanical Related Poem

The gears of progress, a rhythmic hum,
From blueprints drawn, to what's to come.
A mind that sees in steel and might,
How engines turn and systems ignite.
With stress and strain, a precise dance,
Balancing forces, taking a chance.
To craft the tools, the intricate plan, That shapes the world, for every man.
From micro-parts to vast machines,
The engineer's vision, it intervenes.
A world of motion, a constant flow, Where ideas take shape, and systems grow.
Through heat and motion, control and design,
A mastery of physics, line by line.
They solve the puzzles, big and small, And build the future, for one and all.

Gayatri Kisan Kore
S.Y. Mech.

Advanced Technology in Mobile Chipset Manufacturing

Introduction :

The power of modern smart phones lies within their mobile chipsets, tiny yet highly advanced circuits that control everything like camera quality. These chipsets are also called as system on chip (SoC) it combines the CPU, GPU, Modern and also AI engine into one compact unit.

Advanced Technology :

Chip manufacturing is a nanometer-scale fabrication. The companies like Samsung, Intel new product chips using 5nm & 3 nm technology.

The Modern SoC's also feature AI cores for Smarter Photography, Speech recognition & Automation, while 3D Stacking & heterogeneous computing enhances efficiency of device.

Leading Chipset Companies :

- 1) Qualcomm Snapdragon
- 2) Apple A-Series
- 3) MediaTek Dimensity
- 4) Samsung Exynos

Impact on Smart Phones

Such innovation gives users faster performance & longer battery life. In current time the 5G enabled chipset has boosted the mobile communication & cloud based experiences.

Future Outlook

In chipset manufacturing the future aspect is towards 2nm and quantum chip technologies.

Conclusion

The Evolution of mobile chipset manufacturing represents the heartbeat of modern technology. These chips bring us closer to modern world which is faster, smarter & always connected to New technology...

UNFORGETTABLE COLLEGE LIFE

Jindagi ka sabse favourite chapter padhne ko dil karta hai,
Bas ek baar wapas college life me wapas lautne ko dil
karta hai,

Aaj har vo ek baat yaad aati hai,
Kuch buri kuch achi baate yaad aati hai,
Kuch baate jo kal ki hi baate lagti hai,
Magar aaj un dost ki yaade dil ko bahut hurt karti hai,
Abki baar class attend karne ka mann karta hai,
Dopahar ki class me aankhe band karne ka mann karta hai,
Bank ki que me khade ho kar comment pass karne ka
mann karta hai,

Hostel se guessing lane ki wo raat yaad aati hai,
Exam time ki wo hasi majak yaad aati hai,
Kuch sale dost exam nights me raat bhar khaya karte the,
To Kuch sale phone par love chat karke hi future planning
banaya karte the,

Aur fir subah uth kar kehte, "Yaar thoda gap jyada milta
to jyada padh lete"
Jab exam hall se bahar aate to kehte, "K aap hume solid
guessing nahi dete"

Tabki bekar lagne wali photos aaj chehre par hasi lati hai,
Aur chaat wale ki fulki to aaj bhi utni hi yaad aati hai,
Apni galtiyo pe tumse daant khana yaad aata hai,
Magar aaj humare paas koi aisa friend nahi jo hume apni
galtiya batata hai,

Exam ki taiyari karke teen ghante likhne ka mann karta
hai,

College ki ladkiyo ke saath flirt karne ka mann karta hai,
Shayad hi ye time life me kabhi dobara aayega,
Hum to zindagi ki daud me nikal jaenge,

**MAGAR AAKHRI SAANS TAK. HAR EK DOST YAAD
AAYEGA.....**

Savari Gaurai
B.Tech CSE

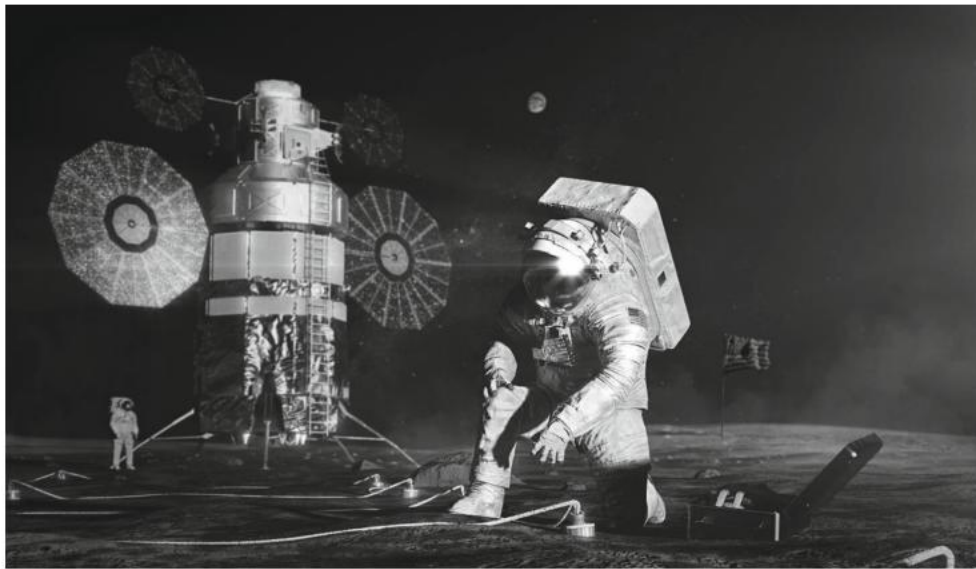

Space Exploration-Engineering Humanity's Greatest Journey

Introduction

Space exploration is one of the most fascinating and ambitious achievements of humankind. From the first successful launch of a satellite to human missions on the Moon and the exploration of Mars, our journey beyond Earth has been marked by **curiosity, innovation, and courage**. It represents not only scientific discovery but also the triumph of **engineering brilliance**. Every spacecraft, satellite, and rover is a symbol of what human creativity and technology can achieve when combined with determination.

The Beginning of Space Exploration

The story of space exploration began during the **Cold War era**, when technological competition between nations led to incredible advancements. The Soviet Union's launch of **Sputnik 1** in 1957 marked the dawn of the **space age**. Soon after, the United States responded with the Apollo missions, culminating in **Neil Armstrong's historic Moon landing in 1969**.

These milestones transformed space from a distant dream into a scientific reality. Over time, missions expanded to include **planetary exploration, satellite**

communication, and **space telescopes** like the Hubble, which opened humanity's eyes to the vastness of the universe.

India's Contribution — Engineering Pride

India's role in space exploration is a remarkable story of determination and innovation. The **Indian Space Research Organisation (ISRO)** has achieved global recognition through cost-effective and precise missions.

Projects like **Chandrayaan-1** (India's first lunar mission), **Mangalyaan** (Mars Orbiter Mission), and **Chandrayaan-3**, which successfully landed near the Moon's south pole in 2023, have demonstrated India's engineering excellence on the global stage.

Each mission is the result of interdisciplinary teamwork—combining **aerospace, electrical, mechanical, and computer engineering** to solve complex challenges like propulsion, satellite communication, and data analysis.

Engineering Behind Space Missions

Behind every successful mission lies years of research, testing, and problem-solving by engineers.

Key aspects include:

- **Rocket Propulsion Systems** – to lift payloads beyond Earth's gravity.
- **Thermal Control Systems** – to protect equipment from extreme temperatures in space.
- **Navigation and Control** – using sensors, gyroscopes, and AI-based algorithms for trajectory correction.
- **Communication Systems** – for sending and receiving data across millions of kilometers.
- **Material Engineering** – designing lightweight yet

durable components that can withstand radiation and vacuum conditions.

These technologies not only make space exploration possible but also contribute to innovations used in **medical devices, weather forecasting, agriculture, and telecommunications** here on Earth.

Challenges of Space Exploration

Despite huge progress, space exploration faces numerous challenges:

- **Cost and Resources:** Launching missions into space requires massive budgets and advanced infrastructure.
- **Space Debris:** Thousands of defunct satellites orbit Earth, posing collision risks.
- **Human Survival:** Exposure to radiation and microgravity affects astronaut health.
- **Ethical Concerns:** Questions about colonizing planets and exploiting extraterrestrial resources raise moral debates.
- Overcoming these challenges requires **sustainable**

engineering practices, international collaboration, and responsible space governance.

Future of Space Exploration

The future of space exploration is incredibly exciting. Engineers and scientists are working on:

- **Reusable rockets** (like SpaceX's Falcon series) to reduce costs.
- **Lunar bases** and **Mars colonization** projects to extend human presence beyond Earth.
- **Asteroid mining** for rare minerals.
- **Space tourism**, allowing civilians to experience space travel.

With advancements in **AI, robotics, and nanotechnology**, future spacecraft will be more autonomous and efficient. Private companies are now partnering with government agencies, making the next era of space exploration more collaborative and innovative than ever.

•

Spectrum

Apurva Uday Mane
SY AI & DS

"SAVE BIRDS"

Birds are indispensable to our planet's ecosystems, performing key functions such as controlling insect populations, pollinating flowers, dispersing seeds, and serving as crucial indicators of environmental health. Yet, many bird species are facing steep declines largely due to human activities and environmental changes. Habitat loss from urbanization, agriculture, and deforestation has drastically reduced the natural spaces birds need to live, feed, and reproduce. Pollution, including pesticides, plastics, and chemical runoff, contaminates their environments and food sources, often with fatal consequences. Climate change further complicates their survival by altering migratory routes, breeding seasons, and the availability of food. Birds also suffer from collisions with buildings, vehicles, and wind turbines, while illegal hunting and trapping continue to threaten their populations globally. Protecting birds requires a combination of efforts such as conserving and restoring habitats, planting native trees and shrubs to provide food and shelter, reducing the use of harmful chemicals, and making urban environments safer through bird-friendly building designs and window treatments. Supporting bird conservation organizations through donations, volunteering, and participating in citizen science initiatives is equally important. Public education and advocacy raise awareness of the critical role birds play in sustaining biodiversity and ecosystem services. By embracing these actions, individuals and communities can contribute to reversing bird population declines, ensuring that these vital creatures continue to enrich our world and maintain the delicate balance of nature for generations to come. Every morning it starts with a pleasant voice of birds this will also save for our future generations.

●

Code of Dreams

In lines of logic, dreams unfold,
A world of wonders, brave and bold.
From zeros and ones, we build the sky,
Where thoughts take shape and programs fly.
Errors may come, the screens may freeze,
Yet we debug life with patient ease.
Each bug we fix, each test we run,
Is proof that growth has just begun.
From sleepless nights to glowing screens,
We turn ideas into living dreams.
A single loop, a nested thought,
Creates the future we once sought.
So code your passion, dream with might,
Let logic guide your inner light.
For every keystroke that you press,
Writes tomorrow's world in your success.

Savari Gaurai
B.Tech C.S.E.

Karmaveer Bhaurao Patil

Karmaveer Bhaurao Patil (1887-1959) was a prominent Indian social activist and educator from Maharashtra who championed mass education, especially for the poor and marginalized communities. He is widely known as "Anna" (big brother) and was best owed the title "Karmaveer" (King of Actions) by the people of Maharashtra for his relentless work.

Key Contributions and Philosophy

Founder of the Rayat Education Society: Inspired by Mahatma Jyotirao Phule and Rajarshi Shahu Maharaj, Patil founded the Rayat Shikshan Sanstha in 1919 with the motto "Education through self-help". "Rayat" means the "masses" in Marathi.

"Earn and Learn" Philosophy: He introduced the revolutionary concept of "Earn and Learn" to enable students from low-income backgrounds to work and fund their education.

Expansion of Educational Access: During his lifetime, the Sanstha established numerous educational institutions in remote, rural areas, including 38 boarding schools, 578 voluntary schools, 108 secondary schools, six training colleges, and three degree colleges.

Advocate for Girls' Education: Many of the schools he founded were dedicated to the education of girls, a significant effort for the time.

Social Reformer: A prominent member of the Satyashodhak Samaj, he worked to eradicate untouchability and promote equality among all castes and religions, reflecting a secular philosophy.

Life and Legacy

Born into a Jain farming family in Kumbhoj, Kolhapur, Patil's childhood experiences with caste discrimination deeply affected him. He maintained close relations with other great thinkers and social workers, including Mahatma Gandhi and Dr. B.R. Ambedkar, who acknowledged his success in achieving widespread social change through education.

He passed away on May 9, 1959, and was

posthumously awarded the Padma Bhushan, one of India's highest civilian awards, in the same year. Today, the Rayat Shikshan Sanstha continues his legacy, educating millions of students and remaining one of the largest educational societies in the country.

The Path I Walk

I walk a path of rising light,
Where dreams take wing and hearts grow bright.
The morning sun, a golden guide,
Walks gently, shining by my side.
Each step I take, a choice I make,
To learn, to grow, to give, to take.
And even when the road turns long,
My hope becomes my strongest song.
The winds may change, the rain may fall,
But courage lifts me through it all.
For on this path, I clearly see-
The world is wide, and so is me.

Savitri Haridas Khot
T.Y. ECE

The Man Who Moved a Mountain

In a small village called Gehlour in Bihar lived a poor labourer named Dashrath Manjhi. Life in the village was difficult because a tall rocky mountain separated the people from the nearest town. To reach the hospital, market, or school, villagers had to walk around the mountain—a journey of more than 55 kilometers.

Dashrath's wife, Phaguniya, loved him deeply and supported him in every struggle. One day, while crossing the steep mountain path to bring him food, she slipped, fell badly, and suffered serious injuries. Since the hospital was far away, Dashrath ran carrying her, but the journey was too long. Despite his efforts, she died before receiving treatment.

Her death shattered his heart, but it also filled him with a powerful determination. Instead of blaming fate or the mountain, Dashrath made a decision that shocked everyone: He would carve a road through the mountain himself.

With only a hammer, chisel, and unwavering willpower, he began his work. Villagers laughed at him, calling him mad. But Dashrath continued every day—from early morning until late night—cutting, breaking, and chiseling the mountain inch by inch.

Days turned into months, months into years. He worked for 22 long years, facing heat, rain, hunger, and loneliness. But his determination never faded.

Finally, after decades of effort, Dashrath succeeded. He created a 360-foot-long, 30-foot-wide road through the mountain, reducing the travel distance from 55 km to just 15 km. The same villagers who once mocked him now walked proudly on the road he built.

Dashrath Manjhi proved that even an ordinary man, with extraordinary determination, can achieve the impossible.

Moral : With courage, love, and determination, even the toughest obstacles can be broken.

MY VILLAGE

My village wakes with the rising sun,
Where fields shine bright and rivers run.
Cool breeze whispers through tall green trees,
Carrying songs of birds and bees.
Mud houses smile with doors wide open,
Stories of love in every token.
Children laugh on dusty lanes,
Free from stress, free from pains.
Farmers work with hope and pride,
Seeds of dreams they sow inside.
Golden crops in rows they stand,
Blessed by nature's gentle hand.
Evenings glow with lamps so small,
Peace and warmth surround us all.
Under stars, the village sleeps,
In silent prayers its promise keeps.
My village is my heart, my home,
No matter how far I roam.
In simple life and people true,
I find my strength, forever new.

Shashikant S. Sawant
S.Y. Mech

Bhagat Singh

Bhagat Singh (1907-1931) was an iconic Indian socialist revolutionary, a central figure in the independence movement, known for his courage, intellect, and radical ideas against British rule, inspiring youth with "Inquilab Zindabad" (Long Live the Revolution) before his execution at 23 for assassinating a police officer and bombing the Central Assembly, leaving a lasting legacy as a martyr for freedom and social justice.

Early Life & Influences

Birth: Born September 27, 1907, in Punjab (now Pakistan) into a family active in the freedom struggle.

Inspiration: Deeply moved by the Jallianwala Bagh massacre and his family's sacrifices, he initially joined Gandhi's Non-Cooperation but turned to armed revolution after its withdrawal.

Ideology: A voracious reader, influenced by socialist and Marxist ideas, becoming an atheist and anti-capitalist.

Revolutionary Actions

HSRA: Helped form the Hindustan Socialist Republican Association (HSRA).

Saunders' Assassination (1928): Part of the group that

killed British police officer J.P. Saunders, avenging Lala Lajpat Rai's death.

Assembly Bombing (1929): With B.K. Dutt, he threw harmless bombs in the Central Legislative Assembly to "make the deaf hear," shouting "Inquilab Zindabad," and courted arrest.

Trial & Martyrdom

Lahore Conspiracy Case: Tried for Saunders' murder, he used the trial as a platform to articulate his socialist vision and protest British oppression.

Execution: Hanged on March 23, 1931, with comrades Sukhdev and Rajguru, becoming a national hero.

Legacy

Symbol of Resistance: Revered as a martyr and symbol of defiance against imperialism, inspiring generations.

Intellectual: Remembered not just as a fighter but as an erudite thinker and writer, as seen in his essay, Why I Am an Atheist.

Youth Icon: His story embodies selfless dedication, courage, and the pursuit of justice, equality, and secularism in India.

Indian Politics

India is a sovereign, socialist, secular, democratic republic with a federal parliamentary system of government. The political structure is divided into three main branches: the executive, the legislature, and the judiciary, operating at the central (Union), state, and local levels.

Key Features of the Indian Political System

Parliamentary System: India follows the Westminster model, with the executive accountable to the legislature. The President is the constitutional head, while the Prime Minister and Council of Ministers hold executive power and are responsible to the Lok Sabha.

Federal Structure: Power is divided between the central and state governments through lists of subjects, though the central government has more power, particularly during emergencies, giving it a "unitary bias".

Bicameral Parliament: The national legislature has two

houses: the Lok Sabha (lower house) with members directly elected by adults for five-year terms, and the Rajya Sabha (upper house) with members largely elected by state legislative assemblies to represent state interests.

Independent Judiciary: The judiciary acts as the guardian and interpreter of the Constitution, with the Supreme Court as the highest court, followed by High Courts and subordinate courts.

Multi-Party Democracy: India has a multi-party system with national and regional parties. Elections are conducted by the independent Election Commission of India using universal adult franchise.

Decentralized Governance: Amendments established local self-government with Panchayats in rural areas and Municipalities in urban areas to promote grassroots democracy.

SILENCE IN A NOISY WORLD

We live in an age where silence has become rare. Everywhere we go, there is noise, from the constant hum of technology to the endless chatter of social media. Our minds are filled with notifications, opinions, and updates that never seem to stop. The world celebrates being busy, loud, and constantly connected, but somewhere in all this noise, we have forgotten how to be quiet. We fill every pause with sound, every empty moment with activity, and every silence with distraction. In doing so, we lose the chance to listen not just to others, but to ourselves.

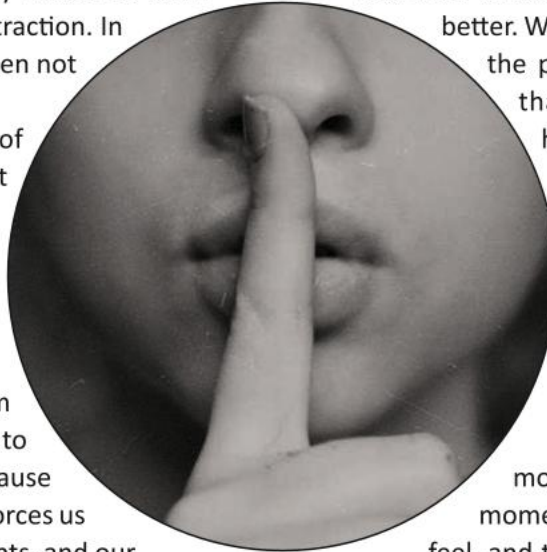
Silence is not the absence of sound; it is the presence of peace. It gives us space to listen, to reflect, and to understand what truly matters. When everything around us moves at lightning speed, silence allows us to slow down and breathe. It gives our thoughts room to grow and our emotions time to settle. Yet, we often avoid it because silence can feel uncomfortable. It forces us to face our own thoughts, our doubts, and our emotions that we often push aside in the rush of daily life.

In a noisy world, choosing silence can seem unusual or even rebellious. We are told that success comes from being visible and vocal, from constantly sharing and proving ourselves. But silence has its own kind of strength. It is not weakness or withdrawal; it is a form of awareness. It helps

us see beyond the noise of others and connect with our inner voice. Many of the world's greatest ideas were born not in chaos but in quiet moments of thought and reflection. Artists, thinkers, and dreamers have often found inspiration in solitude, where silence becomes a source of creativity rather than emptiness.

Silence also teaches empathy. When we stop talking and start listening, we begin to understand people better. We learn to hear what is not being said—the pauses, the hesitations, the feelings that words cannot express. Silence helps us become more patient and compassionate. It reminds us that not every moment needs to be filled, and not every question requires an immediate answer. Sometimes, simply being present in quiet understanding is the most powerful response of all.

Perhaps what the world needs most today is not more noise but more moments of quiet. Moments to think, to feel, and to simply be. Silence does not mean emptiness; it means awareness. It gives us the strength to connect deeply with the world around us and to rediscover the parts of ourselves that constant noise keeps hidden. In a world that never stops talking, silence might just be the most powerful voice we have—one that speaks truth through stillness and calm through presence.

Entrepreneurship for Young Minds

Entrepreneurship has become an inspiring and transformative pathway for young minds, especially college students who possess fresh ideas, enthusiasm, and the willingness to take risks. In today's dynamic world, entrepreneurship is not only about starting a business—it is about identifying problems, creating innovative solutions, and bringing positive change to society. It encourages creativity, critical thinking, and real-world problem-solving

team members, and interact with customers. Facing challenges such as financial constraints, competition, and market demands teaches students to stay focused and adaptable. These qualities are valuable not only for entrepreneurs but for any career they choose in the future.

Additionally, entrepreneurship contributes to the economy by creating **employment opportunities**. A

successful startup can provide jobs to many people, helping reduce unemployment and boosting economic growth. Youth-led ventures often bring fresh energy and new perspectives, leading to innovations in technology, education, healthcare, agriculture, and various other sectors.

Colleges should promote entrepreneurial culture by organizing workshops, hackathons, and business plan competitions. Such activities motivate students to think creatively and prepare them for real-world challenges. Mentorship from experienced entrepreneurs and industry experts can further guide students in the right direction.

In conclusion, entrepreneurship empowers young minds to dream big, think differently, and build meaningful careers. By nurturing creativity and providing opportunities for growth, entrepreneurship can shape the next generation of leaders and innovators, contributing positively to society and the economy.

skills, making it an essential element of modern education.

For many students, college is the perfect place to explore entrepreneurial ideas. Surrounded by diverse peers, supportive faculty, and access to resources, students can experiment with projects and learn valuable lessons about teamwork, innovation, and resilience. Government initiatives such as Startup India, Skill India, and Atal Innovation Mission, along with college-level startup incubators, offer mentorship, funding, and business development support. These platforms allow students to turn their classroom concepts into real businesses.

Entrepreneurship builds **confidence and leadership skills**. When students work on their own ideas, they learn to take responsibility, manage time wisely, and make independent decisions. They also develop communication skills as they pitch their ideas to investors, collaborate with

Originality In The Age of Repetition

We live in a time when almost everything around us feels familiar. The songs sound alike, the opinions repeat themselves, and even the trends that claim to be new seem to have already passed through our screens before. Originality, once seen as a spark of rebellion and imagination, now hides behind filters, algorithms, and a constant sense. The world is full of creative noise, yet it is

once belonged to those who dared to stand apart and call it a trend. But while imitation may flatter, it does not create progress. It copies the surface while missing the soul.

True originality does not always demand attention. It does not need to shout to be seen or chase approval to be real. It begins quietly, often in curiosity rather than

performance. It lives in the willingness to think differently, to see ordinary things in a new light, and to add one's own fingerprint to what already exists. Being original today does not always mean inventing something entirely new. It means looking at the familiar with fresh eyes and asking, "What can I contribute?" instead of "What can I repeat?"

Originality is not about rejecting influence either. Every artist, writer, or thinker stands on the shoulders of those who

strangely short of true creativity.

The irony is that everyone wants to be different, just not too different. We change our bios, not our thoughts. We experiment with styles, but not with ideas. People chase individuality as an image rather than as a way of thinking. Our feeds overflow with photos that look unique at first glance, but when you look closely, they all follow the same formula, the same poses, same captions, and same carefully chosen backgrounds. The world has never looked more creative, yet somehow, it has never felt more copied.

Social media has made repetition a form of success. The more familiar something seems, the faster it spreads. We polish our originality until it becomes safe, acceptable, and easy to digest. The result is a culture where imitation is often rewarded more than innovation. We borrow what

came before them. The difference lies in what we do with what we take in, whether we simply echo it or transform it into something personal and meaningful. To be original is to respect the past without being trapped by it, to let inspiration guide us without letting it define us.

In the end, repetition may be the rhythm of our times, but originality will always be the melody worth remembering. It is what gives life depth, art meaning, and progress direction. In a world that keeps repeating itself, choosing to be original is not only brave, it is necessary.

●

Digitalization in the Modern Era

Digitalization has become one of the most powerful forces shaping the modern world. It refers to the process of integrating digital technologies into everyday life, industries, and social systems. From communication and education to healthcare and business, digitalization has transformed the way people live, work, and interact.

A New Age of Communication

One of the biggest impacts of digitalization can be seen in communication. Traditional methods like letters and landline phones have been replaced by instant messaging, video calls, and social media platforms. Information travels across the globe in seconds, making the world more connected than ever. This instant and borderless communication has strengthened relationships, supported global collaborations, and made

through technology.

Revolution in Business and Work

Modern businesses rely heavily on digital technologies for marketing, production, data management, and customer service. Online shopping, digital payments, and cloud computing have become essential. Remote work and virtual meetings gained popularity due to digital advancements. These changes help companies reduce costs, improve productivity, and reach a wider audience.

Advancements in Healthcare

Digitalization has significantly improved healthcare systems. Telemedicine allows people to consult doctors through video calls. Hospitals use electronic health records to store patient information safely and quickly.

Advanced technologies like AI, robotics, and digital monitoring devices support accurate diagnosis and better treatment.

Digital Governance

Governments are also using digital platforms to offer public services efficiently. Online applications, digital ID systems, e-tax filing, and online bill payments reduce paperwork and save time. This leads to transparent governance and quick delivery of services.

Challenges in the Digital Age

Despite many advantages, digitalization brings certain challenges. Cyber security threats, data privacy issues, digital addiction, and unequal access to technology affect society. To ensure a safe digital future, people must be educated about responsible online behavior and protected through strong security systems.

sharing ideas easier.

Digitalization in Education

Education has also undergone a major digital shift. Online classes, e-learning platforms, virtual labs, and digital libraries have changed how students learn. Digital tools make education flexible, accessible, and interactive. Students in remote areas can now attend online lectures, participate in global courses, and develop new skills

Social Media : Boon or Bane

Social media has become an inseparable part of modern life, especially for students. Platforms like Instagram, WhatsApp, Facebook, and YouTube connect people across the world and offer endless information, entertainment, and learning resources. For many students, social media serves as a tool for communication, academic collaboration, and skill development. Educational content, online tutorials, motivational videos, and current affairs updates help enrich a student's knowledge.

However, like any other technology, social media has both positive and negative effects. On one hand, it provides quick access to information, helps students participate in online communities, enhances creativity, and improves digital skills. On the other hand, excessive use can become a major distraction, reducing focus and academic performance. Many students spend hours scrolling through posts, reels, and videos, which leads to reduced productivity and procrastination.

Another concerning issue is addiction. Continuous exposure to social media can create dependency, affecting

sleep patterns, self-esteem, and mental health. Social comparison, cyberbullying, and unrealistic beauty standards can negatively affect students' confidence. Fake news and misinformation are also common, which students must learn to identify and avoid.

To make social media beneficial, responsible usage is necessary. Students should set time limits, avoid using social media during study hours, and follow only meaningful and educational content. Parental guidance and digital literacy programs can help students use social media safely and effectively. Colleges can also spread awareness through seminars on cyber safety and healthy digital habits.

In conclusion, social media can be both a boon and a bane depending on how it is used. When used in moderation and with the right purpose, it acts as a powerful tool for learning and communication. But when overused, it can harm productivity, mental health, and academic growth. Achieving a healthy balance is the key

A Boon or A Bane?

Upcoming Global Changes

The world is entering a period of rapid transformation. The next few decades will bring major global changes driven by technology, climate, economy, and social behaviour. These changes will affect how people live, work, communicate, and survive in the modern world. Understanding these upcoming global shifts is important for preparing ourselves for the future.

One of the biggest global changes will be the rise of advanced technologies. Artificial intelligence, robotics, automation, and quantum computing will reshape industries. Many traditional jobs may disappear while new kinds of jobs will be created. Machines will handle repetitive tasks, allowing humans to focus on creativity,

Countries are becoming more interdependent, and international trade will continue to grow. Digital currencies and blockchain technology may revolutionize financial systems. The demand for skilled workers in science, technology, finance, and healthcare will rise. At the same time, economic inequality may increase if nations do not collaborate to bridge the gap between rich and poor.

Social structures will also evolve. Urbanization will increase as more people move to cities in search of better opportunities. Education will shift towards online and skill-based learning. Healthcare will improve with advanced medical technologies, personalized treatments, and global disease-prevention strategies. People's lifestyles will become more digital, from shopping to entertainment to social interaction.

Geopolitical changes will be significant as well. Powerful nations will compete for resources, technology, and influence. New alliances may form, and international cooperation will become necessary to handle global challenges like pandemics, cybersecurity, and climate change.

In conclusion, upcoming global changes will bring both challenges and opportunities. By understanding these shifts and preparing ourselves with knowledge, skills, and adaptability, we can shape a better and more sustainable future for the next generations.

analysis, and innovation. Virtual reality and digital workspaces will change the way we learn and work, making remote collaboration easier.

Another major change will be related to climate and environment. Global warming, melting glaciers, rising sea levels, and unpredictable weather patterns will challenge countries worldwide. There will be stronger efforts toward renewable energy sources like solar, wind, and hydro power. Electric vehicles will replace petrol and diesel vehicles, and governments will invest more in sustainable living. People will be encouraged to reduce waste, save resources, and adopt eco-friendly lifestyles.

The global economy will also undergo transformation.

Technology's Impact on Education

Technology has transformed almost every field, and education is no exception. The traditional classroom setup, limited to chalkboards and textbooks, has evolved into a dynamic digital learning environment. With the introduction of smart classrooms, online learning platforms, and digital tools, education has become more accessible, interactive, and engaging.

1. Improved Access to Education

Technology has made education available to students

anytime and anywhere. Online platforms and learning apps allow students to access study material, lectures, and resources beyond classroom walls. This has especially helped remote learners and those who cannot attend regular classes.

2. Interactive Learning Experience

Digital tools such as videos, animations, simulations, and educational games make learning more visual and interesting. Concepts that were once difficult to understand through textbooks can now be explained

clearly using multimedia, helping students learn faster and retain better.

3. Personalized Learning

Every student learns differently. Technology enables personalized learning through adaptive software and AI-based platforms that adjust the pace and difficulty level according to the learner's needs. This helps slow learners catch up and fast learners move ahead smoothly.

4. Collaboration and Communication

Through online forums, virtual classrooms, and educational groups, students can collaborate with peers and teachers instantly. Technology removes communication barriers and promotes group learning, discussions, and teamwork.

5. Skill Development

Modern education not only focuses on theoretical knowledge but also on digital skills. Students learn to use tools like presentations, coding platforms, and online research methods, preparing them for future careers in a technology-driven world.

6. Teacher Support and Smart Management

Technology helps teachers in creating digital lesson plans, tracking student progress, and managing classroom activities efficiently. Tools like smart boards, digital attendance systems, and learning analytics save time and improve teaching quality.

Conclusion

Technology has brought a positive change in the education system by making learning more accessible, engaging, and effective. While it cannot replace teachers, it acts as a powerful tool to support both teaching and learning. With the right use of technology, education can become more inclusive and future-ready.

Gen Z Generation

Understanding Gen Z: The Digital-Native Generation

Generation Z, often called **Gen Z**, refers to people born roughly between **1997 and 2012**. They are the first generation to grow up with smartphones, social media, and high-speed internet from a very young age-making them true **digital natives**. Their worldview, habits, and values have been shaped by rapid technology growth, global social changes, and a constant flow of online information.

1. Tech-Savvy and Hyper-Connected

Gen Z is extremely comfortable with technology. They multitask across apps, create digital content, and use online platforms for everything-learning, entertainment, shopping, and communication. This generation prefers visual content like Reels, Tik-Toks, and YouTube over long traditional media.

2. Independent Learners

Thanks to the internet, Gen Z learns quickly and independently. Tutorials, online courses, coding bootcamps, and AI tools help them build skills faster than previous generations. They value practical knowledge and

hands-on learning over memorization.

3. Strong Focus on Individuality

Gen Z is known for embracing differences and expressing identity freely. They support diversity, inclusion, and self-expression. Their fashion, lifestyle choices, and online presence reflect a desire to be authentic rather than follow old rules.

4. Mental Health Awareness

Unlike previous generations, Gen Z openly discusses mental health, stress, anxiety, and well-being. They prefer safe, supportive environments-both online and offline. They also advocate for mindful living, work-life balance, and emotional support systems.

5. Entrepreneurship and Hustle Culture

Gen Z loves side hustles, freelancing, and online businesses. With platforms like Instagram, YouTube, and e-commerce sites, they're building brands at young ages. They value financial independence and creative freedom over traditional 9-5 jobs.

6. Socially Conscious and Future-Focused

This generation is deeply aware of global issues like climate change, economic instability, and inequality. They support sustainable products, ethical companies, and social causes. Their choices often reflect a desire to create a better future.

Data : The most important Modern Weapon in the 21st Century

In the 21st century, the meaning of power has drastically changed. While power is still demonstrated through guns and bombs, a quieter, but increasingly powerful, weapon has emerged: data. Data is fast becoming the preeminent weapon that drives economies, determines political outcomes, and redefines global security. It is revolutionizing how power is exercised throughout the world.

The Power in Data

Data is often referred to as "the new oil". Much like crude oil powered the industrial revolution, data is the fuel for the current information age as it is an essential resource to create innovation, income, and critically important decisions. The shift from brute military strength to informational superiority means that power is no longer measured equally by military power but also by the sophistication of one's information architecture. The real power accrues to those who control vast data resources and, more importantly, are the ones who can effectively analyse it.

The ability to collect, store, and analyses large volumes of data has enabled unprecedented insights into human behaviour, market trends, and technological innovations. Governments and corporations alike invest heavily in data analytics, artificial intelligence (AI), and machine learning to gain strategic advantages. In fact, mastery of data can enhance everything from healthcare delivery and urban planning to national security and cyber warfare.

The Economic Advantage

In the business world, data means the ultimate advantage. Industry titans such as Google, Amazon, and Facebook have built their wealth and success through the use of massive data resources. These corporate giants create highly targeted marketing campaigns, optimize supply chains, and develop new products based on consumer insights derived from data analytics. Their ability to predict trends and personalize services generates enormous revenue and cements their dominance.

Moreover, smaller companies and startups are leveraging data-driven approaches to disrupt traditional industries. For example, fintech companies use data to assess creditworthiness more accurately, while health tech startups analyses patient data to improve treatment outcomes. The economic landscape is thus increasingly shaped by those who can harness data effectively.

Political and Security Implications

Beyond economics, data is transforming the geopolitical landscape. Governments now engage in data-driven espionage, cyberattacks, and information warfare to influence elections, destabilize adversaries, and protect national interests. The concept of "cyber sovereignty" highlights how control over digital information and infrastructure is crucial to maintaining power.

Data also plays a critical role in surveillance and law enforcement, raising important ethical and privacy concerns. The balance between security and individual rights is an ongoing challenge in many societies, as data collection can be used both to protect and to oppress.

The Future of Data Power

Looking ahead, the importance of data is only set to increase. Technologies such as the Internet of Things (IoT), 5G connectivity, and edge computing will generate even larger data streams. Quantum computing promises to revolutionize data processing, making it possible to analyses complex datasets faster than ever before.

In this evolving landscape, nations and organizations that prioritize data literacy, cybersecurity, and ethical data governance will be best positioned to wield this modern weapon. The era of data has arrived, reshaping power dynamics and heralding a new kind of global competition - one where information is the ultimate battleground.

Case Studies

1. Amazon's Data-Driven Supply Chain Optimization

Amazon's dominance in e-commerce is largely due to its sophisticated use of data. By continuously analysing customer behaviour, purchase patterns, and supply chain

logistics, Amazon can predict demand, optimize inventory, and reduce delivery times. This data-driven approach enables Amazon to offer competitive prices and fast shipping, making it the go-to online retailer globally.

Their use of big data also extends to developing AI-powered recommendation systems, which increase sales by personalizing the shopping experience. Amazon's success illustrates the transformative economic power of data when integrated into business strategy.

2. The Role of Data in COVID-19 Response

During the COVID-19 pandemic, countries that

effectively leveraged data analytics were able to manage the crisis better. South Korea, for example, used data from contact tracing apps, credit card transactions, and CCTV footage to quickly identify and isolate infection clusters. This approach minimized lockdowns and reduced transmission rates.

This case study demonstrates how data can serve as a powerful tool for public health and crisis management, saving lives and preserving economic stability.

Vedika Ravindra Kulkarni
F.Y. Mech.

IF

If you can keep your head when all about you
Are losing theirs and blaming it on you,
If you can trust yourself when all men doubt you,
But make allowance for their doubting too;
If you can wait and not be tired by waiting,
Or being lied about, don't deal in lies,
Or being hated, don't give way to hating,
And yet don't look too good, nor talk too wise:

If you can dream-and not make dreams your master;
If you can think-and not make thoughts your aim;
If you can meet with Triumph and Disaster
And treat those two impostors just the same;
If you can bear to hear the truth you've spoken
Twisted by knaves to make a trap for fools,
Or watch the things you gave your life to, broken,
And stoop and build 'em up with worn-out tools:

If you can make one heap of all your winnings
And risk it on one turn of pitch-and-toss,
And lose, and start again at your beginnings
And never breathe a word about your loss;
If you can force your heart and nerve and sinew
To serve your turn long after they are gone,
And so hold on when there is nothing in you
Except the Will which says to them: 'Hold on!'

If you can talk with crowds and keep your virtue,
Or walk with Kings-nor lose the common touch,
If neither foes nor loving friends can hurt you,
If all men count with you, but none too much;
If you can fill the unforgiving minute
With sixty seconds' worth of distance run,
Yours is the Earth and everything that's in it,
And-which is more-you'll be a Man, my son!

The Dream Life

When the path feels rough beneath your feet,
And dreams seem distant, incomplete,
When every step feels slow and small,
Remember — you are meant to rise, not fall.

The world may question who you are,
May dim your fire, blur your star,
But deep within, a quiet voice
Whispers gently, "You still have a choice."

A choice to stand when you feel weak,
To speak your truth when fears critique,
To keep on walking, even when
The road bends once, then bends again.

For mountains bow to those who climb,
Not those who quit before their time.
And rivers reach the endless sea
Not in a rush - but patiently.

You are crafted from a fiercer flame
Than any setback, loss, or blame.
The storms you face, the tears you shed,
Are chapters, not your story's end.

So breathe. Reset. Begin a new.
There's nothing life can steal from you
As long as courage finds its place
Within your heart, behind your face.

Believe that every dawn you see
Arrives with endless possibility;
A chance to heal, a chance to grow,
To build again from what you know.

And even when the night seems long,
When silence drowns your inner song,
Remember — stars still choose to shine
Inside the darkest skies each time.

You are not broken. You are becoming,
With every heartbeat softly drumming
A promise that you'll rise once more
Stronger than you were before.

So lift your chin, wipe off your fears,
Let faith be louder than your tears,
And walk ahead with steady light—
Your story is far from finished tonight.

For destiny waits not for the brave of birth,
But for the souls who rise from earth,
Who choose to try, again and again,
Until they bloom — despite the pain.

Virtual Reality : Transforming the Digital Experience

Virtual Reality (VR) is a groundbreaking technology that immerses users in a computer-generated environment, simulating a realistic experience. By wearing a VR headset, individuals can explore virtual worlds, interact with digital objects, and feel as though they are physically present in a different environment. This innovation has reshaped industries, from gaming and entertainment to education and healthcare.

How Virtual Reality Works

VR systems rely on a combination of hardware and software to create immersive experiences. Key components include:

VR Headset : A head-mounted display that covers the user's eyes, showing stereoscopic images to create depth and realism.

Motion Tracking Sensors : Devices that track the user's movements, allowing the virtual environment to respond in real-time.

Controllers : Handheld devices that let users interact with virtual objects, mimicking gestures like grabbing or pointing.

Software : Advanced algorithms and 3D modeling create realistic environments and simulate physics, sound, and interactions.

Applications of Virtual Reality

Gaming and Entertainment : VR has revolutionized

gaming by providing an interactive, immersive experience. Games like Beat Saber and Half-Life: Alyx allow players to engage with virtual worlds in ways that traditional gaming can't match.

Education and Training : VR offers simulated environments for practical learning — from virtual science labs to history lessons where students explore ancient civilizations. In professional training, pilots, surgeons, and emergency responders use VR simulations to practice skills in a risk-free setting.

Healthcare : VR is enhancing medical training, allowing doctors to perform virtual surgeries. It also aids in physical therapy, mental health treatments (such as exposure therapy for phobias), and pain management.

Real Estate and Architecture : VR enables architects and designers to create immersive 3D models of buildings, allowing clients to “walk through” spaces before construction begins. Real estate agents can provide virtual property tours, saving time and resources.

Business and Collaboration : Virtual meeting rooms and collaborative spaces are becoming more popular, especially with the rise of remote work. Companies like Meta are investing in VR platforms that allow employees to interact in a shared virtual workspace.

Future of Virtual Reality

The future of VR looks promising, with advancements in technology making experiences more realistic and accessible. Key trends include:

Wireless and Lightweight Headsets: Improved comfort and mobility.

Enhanced Graphics and AI Integration: More lifelike environments and intelligent virtual characters.

Haptic Feedback: Devices that provide physical sensations, increasing immersion.

Social VR Platforms: Expanding the way people connect and communicate online.

The Art of Staying Positive in College-A Journey through Storms, Sunlight & Self-Discovery

College life is like the weather. Some days feel like warm sunshine-bright, effortless, and full of energy. Other days arrive like sudden storms-assignments pouring down, deadlines thundering, and motivation lost in the fog. Staying positive doesn't mean avoiding these storms. It means learning to carry an umbrella, finding light even on cloudy days, and keeping your spirit afloat no matter what. As Helen Keller said, "Keep your face to the sunshine and you cannot see a shadow."

Positivity rarely comes as fireworks. Often, it is a tiny spark-a smile from a friend, a song at just the right moment, or the quiet satisfaction of finally understanding a tough concept. These sparks, like fireflies in the dark, are easy to miss but magical when noticed. They remind us that happiness and hope often live in the small, everyday moments.

One morning, Aisha woke up exhausted. Two assignments were pending, and sleep had been scarce. On her way to class, she bought her favorite chai from a campus stall. The vendor smiled and said, "Long day? You'll be fine." That simple gesture lifted her mood instantly, showing that positivity sometimes comes in the smallest forms.

As wisely said, "It does not matter how slowly you go as long as you do not stop."

College introduces us to our "North Stars"-people who guide us without even trying. Some lighten your day with a joke. Some quietly listen when your thoughts feel heavy. Some simply sit beside you during late-night study sessions, offering silent reassurance that you are not alone. Friends like these help you navigate challenges, remind you that you matter, and make even difficult days more bearable.

Rohan, for instance, was stuck on a project and felt frustrated. His friend Kavya handed him a chocolate and said, "Brain fuel. Eat this and try again." Five minutes of

laughter later, the problem didn't feel so overwhelming. As someone said, "As you grow older, you will discover that you have two hands, one for helping yourself, the other for helping others."

Gratitude works like the morning sun-it doesn't solve everything instantly, but it softens life's rough edges. Noticing simple blessings-a meal shared with friends, a kind word, or a small success-can turn ordinary days into brighter ones. Sameer writes down three things he is thankful for every night: "Had good biryani, laughed with friends, understood my math chapter." These small acts remind us that positivity grows when we focus on what we have, not just what we lack.

College is a journey of growth, learning, and occasional failure. Treat yourself with patience and understanding, just as you would a friend. Meera failed her first internship interview and felt crushed, until a senior said, "You didn't fail. You just practiced." That perspective encouraged her to try again-and succeed. Positivity begins with self-compassion. From there, it radiates outward, influencing every aspect of your life.

Staying positive in college is not about pretending everything is perfect. It's about discovering joy in small moments, taking breaks, appreciating supportive people, and forgiving yourself for mistakes. Positivity is cultivated daily, one hopeful step at a time. Some days will test you, but there will always be sparks-tiny reminders those brighter days are ahead. Learn to dance in the rain, carry your own sunlight, and find happiness in the journey itself.

College is a storm, a sunrise, and a journey of self-discovery all at once. And in this journey, every student has the power to choose hope, light, and resilience.

Article 21 of the Constitution of India

Protection of life and personal liberty : No person shall be deprived of his life or personal liberty except according to procedure established by law. Editorial Comment - Article 21 of the Indian Constitution guarantees the fundamental right to protection of life and personal liberty. It ensures certain safeguards against arbitrary deprivation of life and liberty. Article 21 asserts that no person shall be deprived of their life except according to the procedure established by law. This means that every individual has the right to live, and their life cannot be taken away except in accordance with the prescribed legal procedures. The right to life encompasses various aspects, including the right to live with dignity, the right to livelihood, and the right to a healthy environment. Article 21 also protects the personal liberty of individuals. It states that no person shall be deprived of their personal liberty except according to the procedure established by law. Personal liberty includes the freedom to move freely, the freedom to choose one's place of residence, and the freedom to engage in any lawful occupation or profession. In the landmark judgment, A.K. Gopalan v. The State of Madras, the Supreme Court held that personal liberty means the "liberty of the body" which is freedom from arrest and detention. The Supreme Court added that the meaning of the word 'law' means state made law only. So clearly this was a narrow interpretation of the word Personal freedom and Law. But in later cases, this view was redressed by the Judiciary. In the case of R.C. Cooper v. Union of India (1970) the court held that the word personal liberty would not only include Article 21 but also includes the 6 Fundamental Freedoms given under Article 19 (1). In the case of Kharak Singh v. State of Uttar Pradesh (AIR 1963) the court adopted a wider meaning of personal liberty and said that it will include all the rights which are given under Article 19(1). In the landmark judgment Maneka Gandhi v. Union of India (1978), Supreme Court held that the right to life and personal liberty under Article 21 is not limited to mere animal existence but includes the right to live with dignity. The court emphasized that the procedure established by law must be fair, just, and reasonable, and it cannot be arbitrary, oppressive, or unreasonable. In Olga Tellis v. Bombay Municipal Corporation (1985), the court

recognized the right to livelihood as an integral part of the right to life under Article 21. It held that the eviction of pavement dwellers without providing alternative arrangements would violate their right to life and personal liberty. In the landmark judgment, Vishaka v. State of Rajasthan (1997), the supreme court addressed the issue of sexual harassment at the workplace. The court held that the right to a safe and secure working environment is a fundamental right flowing from Article 21. It laid down guidelines to prevent and redress sexual harassment at workplaces until appropriate legislation was enacted. In, National Legal Services Authority v. Union of India and Ors (2014), Authority filed a PIL to protect the interests of transgender persons. The court held that the Gender of a person is to be decided by the person themselves after looking into the Right to Life Article. So all the rights which are given to normal people must be given to transgender people like Public toilets, medical care for transgender persons and the provisions of reservations under Article 15 and 16 must be extended to them as they classify as a minority section. In the case, Animal Welfare Board v. A. Nagaraja (2014), rights which are given to animals were up for contention (especially bulls used in Jallikattu festival). In this case, the Animal Welfare Board of India (AWBI) brought the attention of the court towards the cruelty and inhuman behavior which is faced by the animals which are used in the Jallikattu festival. The court held that they have a duty under the doctrine of 'parens patriae' to take care of the rights of animals. Article 51A(g) of the Constitution also gives the principle of compassion towards living beings and animals. So under this case, the Supreme Court ruled that Jallikattu is constitutionally void. In another landmark judgment, K.S. Puttaswamy v. Union of India (2017) (privacy judgment) the Supreme Court recognized the right to privacy as a fundamental right protected under Article 21.

Ethical Hacking - The Good Side of Cyber Security

Introduction

In today's digital era, technology drives almost every aspect of human life - from communication and banking to healthcare and education. However, with this technological growth comes an equally powerful threat: cybercrime. Hacking, once considered a criminal activity, has now found a positive and vital form known as Ethical Hacking. Ethical hackers use their skills to protect data, networks, and systems from malicious attacks. In short, they are the digital guardians of the modern world.

What Is Ethical Hacking?

Ethical hacking is the practice of legally breaking into computer systems to find and fix vulnerabilities before malicious hackers can exploit them. These experts, also known as white-hat hackers, simulate cyberattacks to test the strength of a company's cybersecurity.

Unlike black-hat hackers, who hack for personal gain or destruction, ethical hackers have official permission from the system's owner. Their main goal is to discover weaknesses, strengthen defences, and ensure that sensitive data stays safe.

For example, before launching a new online banking

platform, banks hire ethical hackers to identify loopholes that could allow unauthorized access. The goal is not to damage, but to defend.

Why Ethical Hacking Is Important

With billions of devices connected to the internet, data breaches have become alarmingly common. From leaked passwords to financial fraud, the dangers of poor cybersecurity affect individuals, businesses, and even governments.

This is where ethical hackers play a vital role. They help:

- Prevent Cyber Attacks: By identifying weak points before hackers exploit them.
- Secure Sensitive Data: Protecting information like bank accounts, medical records, and personal identities.
- Ensure System Reliability: Making sure that organizations can trust their own technology.
- Support Law Enforcement: Helping track and prevent online crimes, digital frauds, and cyber-terrorism.

In short, ethical hacking ensures digital trust and safety in an increasingly connected world.

Skills and Tools of Ethical Hackers

Ethical hackers require strong technical knowledge and analytical skills. They must understand:

- Operating Systems (Linux, Windows, macOS)
- Networking and Firewalls
- Programming Languages (Python, C, Java, etc.)
- Cryptography and Password Security
- Penetration Testing Tools like Metasploit, Nmap, Burp Suite, and Wireshark

However, technical expertise alone isn't enough. Ethical hackers must also demonstrate honesty, discipline, and responsibility. Misusing their knowledge could lead to serious legal and moral consequences.

To become certified, many professionals pursue courses like Certified Ethical Hacker (CEH), CompTIA Security+, or OSCP (Offensive Security Certified Professional). These certifications validate both skill and integrity, helping professionals build trusted careers in cybersecurity.

Ethics and Responsibility

The most important word in “ethical hacking” is ethical. The difference between a hero and a criminal in cyberspace is permission. Ethical hackers are bound by strict codes of conduct. They must never:

- Exploit the data they access
- Violate privacy laws
- Cause harm to the systems they test

Instead, they report their findings responsibly and help organizations patch vulnerabilities. This professionalism builds trust and accountability - values that every engineer and technologist must uphold.

Ethical Hacking and Engineering

Engineering students, especially in computer science, IT, and electronics, are in a perfect position to explore

careers in ethical hacking. It's an exciting field that blends creativity, problem-solving, and technical expertise. With cyber threats evolving daily, the demand for ethical hackers is skyrocketing across industries-from finance and defence to e-commerce and education.

Moreover, ethical hacking encourages innovation and curiosity. It trains engineers to think like attackers but act as protectors-a mindset that's crucial for designing secure software and hardware systems in the AI and IoT age.

Challenges Ahead

- While ethical hacking is essential, it faces challenges:
- Rapidly evolving malware and AI-based attacks
- Lack of awareness about cybersecurity among users
- Shortage of trained professionals in developing countries
- Legal complexities regarding cross-border hacking cases

Addressing these challenges requires continuous learning, international cooperation, and stronger cybersecurity education in engineering institutions.

●

The Effect of Artificial Intelligence on the IT Sector

Introduction

Artificial Intelligence (AI) has emerged as one of the most transformative technologies of the 21st century. Its ability to analyze data, learn from patterns, and make intelligent decisions is revolutionizing almost every industry, and the Information Technology (IT) sector is no exception. From automation and cybersecurity to software development and data management, AI is reshaping how IT professionals work and how organizations operate.

1. Automation and Efficiency

One of the most significant effects of AI in the IT sector is **automation**. Routine and repetitive tasks such as software testing, system monitoring, and code deployment can now be handled by AI-powered tools. This automation not only reduces human error but also allows IT professionals to focus on more strategic and creative aspects of their work.

For instance, **AI-driven DevOps** tools help streamline continuous integration and continuous deployment (CI/CD) processes, making software delivery faster and more reliable. Automation in IT support, such as chatbots for technical queries, has also improved response times and customer satisfaction.

2. Enhanced Cybersecurity

Cybersecurity has become a top concern in the digital era, and AI is playing a crucial role in strengthening it. AI systems can detect threats, analyze unusual behavior, and respond to cyberattacks faster than traditional security methods.

By using **machine learning algorithms**, organizations can predict potential vulnerabilities and identify new forms of malware or phishing attempts. AI-based security platforms continuously learn from data, helping IT teams stay ahead of cybercriminals.

3. Data Management and Analytics

Data is the backbone of the IT industry, and AI has made it easier to process and analyze massive volumes of information. AI-powered analytics tools can identify

patterns, trends, and insights that humans might overlook. This enables companies to make data-driven decisions more effectively.

Additionally, **predictive analytics** helps IT companies anticipate future trends, manage resources efficiently, and enhance customer experiences through personalized solutions.

4. Software Development and Quality Assurance

AI is also transforming software development through **intelligent coding assistants** and **automated testing tools**. Developers can now use AI-based platforms that suggest code snippets, detect bugs, and optimize performance. Tools like GitHub Copilot and Tabnine use AI to improve coding efficiency and reduce development time.

In quality assurance, AI enables smarter testing by simulating real-world scenarios, detecting potential issues, and improving software reliability before release.

5. AI in IT Infrastructure Management

Managing IT infrastructure can be complex and resource-intensive. AI simplifies this by enabling **predictive maintenance**, **resource optimization**, and **network management**. AI systems can predict hardware failures, automatically adjust workloads, and ensure maximum uptime.

For example, data centers now use AI to regulate power usage, enhance cooling efficiency, and reduce operational costs - contributing to sustainability goals.

6. Job Transformation and Skill Demand

While AI brings automation, it also transforms the IT workforce. Some repetitive jobs may be replaced, but AI is also creating **new roles** such as AI engineers, data scientists, and machine learning specialists.

The IT sector now demands professionals with expertise in **AI algorithms**, **data science**, **cloud computing**, and **cybersecurity**. Continuous learning and upskilling have become essential to stay relevant in this evolving landscape.

Agriculture System

Understanding the Agriculture System in Simple Words

Agriculture is the process of growing crops and raising animals to produce food, fiber, and other products that people use every day. It is one of the oldest and most important activities in human history.

What Is the Agriculture System?

The agriculture system includes everything needed to grow food:

- Land: Farmers use soil to plant seeds.
- Water: Crops need water to grow, often from rain or irrigation.
- Seeds: Good seeds help produce healthy crops.
- Tools and Machines: Farmers use tractors, plows, and other tools to make farming easier.
- Fertilizers and Pesticides: These help plants grow better and protect them from insects and diseases.
- Farmers: The people who work hard to grow food and take care of animals.

- Animal Farming: Raising animals like cows, goats, chickens, and sheep.
- Mixed Farming: Doing both crop and animal farming together.

From Farm to Table

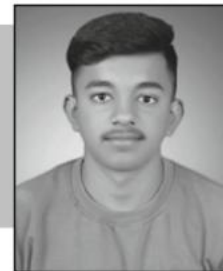
Once crops are harvested and animals are ready, the food goes through several steps:

1. Storage: Keeping food safe until it's needed.
2. Transport: Moving food from farms to markets.
3. Selling: Farmers sell their products to shops or directly to people.

Why Agriculture Is Important

- It gives us food to eat.
- It provides jobs for millions of people.
- It supports the economy of many countries.
- It helps communities grow and stay healthy.

Climate Change and Youth Responsibility

Climate change has become one of the most urgent environmental challenges facing the world today. Rising temperatures, melting glaciers, unpredictable weather patterns, pollution, and increasing natural disasters clearly show that the Earth is undergoing dangerous changes. Humans are largely responsible, due to excessive use of fossil fuels, deforestation, industrial emissions, and

and eco-friendly initiatives. Small, everyday actions such as reducing plastic usage, conserving water, using public transport, and recycling waste can collectively create a huge impact.

Educational institutions should include environmental education in their curriculum so that students understand the seriousness of climate change. Workshops, seminars, and green campus initiatives can encourage students to adopt sustainable practices. Activities like “no plastic day,” rainwater harvesting projects, and solar panel installations on campus can inspire responsible behavior.

Additionally, students can raise their voices through social media, community programs, and environmental groups. Youth-led organizations worldwide are already contributing by promoting renewable energy, wildlife protection, and climate policies. Adopting a sustainable lifestyle—using cloth bags, carrying reusable bottles, minimizing electricity waste, and supporting eco-friendly brands—helps protect natural resources.

In conclusion, climate change is a global issue that requires collective efforts, and the youth have the power to lead this movement. By making responsible choices and encouraging others to act, students can play an important role in saving the planet. Small steps taken today can create a healthier, safer, and greener world for future generations.

unsustainable lifestyles. The responsibility to reverse this trend now lies heavily on the younger generation - the future caretakers of the planet.

Youth play a crucial role in fighting climate change because they bring energy, creativity, and fresh ideas. Students can participate in environmental awareness campaigns, tree plantation drives, cleanliness movements,

The Rise of Agentic AI : Understanding the Next Evolution in Artificial Intelligence

Introduction

Artificial Intelligence has evolved dramatically over the past decade, moving from simple task automation to sophisticated systems capable of understanding context, generating creative content, and even holding conversations. Now, we're witnessing the emergence of what many consider the next frontier: Agentic AI—systems that don't just respond to commands, but can independently plan, execute, and adapt to achieve complex goals.

For students heading into a workforce ever more

dominated by AI, learning about agentic systems is not only intellectually fascinating it's becoming critical.

What Is Agentic AI?

Essentially, agentic AI are artificial intelligence systems that have agency the ability to act autonomously toward the accomplishment of particular goals. In contrast with regular AI that responds to direct commands, agentic AI can:

- Establish sub-objectives to reach broader aims
- Decide how to solve problems
- Employ tools and means independently
- Adapt strategies when initial approaches fail
- Learn from experience to improve future performance

Consider the analogy: A classic AI is like a calculator: you put in a question, and it produces an answer. An agentic AI is akin to a research assistant who, upon being told to "look into renewable energy solutions," will make choices about which sources to reference, what data are most relevant, how to synthesize results, and how to report findings all while varying their method based on what they learn."

Key Features of Agentic Systems

1. Goal-Directed Behaviour

Agentic AI systems operate in reverse from desired ends. Presented with a high-level goal such as "plan a marketing campaign," they decompose this into executable steps, set priorities, and carry out tasks step by step.

2. Use and Manipulation of Tools

Contemporary agentic systems are able to communicate with tools outside of them—databases, APIs, search engines, code interpreters, and so on. This capability to harness resources makes them incredibly versatile solvers of problems.

3. Iterative Planning and Reflection

Perhaps most importantly, agentic AI can evaluate its own performance. If an approach isn't working, it can recognize this, adjust its strategy, and try alternative methods—a form of computational metacognition.

4. Multi-Step Reasoning

Rather than providing immediate responses, agentic systems engage in chain-of-thought reasoning, working through problems step-by-step, often exposing their reasoning process for human review.

Real-World Applications

Software Development :

Agentic AI coding assistants can now take high-level descriptions of desired functionality and independently write code, debug errors, run tests, and iterate until the

software works correctly. They're not replacing programmers but augmenting their capabilities dramatically.

Research and Analysis :

In academic and business research, agentic systems can gather information from multiple sources, cross-reference claims, identify contradictions, and synthesize comprehensive reports-tasks that traditionally required hours of human effort.

Customer Service :

Advanced customer service agents can now handle complex, multi-turn interactions, accessing customer histories, troubleshooting technical issues, and escalating to humans only when necessary.

Scientific Discovery:

Researchers are deploying agentic AI in laboratories where they can design experiments, analyse results, form hypotheses, and suggest new experimental directions-accelerating the pace of scientific inquiry.

The Technology Behind Agentic AI:

Several technological advances have enabled the emergence of agentic systems:

Large Language Models (LLMs) lay the reasoning and language understanding groundwork. Systems such as GPT-4, Claude, and others are able to comprehend intricate instructions and produce coherent plans.

Reliability and Safety

Giving more autonomy to AI systems naturally leads to concerns about reliability: What would one do if the agent made an incorrect decision or performed some unexpected activity? Robust safety remains key, clear boundaries remain essential, and human oversight is unavoidable.

Transparency and Explainability

When AI agents solve hard problems via multi-step reasoning, it is crucial to know why they took specific paths, which is important for trust and debugging. Numerous researchers are attempting to make agent reasoning more transparent. Some questions that call for ongoing dialogue between technologists, ethicists, policymakers, and the public concern accountability, bias, privacy, and societal impact as these increasingly autonomous AI systems advance.

This Means for Students

For students in college, especially those in STEM fields, business, or social sciences, agentic AI has a number of implications:

Career Preparation: Understanding how to work alongside agentic systems will be valuable across

industries. This means developing skills in prompt engineering, AI supervision, and human-AI collaboration.

Educational Tools: Agentic AI tutors that can adapt teaching strategies to individual learning styles are already emerging, potentially transforming educational experiences.

Research Opportunities: Those who study AI have intriguing questions to investigate: How do we make agents safe? How do we assess agent performance? What are the social consequences of large-scale deployment of agents?

Critical Thinking: As more powerful systems emerge, the capacity to critically examine AI-produced content, comprehend constraints, and make meaningful human intervention available grows in relevance.

The Future of Agentic AI

We're still in the early stages of agentic AI development. Current systems have significant limitations—they can make mistakes, struggle with novel situations, and sometimes pursue goals in unexpected ways. However, the trajectory is clear: AI systems are becoming more capable of independent action, more reliable in their reasoning, and more integrated into complex workflows.

Looking ahead, we might see:

- Personal AI assistants that manage schedules, handle routine communications.
- Collaborative research agents that work alongside human scientists as genuine research partners.
- Educational companions that provide personalized, adaptive learning experiences throughout life.
- Creative collaborators in art, music, writing, and design that augment human creativity.

Conclusion

Agentic AI represents a fundamental shift in how we interact with artificial intelligence—from tools we command to partners we collaborate with. For students preparing to enter this rapidly evolving landscape, understanding agentic systems isn't just about staying current with technology; it's about preparing to work effectively in a world where human intelligence and artificial agency increasingly complement each other.

The key challenge-and opportunity-ahead is learning to harness the capabilities of agentic AI while maintaining human judgment, values, and oversight. Those who master this balance will be well-positioned to thrive in the AI-augmented future that's rapidly taking shape.

The Role of Artificial Intelligence in Transforming Finance

In recent years, Artificial Intelligence (AI) has emerged as a revolutionary force across various industries, and finance is no exception. The integration of AI in financial services is not merely a technological upgrade—it represents a paradigm shift that is redefining how financial institutions operate, make decisions, and interact with clients. As students preparing to enter a rapidly evolving job market, understanding AI's transformative impact on finance is both essential and inspiring.

Artificial Intelligence refers to computer systems capable of performing tasks that traditionally require human intelligence, such as learning, reasoning, problem-solving, and pattern recognition. In the financial sector, these capabilities are harnessed to enhance efficiency, accuracy, and innovation.

Beyond trading, AI is revolutionizing **risk management** and **fraud detection**. Financial institutions employ machine learning models to detect unusual patterns in transactions that may indicate fraud or security breaches. This proactive approach helps safeguard assets and build trust among customers. Similarly, AI-powered credit scoring systems analyze diverse data points to assess borrower risk more accurately, enabling fairer lending decisions.

Customer service in finance is also being transformed through AI-driven **chatbots** and **virtual assistants**. These tools provide instant, personalized responses to client inquiries, improving accessibility and satisfaction. By automating routine tasks, AI frees up human professionals to focus on complex problem-solving and strategic planning.

The benefits of AI in finance extend to **financial inclusion** as well. By leveraging AI to analyze alternative data sources, such as social media activity or mobile phone usage, financial services can reach underserved populations who lack traditional credit histories. This inclusive approach has the potential to democratize access to banking, loans, and investment opportunities.

However, the integration of AI in finance also poses challenges that demand careful consideration. Ethical concerns around data privacy, algorithmic transparency, and potential biases require robust regulation and responsible innovation. As future leaders and professionals, students must be equipped not only with technical knowledge but also with a strong ethical framework to navigate this complex landscape.

One of the most significant and visible applications of AI in finance is **algorithmic trading**. Also known as **algo trading**, this method uses AI-powered algorithms to execute trades at speeds and volumes far beyond human capabilities. These algorithms analyze vast datasets, including historical market data, news, and even social media trends, to identify profitable trading opportunities in real time.

Algorithmic trading leverages machine learning models that continuously improve by learning from new data, adapting to changing market conditions, and optimizing trading strategies. This approach minimizes human emotional biases that often affect decision-making, leading to more rational and data-driven investment choices. Today, a substantial portion of stock market transactions worldwide is executed through algorithmic trading, underscoring its pivotal role in modern finance.

As we look toward the future, one thing is clear: the intersection of AI and finance will continue to evolve, presenting challenges to overcome and opportunities to seize. By staying informed, adaptable, and ethically grounded, the next generation can harness AI's potential to build a more efficient, transparent, and equitable financial world.

●

The Importance of Electrical Engineering in Modern Technology

Electrical Engineering plays a vital role in shaping modern society. Almost every system that we use today—from household appliances to large industrial machines—relies on electrical principles and well-designed electrical networks. As technology continues to grow rapidly, the demand for skilled electrical engineers is increasing more than ever.

One of the most significant contributions of electrical engineering is the development of electrical power systems. These systems ensure that electricity is generated, transmitted, and distributed safely to homes, businesses, and industries. Without an efficient power network, no technological progress would be possible.

Electrical engineers also play an important role in automation and control systems. In industries, automated machines improve production quality, reduce human

errors, and increase efficiency. Advanced systems like CNC machines, PLC-based control, robotics, and smart grids are direct outcomes of electrical engineering innovations.

Today, renewable energy has also become a major focus area. Solar power plants, wind farms, and energy-efficient technologies are helping the world move towards sustainable development. Electrical engineers are at the center of designing and maintaining these systems to ensure clean and reliable energy for the future.

In conclusion, electrical engineering is not just a technical field—it is a foundation of modern development. As students of this branch, we carry the responsibility of learning these technologies and contributing to the advancement of society.

The Influence of Technology on Indian Festivals

In the modern era, technology has become an inseparable part of everyday life, influencing the way people communicate, work, and celebrate. Indian festivals-deeply rooted in tradition, culture, and spirituality-have also undergone significant changes due to technological advancements. While technology offers convenience and connectivity, it has also contributed to a

especially among people living in cities or abroad. While these innovations help individuals stay connected to their traditions, they also reduce physical participation and the emotional depth associated with being present in a temple or at a family gathering.

Another impact of technology is visible in the commercialization of festivals. Social media trends, online

shopping platforms, and digital advertisements often shift the focus from cultural significance to consumerism. Festivals that once emphasized spirituality and togetherness are now sometimes seen as opportunities for entertainment, shopping, and social media content creation.

Despite these changes, technology also offers opportunities to preserve and promote cultural values. Traditional stories, rituals, and teachings are now easily accessible through videos, websites, and educational apps. Families can use technology positively by teaching children the true meaning of festivals and involving

them in cultural activities while enjoying the benefits of digital convenience.

Ultimately, the influence of technology on Indian festivals is a blend of both positive and negative effects. While it has made celebrations easier and more global, it has also contributed to a gradual decline in community participation and traditional practices. The challenge today is to balance modernity with tradition. By embracing technology thoughtfully-without losing sight of our cultural roots-we can ensure that the sanctity and deeper meaning of Indian festivals remain alive for future generations.

gradual shift in the way festivals are experienced and understood.

Traditionally, Indian festivals emphasized collective well-being, spiritual growth, and community participation. Families would come together, seek blessings from elders, worship deities, and celebrate through rituals that carried deep symbolic meaning. However, with the rise of digital platforms, the nature of these celebrations has transformed. Personal visits and heartfelt greetings have been replaced by quick digital messages, emojis, and virtual wishes. The essence of conveying "auspiciousness" is slowly being overshadowed by simple expressions of "happiness."

Technology has also influenced the rituals and practices associated with festivals. Online pujas, virtual darshans, and digital aartis have become common,

Artificial Intelligence (AI)

AI, which stands for artificial intelligence, is a branch of computer science that develops machine systems capable of demonstrating behaviors linked to human intelligence. AI programs use data collected from different interactions to improve the way they mimic humans in order to perform tasks such as learning, planning, knowledge representation, perception and problem-solving.

Artificial intelligence technology is used for a wide range of applications, including in web development, such as automated chatbots for customer service, product recommendations based on a user's habits, speech

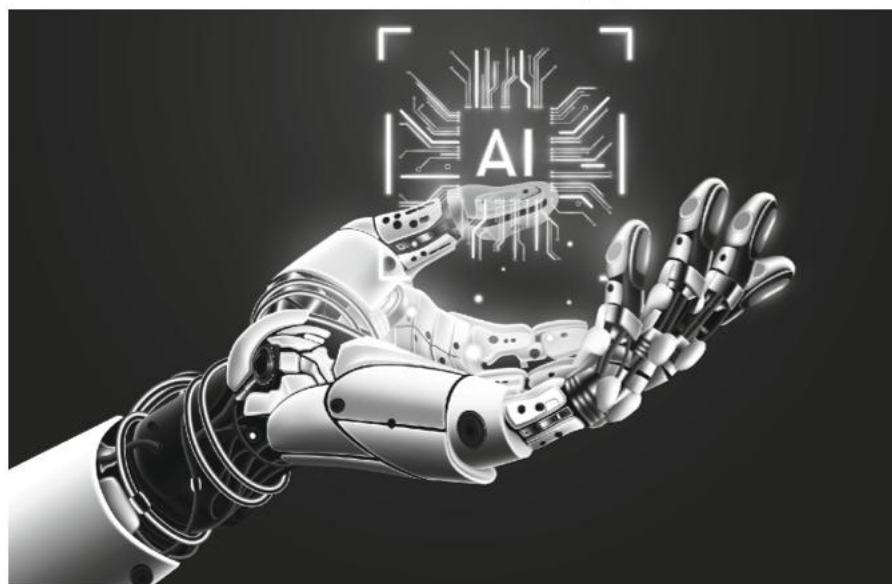
based on three main cognitive skills:

The primary benefit of using AI is that these systems can potentially complete tasks better and more efficiently than humans. This is especially relevant when it comes to mundane or repetitive tasks, which these machines are able to perform at a higher pace and with a much lower chance of error.

In order to fully understand what AI is and how it works, one must take into account the current state of artificial intelligence and the potential scenarios towards which it can evolve as the technology is further developed.

According to the original outline of Arend Hintze, a professor at Michigan State University, there are four main types of AI. This categorization spans from the way we're used to interacting with AI today, to the more "sci-fi" view of how AI might function in the future as sentient systems.

At its core, Generative AI refers to a type of artificial intelligence that can generate new content, from images and music to text and code. In contrast to earlier versions of artificial intelligence, generative AI isn't just analyzing data and collecting insights, but is actually creating something new from what it has learned.

recognition, and even to build a website from scratch. Essentially, the purpose of AI is to improve the systems we already use by automating tasks to make them more efficient.

AI systems process large amounts of data through algorithms in order to find patterns that will help them understand and replicate human intelligence by predicting future behavior from an end-user. For example, when using an AI-powered chatbot, the system will work to preempt a user's next question by offering information as a real chat agent would.

In order to do this, an AI system needs to be built

Spectrum

Prasad Sanjay Gawandi
S.Y. C.S.E.

Importance of Physical Health

Physical health is one of the most valuable assets in a person's life. It is the foundation that supports our daily activities, mental well-being, and overall quality of life. Without good physical health, even simple tasks can become difficult, and life begins to feel exhausting and unbalanced. Therefore, taking care of our body is essential for living a happy, active, and productive life.

Good physical health helps the body function properly. When we exercise regularly, eat nutritious food, sleep well, and maintain hygiene, our organs work more efficiently. Exercise strengthens the heart, muscles, and bones. It improves blood circulation, boosts immunity, and reduces the risk of serious diseases such as diabetes, obesity, hypertension, and heart problems. Even 30 minutes of walking or stretching every day can make a big difference.

A healthy body also supports a healthy mind. Physical activity releases chemicals in the brain that reduce stress, anxiety, and depression. People who follow a fitness routine often feel more energetic, confident, and positive. Good physical health improves focus, memory, and concentration, which helps students perform better in studies and adults work more efficiently.

Nutrition plays a crucial role too. Eating balanced meals-rich in fruits, vegetables, proteins, and whole grains-

gives the body the fuel it needs to stay strong. Drinking enough water keeps the body hydrated and helps remove toxins. On the other hand, junk food, excessive sugar, and oily snacks harm the body in the long run.

Sleep is another important part of physical health. A minimum of 7-8 hours of sleep allows the body to repair itself and build energy for the next day. Lack of sleep weakens the immune system and affects both mood and performance.

Maintaining physical health also encourages discipline and routine. When we develop healthy habits, we naturally become more organized and responsible. This positive lifestyle influences not only us but also the people around us.

In conclusion, physical health is essential for a strong body, a peaceful mind, and a successful life. By adopting simple habits like regular exercise, proper diet, and sufficient rest, we can enjoy a healthier and more fulfilling future.

Craze of Jewellery in India

Jewellery holds a special place in Indian culture. It is not just an ornament but a symbol of tradition, beauty, status, and emotion. From ancient times to the modern era, India has always been known for its love of gold, silver, diamonds, and precious stones. The craze for jewellery has

Indian weddings especially highlight this craze. Brides wear a variety of ornaments such as necklaces, earrings, bangles, anklets, nose rings, and maang-tikkas. Different regions have different styles-like Maharashtrian nath, South Indian temple jewellery, Rajasthani kundan, and Bengali shakha-pola. Each style reflects the cultural identity of its region.

Apart from tradition, jewellery has become a major part of modern fashion. Young people today prefer sleek, lightweight, and stylish designs that match daily outfits. Brands now offer trendy collections in gold, diamond, imitation, and even platinum. Artificial jewellery has also gained huge popularity because it is affordable, stylish, and available in countless designs.

India's craze for jewellery is also linked to investment. Gold especially is seen as a safe and stable asset. During festivals like Dhanteras and Akshaya Tritiya, people buy gold believing it brings good luck and financial security. Families often invest in jewellery as a form of savings for future needs.

With the influence of Bollywood, social media, and online shopping, the interest in jewellery has increased among all age groups. New designs, unique patterns, and fusion styles attract consumers every day.

only grown stronger with time, making India one of the largest consumers of jewellery in the world.

In India, jewellery is connected deeply with traditions and rituals. Every festival, wedding, or celebration feels incomplete without it. Gold is considered a sign of prosperity and good fortune, while silver represents purity and protection. In many families, jewellery is passed down from one generation to another as a precious legacy. This cultural value makes jewellery much more than a fashionable accessory.

In short, the craze for jewellery in India is a beautiful mix of tradition, emotion, fashion, and investment. It is a part of India's identity-a shining symbol of its rich heritage and timeless elegance.

India – An Adventurous Country

India is often described as a land of wonders, diversity, and traditions. But beyond its culture and history, India is also one of the most adventurous countries in the world. With its vast geographical variations, from towering mountains to deep seas, from scorching deserts to dense forests, India offers countless opportunities for thrill, exploration, and excitement. Adventure in India is not limited to physical activities alone—it is also about exploring culture, traditions, and history in unique ways.

● The Himalayan Adventures

The northern region of India is crowned by the mighty Himalayas, which attract adventurers from across the globe. Mountaineering, trekking, skiing, and paragliding are some of the most popular activities here. Places like Leh-Ladakh, Manali, Gulmarg, and Sikkim offer breathtaking views and adrenaline-filled experiences. River rafting in the Ganga and Beas rivers adds to the thrill. For bikers, the Leh–Manali Highway is one of the most adventurous roads in the world.

● Desert Adventures

Rajasthan, with its golden Thar Desert, is another adventurous destination. Camel safaris, jeep rides over sand dunes, desert camping, and cultural performances under the starlit sky provide a once-in-a-lifetime experience. The Pushkar Camel Fair and desert festivals showcase the adventurous blend of culture and tradition.

● Wildlife Adventures

India's rich biodiversity makes it a paradise for wildlife lovers. National parks and sanctuaries such as Jim Corbett (Uttarakhand), Ranthambore (Rajasthan), Kaziranga (Assam), and Gir (Gujarat) provide thrilling jungle safaris.

Spotting tigers, rhinos, elephants, or the rare Asiatic lion in their natural habitat gives an unmatched adventurous feel.

● Coastal and Marine Adventures

India is surrounded by the Arabian Sea, Bay of Bengal, and Indian Ocean, making water adventures equally exciting. Goa is famous for water sports such as surfing, jet skiing, and parasailing. The Andaman and Lakshadweep islands are hotspots for scuba diving and snorkeling, where adventurers can explore colorful coral reefs and marine life.

● Cultural and Spiritual Adventures

Adventure in India is not only about physical thrill but also about discovering its deep cultural roots. Festivals like Holi, Diwali, Navratri, and Durga Puja bring people together in colorful and joyous celebrations. Exploring ancient forts, palaces, caves, and temples, such as the Ajanta-Ellora caves, the forts of Rajasthan, and the temples of South India, is an adventurous journey into history and architecture. Pilgrimages like the Amarnath Yatra or Char Dham Yatra also test one's endurance while offering spiritual peace.

● Adventure in Daily Life

Even in the day-to-day life of India, adventure can be found. The crowded markets, street food stalls, bustling railway stations, and colorful fairs all provide unique experiences that are thrilling in their own way. For travelers, every state in India brings a new flavor of adventure—be it food, language, art, or tradition.

Digital Learning : A Modern Education Tool

Digital learning has revolutionized the education system by making knowledge accessible to students anytime and anywhere. With the growing use of technology, digital platforms have become an essential part of modern education. Tools such as Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams, YouTube, and various educational apps allow students to access lectures, notes, assignments, and study materials with just a single click. This flexibility has made learning more convenient, interactive, and personalized.

One of the major advantages of digital learning is its

understand. Teachers can use multimedia tools to enhance explanations, making the learning process more engaging and enjoyable. Collaboration has also improved, as students can participate in online discussions, group projects, and virtual meetings from different locations.

However, digital learning also comes with challenges. It requires a high level of self-discipline and time management. Without proper planning, students may become distracted by social media or entertainment platforms. Additionally, spending long hours in front of screens can cause eye strain and reduce physical activity.

Therefore, students must maintain a balance between online learning and traditional study methods such as reading books, taking handwritten notes, and practicing offline.

Teachers and parents also play a significant role in guiding students to use digital tools effectively and responsibly. Educational institutions should provide digital literacy training to help students navigate online platforms safely and efficiently.

accessibility. Students living in remote areas or those unable to attend physical classes can still continue their education without interruption. Recorded lectures and online resources allow students to learn at their own pace, revisit difficult topics, and strengthen their understanding. This personalized learning experience helps students improve academically.

Moreover, digital learning offers diverse learning formats such as videos, animation, interactive quizzes, and virtual labs, which make complex concepts easier to

In conclusion, digital learning is a powerful and modern educational tool that has transformed the way students learn. By combining technology with discipline and traditional study habits, students can achieve a more effective and meaningful learning experience.

Importance of Physical Fitness

In today's competitive academic environment, students often have tight schedules filled with classes, assignments, projects, and exams. Due to this busy lifestyle, physical fitness is frequently ignored. However, maintaining good physical health is essential not only for the body but also for mental and emotional well-being. Regular exercise plays a significant role in improving concentration, memory, and overall productivity. When students exercise, their brain receives more oxygen, helping them stay alert and focused during studies.

Physical fitness includes activities such as walking,

as playgrounds, gyms, indoor sports halls, and walking tracks. Regular sports events, fitness challenges, and yoga sessions encourage students to stay active. Participation in sports helps build teamwork, discipline, leadership qualities, and confidence. It teaches important values such as time management, hard work, and determination.

Furthermore, physical fitness is linked to long-term health benefits. Students who maintain an active lifestyle are less likely to develop lifestyle diseases such as diabetes, hypertension, and heart problems in the future.

Integrating small habits like stretching in between study sessions, taking stairs instead of elevators, and maintaining a balanced diet can significantly improve health.

In conclusion, physical fitness is a key component of a healthy student life. By incorporating regular exercise into their routine and utilizing college sports facilities, students can enhance both their academic performance and personal well-being.

running, yoga, sports, and gym workouts. These activities improve strength, stamina, flexibility, and immunity. Students who engage in physical activities tend to have better mood regulation as exercise releases endorphins, also known as "feel-good hormones." This helps reduce stress, anxiety, and academic pressure. In an age where many students spend hours in front of screens, exercise is necessary to prevent obesity, posture problems, eye strain, and fatigue.

Colleges play an important role in promoting fitness among students. Institutions should provide facilities such

The Importance of Drinking Water

Water is one of the most essential parts of life. Our bodies are made up of around 60% water, and we need it every single day to survive. Yet, many people forget to drink enough of it. In our busy lives, we often grab coffee, tea, or sugary drinks and ignore the simplest and healthiest option: plain water.

If you struggle to remember to drink water, here are a few tips:

- Carry a water bottle with you wherever you go.
- Set reminders on your phone or use a hydration app.
- Add flavor with slices of lemon, cucumber, or mint.
- Drink a glass after every meal or before bed.

Water is a basic but powerful part of a healthy lifestyle. It doesn't cost much, it's easy to find, and your body will thank you for it. So the next time you're thirsty, skip the soda-grab a glass of water instead!

Why Water Matters

Water plays many important roles in the body:

- It helps regulate body temperature.
- It keeps our joints and muscles working smoothly.
- It supports digestion and helps get rid of waste.
- It keeps our skin healthy and glowing.

Even mild dehydration can cause tiredness, headaches, and trouble concentrating.

How Much Water Do We Need?

The general advice is to drink around **8 glasses (about 2 liters)** of water a day. However, this can vary depending on the weather, your activity level, and your health. If you're sweating more, exercising, or feeling sick, you may need more.

A simple way to know if you're drinking enough? **Check the color of your urine.** Light yellow usually means you're well hydrated. Dark yellow is a sign that you might need more water.

Easy Ways to Drink More Water

CURIOSITY: THE FORGOTTEN VIRTUE

We live in a world overflowing with answers, yet the art of asking good questions seems to be quietly fading away. Every mystery today is only a search away, and every wonder can be explained by a short video or a quick post. The moment a question appears in our mind, we rush to find an answer online. Why stay curious when everything already seems to be explained for us? In our race for instant solutions, we have started to lose the joy of wondering, exploring, and discovering things for ourselves.

Somewhere along the way, we began to value speed more than depth. Students memorize instead of exploring, rushing to finish chapters instead of diving into ideas that might truly inspire them. Professionals run after deadlines instead of dreams, and conversations often turn into competitions of who knows more, rather than who understands better. We have started to believe that information is the same as intelligence. But knowing something and truly understanding it are very different things. Real understanding takes time, reflection, and sometimes the courage to say, "I don't know yet."

Curiosity is not about knowing everything. It is about caring enough to look closer and to keep asking why. It is about being patient with not knowing for a while and trusting that there is beauty in the search itself. Curiosity is the quiet spark behind every scientific discovery, every work of art, and every new idea that has ever changed the world. When curiosity fades, creativity starts to disappear too, because without that simple question, "What if?", there can be no invention or imagination.

The truth is, our systems rarely reward curiosity. Schools measure how correct we are, not how curious we can be. Society values certainty more than exploration. In many places, being curious is seen as wasting time or going off track. Yet, history shows that progress happens because someone dares to ask a question that no one else thought to ask. From the greatest discoveries in science to the most beautiful creations in art, everything begins with someone wondering about something others ignored.

Maybe it is time we bring curiosity back, not as something childish, but as a real strength in our grown-up world. To be curious today is almost an act of rebellion. It means refusing to be satisfied with quick answers and wanting to truly understand how things work. It means slowing down when the world keeps speeding up and thinking deeply when most people only skim the surface. Curiosity helps us see life with fresh eyes. It reminds us that there is always more to learn, more to question, and more to appreciate.

In the end, curiosity keeps our minds alive and the world endlessly interesting. It is what makes learning joyful and discovery meaningful. Perhaps the smartest thing we can do in today's world of instant answers is to stay curious, even when everyone else thinks they already know everything.

●

The Art of Good Dressing Sense

Dressing well isn't about wearing expensive clothes or following the latest fashion trends. It's about knowing what suits you, what makes you feel confident, and what's appropriate for the occasion. This is what people mean when they talk about "good dressing sense."

Good dressing sense starts with understanding your own style. Are you more comfortable in casual clothes or do you enjoy dressing up? Do you like bright colors or soft, neutral tones? When you know what makes you feel good, it becomes easier to choose the right outfit.

It also means paying attention to fit. Even the nicest clothes won't look great if they don't fit well. Wearing clothes that are too tight or too loose can make you feel uncomfortable. A well-fitted outfit always looks neat and polished.

Another part of dressing well is dressing for the occasion. What you wear to a wedding is different from what you wear to a picnic or a job interview. When you dress appropriately, it shows respect for the situation and the people around you.

Simple grooming also plays a big role. Clean clothes, tidy hair, and neat shoes can make a big difference. You don't need fancy brands—just care, attention, and a bit of effort.

In the end, good dressing sense isn't about impressing others. It's about feeling your best and presenting yourself with confidence. When you look good, you feel good—and that shows.

Absolutely! Here's a more detailed article on **dressing sense** with added information and tips:

Dressing Sense: How to Look and Feel Your Best

Dressing sense is the skill of choosing clothes and accessories that not only look good but also suit your

personality, body type, and the occasion. It's not about spending a lot of money on the latest trends; it's about understanding how to present yourself in the best way possible.

Why Dressing Sense Matters

Your appearance is often the first thing people notice about you. Dressing well can create a positive impression, boost your confidence, and even affect how others treat you. Good dressing sense helps you feel comfortable and express your individuality without saying a word.

Know Your Body Type

One of the most important parts of developing a good dressing sense is knowing your body shape. Clothes that fit and flatter your shape can enhance your look. For example:

- If you have a pear-shaped body (wider hips), A-line skirts and darker bottoms can balance your proportions.
- If you have a rectangular body shape (similar width shoulders and hips), adding layers or belts can create curves.
- If you have a round body shape, vertical stripes and tailored clothes can help create a slimming effect.

Dress for the Occasion

Understanding the context is key. Wearing a swimsuit to a formal dinner or a suit to the beach wouldn't make sense. When you dress appropriately, you show respect for the event and the people you meet. Here are some common occasions and how to dress for them:

- **Job Interview:** Opt for clean, professional, and conservative outfits like a suit or dress shirt and trousers.
- **Casual Outing:** Comfortable jeans, T-shirts, or casual dresses work well.
- **Formal Events:** Elegant dresses, suits, or traditional

attire depending on the culture.

- **Exercise:** Wear breathable and comfortable sportswear.

Focus on Fit and Comfort

Fit is more important than the price tag. Clothes that are too tight or too loose can make you feel uncomfortable and look sloppy. Well-fitting clothes enhance your appearance and make you feel confident. Don't hesitate to get your clothes tailored to fit you perfectly.

Choose Colors Wisely

Colors can affect your mood and how others perceive you. Some people look great in bright, bold colors, while others suit softer, neutral tones. You can experiment to find your “best colors” by trying different shades and seeing what makes your skin glow or your eyes stand out.

Accessorize Smartly

Accessories like watches, belts, scarves, or jewelry can

complete an outfit. But remember, less is often more. Choose accessories that complement your look without overpowering it.

Keep It Clean and Neat

Good dressing sense also includes personal grooming. Clothes should be clean and wrinkle-free. Shoes should be polished, and hair should be neat. These simple habits make a big difference in how put-together you appear.

Develop Your Personal Style

Fashion trends come and go, but your personal style is unique to you. Pay attention to what you enjoy wearing and what feels authentic. Over time, you'll build a wardrobe that reflects who you are, making dressing easier and more fun.

The Importance of Extracurricular Activities

In today's competitive and fast-paced world, academic excellence alone is no longer the sole key to success. While classroom learning provides students with essential knowledge and intellectual skills, it is often the experiences outside the classroom through extra-curricular activities that shape a well-rounded individual. From sports to music, volunteer groups, debate clubs, extracurricular activities play a crucial role in personal, social, and professional development.

Enhancing Academic Performance

Contrary to the belief that extra-curricular activities distract from studies, research shows that students who participate in such activities often perform better academically. These activities help improve time management, concentration, and organizational skills. Students learn how to balance their responsibilities, which often leads to better grades and a more structured approach to learning.

Developing Social and Communication Skills

Extra-curricular activities provide students with opportunities to interact with peers who share similar interests. Whether it's working on a team project, performing in a play, or competing in a sport, these experiences foster communication, teamwork, and leadership skills. Such interactions build confidence and help students become better collaborators, an essential skill in both personal and professional life.

Building Confidence and Self-Esteem

Participation in non-academic pursuits allows students to explore their passions and discover new talents. Success in these areas, whether big or small, boosts self-confidence and reinforces a sense of identity. Even facing challenges or failures in extra-curriculars teaches resilience, perseverance, and the importance of trying life skills that are invaluable in the real world.

Expanding Career Opportunities

Colleges, universities, and employers increasingly value applicants who demonstrate more than just academic ability. A strong record of extra-curricular involvement can set a candidate apart. It shows initiative, responsibility, and a willingness to engage beyond the minimum requirements. For example, a student involved in environmental clubs may be more attractive to a sustainability company.

Encouraging Healthy Lifestyles

Activities such as sports, dance, or outdoor clubs promote physical health and mental well-being. Regular involvement in physical activities reduces stress, improves mood, and teaches discipline. At the same time, creative outlets like art or music can be therapeutic and provide an emotional balance to the rigors of academic life.

Cultivating Sense of Community

Many extra-curricular activities involve community service, volunteering, or group projects. These activities instill a sense of responsibility toward society and foster empathy. Students learn the value of giving back, being part of something larger than themselves, and making a positive impact on their surroundings.

Conclusion

Extra-curricular activities are not just "extra" they are essential. They complement academic learning, develop key life skills, and help shape individuals into capable, confident, and compassionate members of society. Encouraging young people to pursue their interests outside the classroom is an investment in their holistic development and future success.

Blockchain Technology: A Revolutionary Innovation

Blockchain technology has emerged as a game-changer across various industries, redefining how data is stored, shared, and secured. Originally conceptualized as the backbone of Bitcoin, block chain has evolved beyond crypto currencies, offering potential solutions in finance, healthcare, supply chain management, and more.

At its core, block chain is a decentralized, distributed ledger technology. It records transactions across multiple computers so that the registered transactions cannot be altered retroactively. This ensures transparency, security, and immutability.

- Supply Chain Management: Enhances traceability and reduces fraud.
- Healthcare: Secure storage and sharing of medical records.
- Finance: Faster cross-border payments and reduced transaction costs.
- Voting Systems: Ensures transparent and tamper-proof elections.

Challenges and Limitations

While block chain holds immense promise, it faces hurdles:

- Energy Consumption: Mining (especially Proof of Work) requires significant power.
- Scalability: High transaction volumes may lead to delays.
- Regulatory Issues: Governments are still formulating policies.
- Complexity: Implementation can be technically challenging.

Future of Block chain

Innovations like layer-2 solutions, sharding, and proof-of-stake consensus aim to improve scalability and efficiency.

Industries are exploring block chain for digital identity, intellectual property management, and even carbon credit trading.

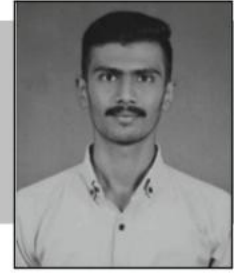

How Blockchain Works

- Transaction Creation: A user initiates a transaction.
- Block Formation: The transaction, along with others, forms a block.
- Verification: Network nodes (computers) validate the block using consensus mechanisms like Proof of Work or Proof of Stake.
- Addition to the Chain: The verified block gets added to the existing chain, making it immutable.
- Completion: The transaction is finalized and visible to all participants.

Applications of Blockchain

- Crypto currency: Bitcoin, Ethereum, and other digital currencies rely on block chain.

A Humble Journey through Kerala

My journey through Kerala felt less like a trip and more like a gentle lesson from nature. As soon as I entered the state, the tall coconut trees by the roadside seemed to welcome me quietly, their leaves swaying softly in the breeze. Nothing felt hurried; everything moved at its own peaceful rhythm.

The backwaters were the first sight that truly made me pause. The calm water reflected the sky like a mirror, and houseboats moved slowly as if they didn't want to disturb the silence. Life along the banks was simple children waving from doorsteps, fishermen repairing their nets, and birds gliding low over the water. It reminded me how beautiful ordinary moments can be.

Kochi had its own charm. The old fishing nets, gently dipping into the sea, looked like memories suspended in time. Walking through Fort Kochi's narrow streets, I felt the layers of history quietly surrounding me churches, small tea shops, and friendly faces who smiled even without knowing my language.

When I reached Munnar, the cool air touched me like a blessing. The endless tea gardens looked like green blankets spread lovingly over the hills. There was nothing loud or dramatic about the place just soft mist, small winding roads, and the distant sound of waterfalls.

Everything encouraged me to slow down and simply breathe.

The food I tasted across Kerala was warm and comforting. Whether it was appam with stew or a simple cup of chai by the roadside, each bite felt like a part of the place unpretentious, honest, and full of care.

My journey ended near the beaches of Kovalam. Watching the fishermen pull their nets at sunset, I felt a quiet respect for their everyday efforts. The lighthouse

stood tall against the fading light, as if watching over everyone with silent strength.

Kerala taught me that beauty does not need to be grand or loud. It can be simple, steady, and kind. As I left, I carried with me a peaceful feeling like the land had gently touched my heart without asking for anything in return.

●

Article on The Role of Teacher in Nation Building

A teacher is not only a guide in the classroom but also a builder of society and the nation.

Teachers shape the minds of young learners, instill moral values, and prepare them to face the challenges of life. In this way, the role of teachers in nation building is of great importance.

Teachers are the foundation of education, and education is the foundation of a strong nation. By imparting knowledge and wisdom, teachers develop skilled professionals such as doctors, engineers, leaders, and innovators who contribute to the progress of the country. A good teacher also develops discipline, character, and a sense of responsibility in students, which are essential qualities of good citizens.

Apart from academics, teachers inspire creativity,

critical thinking, and problem-solving abilities. They nurture the hidden talents of students and encourage them to contribute positively to society. By guiding the youth-the future of any country-teachers directly influence the nation's growth, unity, and prosperity.

In conclusion, teachers are the true nation builders. Their dedication, knowledge, and values shape not just individual students but the future of the whole country. As Dr. A.P.J. Abdul Kalam said, "The purpose of education is to make good human beings with skill and expertise." Teachers make this possible and play a vital role in building a strong and developed nation.

"First Electromagnetic Motor Invented by Micheal Faraday"

Michael Faraday (1791-1867) was a brilliant English scientist whose experiments and insights into electromagnetism and electrochemistry laid the groundwork for many of today's technologies, including electric motors, generators, and transformers.

Early life and the path to science

Born into a blacksmith's family in Newington Butts, England, Faraday faced a childhood marked by poverty and limited formal education. However, his innate curiosity and a passion for reading and learning led him to devour scientific books during his apprenticeship as a bookbinder. This self-driven education instilled in him a deep love of science, particularly electricity. A turning point arrived when he attended lectures by the renowned chemist Humphry Davy at the Royal Institution, sparking his scientific journey and ultimately leading him to become Davy's laboratory assistant.

Trailblazing Experiments And Discoveries

Faraday's work, primarily focused on electromagnetism and electrochemistry, produced a

torrent of groundbreaking discoveries, including:

- 1) Electromagnetic Induction: In 1831, Faraday achieved his most celebrated breakthrough: demonstrating that a changing magnetic field could induce an electric current in a nearby wire, a concept known as electromagnetic induction. This forms the very basis of modern electrical generation and transformation.
- 2) Faraday's Laws of Electrolysis: Faraday's deep dive into electrochemistry resulted in the formulation of the laws of electrolysis, which established a quantitative link between electricity and chemical reactions. His research in this area revolutionized understanding of chemical processes and paved the way for industries like electroplating and battery technology.
- 3) Electromagnetic Rotation and the Electric Motor: In 1821, Faraday's experiments on electromagnetic rotation led to the invention of the first electric motor, laying the foundation for an invention that would power countless machines and appliances, from cars to fans.
- 4) Faraday Cage: His investigations into electrostatics

revealed that electric charge resides exclusively on the exterior of a conductor, having no impact on objects within. This principle finds use in Faraday cages, conductive enclosures that shield against electromagnetic fields.

5) Faraday Effect and Diamagnetism: Faraday also unveiled the Faraday effect, demonstrating that a magnetic field could rotate the plane of polarization of linearly polarized light, thereby revealing a fundamental connection between light and magnetism. He also discovered diamagnetism, the weak repulsion of some materials by a magnetic field.

Legacy and impact

Faraday's legacy as a scientist, inventor, and communicator is immense. His groundbreaking discoveries transformed the understanding of electricity and magnetism, paving the way for numerous technologies that

power modern society. His intuitive ideas about fields and lines of force, though lacking formal mathematical expression, provided the crucial foundation for James Clerk Maxwell's later work, leading to the unification of electric and magnetic fields. He was also a dedicated educator, inspiring a love of science in countless individuals through his popular lectures and published works. Albert Einstein, considered one of the most important scientists of all time, kept a portrait of Faraday on his study wall alongside Newton and Maxwell, recognizing Faraday's profound impact on the understanding of reality. Michael Faraday's life serves as an inspiring testament to the power of curiosity, perseverance, and dedication to the pursuit of knowledge, regardless of one's background or the challenges one may face.

•

Rabindranath Tagore's Bharoto Bhagyo Bidhata: A Vision of India's Destiny

Bharoto Bhagyo Bidhata, written by Rabindranath Tagore in 1911, is one of the most profound patriotic hymns in Indian literature. Later adopted as the first stanza of India's national anthem, Jana Gana Mana, the poem remains a stirring tribute to the spirit, unity, and destiny of the Indian nation. Written originally in Sanskritized Bengali, the hymn reflects Tagore's philosophical depth, literary genius, and deep concern for the cultural and spiritual future of India.

Background and Context

At the time Tagore wrote Bharoto Bhagyo Bidhata, India was under British colonial rule. The early 20th century saw a surge in national consciousness, with increasing calls for independence. However, Tagore's patriotism was not rooted in political aggression, but in a universal, spiritual nationalism that transcended regional and religious boundaries.

He composed this hymn for the Calcutta Session of the Indian National Congress in December 1911. Contrary to early misconceptions, the poem was not a eulogy to King George V, who had visited India that year. Rather, Tagore invoked the "Dispenser of India's destiny" - a divine force guiding the nation through its trials and triumphs.

Literary and Philosophical Themes

At its core, Bharoto Bhagyo Bidhata is a devotional hymn, praising the eternal spirit that leads India on its journey. This spirit, referred to as the "Bharata Bhagya Vidhata", is not a monarch or a political leader, but a metaphysical, benevolent force - a blend of divine presence

and national soul.

The poem touches on several key themes:

Unity in Diversity: Tagore lists various regions - from Punjab to Bengal, from Vindhya to the Himalayas - showing India's vast geographical and cultural expanse. Yet, he unifies them under one spiritual identity. **Resilience and Hope:** The verses speak of the trials India has faced - the night of sorrow, the storms of oppression - but always with faith in the guiding hand of destiny.

Divine Guidance: The "Dispenser of destiny" becomes a symbol of hope, justice, and moral leadership, representing the soul of India that has endured through centuries.

From Poem to National Anthem

In 1950, the first stanza of Bharoto Bhagyo Bidhata was officially adopted as the National Anthem of India. This stanza - known as Jana Gana Mana - was chosen for its inclusive tone, spiritual depth, and poetic grandeur. It encapsulates India's diversity while invoking a shared, national consciousness.

Conclusion

Bharoto Bhagyo Bidhata is more than a poem - it is a soulful articulation of India's identity, composed at a time when the idea of a united, independent India was still a dream. Through this hymn, Tagore envisioned a country guided not merely by political ambition, but by ethical values, cultural pride, and spiritual unity. Over a century later, its words continue to inspire generations, reminding India of its timeless journey and the divine force believed to shape its destiny.

•

Nikola Tesla: Pioneer of Alternating Current, Induction Motors, and Wireless Power

Nikola Tesla (1856–1943) stands among the greatest inventors and visionaries in the history of science and engineering. His groundbreaking work in electricity and magnetism laid the foundation for much of the modern world. From championing alternating current (AC) to inventing induction motors and exploring wireless power transmission, Tesla transformed the way humanity generates, distributes, and uses energy.

Champion of Alternating Current

In the late 19th century, the “War of Currents” divided the scientific and industrial communities. Thomas Edison promoted direct current (DC), while Tesla advocated alternating current (AC), a system he had refined and patented. Unlike DC, AC could be transmitted over long distances with minimal energy loss by using transformers to step voltage levels up or down. Tesla's AC system eventually triumphed when George Westinghouse licensed his patents and demonstrated the technology at the 1893 World's Fair in Chicago. Soon after, AC was chosen for the Niagara Falls power project, cementing its role as the global standard for electrical power distribution.

Invention of the Induction Motor

Tesla's invention of the induction motor revolutionized industry and daily life. By using a rotating magnetic field, this motor operated without brushes or commutators, making it efficient, durable, and low-maintenance. His polyphase AC motor remains the backbone of modern electrical engineering, driving countless machines—from household appliances to industrial equipment. The principle behind it is still taught as a cornerstone of electrical engineering today.

Vision of Wireless Power

Tesla's imagination went beyond wires and rotating

machines. He dreamed of transmitting energy and information through the air, eliminating the need for conventional conductors. In experiments at his Colorado Springs laboratory and later at the Wardenclyffe Tower in New York, Tesla attempted to harness the Earth's natural electrical properties to beam wireless power across continents. Although the technology of his time limited these experiments, Tesla's vision foreshadowed modern wireless communication and resonant inductive charging used in smart phones, electric vehicles, and medical implants.

Lasting Legacy

Though Tesla struggled financially during his lifetime, his ideas proved indispensable to modern civilization. The alternating current system powers cities and industries, induction motors drive modern life, and wireless power concepts inspire new technologies. Tesla's brilliance lay not only in his inventions but also in his ability to see beyond the constraints of his era.

Conclusion

Nikola Tesla was more than an inventor—he was a visionary who reshaped the way humanity interacts with energy. His pioneering work in alternating current, induction motors, and wireless power concepts ensured his place in history as one of the greatest minds of science and engineering. Today, as society seeks sustainable and innovative energy solutions, Tesla's ideas continue to guide and inspire.

Mikhail Dolivo-Dobrovolsky: The Pioneer of Three-Phase Power

Mikhail Dolivo-Dobrovolsky (1862-1919) was a Russian-born engineer of Polish and Russian descent, whose groundbreaking work in the development of polyphase electrical systems, particularly the three-phase system, revolutionized the generation, transmission, and utilization of electricity. He is considered one of the key figures in the history of electrical engineering, with over 60 patents to his name.

Early life and education

Dolivo-Dobrovolsky was born in Gatchina, near Saint Petersburg, Russia, to a family of Polish and Russian nobility. He attended secondary school in Odessa and later the Riga Polytechnic, initially studying chemistry. His progressive political views led to his expulsion after the assassination of Tsar Alexander II in 1881. After working as a lecturer, he moved to Germany and, inspired by

electrochemistry, studied electrical engineering at the Technische Universität Darmstadt.

Achievements and successful experiments :

1) Three-Phase Systems: He was a pioneer in polyphase systems and made significant advancements in three-phase technology. In 1888, he designed the first functional three-phase electrical generator and motor and studied star and delta connections.

2) Long-Distance Transmission: At the 1891 International Electro-Technical Exhibition in Frankfurt, he successfully transmitted power over 176 km (approximately 109 miles) with 75% efficiency. This demonstrated the viability of AC for large-scale power supply and cemented the dominance of three-phase AC.

3) Three-Phase Transformer and Induction Motor: In 1891, he developed the three-phase transformer and the short-circuited (squirrel-cage) induction motor. He also addressed the low starting torque of the squirrel-cage motor with the invention of the slip-ring motor.

4) First Three-Phase Hydroelectric Power Plant: Dolivo-Dobrovolsky is credited with designing the world's first three-phase hydroelectric power plant in 1891.

Challenges and personal life :

Dolivo-Dobrovolsky faced challenges, including

political exile from Russia. He declined a position at the St. Petersburg Polytechnic University and remained at AEG, becoming Technical Director of the apparatus factory in 1909. He obtained Swiss citizenship for his family and himself while working in Lausanne. His health declined in his later years, leading to his retirement in May 1919. He died six months later at 57 due to a severe heart condition in Heidelberg, Germany.

Legacy and impact :

Mikhail Dolivo-Dobrovolsky's work had a profound impact on the global power grid. His three-phase technology became the worldwide standard for power transmission, surpassing DC systems. He held over 60 patents and received an honorary doctorate from Technische Universität Darmstadt, where a building is named in his honor. While sometimes less recognized than figures like Nikola Tesla, his contributions were vital to modern electrical infrastructure. A Soviet postage stamp commemorated his centennial. He is buried in the forest cemetery of Darmstadt near the memorial of his teacher, Erasmus Kittler.

●

My Father

A father plays a very important role in a child's life. He is not only a provider but also a guide, teacher, and protector. My father is a wonderful person who has always been there for me through thick and thin.

My father is a hardworking man. Every day, he wakes up early and goes to work to support our family. Despite his busy schedule, he never fails to spend quality time with me. Whether it is helping me with my homework or playing games, my father makes sure I feel loved and cared for.

He is very kind and patient. Whenever I make mistakes, he calmly explains what I did wrong and encourages me to do better next time. His wisdom and advice have helped shape the person I am today. My father believes in honesty and teaches me to be truthful in all situations.

Besides being responsible and serious, my father also has a great sense of humor. He loves telling funny stories and jokes that make the whole family laugh. His positive attitude is contagious and creates a happy environment at

home.

One of the things I admire most about my father is his courage. He faces challenges with determination and never gives up, even when things get tough. This strength inspires me to be brave and work hard to achieve my goals.

In conclusion, my father is a role model, a friend, and a hero to me. I am grateful for everything he has done and continues to do. I hope one day I can be as good a person as he is. My father holds a special place in my heart, and I love him very much.

My Father is the best,
He never ever rest,
He work hard day and night,
To make my future very bright,
He is my world, he is my life
He make the decisions always right.....

Variety of Languages Spoken All Over India

India is known as the land of diversity, and one of the most beautiful examples of this diversity is its wide variety of languages. With different cultures, traditions, and communities spread across the country, India becomes a unique place where hundreds of languages coexist peacefully. This linguistic richness is a reflection of India's ancient history and vibrant cultural heritage.

India's Constitution recognizes **22 official languages** under the Eighth Schedule. These include Hindi, Marathi, Bengali, Gujarati, Tamil, Telugu, Kannada, Malayalam, Punjabi, Odia, Assamese, Urdu, Sanskrit, and others. Each of these languages has its own script, grammar, literature,

originally, plays an equally important role. It is commonly used in higher education, science and technology, business, and government administration. Together, Hindi and English help connect people across linguistic boundaries.

In southern India, languages such as **Tamil, Telugu, Kannada, and Malayalam** belong to the Dravidian language family. These languages have a long history, classical literature, and rich artistic traditions. In the eastern region, **Bengali, Assamese, and Odia** hold great cultural importance, with Bengali being one of the most spoken languages in the world. Western India is home to **Marathi and Gujarati**, both strong carriers of regional culture, theatre, and literature.

India's northeastern states add even more linguistic diversity. Languages like **Bodo, Mizo, Manipuri (Meitei), Khasi, and Garo** are spoken by various ethnic groups and tribes. These languages contribute significantly to the cultural mosaic of the nation.

The incredible variety of languages spoken in India strengthens the idea of **unity in diversity**. Even though people speak differently, they share common values like respect, harmony, and kindness. Festivals, music, food, and traditions may vary, but the spirit of togetherness remains the same.

Furthermore, multilingualism is very common in India. Many people speak two or three languages—one regional language, one national language, and sometimes English. This ability to switch between languages shows India's adaptability and openness.

In conclusion, the linguistic variety of India is not just a part of its identity but also a powerful symbol of its unity. Every language spoken across the country adds colour, culture, and pride to the nation, making India one of the richest linguistic landscapes in the world.

and folklore. For example, Tamil and Sanskrit are among the world's oldest languages, while Hindi and Bengali have some of the richest literary traditions in Asia.

Apart from these scheduled languages, India has more than **1,600 other languages and dialects** spoken across different states and communities. Many tribal groups, such as the Santals, Bhils, Gonds, and Mizos, have their own unique languages that help preserve their identity, stories, and customs.

Hindi is the most widely spoken language, especially in the northern and central states. It also acts as a common language for communication between people from different regions. **English**, though not an Indian language

6G Communication

The Future of Wireless Connectivity :

6G communication represents the next generation of wireless technology, expected to succeed 5G around the year 2030. It aims to deliver unprecedented speed, reliability, and connectivity, with data transfer rates projected to reach up to 1 terabit per second (Tbps)-about 100 times faster than 5G. Beyond speed, 6G will focus on ultra-low latency, massive network capacity, and the integration of artificial intelligence (AI) to optimize communication systems in real time. This technology will enable new applications such as holographic communication, immersive extended reality (XR), digital

twins, and advanced Internet of Everything (IoE) ecosystems. Moreover, 6G will utilize higher frequency bands, including terahertz (THz) waves, to support greater bandwidth and data density. Its development will also emphasize energy efficiency, security, and global connectivity, helping bridge digital divides across urban and rural areas. In essence, 6G is not just an upgrade to existing networks-it represents a transformational leap toward a fully intelligent, interconnected world where communication between humans, machines, and environments occurs seamlessly and instantaneously.

Interview on Time Management & Organization

Interviewer (I): Time management is important for students. How do you manage your time as a third-year engineering student?

Student:

I usually plan my week in advance. I divide my tasks into academic work, project work, and personal activities. I use a simple to-do list and a calendar app to track deadlines. This helps me stay organized and avoid last-minute pressure.

INTERVIEWER: How do you balance your studies with extracurricular activities or personal commitments?

STUDENT:

Balancing both can be challenging, but I prioritize based on urgency and importance. For example, if there is an exam coming up, I focus more on academics, but during lighter weeks, I participate in club activities or work on my hobbies. I also dedicate at least an hour daily to self-learning or personal interests so that I don't lose touch with what I enjoy outside academics.

INTERVIEWER: Can you describe a situation when you had multiple tasks at the same time? How did you manage them?

STUDENT:

Last semester, I had a mini-project submission, two internal tests, and a club event all in the same week. I broke down each task into smaller parts and set mini-deadlines for myself. I completed the project first because it needed more time, then prepared short notes for the tests. I coordinated with my club team to delegate some work. This helped me complete everything without stress.

INTERVIEWER: How do you handle deadlines, especially when work piles up?

STUDENT:

When deadlines get tight, I avoid multitasking because it slows me down. Instead, I focus on one task at a time and stay consistent. I also try to start work early so I can avoid last-minute rush. If the workload becomes very high, I prioritize based on what needs to be submitted first and

communicate with team members for support.

INTERVIEWER: Do you ever feel stressed due to time pressure? How do you cope with that?

STUDENT:

Yes, time pressure happens, especially during exams or project weeks. I manage stress by taking short breaks, listening to music, or going for a walk. I also remind myself that planning and staying calm help me finish faster than panicking. This approach keeps me productive even during busy days.

INTERVIEWER: What techniques have improved your time management the most?

STUDENT:

Two main techniques helped me:

- 1.Task prioritization - focusing on important tasks first.
- 2.Using small study/work blocks-like 45 minutes of focused work followed by a short break. These habits made me more disciplined and improved my efficiency.

INTERVIEWER: If you get selected for this role, how will your time management skills help you?

STUDENT:

My time management skills will help me complete tasks within deadlines and stay organized even when the workload is high. It also allows me to maintain quality in my work without feeling overwhelmed. I believe these skills will make me a reliable and efficient team member.

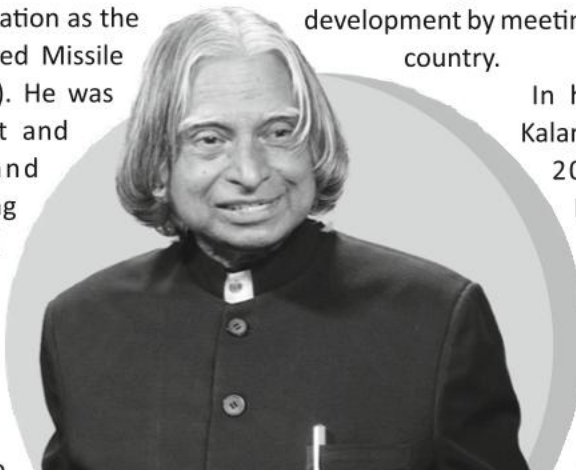
DR. A. P. J. Abdul Kalam

Born on 15th October 1931 at Rameswaram in Tamil Nadu, Dr. Avul Pakir Jainulabdeen Abdul Kalam, specialized in Aeronautical Engineering from Madras Institute of Technology. Dr. Kalam made significant contribution as Project Director to develop India's first indigenous Satellite Launch Vehicle (SLV-III) which successfully injected the Rohini satellite in the near earth orbit in July 1980 and made India an exclusive member of Space Club. He was responsible for the evolution of ISRO's launch vehicle programme, particularly the PSLV configuration. After working for two decades in ISRO and mastering launch vehicle technologies, Dr. Kalam took up the responsibility of developing Indigenous Guided Missiles at Defence Research and Development Organisation as the Chief Executive of Integrated Guided Missile Development Programme (IGMDP). He was responsible for the development and operationalisation of AGNI and PRITHVI Missiles and for building indigenous capability in critical technologies through networking of multiple institutions. He was the Scientific Adviser to Defence Minister and Secretary, Department of Defence Research & Development from July 1992 to December 1999. During this period he led to the weaponisation of strategic missile systems and the Pokhran-II nuclear tests in collaboration with Department of Atomic Energy, which made India a nuclear weapon State. He also gave thrust to self-reliance in defence systems by progressing multiple development tasks and mission projects such as Light Combat Aircraft.

As Chairman of Technology Information, Forecasting and Assessment Council (TIFAC) and as an eminent scientist, he led the country with the help of 500 experts to arrive at Technology Vision 2020 giving a road map for transforming India from the present developing status to a

developed nation. Dr. Kalam has served as the Principal Scientific Advisor to the Government of India, in the rank of Cabinet Minister, from November 1999 to November 2001 and was responsible for evolving policies, strategies and missions for many development applications. Dr. Kalam was also the Chairman, Ex-officio, of the Scientific Advisory Committee to the Cabinet (SAC-C) and piloted India Millennium Mission 2020.

Dr. Kalam took up academic pursuit as Professor, Technology & Societal Transformation at Anna University, Chennai from November 2001 and was involved in teaching and research tasks. Above all he took up a mission to ignite the young minds for national development by meeting high school students across the country.

In his literary pursuit four of Dr. Kalam's books - "Wings of Fire", "India 2020 - A Vision for the New Millennium", "My journey" and "Ignited Minds - Unleashing the power within India" have become household names in India and among the Indian nationals abroad. These books have been translated in many Indian languages.

Dr. Kalam is one of the most distinguished scientists of India with the unique honour of receiving honorary doctorates from 30 universities and institutions. He has been awarded the coveted civilian awards - Padma Bhushan (1981) and Padma Vibhushan (1990) and the highest civilian award Bharat Ratna (1997). He is a recipient of several other awards and Fellow of many professional institutions.

Dr. Kalam became the 11th President of India on 25th July 2002. His focus is on transforming India into a developed nation by 2020.

Spectrum

Sanyukta Kane
T.Y. C.S.E.

RISING MINDS: How Today's Youth Can Redefine the Future Through Curiosity, Values & Modern Technology

Today's youth are more curious, aware, and empowered than any generation before them. Their blend of values, creativity, and digital fluency is reshaping the world at a remarkable pace. This feature explores how young minds are transforming curiosity into innovation, technology into impact, and values into meaningful change.

young people are more curious than ever. Unlike past generations who relied on limited resources, today's youth can explore almost any topic instantly. Whether it's environmental science, psychology, space exploration, robotics, or global cultures, the world sits at their fingertips.

This curiosity goes beyond information. It fuels experimentation. Teenagers build small robots from home, learn coding through free courses, start community projects, or question outdated systems with confidence. Curiosity is no longer a simple trait—it has become a driving force for innovation.

From student-led sustainability initiatives to teenage inventors creating life solutions, curiosity is shaping a brave new future. When young people ask bold questions, they create bold possibilities.

Today's youth are standing at the crossroads of possibility. With curiosity guiding their minds, values grounding their hearts, and technology amplifying their creativity, they are shaping a world more innovative, compassionate, and connected than ever before. They are dreamers, builders, thinkers, activists, and creators—and they carry the blueprint of tomorrow.

The rising minds of today are not just part of the future.

Every generation leaves its mark, yet the world has never witnessed a youth generation as bold, connected, and insightful as the one rising today. They aren't waiting for adulthood to matter—they're making an impact now. With access to endless information, a deep sense of empathy, and a natural fluency in technology, young people are reshaping systems, starting movements, and redefining what the future can look like.

Today's youth don't just follow the world's changes—they accelerate them. This article explores the powerful mix of curiosity, values, creativity, and technology that is empowering young people to become the architects of tomorrow.

THE POWER OF A CURIOUS MIND

Curiosity is the spark behind every breakthrough-and

THE ART OF OBSERVATION

In today's fast-moving world, everyone talks about skills like coding, communication, public speaking, leadership, and creativity. But there is one under rated skill that quietly influences everything - Observation. It doesn't make noise. It doesn't demand attention. But it has the power to transform how a young person thinks, behaves, and grows. This article explores why the art of observation is becoming one of the strongest strengths for today's youth.

Observation Builds Confidence from the Inside Out

Most people think confidence comes from speaking fluently, having perfect English, or being bold.

But real confidence has a quieter origin - it comes from understanding the world around you.

When you observe:

people's body language, how they communicate, how they handle situations, what makes a person respected, what makes a person like able... you naturally begin to

understand how to carry yourself. This is how many confident people grew-not through classes, but through silent learning.

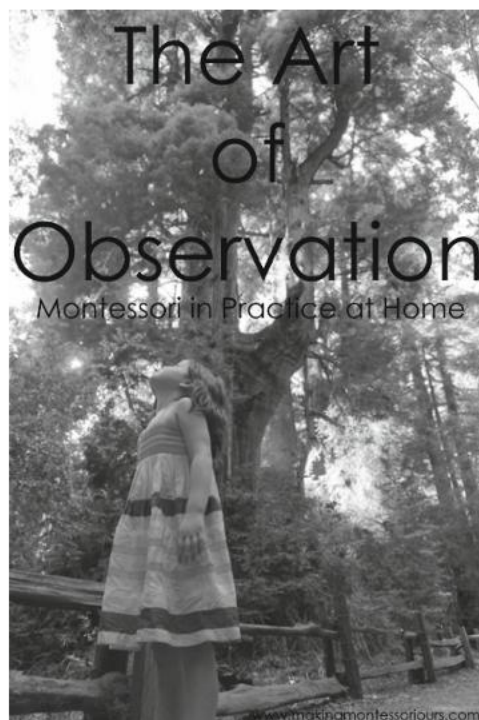
As Bruce Lee said:

"The successful warrior is the average man, with laser-like focus." Observation creates that focus.

Observation Makes You Emotionally Intelligent

Emotional intelligence is not about reading books. It's about reading people. A person who observes:

Understands when a friend is upset without them saying it knows how to react intense situations avoids conflicts responds with empathy builds deeper relationships these qualities make a young person more mature, stable, and respected. Emotional intelligence is a real-life superpower - and observation is its foundation.

The Age of AI Search : Perplexity and Comet Are Redefining How Students Discover Information

A Student Guide to Next-Gen Research Tools

Do you recall when researching a paper involved opening up twenty browser windows, cross-checking Wikipedia with your library database, and praying that you could cobble together coherent information? Those times are quickly becoming a relic of the past. Two AI tools-Perplexity AI and Cometare transforming the way students like you discover, synthesize, and make sense of information.

What Sets AI Search Apart?

Traditional search engines provide you with a list of

chatbots that have knowledge cutoffs, Perplexity will search the web in real-time, making it perfect for recent events, recent studies, or breaking news in your area of study.

Academic legitimacy: Perplexity quotes sources directly, revealing to you exactly where you found that information. That's essential when you must check facts for academic purposes or include accurate citations in your work.

Follow-up questions: The conversational interface allows you to drill deeper into topics without forced technical jargon. Ask about photosynthesis, and then ask follow-up questions regarding particular enzymes or conditions the AI retains context throughout the research session.

Multiple angles: Perplexity tends to combine data from several sources so you can view controversial issues from different angles or get complex topics from several sides.

Comet AI: The Co-operative Angle

Less prominent than Perplexity, Comet AI has its own distinct features, especially for co-operative research and project management.

Team research functionality: Comet is built with collaboration in mind, making it simple to use for group work when multiple students must share research and findings.

Structured work environments: Rather than tracking various research threads, Comet allows you to structure information by project or topic, so your semester's worth of research stays organized.

SMART SIGHT INNOVATIONS
Innovation that inspires profitability

comet
Comet by Perplexity
The AI Browser That's Redefining How We Use the Web

links. AI search technology provides you with answers. Rather than scrolling through ten sites to grasp a concept, these technologies scan those sources on your behalf, distil the content, and provide it in an easy-to-grasp, conversational style complete with citations so you can fact-check the information.

Perplexity AI: Your Research Assistant

Perplexity AI positioned itself as an "answer engine" instead of a search engine. Here's why it is worth it for college students:

Real-time information: As opposed to some AI

Context preservation: Store your research sessions and come back to them later without losing the context of your inquiry ideal for long-term studies or thesis writing.

Utilizing These Tools Efficiently in College

For rapid fact-checking: Both tools are great at providing quick answers to specific questions. "What year was this published?" "Who came up with this theory?" "What is the current scientific view on this subject?"

For literature reviews: Utilize them to gain an overview of a research field prior to immersing yourself in primary sources. They can assist you in finding key papers, influential researchers, and core debates within your research area.

For staying current: Follow advances in your major or fields of interest. These tools simplify staying current on new publications and breaking trends.

For exam preparation: Ask for explanations of complex concepts, request comparisons between theories, or test your understanding with follow-up questions.

The Bottom Line

Perplexity AI and Comet are a paradigm shift in terms

of engaging with information. For college students, they're not shortcuts they're smarter working. They assist in finding you relevant information quicker, comprehending sophisticated material more easily, and spending less time on research mechanics so that you have more time to think critically and analyse.

The trick is employing them as a means of supplementing your own learning, rather than substituting for it. View them as very smart study buddies who are able to assist you in locating information and grasping material, but who still require you to do the intellectual heavy lifting of analysis, synthesis, and independent thought.

As these tools become more advanced, students who master them and use them in a correct manner while upholding academic integrity and critical thinking abilities will be at a major advantage in their professional and academic lives.

●

Life-Changing Success Stories to Fuel Your Life Journey : Bill Gates

The name that is associated with advanced technological invention and the spirit of giving is Bill Gates. Gates is the co-founder of Microsoft Company which has played a crucial role in changing the face of personal

vision was a revolution that has significantly transformed the world of work, learning and communication.

When Gates decided to retire from Microsoft, he thought of changing his status to a philanthropist. With his then-wife Melinda, he formed the Bill & Melinda Gates Foundation that was voted the world's biggest private charitable foundation.

The foundation is very active and contributes to solving problems around the world; it deals with such issues as health, education, and poverty.

Gates' life experience is a true example of the mission, good idea, and improvement of the world with inspiration to other students and many people to follow their dreams and become successful to make a change.

computing, by bringing out cheap and easy to use software to the market.

The kid was probably a smart one, a young programmer enthusiast who had left Harvard University to pursue his dreams.

Although he started early, it was even with his childhood friend Paul Allen that formed Microsoft in 1975 that made a revolution in the technological sector.

Their real success came with the release of MS-DOS which later graduated to Windows, a GUI based operating system that changed the persona of personal computing.

But Gates' course did not go without some obstacles; At the core of the infancy, Microsoft was challenged by legal cases, and intensive rivalry, but Gates' leadership thinking and business skills enabled the company to ascend.

He was very much the perfectionist and never shirked from hard work or pushed the team to the limits and beyond.

They all remember the vision of having a PC on each desk, though it may be slightly misquoted but today such

INDIAN FOOD

Indian food is one of the richest and most diverse cuisines in the world. Known for its unique flavors, spices, and variety, it reflects the country's culture, traditions, and regional diversity. From the aromatic biryanis of Hyderabad to the spicy curries of Punjab and the coconut-flavored dishes of Kerala, Indian cuisine offers something for everyone.

History of Indian Food:

Indian cuisine has evolved over thousands of years. It has been influenced by:

Aryans and Vedic period-emphasis on vegetarian food and herbs.

Indian food is incomplete without spices. Commonly used are.

Mughal rule - introduction of rich gravies, kebabs, and biryanis.

Colonial influences - tea, bakery products, and fusion dishes.

Popular Indian Dishes

#Vegetarian: Paneer tikka, dal tadka, chole bhature, masala dosa.

#Non-Vegetarian: Butter chicken, biryani, fish curry, kebabs.

Snacks & Street Food: Samosa, pani puri, pav bhaji, vada pav.

Sweets: Gulab jamun, jalebi, laddoo, kheer.

ALWAYS FAVOURITE "INDIAN FOOD"

Women Empowerment in Modern India

Women empowerment has become a crucial aspect of modern India's progress. Today, women are breaking barriers and achieving remarkable success in fields such as engineering, medicine, aviation, sports, literature, business, and politics. Their achievements reflect India's growing commitment toward gender equality and inclusiveness. Education plays the most significant role in empowering women, as it gives them knowledge, confidence, and the freedom to make independent

responsibility in promoting women empowerment. They must ensure equal opportunities for female students in academics, sports, technical fields, and cultural activities. A safe and supportive environment encourages girls to pursue their dreams without fear or hesitation. Workshops on career development, self-defense training, and leadership programs can help build confidence and independence.

Women empowerment also contributes to national development. When women are educated and empowered, they support their families, improve community health, and contribute to economic growth. Gender equality leads to a more inclusive, progressive, and balanced society.

Despite progress, challenges such as discrimination, safety concerns, and social pressures still exist. Therefore, continuous awareness, strong laws, and active participation of youth are necessary to achieve complete empowerment.

In conclusion, women empowerment is essential for the growth and development of modern India. By providing equal opportunities, quality education,

and a safe environment, society can help women reach their full potential and become leaders of change.

decisions.

In the past, women faced restrictions due to social norms, lack of education, and limited opportunities. However, today's modern society is witnessing a major shift. Government schemes such as Beti Bachao Beti Padhao, Ujjwala Yojana, and Mudra loans support women's health, safety, and entrepreneurship. Women are increasingly taking leadership roles, managing businesses, participating in governance, and contributing to scientific research.

Colleges and educational institutions have a major

Swami Vivekananda

Swami Vivekananda was one of the greatest spiritual leaders of India, known for his wisdom, courage, and strong belief in self-confidence. He was born as Narendranath Datta in Kolkata in 1863. From childhood, he was curious, intelligent, and fearless. He always questioned traditions and searched for the truth of life. His life changed completely after meeting his spiritual guru, Sri Ramakrishna Paramahansa, who taught him that service to humanity is the highest form of worship.

After the death of his guru, Swami Vivekananda traveled across India as a wandering monk. During his journey, he saw the poverty, ignorance, and suffering of the people. These experiences deeply moved him and inspired him to dedicate his life to the upliftment of society. He believed that education, character, and self-confidence were the foundations of a strong nation. He often said that strength is life and weakness is death.

One famous incident from his life shows his fearless nature. Once, while walking alone, a group of dogs began barking and chasing him. Instead of running away, Swami Vivekananda stopped, turned back, and faced them calmly. Seeing his courage, the dogs stopped barking and ran away. Through this incident, he taught that fear disappears when we face problems with confidence and courage.

Swami Vivekananda gained worldwide recognition after his historic speech at the Parliament of Religions in Chicago in 1893. He began his speech with the words "Sisters and Brothers of America," which earned him a

standing ovation. He spoke about universal brotherhood, tolerance, and harmony among religions. His speech made India proud and spread Indian philosophy across the world.

Swami Vivekananda's life is a source of inspiration for the youth. His message of self-belief, service, and spiritual strength continues to guide millions even today. He taught that each individual has infinite potential and that success comes through hard work, discipline, and faith in oneself.

His life reminds us to be fearless, confident, and dedicated to the welfare of society.

Shreyash Bhosale
T.Y. C.S.E.

Machine Learning : Transforming Technology

Machine Learning (ML) is a branch of Artificial Intelligence (AI) that allows computers to learn from data and make decisions without being explicitly programmed. Unlike traditional software, which follows fixed rules, ML systems improve their performance as they process more data. This ability to learn from experience makes ML an essential part of modern technology, influencing various industries and our daily lives.

Machine Learning works by analyzing large amounts of data, identifying patterns, and making predictions. For example, an ML system can study historical weather data to forecast future conditions, or analyze student

systems to learn through trial and error, optimizing actions to achieve a specific goal, which is widely used in self-driving cars and robotics.

Machine Learning has become an integral part of many industries. In healthcare, ML assists doctors in detecting diseases early, analyzing medical scans, and suggesting effective treatments. The finance sector relies on ML to detect fraudulent transactions, predict market trends, and evaluate creditworthiness. Everyday technologies, such as virtual assistants like Siri and Alexa, recommendation systems on Netflix and Amazon, and smart devices, also depend on ML to provide personalized and efficient services. Businesses use ML to understand customer behavior, optimize supply chains, and predict market demand, helping them make informed decisions.

Despite its advantages, Machine Learning faces challenges. High-quality data is essential for accurate predictions, and biased data can lead to unfair or incorrect outcomes. Developing and implementing complex ML algorithms requires skilled professionals, and security and privacy concerns must be carefully managed. Moreover, ML systems cannot completely replace human judgment and should be used alongside human expertise to ensure the best results.

The future of Machine Learning is promising. It will continue to play a crucial role in building smart cities, improving healthcare, creating autonomous vehicles, and revolutionizing education and business. By enabling systems to learn, adapt, and make intelligent decisions, ML is shaping a world that is faster, smarter, and more efficient.

performance to provide personalized learning suggestions. The more data the system receives, the smarter and more accurate it becomes, enabling better decision-making over time.

There are several types of Machine Learning, each serving different purposes. Supervised learning uses labeled data to teach systems to predict outcomes, such as forecasting house prices based on past sales. Unsupervised learning works with unlabeled data to find hidden patterns, like grouping customers with similar shopping habits. Reinforcement learning, on the other hand, enables

OTHER
LANGUAGE

ಸರ್ ಎಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ

ಸರ್ವಂ.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಬಹುಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರು 15 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1861 ರಂದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಡೇನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಿವಿಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಿ ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟು, ಮೈಸೂರು ಐರನ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಂಟ್‌ಮಾನ್ ಮತ್ತು ಭದ್ರಾಯೋಜನೆ ಯಂತ್ರದ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು.

ಭಾರತದ ಆಧುನಿಕತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಅವರು "ಪ್ಲಾನ್ವೆಲ್ ಪೆಂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ" ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು 1955 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತರತ್ನ ಪುರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಗೌರವಿಸಲಾಯಿತು. ಶಿಸ್ತಿನ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಮತ್ತು ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ, ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ "ಮೈಮೆಮೋಯರ್ಸ್" (My Memories) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ. 1962 ರಲ್ಲಿ 101 ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದರು.

ಸರ್ವಂ.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಅವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯು ಅವರ ಜೀವನದ ಸಾಧನೆಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳು ಮತ್ತು ದೇಶಭಿಮಾನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು 1861 ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 15 ರಂದು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಡೇನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು.

ಅತಿಸರಳ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದ ರೂಢಿ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಲಿತರು.

ಪೂರ್ಣ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಸಿವಿಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ದಿವ್ಯವಿಷಯವನ್ನು.

ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಜೀವನವನ್ನು ಮುಂಬೈನ ಪಬ್ಲಿಕ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಅವರು ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ನಿರಾಕರಣೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಪ್ರತಿಭೆ ತೋರಿದವರು. ಸುಧಾರಿತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಸಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟು, ಭದ್ರಾಯೋಜನೆ, ಮೈಸೂರು ಸಹಕಾರ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಮೈಸೂರು ಸಿಲ್ಕ್‌ವಾಕ್ಸ್‌ಮಾನ್, ಮೈಸೂರಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಕಾರಣರಾದರು. ಇವರು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ದಿವಾನರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಆಧುನಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಅವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ "ಮೈಮೆಮೋಯರ್ಸ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ 1951 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ, ವೃತ್ತಿಜೀವನ, ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳು, ದೇಶಭಿಮಾನದಿಂದ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ದೇಶದ ಯುವಕರಿಗೆ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ, ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ದೇಶಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಗತ್ಯತೆಗಳ ಕುರಿತು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. 1955 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಇವರಿಗೆ "ಭಾರತರತ್ನ" ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿತು.

ಇವರ ಜೀವನವೇ ಒಂದು ಪ್ರೇರಣಾ ದಾಯಕ ಕಥೆ.

1962 ರಲ್ಲಿ 101 ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಧನರಾದರು.

ಅವರ ಜ್ಞಾನ, ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ದೇಶಪ್ರೇಮ ಇಂದಿಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

മഹാത്മ

Dr. George Rapheal
Assistant Professor
Automation and Robotics

*** പൂക്കാതിരിക്കാനെന്നിക്കാവതില്പേ ***

എനിക്കാവതില്പേ പൂക്കാതിരിക്കാൻ
എനിക്കാവതില്പേ കണിക്കൊന്നയല്പേ
വിഷുക്കാലമല്പേ പൂക്കാതിരിക്കാൻ
എനിക്കാവതില്പേ വിഷുക്കാലമെത്തിക്കഴിഞ്ഞാലുറക്കത്തിൽ ഞാൻ
തെട്ടിത്തെട്ടിത്തരിക്കും
ഇരുൾതൊപ്പി പൊക്കിപ്പതുകെ പ്ലാതം ചിരിക്കാൻ ശർമിക്കും
പുലർച്ചക്കുളിർക്കാറ് വീശിപ്പറക്കും
വിയൽപ്പക്ഷി ശർദ്ധിച്ചു നോക്കും
തെരവിന്റെയുള്ളിൽത്തരിക്കാണലുകിട്ട മേനിപ്പുള്ളപ്പിന്നു
പൂവൊക്കെയെത്തിച്ചൊരുക്കിക്കൊടുക്കാൻ തിടുകും തിടുകും
ഉണങ്ങിക്കരിഞ്ഞെന്നു തോന്നിച്ച കൊമ്പിൻമുനവിൽത്തിളങ്ങുന്നു പൊന്നിൻ
പതക്കങ്ങൾ
എൻ താലി നിൻ താലി പൂത്താലിയാടിക്കളിക്കുന്ന കൊമ്പത്തു സമ്പത്തു
കൊണ്ടാടി നിൽക്കും കണിക്കൊന്നയല്പേ പൂക്കാതിരിക്കാൻ
എനിക്കാവതില്പേ.

എവിടെന്റെ ഹരിതങ്ങളെല്പാം മറഞ്ഞു
എവിടെന്റെ ദുരിതങ്ങൾ കൊടുവേനലിൽ
കത്തിയെരിയുന്ന താപങ്ങൾ കടുമഞ്ഞിലുറയുന്ന വനരോദനങ്ങൾ
മഴവന്നൊടിച്ചിട്ട
മുദുശാവകൾ സർവമെവിടെയോ
മായുവൊഴെവിടെനിന്നെവിടെനിന്നുണയുന്നു
വീണ്ടുമെൻ ചുണ്ടിലും മഞ്ഞതൻ മധുരസ്നിതങ്ങൾ
തളിരിന്റെ തളിരായ താലീവിലാസം
എവിടെനിന്നെവിടെനിന്നുണയുന്നു മേടവിഷുസംക്രമപ്പുലരിയോ
കുളിർക്കോരിയെത്തുന്നു
കണിക്കാണുവാൻ ഭാവി ഗുണമേകുവാൻ കുഞ്ഞു
നയനങ്ങളെന്നെയോർത്തെന്നേയിമ പൂട്ടിയുണരാതെ, യുണരുമ്പോഴും മിഴി
തൂറാതെയിത്തിരി തൂറുന്നാലുമാരുമതു കാണാതെ കാണാതെ
കണിക്കാണുവാൻ കാത്തിരിക്കുന്നിതവരുടെ
ഗുണത്തിനായ് ഞാൻ മഞ്ഞയണിയുന്നു
ഒരു നിറം മാത്രമേ തന്നതുള്ളൂ വിധി
എനിക്കാവതില്പേ പലവർണ്ണമാകാൻ
കണിക്കൊന്നയല്പേ വിഷുക്കാലമല്പേ

വധുവിനെയൊരുക്കാനെടുക്കുന്ന മഞ്ഞൾ
നിറത്തിൽ നിറയ്ക്കുന്ന ശൃംഗാരവർണ്ണം
കടക്കണ്ണറിഞ്ഞാൽ പിടിച്ചിങ്ങെടുക്കാൻ
തരിക്കുന്ന വ്യാമോഹ താരുണ്യവർണ്ണം

മലയാളം

കല്യാണമന്തരം പൊഴിക്കുന്ന വർണം
കളകളും പാടിക്കുന്നുണ്ടുന്ന വർണം
താനെ മയങ്ങിത്തിളങ്ങുന്ന വർണം
വേറുള്ളതെല്ലാം തിളക്കുന്ന വർണം
പകൽനേർത്തുനേർത്തീക്കടൽമാല ചാർത്തുന്നൊ
രന്തിച്ചുവപ്പിന്നകമ്പടി വർണം
പന്തർണ്ടു സൂര്യന്റെ കിരണങ്ങൾ മേഘപ്പരപ്പാലരിച്ചതു പതിമ്മൂന്നു
പൗർണ്ണമിയിലാറ്റിക്കുറുക്കിപ്പൊടിച്ചെങ്ങുമെന്നും തിളങ്ങുന്ന വർണം
ആ വർണരേണുക്കൾ മിന്നിത്തിളങ്ങുന്നൊരെന്നേനി പൊന്നേനി പൂമേനിയല്ലെ

കണിക്കൊന്നയല്ല് വീഷുക്കാലമല്ല്
എനിക്കാവതില്ല് പൂക്കാതിരിക്കാൻ
എനിക്കാവതില്ല്

ڈاکٹر اے۔ پی۔ جے۔ عبدالکلام - ایک عظیم انسان کی مکمل سوانح عمری

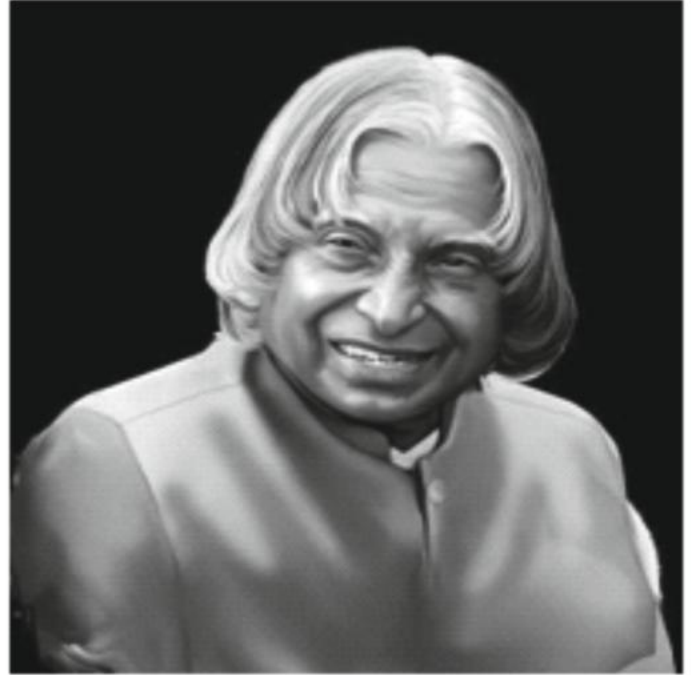
ڈاکٹر اے۔ پی۔ جے۔ عبدالکلام - ایک عظیم انسان کی مکمل سوانح عمری
نام:
(Avul Pakir Jainulabdeen Abdul Kalam) اولام پاکیر جینلابدین عبدالکلام
پیدائش:
۱۵ اکتوبر ۱۹۳۱ - رمیشورم، ضلع رام ناتھ پورم، تامل ناڈو، بھارت
وفات:
۲۷ جولائی ۲۰۱۵ - شیلونگ، میگھالیہ، بھارت (لیکچر کے دوران دل کا دورہ)
قومیت:
بھارتی
مذہب:
اسلام

ابتدائی زندگی اور تعلیم:

- عبدالکلام ایک غریب اور محنتی مسلم گھرانے میں پیدا ہوئے۔
- ان کے والد "جینلابدین" ایک کشتی والے اور مسجد کے امام تھے۔
- عبدالکلام نے چھوٹی عمر سے ہی محنت کرنا شروع کر دی، جیسے اخبارات تقسیم کرنا تاکہ اپنی تعلیم کا خرچ پورا کر سکیں۔
- ابتدائی تعلیم مقامی اسکول سے حاصل کی، پھر "سینٹ جوزف کالج، تریچر اپلی" سے فزکس میں گریجویشن کیا۔
- سے "MIT" (MIT) بعد ازاں "مدراس انسٹیٹیوٹ آف ٹیکنالوجی" سے ایروناٹیکل انجینئرنگ میں ڈگری حاصل کی۔

سائنس اور ٹیکنالوجی میں خدمات:

- (ڈیفنس ریسرچ اینڈ ڈیولپمنٹ آرگنائزیشن) DRDO میں کی۔ DRDO عبدالکلام نے اپنے کیریئر کی شروعات یہاں انہوں نے فوج کے لیے ہتھیاروں کی ترقی پر کام کیا۔
- (انڈین اسپیس ریسرچ آرگنائزیشن) ISRO سے منسلک ہوئے اور بھارت کے پہلے ISRO بعد میں وہ کو کامیابی سے خلا میں بھیجا۔ (SLV-III) سیٹلائٹ لانچ ویہیکل انہوں نے راکٹ ٹیکنالوجی، میزائل ڈیولپمنٹ، اور نیوکلیئر ٹیکنالوجی کے شعبوں میں نمایاں کام کیا۔
- میزائل پروگرام:
- Integrated Guided Missile Development Programme - IGMDP (کے سربراہ) کے سربراہ (کے دفاعی میزائل پروگرام) کے سربراہ

- انہوں نے اگنی، پرتھوی، ناگ، آکاش اور تریشول جیسے میزائلوں کی تیاری میں رہنمائی کی۔
- اسی بنیاد پر انہیں "میزائل مین آف انڈیا" کہا گیا۔

(1998) انیوکلیئر تجربات - پوکھران

- میں جب بھارت نے پوکھران میں پانچ نیوکلیئر تجربات 1998 کیے، تو ڈاکٹر کلام اس ٹیم کی قیادت کر رہے تھے۔
- یہ تجربات بھارت کے لیے عالمی سطح پر ایک اہم موڑ ثابت ہوئے۔

صدر جمہوریہ ہند (۲۰۰۲-۲۰۰۷):

- ۲۰۰۲ میں ڈاکٹر عبدالکلام بھارت کے ۱۱ ویں صدر منتخب ہوئے۔
- وہ بھارت کے پہلے سائنسدان صدر اور دوسرے غیر سیاسی صدر تھے۔
- کہا جاتا تھا، (People's President) انہیں عوامی صدر کیونکہ وہ بچوں اور نوجوانوں کے درمیان بہت مقبول تھے۔
- صدارتی مدت کے دوران، وہ سادگی، علم دوستی، اور انسان دوستی کی علامت بنے رہے۔

ادبی خدمات (کتابیں):

ڈاکٹر کلام نہ صرف سائنسدان بلکہ ایک عظیم مصنف بھی تھے۔ انہوں نے کئی متاثر کن کتابیں لکھیں:

۱. Wings of Fire (ان کی خود نوشت سوانح - آگ کے پر)
۲. Ignited Minds (نوجوانوں کے لیے - روشن ذہن)
۳. India 2020 (ایک ترقی یافتہ بھارت کا ورژن -)
۴. Turning Points (ان کی صدارت کے بعد کی زندگی پر -)
۵. My Journey (زندگی کے سبق -)
۶. Transcendence (ان کی روحانی تجربات پر کتاب -)

شخصیت کی خصوصیات:

- ڈاکٹر کلام عاجزی، ایمانداری، سادگی اور خلوص نیت کی مثال تھے۔
- وہ ہمیشہ بچوں اور نوجوانوں کو تعلیم اور خوابوں کی طرف راغب کرتے تھے۔
- ان کا لباس سادہ اور انداز نرم و دلکش تھا۔
- انہوں نے زندگی بھر شادی نہیں کی اور خود کو قوم کی خدمت کے لیے وقف کر دیا۔

وفات:

- انڈین انسٹیٹیوٹ آف (IIM) ۲۷ جولائی ۲۰۱۵ کو شیلونگ کی مینجمنٹ میں لیکچر دیتے ہوئے انہیں دل کا دورہ پڑا۔
- وہ وہیں اس دنیا سے رخصت ہو گئے۔
- ان کی وفات پر پورے بھارت نے قومی سوگ منایا۔

یادگار اقوال (اقتباسات):

"خواب وہ نہیں ہوتے جو آپ نیند میں دیکھتے ہیں، خواب وہ ہوتے ہیں جو آپ کو نیند نہ آنے دیں۔"

"اگر تم سورج کی طرح چمکنا چاہتے ہو تو پہلے سورج کی طرح جلنا سیکھو۔"

"تعلیم انسان کو طاقتور بناتی ہے، خواب دیکھنا کامیابی کی پہلی سیڑھی ہے۔"

اعزازات اور ایوارڈز:

- India's Highest Civilian Award (بھارت رتن) - 1997
- پدم بھوشن - ۱۹۸۱
- پدم ویبھوشن - ۱۹۹۰
- درجنوں قومی و بین الاقوامی یونیورسٹیوں کی اعزازی ڈگریاں

یادگار اور اثرات:

- کئی اسکول، یونیورسٹیاں اور سائنس سینٹرز ان کے نام سے منسوب کیے گئے۔
- نوجوان آج بھی ان سے متاثر ہو کر تعلیم، تحقیق اور خدمت خلق کی طرف راغب ہو رہے ہیں۔

اگر آپ چاہتے ہیں تو میں ڈاکٹر کلام کی کسی مخصوص کتاب کا اردو میں خلاصہ، ان کی تقریر یا کسی خاص پہلو پر تفصیل سے مضمون بھی لکھ سکتا ہوں۔

Get smarter responses, upload files and images, and more.

Log in

Sign up for free

Smart Grids & AI – స్మార్ట్ గ్రిడ్స్ & కృత్రిమ మేధస్సు

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
విద్యుత్ భవిష్యత్తుకు సాంకేతిక విప్లవం

ప్రస్తుతం ప్రపంచం సుస్థిర అభివృద్ధి దిశగా అడుగులు వేస్తున్న సమయంలో, Smart Grids మరియు

Artificial Intelligence (AI) విద్యుత్ రంగాన్ని పూర్తిగా మార్చుతున్నాయి. సాంప్రదాయ విద్యుత్ వ్యవస్థల స్థానంలో స్మార్ట్ గ్రిడ్స్ ప్రవేశించి, విద్యుత్ సరఫరా మరియు వినియోగాన్ని మరింత

సమర్థవంతంగా మార్చుతున్నాయి.

స్మార్ట్ గ్రిడ్స్ ద్వారా విద్యుత్ సంస్థలు మరియు వినియోగదారుల మధ్య two-way communication

సాధ్యమవుతుంది. IoT పరికరాలు, సెన్సర్లు మరియు data analytics ద్వారా విద్యుత్ వినియోగాన్ని real-time monitoring చేయవచ్చు. దీని వల్ల విద్యుత్ నష్టాలు తగ్గి, శక్తి వినియోగం మెరుగుపడుతుంది.

AI ఆధారిత సిస్టమ్స్:

□ డిమాండ్ను ముందుగానే అంచనా వేస్తాయి

□ లోపాలను గుర్తిస్తాయి

□ సరఫరాను సమర్థంగా నిర్వహిస్తాయి

అదనంగా, solar మరియు wind energy వినియోగాన్ని గరిష్ట స్థాయికి తీసుకెళ్లడంలో AI కీలక పాత్ర

పోషిస్తుంది.

Microgrids గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో విశ్వసనీయ విద్యుత్ సరఫరాకు మంచి పరిష్కారం అవుతున్నాయి.

ప్రధాన ప్రయోజనాలు

• విద్యుత్ నష్టాల తగ్గింపు

• పునరుత్పాదక శక్తి వినియోగం పెరుగుదల

• తక్కువ కార్బన్ ఉద్గారాలు

Slogan:

“Smart Energy Today for a Sustainable Tomorrow”

— ఈరోజు స్మార్ట్ శక్తి రేపటి హరిత భవిష్యత్తు —

Q u o t e :

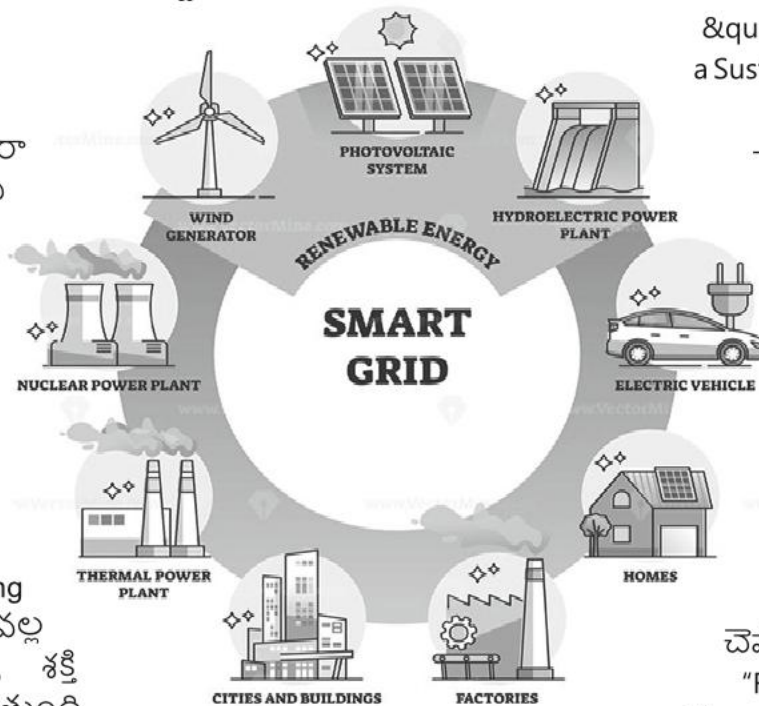
“Innovation in energy is the key to sustainability.”

ముగింపు:

Smart grids మరియు AI కలయిక అనేది ఒక silent revolution.

మన విద్యార్థులకు చెప్పాల్సిన విషయం ఒకటే:

“Future electrical engineer అంటే circuits మాత్రమే కాదు—systems + intelligence కూడా!”

SHARAD INSTITUTE OF TECHNOLOGY, COLLEGE OF ENGINEERING

FORM NO. IV: RULE NO. 8

(Statement about the Ownership and other particulars of Magazine)

Name of the Magazine	: Spandan 2026
Place of Publication	: Sharad Institue of Technology, College of Engineering, Yadrav - Ichalkaranji
Periodcity of Publication	: Annual (Once a year)
Chief Editor's Name	: Dr. G. B. Dapke
Nationality	: INDIAN
Address	: Sharad Institute of Technology, College of Engineering, Yadrav - Ichalkaranji.
Printer Name	: Subak Offset LLP
Address	: 1243/36, B Ward, Near Rohini Hardware, Shivaji Udyamnagar, Kolhapur.
Publisher's Name	: Dr. Bahubali B. Sangame
Nationality	: Indian
Address	: Sharad Institue of Technology, College of Engineering, Yadrav - Ichalkaranji
Owner of Publication	: Shamrao Patil Yadravkar Education and Charitable Trust's, Sharad Institue of Technology, College of Engineering, Yadrav -Ichalkaranji

I, Dr. Bahubali B. Sangame, here by declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and believe. The publisher & Chief Editor may not agree with opinions expressed in the contents of the magazine. No claim is made about the originality and authenticity of the information and publisher & the Chief Editor will not be responsible for any consequences there of.

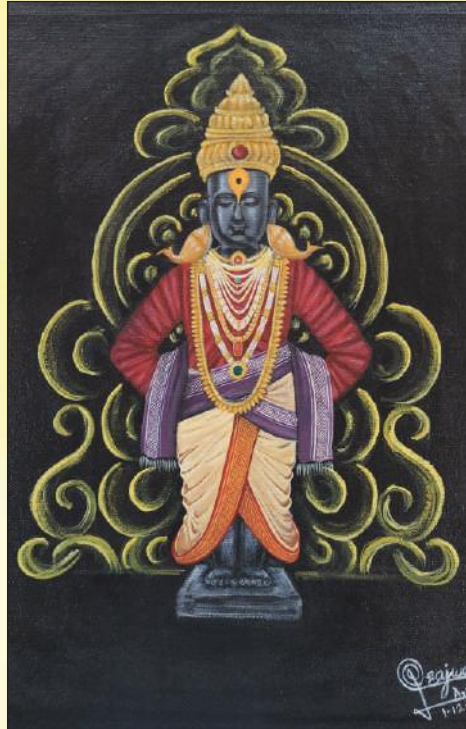
Yadrav,
April, 2026

Dr. Bahubali B. Sangame
I/C Principal

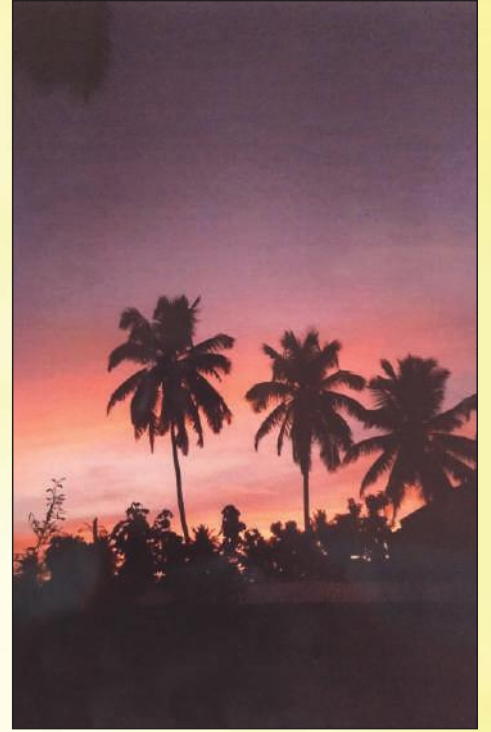
Paintings

Rohan Sudhir Kavade
TY MTRX

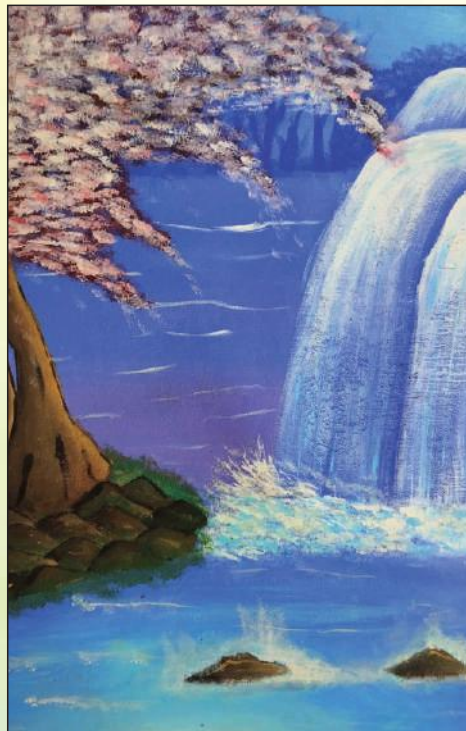
Prajwal Atigidad
FY AI & DS

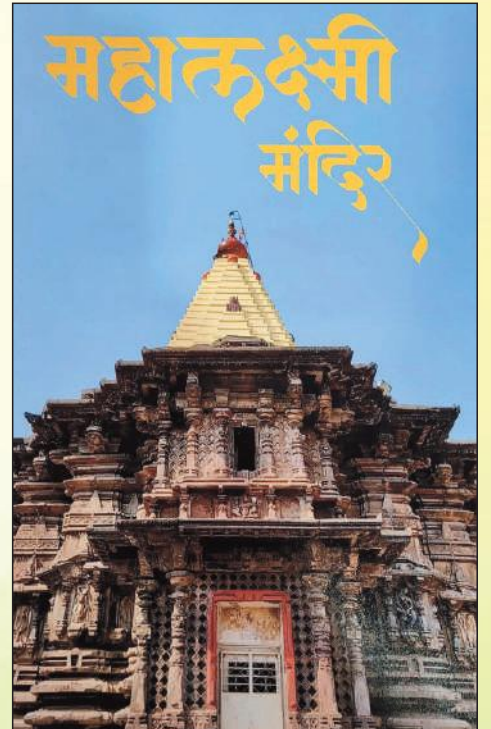
Snehal Bneje
S.Y. MTRX

Ashwarya Patil
S.Y. MTRX

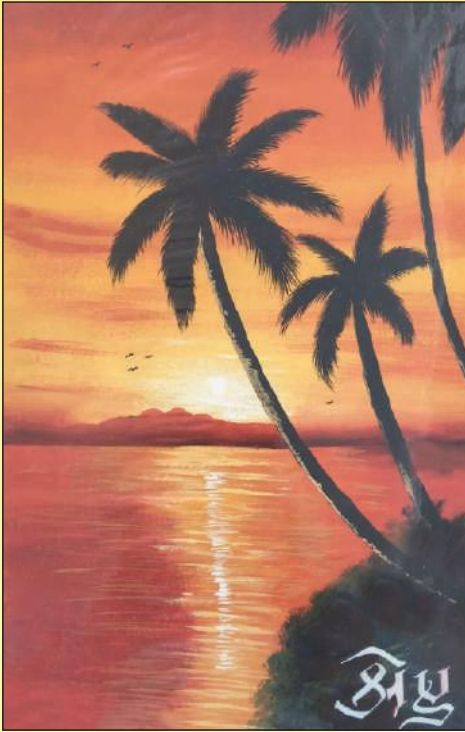

Swarda B. Kale
F.Y. AI & DS

Rohan S. Kavade
T.Y. MTRX

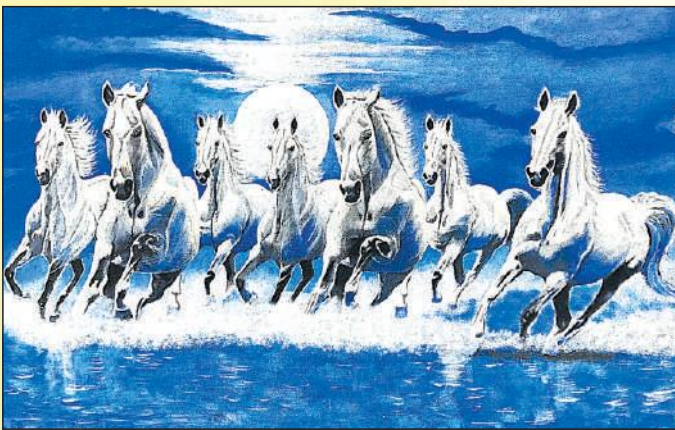
Paintings

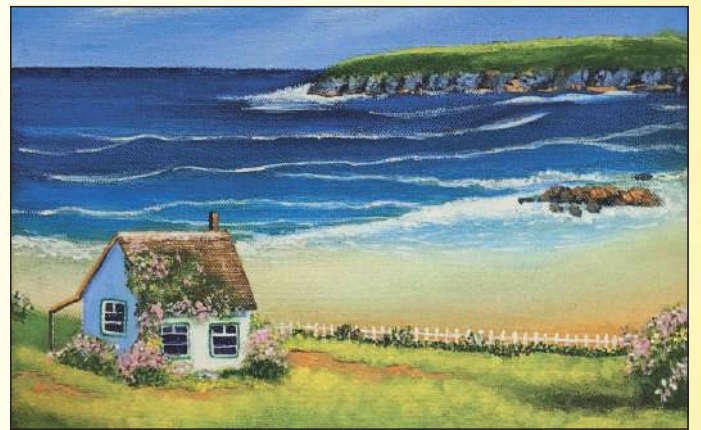
Shrey Navnath Galgale
F.Y. AI & DS

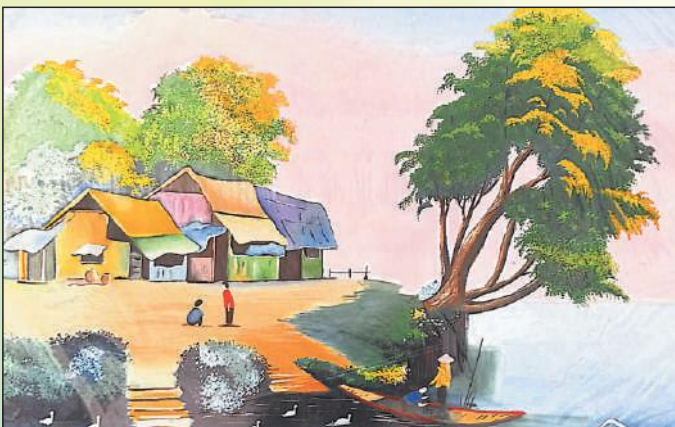
Shrey Navnath Galgale
F.Y. AI & DS

Mrs. Vandana Pujari

Mrs. Vandana Pujari

Shrey Navnath Galgale
F.Y. AI & DS

Parth R. Bhosale
F.Y. ECE

Department of Electronics & Computer Engineering Division- A

Faculties, Final Year Students of Electronics & Computer Science Engineering Department along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department

Department of Electronics & Computer Engineering Division- B

Faculties, Final Year Students of Electronics & Computer Science Engineering Department along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department

Department of Computer Science & Engineering Division- A

*Faculties, Final Year Students of Computer Science & Engineering Department
along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department*

Department of Computer Science & Engineering Division- B

*Faculties, Final Year Students of Computer Science & Engineering Department
along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department*

Department of Computer Science & Engineering Division- C

*Faculties, Final Year Students of Computer Science & Engineering Department
along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department*

Department of Artificial Intelligence and Data Science

Faculties, Final Year Students of Artificial Intelligence and Data Science Engineering Department along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department

Department of Civil Engineering

Faculties, Final Year Students of Civil Engineering Department along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department

Department of Electrical Engineering

*Faculties, Final Year Students of Electrical Engineering Department
along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department*

Department of Mechanical Engineering

*Faculties, Final Year Students of Mechanical Engineering Department
along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department*

Department of Mechatronics Engineering

Faculties, Final Year Students of Mechatronics Engineering Department along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department

Department of Automation & Robotics

Faculties, Final Year Students of Automation & Robotics Department along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department

Department of Basic Science & Humanities

Faculties of Basic Sciences & Humanities Department along With Executive Director, I/C Principal and Head of Department

Non – Teaching Staff

All Non-Teaching Staff along With Executive Director, I/C Principal and Registrar

Examination Staff

All Examination staff along With Executive Director, I/C Principal and Controller of Examination

College Peons

All Peons along With Executive Director, I/C Principal and Registrar

Bus Drivers

All Bus Drivers With Executive Director, I/C Principal and Registrar

Spandan Family

Spandan Family along With Executive Director and I/C Principal

Ph.D. Awarded Faculty Members

Dr. Viddya S. Patil Awarded a Ph.D. degree in Mechanical Engineering from Shivaji University, Kolhapur

Dr. S. R. Biswal Awarded Ph.D Degree in Electrical Engineering from KIIT Deem to be University, Bhubaneswar, Odisha

Dr. Chandan Kumar has been Awarded the Ph.D. degree in Electrical and Electronics Engineering from the National Institute of Technology (NIT) Mizoram.

Dr. S. R. Ghorpade Awarded Ph.D. In Electronics Engineering from Shivaji University, Kolhapur

Department of Mechanical Engineering

Vision:

To be a centre of excellence in Mechanical Engineering education to prepare professionally competent engineers with lifelong learning attitude for the accomplishment of ever-growing needs of society.

Mission :

- To prepare technically and professionally competent engineers by imparting quality education through effective teaching learning methodologies and providing stimulating environment for research and innovation.
- To develop professional skills and right attitude in students that will help them to succeed and progress in their personal and professional career.
- To imbibe moral and ethical values in students with concern to society and environment.

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. Bahubali B. Sangame	I/C Principal
2	Dr. Sagar D. Patil	Head of Department, Associate Professor
3	Mr. Digvijay D. Shinde	Registrar, Assistant Professor
4	Dr. Prasanna M. Bhagwat	Dean Finance, Associate Professor
5	Dr. Vishal V. Patil	Associate Professor
6	Dr. Suyog S. Patil	Dean Student affairs, Associate Professor
7	Dr. Manjit M. Khade	Program Coordinator, Associate Professor
8	Dr. Viddya S. Patil	Training and Placement Officer, Associate Professor
9	Mr. Saurabh B. Kamble	Assistant Professor
10	Ms. Anjali A. Zalake	Assistant Professor
11	Mr. Amar Ashok Khot	Assistant Professor
12	Mr. Ravi B. Sukhasare	Assistant Professor
13	Mr. Milind Babasaheb Patil	Assistant Professor
14	Mr. Harshal S. Nejkar	Assistant Professor

Department of Electrical Engineering

Vision:

To be a centre of excellence in Electrical Engineering education to prepare professionally competent engineers with lifelong learning attitude for the accomplishment of ever-growing needs of society.

Mission :

- To prepare technically and professionally competent engineers by imparting quality education through effective teaching learning methodologies and providing stimulating environment for research and innovation.
- To develop professional skills and positive attitude in students that will help them to succeed and progress in their personal and professional career.
- To imbibe moral and ethical values in students with concern to society and Environment.

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. K. Hussain	Head of Department, Associate Professor
2	Dr. Sukanta Debnath	R & D Dean, Associate Professor
3	Dr. Mangesh Subhash Kulkarni	Controller of Examination, Associate Professor
4	Mr. Chetan Devgonda Patil	Academic Coordinator, Assistant Professor
5	Dr. Gyanesh Singh	Assistant Professor
6	Dr. Chandan Kumar	Assistant Professor
7	Dr. Soumya Ranjan Biswal	Assistant Professor
8	Mr. Gundhar Arun Chougule	Assistant Professor
9	Mrs. Neha A Prasoon	Training and Placement Officer, Assistant Professor
10	Mr. Sammed Ravindra Shirdhone	Assistant Professor
11	Ms. Pallavi Baburao Patil	Assistant Professor
12	Mr. Pradip Dnyanu Bamane	Assistant Professor
13	Mrs. Prajakta Sushant Chaugule	Assistant Professor

Department of Automation and Robotics

Vision:

To be a centre of excellence in Automation and Robotics education to prepare professionally competent engineers with lifelong learning attitude for the accomplishment of ever-growing needs of society.

Mission :

- To prepare technically and professionally competent engineers by imparting quality education through effective teaching learning methodologies and providing stimulating environment for research and innovation.
- To nurture professional and innovative skills in students that will help them to succeed and progress in their personal and professional career.
- To imbibe moral and ethical values in students with concern to society and environment.

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. Avesahemad S. N. Husainy	Head of Department, Associate Professor
2	Dr. Sujit Vishwanath Kumbhar	Dean, Academics, Associate Professor
3	Dr. Govind Singh Patel	Professor
4	Dr. George Rapheal	Assistant Professor
5	Dr. Khemraj Sahu	Assistant Professor
6	Dr. Vinayak Talugeri	Assistant Professor
7	Mr. Ashish Arunrao Desai	Program Coordinator, Assistant Professor
8	Mr. Ganesh Vasant Pujari	Dean, Faculty Development, Assistant Professor
9	Mr. Pratapsinh Subhashchandra Chougule	Assistant Professor
10	Mrs. Priya A Kadam	Assistant Professor
11	Mr. Shital. P. Udgave	Assistant Professor
12	Mr. Swapnil Bapusaheb Herwade	Academic Coordinator, Assistant Professor
13	Mr. Parag Premchand Mangave	Assistant Professor

Department of Mechatronics Engineering

Vision:

To be a centre of excellence in Mechatronics Engineering education to prepare professionally competent engineers with lifelong learning attitude for the accomplishment of ever-growing needs of society.

Mission :

- To prepare technically and professionally competent engineers by imparting quality education through effective teaching learning methodologies and providing stimulating environment for research and innovation.
- To develop professional skills and right attitude in students that will help them to succeed and progress in their personal and professional career.
- To imbibe moral and ethical values in students with concern to society and environment

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. Padmakumar A. Bajakke	Head of Department, Associate Professor
2	Mrs. Roopali S. Sajane	Program Coordinator, Assistant Professor
3	Mrs. Kalyani Vaibhav Joshi	Academic Coordinator, Assistant Professor
4	Dr. Abhijit Banik	Assistant Professor
5	Dr. Shital Ranjit Ghorpade	Associate Professor
6	Mr. Swapnil S. Sajane	Assistant Professor
7	Mr. Pankaj Jingonda Patil	Assistant professor
8	Mr. Vikram B. Nalawade	Assistant Professor
9	Mr. Vijaysingh B. Suryawanshi	Assistant Professor
10	Mr. Kautuk Jinpal Awati	Assistant Professor
11	Mr. Amol Madhukar Pandhare	Assistant Professor
12	Mr. Aniket Balaso Khot	Assistant Controller of Examination, Assistant Professor
13	Mr. Durvankur R. Sankpal	Assistant Professor

Department of Civil Engineering

Vision:

To be a centre of excellence in various sub-branches of Civil Engineering to prepare professionally competent engineers with a lifelong learning attitude for the accomplishment of ever-growing needs of society.

Mission :

- To prepare technically and professionally competent engineers by imparting quality education through effective teaching-learning methodologies and providing a stimulating environment for research and innovation
- To develop professional skills and the right attitude in students that will help them to succeed and progress in their personal and professional career
- To imbibe moral and ethical values in students with concern to society and the environment

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. Maloth Naresh	Head of Department, Associate Professor
2	Mr. Y. S. Patil	Program Coordinator, Assistant Professor
3	Mr. A. B. Jadhav	Dean T& P, Assistant Professor
4	Mrs. M. V. Sabale	Academic Coordinator, Assistant Professor
5	Mrs. S A Patil	Assistant Professor
6	Mr. S.S. Yadav	Assistant Professor
7	Mr. Y. U. Kulkarni	Assistant Professor
8	Ms. P. T. Powar	Assistant Professor
9	Mr. A. A. Hosurkar	Assistant Professor
10	Mrs. P. O. Shirole	Assistant Professor
11	Ms. P. R. Patil	Assistant Professor
12	Ms. A. D. Ware	Assistant Professor
13	Mrs. A. A. Patil	Assistant Professor

Department of Electronics and Computer Engineering

Vision:

To be a centre of excellence in Electronics & Computer engineering education to Prepare professionally competent engineers with lifelong learning attitudes for the accomplishment of ever-growing needs of society

Mission :

- To prepare technically and professionally competent engineers by imparting Quality education through effective teaching and learning methodologies and providing a stimulating environment for research and innovation.
- To develop professional skills and the right attitude in students that will help them to Succeed and progress in their personal and professional career.
- To imbibe moral and ethical values in students with concern for society and Environment

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. S. K. Shikalagar	Head of Department, Associate Professor
2	Ms. S. S. Halunde	Program Coordinator, Assistant Professor
3	Ms. B. K. Jagtap	Academic Coordinator, Assistant Professor
5	Mr. K. A. Patil	Assistant Professor
6	Ms. M. B. Mulik	Assistant Professor
7	Mr. T. M. Diwakar	Assistant Professor
8	Ms. D. M. Biradar	Assistant Professor
9	Ms. M. N. Mali	Assistant Professor
10	Mrs. Jugale Anuja	Assistant Professor
11	Mrs. Arbale Jyoti	Assistant Professor
12	Ms. Vandana Pujari	Assistant Professor
13	Mrs. Magdum Anjali	Assistant Professor
14	Ms. Hema Maske	Assistant Professor
15	Ms. Rupal Surywanshi	Assistant Professor
16	Ms. Debabarma Khumbar	Assistant Professor
17	Ms. Diya Chakraborty	Assistant Professor
18	Ms. Sonali M. Dixit	Technical Assistant
19	Ms. Rutuja Taral	Technical Assistant

Department of Computer Science and Engineering

Vision:

To be a center of excellence in Computer Science & Engineering education to prepare professionally competent engineers with lifelong learning attitude for the accomplishment of ever-growing needs of society

Mission :

- To prepare technically and professionally competent engineers by imparting quality education through effective teaching learning methodologies and providing stimulating environment for research and innovation.
- To develop professional skills and right attitude in students that will help them to succeed and progress in their personal and professional career.
- To imbibe moral and ethical values in students with concern to society and environment.

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. Sachin S. Gurav	Head of Department, Associate Professor
2	Mrs. Aprana S. Kamate	Program Coordinator, Assistant Professor
3	Mrs. Priti P. Mane	Academic Coordinator, Assistant Professor
5	Mr. Prashant B. Patil	Assistant Controller of Examination, Assistant Professor
6	Mrs. Komal M. Patil	Assistant Professor
7	Mrs. Varsha A. Jujare	Assistant Professor
8	Mrs. Ujjwala S. Patil	Assistant Professor
9	Mrs. Sonali S. Patil	Assistant Professor
10	Mrs. Prachi P. Langde	Assistant Professor
11	Mrs. Mariam T. Naik	Assistant Professor
12	Ms. Rukhsar Khan	Assistant Professor
13	Ms. Bijal Tayade	Assistant Professor
14	Mr. Sudhir Yadav	Assistant Professor
15	Mrs. Vidya A. Kole	Assistant Professor
16	Mrs. Shweta R. Jadar	Assistant Professor

Department of Artificial Intelligence and Data Science

Vision:

To be a centre of excellence in Artificial Intelligence and Data Science education to prepare professionally competent engineers with lifelong learning attitude for the accomplishment of ever-growing needs of society.

Mission :

- To prepare technically and professionally competent engineers by imparting quality education through effective teaching learning methodologies and providing stimulating environment for research and innovation.
- To develop professional skills and right attitude in students that will help them to succeed and progress in their personal and professional career.
- To imbibe moral and ethical values in students with concern to society and environment.

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. GovindSingh Patel	Head of Department, Professor
2	Mrs. Pallavi D. Patil	Program Coordinator, Assistant Professor
3	Mrs. Pallavi D. Nasalapure	Academic Coordinator, Assistant Professor
5	Mrs. Akshata S. Patil	Assistant Professor
6	Mrs Rohini S. Gurav	Assistant Professor
7	Mrs. Kousar A. Nadaf	Assistant Professor
8	Ms. Farheen A. Patel	Assistant Professor
9	Mrs. Vidya S. Mali	Assistant Professor
10	Ms. Smita Y. Aparadh	Assistant Professor

Department of Basic Science & Humanities

Vision:

To be a centre of excellence by imparting lifelong learning through dissemination of basic technical and professional knowledge amongst students for the accomplishment of ever-growing needs of society.

Mission :

- To inspire and motivate promising engineers by catering quality education through effective teaching learning methodologies.
- To develop professional skills and proactive attitude in students that will help them to succeed and progress in their personal professional career.
- To imbibe moral and ethical values in students with concern to society and environment.

Faculty List

Sr. No.	Name of Faculty	Designation
1	Dr. S. Y. Salunkhe	Head of Department, Associate Professor
2	Mrs. P. M. Swami	Program Coordinator, Assistant Professor
3	Ms. A. C. Bapat	Academic Coordinator, Assistant Professor
4	Dr. S. P. Patil	Assistant Professor
5	Dr. G. B. Dapke	Assistant Professor
6	Dr. D. A. Karwa	Assistant Professor
7	Dr. Deepti Rani	Assistant Professor
8	Mr. Yuvaraj A. Patil	Assistant Professor
9	Ms. N. M. Kamate	Assistant Professor
10	Ms. P. S. Patil	Assistant professor
11	Ms. Y. B. Patil	Assistant Professor
12	Ms. S. S. Parmaj	Assistant Professor
13	Ms. S. A. Momin	Assistant Professor
14	Ms. P. B. Patil	Assistant Professor
15	Mr. S. S. Yadav	Assistant Professor
16	Mr. L. B. Phadatare	Assistant Professor
17	Mrs. D. K. Patil	Assistant Professor
18	Ms. S. R. Shintre	Assistant Professor
19	Ms. S. V. Mane	Assistant Professor
20	Ms. C. C. Kulkarni	Assistant Professor
21	Mr. D. R. Magdum	Assistant Professor
22	Mr. A. R. Jundle	Assistant Professor
23	Ms. S. D. Chavan	Assistant Professor
24	Ms. A. A. Patil	Assistant Professor
25	Ms. A. S. Kumbhar	Assistant Professor
26	Mrs. P. V. Davare	Assistant Professor
27	Ms. K. R. Pareek	Assistant Professor

List of Non Teaching Staff

Sr. No.	Name of Staff	Designation
1	Danole Uday Dhanpal	Clerk
2	Patil Satish Dundappa	Clerk
3	Desai Sagar Mahavir	Clerk
4	Patil Akshay Kumar	Clerk
5	Upadhye Pallavi Pramod	Clerk
6	Gatare Komal Sanjay	Clerk
7	Nule Mahadev	Clerk
8	Garad Kishori Sachin	Clerk
9	Patil Mahananda Prasanna	Clerk
10	Chous Imran Shabbir	Clerk
11	Patil Rohini Keval	Clerk
12	Kamble Sahadev Adappa	Clerk
13	Patil Rakesh Annaso	Clerk
14	Kole Nikhil Bharat	Clerk
15	Khot Bahubali Subhash	Clerk
16	Kinikar Shital Satish	Clerk
17	Patil Rutuja Shreyansh	Clerk
18	Lenje Rahul Kumar	Clerk
19	Hingalaje Ritesh Shrenik	Clerk
20	Javalgi Nikhil Shekhar	Clerk
21	Anand Rajaram Arage	Clerk
22	Kawade Sourabh Subhash	Clerk
23	Chandoba Rutuja	Clerk
24	Mrsdesai Madhuri Amol	Clerk
25	Aswale Pratik Prakash	Clerk
26	Mali Digambar Prabhakar	Electrician
27	Patil Swapnil Arun	Electrician
28	Pujari Shivanand Bapu	Instructor
29	Sawant Pralhad Shivaji	Instructor
30	Koli Prakash Dattu	Instructor
31	Koli Sharad Ramesh	Instructor
32	Powar Sagar Dhanpal	Lab Attendent
33	Akiwate Dipak Bhupal	Lab Attendent
35	Desai Seema Sanjay	Rector
36	Suryawanshi Sanjay D	Rector
37	Gavade Usha Uttam	Rector
38	Kate Supriya	Rector
39	Khot Pooja	Rector
40	Mrs Salimath Shilpa	Rector
41	Birnale Dipak Ravasaheb	Tecchnical Assistant
42	Takudage Shraddha Siddharth	Technical Assisatn

Sr. No.	Name of Staff	Designation
43	Karadage Uma Ramdas	Technical Assisatnt
44	Mane Chandrakant B	Technical Assisatnt
45	Patil Anil Sudarshan	Technical Assisatnt
46	Kulkarni Rohan Shantinath	Technical Assisatnt
47	Sudhal Rajnikant Arun	Technical Assisatnt
48	Sawant Ashish Dhondiram	Technical Assisatnt
49	Jangate Sheetal Adinath	Technical Assisatnt
50	Nakkarchi M. Bashirahmed	Technical Assisatnt
51	Chougule Sandip Yurvaj	Technical Assisatnt
52	Tare Rahul Suresh	Technical Assisatnt
53	Chougule Amit Jivandhar	Technical Assisatnt
54	Khot Priyanka Vikas	Technical Assisatnt
55	Khot Manik Mallu	Technical Assisatnt
56	Choudhari Bajarang Mahadev	Technical Assisatnt
57	Khot Suchitra Vishal	Technical Assisatnt
58	Chougule Shubhangi Shrenik	Technical Assisatnt
59	Joshi Rahul Rajendra	Technical Assisatnt
60	Dugge Mahesh Appaso	Technical Assisatnt
61	Magdum Rahul Rajanikant	Technical Assisatnt
62	Alatekar Nitin Suresh	Technical Assisatnt
63	Magdum Vivekanand Ashok	Technical Assisatnt
64	Nalawade Rutuja Nivrutti	Technical Assisatnt
65	Salokhe S. Subhashchandra	Technical Assisatnt
66	Ankle Rashmi Sarjeevkumar	Technical Assisatnt
67	Kamble Vasanti Nana	Technical Assisatnt
68	Borgave Rakshanada Sourabh	Technical Assisatnt
69	Bhagyashri Anil Pattankude	Technical Assisatnt
70	Manali Sanjay Jugale	Technical Assisatnt
71	Mohite Nandkumar Ashok	Technical Assisatnt
72	Hanje Manojkumar Mahaveer	Technical Assisatnt
73	Kalaje Ashwini Ashok	Technical Assisatnt
74	Taral Rutuja Subhash	Technical Assisatnt
75	Dixit Sonali Manoj	Technical Assisatnt
76	Ghat Varsha Milind	Technical Assisatnt
77	Patil Samruddhi Revanji	Technical Assisatnt
78	Vibhute Pramila Jagdish	Technical Assisatnt
79	Mrs Vathare Mayuri Mahaveer	Technical Assisatnt
81	Mane Ankita Nitin	Trainer

List of Non Teaching Staff

Sr. No.	Name of Staff	Designation
1	Jirage Sadashiv Maruti	Peon
2	More Sanjay Rama	Peon
3	Kamble Maruti Devraya	Peon
4	Desai Shital Bapu	Peon
5	Hawale Vishal Kallappa	Peon
6	Karande Amol Mohan	Peon
7	Powar Ajit Appaso	Peon
8	Tahasildar Mujamil Rustum	Peon
9	Chavan Sambhaji Laxman	Peon
10	Koli Pradip Jatyappa	Peon
11	Jagtap Deepak Khanderao	Peon
12	Mulla Imran Daud	Peon
13	Pandharpure Vaibhav Kalaappa	Peon
14	Upadhye Pramod Annappa	Peon
15	Kamble Rakesh Prakash	Peon
16	Jagtap Yogesh Shankar	Peon
17	Herwade Sunil Sukhdev	Peon
18	Kamble Satish Babaso	Peon
19	Birange Shravankumar Shahu	Peon
20	Shinge Prajwal Murlidhar	Peon
21	Kamble Sarvesh Subhash	Peon

Sr. No.	Name of Staff	Designation
22	Kamble Sandip Machindra	Driver
23	Mane Digambar Ramchandra	Driver
24	Rugge Bharat Shripal	Driver
25	Patil Shital Appaso	Driver
26	Vhankade Bharat Gangaram	Driver
27	Mullani Bashir Sanul	Driver
28	Jambhale Nandkumar Rama	Driver
29	Dongale Deepak Shankar	Driver
30	Neje Pravin Dadaso	Driver
31	Bedkayle Sandip Dhanpal	Driver
32	Shingare Rajaram Laxman	Driver
33	Kanire Bapurao Appu	Driver
35	Kore Kiran Balasaheb	Driver
36	Upadhye Sunil Sukumar	Driver
37	Karadge Sandip Baburao	Driver
38	Patil Sagar Vasant	Driver
39	Mujawar Asif	Driver
40	Mane Anil Nema	Driver
41	Desai Abhishek	Driver
42	Kognole Chandrakant R	Driver
43	Gavade Sukhdev Appaso	Driver
44	Hanmant Sattyappa Chougule	Driver
45	Kalkutagi Vijay Hanmant	Driver
46	Londhe Pravin Jaganath	Driver
47	Rahim Dilawar Sutar	Driver
48	Sagar Parashram Shinde	Driver
49	Rajendra Kallappa Koli	Driver
50	Pawar Akshay Balu	Driver
51	Pradip Yashwant Bhagwat	Driver
52	Kumbhar Prafulkumar Krishnat	Driver
53	Suryvanshi Prashant Baburao	Driver
54	Aapte Rohit Sharad	Driver
55	Chougule Tukaram Krishna	Driver
56	Kamble Pramod Annanda	Gardner

शरद इंजिनिअरिंगमध्ये फॅकल्टी डेव्हलपमेंट प्रोग्राम संपन्न

एआयसीटीई-अटल प्रायोजित कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन

यझव/प्रतिनिधी- यझव येथील शरद इंस्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंगमध्ये एआयसीटीई-अटल प्रायोजित कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले.

कोणतीही गोष्ट अशक्य नाही, जर तुम्ही ठरवली तर : सचिन पाटील

शरद इंजिनिअरिंगमध्ये फोल्क्स फेस्टचे उद्घाटन : जर्मन भाषा शिकण्यासाठी स्पर्धा

यझव/प्रतिनिधी- कोणतीही गोष्ट अशक्य नाही, जर तुम्ही ठरवली तर. जीवनात प्रत्येकवेळी उभारे खेपे उठवायला हवे, तसेच योग्य दिशा मिळेल. त्यामुळे जर्मन भाषा शिकण्याची असेल तर ते मगनामन शिक. जागतिक कंपन्यांमध्ये चांगला खूप मोठा फायदा आहे, असे प्रतिपादन पुणे येथील टेक्नाव्हिक्स असेटिमेंट इंडिया कंपनीचे डायरेक्टर सचिन पाटील यांनी केले. ते शरद इंस्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंगमध्ये फोल्क्स फेस्ट या स्पर्धेचे उद्घाटन केले.

या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले.

ग्रंथ हे ज्ञान, संस्कार आणि विचारप्रक्रियेचे शास्त्रोक्त माध्यम : अनिल बागणे

शरद इंजिनिअरिंगमध्ये पुस्तक प्रदर्शनाचे उद्घाटन : आजही प्रदर्शन

यझव/प्रतिनिधी- ग्रंथ हे ज्ञान, संस्कार आणि विचारप्रक्रियेचे शास्त्रोक्त माध्यम आहे. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले.

शरद इंजिनिअरिंगमध्ये २४ व २५ मार्चला पुस्तक प्रदर्शन

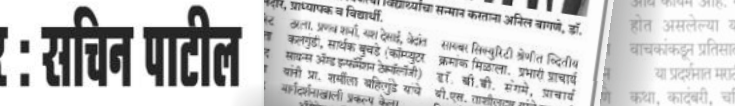
तांत्रिक व इतर हजारो पुस्तकांचा समवेश : सर्वासाठी खुले

यझव/प्रतिनिधी- यझव येथील शरद इंस्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंगमध्ये २४ व २५ मार्चला पुस्तक प्रदर्शन होणार आहे. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले.

डिपेक्स स्पर्धेत शरद इंस्टिट्यूट महाराष्ट्रात पहिले

सलग साहसाच्या वर्षी राज्यात अव्वल : तीन प्रकल्पांची दमदार कामगिरी

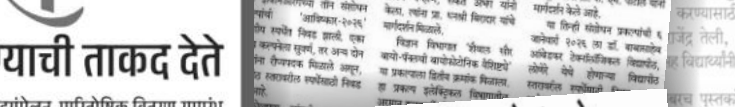
यझव/प्रतिनिधी- यझव येथील शरद इंस्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंगमध्ये डिपेक्स स्पर्धेत शरद इंस्टिट्यूट महाराष्ट्रात पहिले स्थान मिळविले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले.

‘शरद’च्या तीन प्रकल्पांची निवड

१३ ऑक्टोबरला राष्ट्रीय स्तरावरील स्पर्धा : हजारो स्पर्धकांचा सहभाग

यझव/प्रतिनिधी- शरद इंस्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंगमध्ये १३ ऑक्टोबरला राष्ट्रीय स्तरावरील स्पर्धा होणार आहे. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले.

शरद इंजिनिअरिंगमध्ये ‘इम्पेटस २ के २५’ टेक्निकल स्पर्धा

१३ ऑक्टोबरला राष्ट्रीय स्तरावरील स्पर्धा : हजारो स्पर्धकांचा सहभाग

यझव/प्रतिनिधी- शरद इंस्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंगमध्ये १३ ऑक्टोबरला राष्ट्रीय स्तरावरील स्पर्धा होणार आहे. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले.

शरद इंस्टिट्यूटच्या विद्यार्थ्यांचे यश

१२ वीच्या विद्यार्थ्यांसाठी शरद स्कॉलर पारिक्षा

४ जानेवारीला महाराष्ट्र व कर्नाटकात २५ पेक्षा अधिक केंद्रावर आयोजन

यझव/प्रतिनिधी- शरद इंस्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंगमध्ये १२ वीच्या विद्यार्थ्यांसाठी शरद स्कॉलर पारिक्षा होणार आहे. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले. या कार्यक्रमात तज्ञांकडून मार्गदर्शन घेण्यात आले.

Library Report

Mr. Yuvraj A. Patil
Librarian

Our Library is well maintained and well furnished. We have about 37362 books, 10617 titles. More than 90 National, International Journals and periodicals are subscribed to currently which facilitates research in our college. We also have multiple copies of National, Regional and Local Newspapers and Magazines. Also we have E-Journals, E-Books viz., IEEE, K-Hub, DELNET. We have Book Bank scheme for toppers and other students. The total management of Library is from SLIM software. We have a spacious reading room. The total environment in Library as well as reading room is very silent and useful for study.

Sr. No.	DEPARTMENT/BRANCH	BOOKS		JOURNALS
		TITLES	Volume	Magazine
1	Civil Engineering	1265	5153	6+3
2	Mechanical Engineering.	1914	7948	6+2
3	Electronics & Computer Engg.	1497	6654	12+1
4	Electrical Engineering.	770	3463	6+0
5	Computer Science & Engg.	1411	5693	18+1
6	Artificial Intelligence and Data Science	290	725	12+0
7	Mechatronics Engineering	153	264	12+0
8	Automation & Robotics	116	181	6+0
9	Basic Sciences & Humanities	3217	7326	0+5
	TOTAL	10617	37362	90

NPTel Videos- 8850, E Books- 8358, E Journals- 10863, CDs-1644, Journal Bound Volumes- 984

Library Report

B) Investment Details:

Books	Rs. 1,38,91,794/-
Journals (National)	Rs. 2,53,842/-
E-Journals	Rs. 6,57,640/-
SLIM Library Software-	Rs. 01,28,016/-
NPTEL Videos	Rs. 66,000/-
K Hub e Library(E-Books)	Rs. 54,929/-
Delnet	Rs. 13,570/-

Library Staff List

SR.NO.	Name of Staff	Designation
1	Mr. Yuvraj A. Patil	Librarian
2	Mr. Rahul K. Lenje	Assi. Librarian
3	Mrs. Kishori S. Garad	Assi. Librarian
4	Mr. Ajit Pawar	Peon

Sharad Institute of Technology, College of Engineering has Bagged First Prize in University Level Avishkar Competition

Sharad Institute of Technology, College of Engineering-Students From Third Year Electronics and Computer Engineering Department has Secured First Rank in Kurukshetra Hackathon 2026 - A National Level Event

Sharad Institute of Technology, College of Engineering has Bagged Three Prizes in Zonal Level Avishkar Competition

The Power of AI and Robotic

Robotic Process Automation (RPA) combined with AI is revolutionizing digital workflows by automating repetitive and rule-based tasks. By integrating intelligent capabilities such as data analysis and decision-making, AI enables RPA to handle more complex processes. This combination helps organizations increase efficiency, reduce errors, and improve overall productivity.

